

KURIER POZNANSKI

wychodzi 2 x dziennie

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marian Chelmiński
Za wszelkie inne działy odpowiada Zdzisław Antoniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Wydawnictwo: Drukarnia Polska Spółka Akcyjna
w Poznaniu, św. Marcin 70.

Nr 404

Wydanie P

Poznań, niedziela dnia 5 września 1937

Rok 32

Poznań, 4 września.

Wschodnie perspektywy strategiczne

Pożar wojenny w Chinach rozszerza się. „Ekspedycja karna” Japończyków traci szybko charakter zatargu lokalnego. Znalazła ona silny odźwięk u sąsiada sowieckiego, wkroczyła dotkliwie w interesy mocarstw anglosaskich. Nie ulega wątpliwości, że Japonia pod pozorem walki z komunizmem postanowiła przyspieszyć realizację swego hasła zasadniczego: Azja dla Azjatów, pod przewodnictwem naturalnie Japonii. Chiny pozbędą się chętnie dokuczliwej opieki białej rasy, ale nie pragną bynajmniej w jej miejsce władzy pobratymców, którzy wciąż tak dotkliwie dają im się we znaki. Stąd niepowodzenie licznych pertraktacji chińsko-japońskich.

Polityka japońska postanowiła wreszcie sięgnąć do argumentów zbrojnych i wskazała strategii cel wyraźny — oderwanie Chin północnych od materczy. Cel ponętny, kraj obfitujący w rudę żelazną, węgiel, naftę, miedź, olbrzymie stada bydła, plantacje bawełny.

Ale tym razem rząd nankijski zareagował energicznie. Uporczywe biłty zawrzały w Tientsinie i dookoła Pekinu, rozszerzyły się stopniowo na północny zachód do odległego o 200 km Ratganu, który pancerne oddziały japońskie zdobyły dla zabezpieczenia się od strony Ulan Batoru, skąd grozi ofensywa komunistyczna.

W tym samym prawie czasie zaatakowali Japończycy Szanghaj, ośrodek życia gospodarczego Chin i jednocześnie interesów handlowych mocarstw anglosaskich. Interesy mocarstw anglosaskich są przyczyną uniemożliwiająca usadowienia się Japonii w Szanghaju na stałe. Ofensywa ta ma zatem chyba na celu zadanie Chinom w punkcie najbardziej czułym tak dotkliwego ciosu, by je zmusić do szybkich a decydujących ustępstw na północy. Tego wymaga stan ekonomiczny Japonii, nie przygotowanej do długiej wojny.

Do pomocy Japończykom stanął ksiądz zachodniej Mongolii Teh-Wang, stojący na czele pewnej liczby konnicy zorganizowanej przez Japończyków. Wezwał on Mongołów do wskrzeszenia historycznej Wielkiej Mongolii, mającej kontynuować zamierzenia Dżingishana.

Zapowiedź ta jest dla Europy ciekawa, ale zupełnie nierealna. W obecnej Mongolii koczowniczej pojęcie narodowości znajduje się w stanie prymitywnym. Pewne objawy zjednoczenia znajdują się tylko w Mongolii Zewnętrznej, którą Sowiety, wypędziwszy bogaczy i sprzymierzone z nimi duchowieństwo, zorganizowały na modłę sowiecką i stanowczo antyjapońską. Tu znajduje się również poważna konna siła zbrojna, kierowana przez fachowców sowieckich.

Prześladowanie Polaków w Rzeszy

Ciągle gnębienie na Śląsku Opolskim języka polskiego — Skonfiskowanie afisza o pielgrzymce do Częstochowy — Germanizatorskie popisy p. prezydenta z Pile

Berlin. (PAT). Z pogranicza niemiecko-polskiego donoszą o następujących wypadkach:

W Złotowie odmówiono wystawienia paszportu Polakowi Augustynowi Hanowskiemu bez podania motywów.

W Zakrzewie żandarm legitymuje młodych Polaków, odbywających służbę wojskową w armii niemieckiej, a bawiących w domu na urlopie, ostrzegając ich przed uczęszczaniem na zabawy polskie.

Tomasz Gwóźdź z Zandowice, lat 17, po ukończeniu szkoły powszechnej starał się o przyjęcie w charakterze ucznia do Huty Zawadzkiej. Przed miesiącem otrzymał z urzędu pracy przydział do tej huty. Zapytano go tam jednak, czy jest członkiem S. A., S. S., Hitlerjugend lub N. S. D. A. B. Gwóźdź odpowiedział, że należy do mniejszości polskiej. Do pracy dotychczas go nie przyjęto tłumacząc, że miejsca nie ma. W międzyczasie zatrudniono w tej samej hucie 50 jego rówieśników. Gwóźdź przyznaje się otwarcie do polskości oraz od 1 maja prowadzi agenturę „Nowin Codziennych”.

W Ługnianach na Śląsku Opolskim odprawiano dotąd nieszpory po polsku. Niedawno ks. proboszcz Choroba objawił z ambony, że nieszpory odprawiane będą na przyszłość po niemiecku. Parafianom polskim ksiądz doradzał udanie się do kościoła w Jełowie celem nauczania się tam psalmów niemieckich. Niemiecka kongregacja z Jełowa przybyła następnie wraz z organistą do Ługnian i zainicjowała nieszpory niemieckie. Ludność wstrzymała się w większości od udziału w niesporach.

W Zakrzewie (prow. Pogranicze) nauczyciele Niemcy Froelich i Regen-

beck oraz ks. wikary Mehrsmann (znany inicjator procesu za modlenie się po polsku) zwołali rodziców, posyłających dzieci na polską naukę przygotowawczą do spowiedzi, żądając, by podpisali zgodę na posyłanie dzieci na naukę przygotowawczą w języku niemieckim. Dzieci, o których mowa, uczęszczają dawniej do szkoły polskiej. Dziś ze względów gospodarczych chodzą do szkoły niemieckiej, mówią jednak stale w domu i poza domem po polsku.

Katowice. (Tel. wł.). Co rok urzędują Związki Polaków w Niemczech pielgrzymki do Krakowa i Częstochowy, propagowane zwykle afiszami, które umieszczają się na widocznych miejscach w lokalach i zagrodach polskich.

Dwa takie afisze wisiały również w gospodarstwie polskim na Górze św. Anny. Zjawił się przedstawiciel Gestapo i zażądał usunięcia afiszy, gdyż „stanowią propagandę dla Polski”. Ponieważ nie zdjęto ich, urzędnik Gestapo uczynił to osobiście.

Zaznaczyć wypada, że są to afisze, mówiące wyraźnie o pielgrzymce Polaków z Niemiec. Wywieszano je już od roku i nigdzie dotąd nie były przez władze kwestionowane.

Pila. (Tel. wł.). Prezydent rejencji w liście do Związku Polaków w Niemczech oświadczył, że „w Zakrzewie, gdzie istnieje prywatna szkoła ludowa z polskim językiem wykładowym, uczęszczanie do publicznej (niemieckiej) szkoły ludowej jest dowodem, że rodzice dzieci szkolnych nie zaliczają się do polskiej mniejszości”.

W odpowiedzi w liście, skierowanym do min. oświaty Rzeszy, wskazano na to, że przynależności narodowej nie można traktować w sposób mechaniczny, tym bardziej, że rodzice niejednokrotnie z powodów czysto wewnętrznych, np. gospodarczych, muszą posyłać dzieci do szkoły niemieckiej. Obecnie Związek Polaków otrzymał od władz wiadomość, że stanowisko prezydenta rejencji w Pile zostaje niezmienione.

Niemieckie manewry — na Pomorzu

Berlin. (PAT). Tegoroczne jesienne manewry niemieckie odbędą się po raz pierwszy od wprowadzenia powszechnej służby wojskowej w niezwykle dużych rozmiarach zarówno pod względem ilości sił zbrojnych, jak i terenu.

Prowadzić je będzie osobiście minister wojny marsz. Blomberg. Niezależnie od tego stworzy się osobne sztaby dla armii lądowej, marynarki i lot-

nictwa. W manewrach tych weźmie udział obok kilku armii lądowych częściowo zmotoryzowanych i lotnictwo oraz marynarka wojenna. Fakt ten wpłynął na wybór terenów wzdłuż Bałtyku na Pomorzu i w Meklemburgii.

Zapowiedź udziału w manewrach Mussoliniego wpłynęła niewątpliwie na nadanie im tak wielkich rozmiarów.

Decyzję uprzejmiej obrony nienaruszalności granic państwa powziął Ciang-Kai-Szek na podstawie poważnych zmian zaszytych w sytuacji politycznej Chin. Przede wszystkim w szeregach masach ludności nawet na północy państwa narasta szybko poczucie narodowe i nienawiść przeciw Japończykom. Nankinowi udało się również zawrzeć z komunistami rodzaj przymierza przeciw inwazji japońskiej z tym, że wyrzekają się oni jednocześnie poza sprawą agrarną wszelkich przewrotów socjalnych. Na żądanie Nankinu armia ta maszeruje pod wodzą gen. Czu-Czen w kierunku Pekinu.

Armia nankijska została w ciągu ostatnich paru lat zreorganizowana i przeszkolona przy poważnym udziale misji niemieckiej. Liczy ona w swym składzie parę tysięcy fachowo przygotowanych oficerów, słabo jednak wygląda jej ciemna i amoralna pieniądze generalicja. Ogłoszono obecnie mobilizację ogólną, ale brak wyszkolonego zapasu dla uzupełnienia czynnych dywizyj. Mobilizacja gospodarcza i administracyjna nie da się wykonać.

Może najważniejszym argumentem postanowień Ciang-Kai-Szeka jest jednak zawarcie z Sowiecami paktu o nieagresji. Ogłoszony świeżo tekst, został niewątpliwie uzgodniony jeszcze

przed zerwaniem rokowań z Japonią. Tekst jego nie ma charakteru sojuszu wojskowego, ale można być pewnym, że zawiera on ważne klauzule tajne, zapewniające Chinom pomoc techniczną, udział specjalistów, a głównie świetnego lotnictwa sowieckiego. Będzie to pomoc wydatna, która pójdzie po linii wytkniętej przez Ciang-Kai-Szeka. Nie przyjmować decydującej bitwy, która by niechybnie dała zwycięstwo lepiej przygotowanej armii japońskiej, a nękać przeciwnika w celu wyczerpania źródeł jego sił przewlekłą wojną podjazdową.

W akcji bojowej Japończyków wyczuwa się jednak pewną dwoistość planu strategicznego. Zamiast skupić na północy dokoła głównego celu swe siły, szuka się rozwiązania w najsłabszym punkcie oporu pod Szanghajem. Japonia naraża się przez to na wzrastającą niechęć mocarstw anglosaskich. Wobec gwałtownego oporu Chińczyków oraz faktycznego wkroczenia do wojny Sowieców rozwiązanie to trudne będzie do osiągnięcia. Narzuca się zatem siłą rzeczy perspektywa tak niepożądana dla Japonii długiej wojny.

Akcja japońska, idzie poza tym w kierunku szerzenia terroru i popłochu. Lotnictwo jej bombarduje poza polami bitwy tysiące cywilnych uciekinie-

rów chińskich, próbuje nalotów na Kanton oraz inne miasta.

Mocarstwa anglosaskie ogłosiły ścisłą neutralność. Ani Ameryka ani Anglia nie pragną brać jakiegokolwiek udziału czynnego w rozgrywce, która przynosi im jednak dotkliwe straty. Konsesje ulegają wciąż bombardowaniu, palą się banki i fabryki, należące do koncesyj, zwiększają się straty handlowe, zapowiada się jeszcze blokada wybrzeży chińskich przez Japonię. Francja, mniej zainteresowana ekonomicznie, solidaryzuje się z Anglią. Sojuszniem mocarstw w sytuacji obecnej stały się mimowoli Sowiety. Zachowanie się prawie lekceważące Japonii wobec mocarstw wskazuje na upadek ich prestiżu w Azji wschodniej.

Położenie polityczne na Wschodzie jest bardzo zagmatwane, ale ambasydy obydwóch państw pozostały w Tokio i Nankinie. Droga do pertraktacji jest wciąż otwarta. Kto wie zatem, czy zatarg zbrojny nie zakończy się kompromisem, opartym na platformie wspólnej niechęci do białej rasy, a koszta gospodarcze zapłaci Europa i Ameryka.

E. DE HENNING-MICHAELIS
generał

O bezpieczeństwo na Morzu Śródziemnym

Przygotowania do nowej konferencji — Propozycje brytyjskie opracowuje się w ścisłej tajemnicy — Przewidywania i domysły kół politycznych

Londyn. (PAT). Prasa angielska twierdzi, że rząd brytyjski polecił admiralicji wypracowanie propozycji, dotyczących wznowienia bezpieczeństwa na Morzu Śródziemnym. Propozycje te przedstawione będą przez delegata Anglii, którym zapewne będzie min. Eden.

W kołach politycznych spodziewają się, że Włochy jednak przyjmą zaproszenie na konferencję i wyślą swą delegację. Gdyby wysunęły zastrzeżenie co do miejsca obrad, tj. Genewy, W. Brytania nie miałaby nic przeciwko temu, aby zebrano się w Montreux lub Lozannie.

Co do państw, jakie miałyby brać udział w konferencji, W. Brytania pragnęłaby ograniczyć się wyłącznie do krajów, położonych bezpośrednio nad Morzem Śródziemnym, wychodząc z założenia, że tylko te państwa mogą udzielić natychmiastowej pomocy w razie uchwalenia pewnej akcji zbiorowej.

Treść propozycji, opracowanych przez admiralicję, otoczona jest na razie ścisłą tajemnicą. Będą one przedmiotem dyskusji na posiedzeniu gabinetu pod przewodnictwem premiera we wtorek lub środę.

Wydaje się jednak, że rząd angielski oprócz akcji zbiorowej mocarstw śródziemnomorskich, do czego pchać mają Francuzi, zamierza również zaproponować „wakacje łodzi podwodnych”, tzn. zobowiązanie wszystkich państw do wycofania tych łodzi z Morza Śródziemnego i trzymania ich przez określony czas w dokach.

Londyn. (PAT). Według wieści z angielskich kół politycznych projekt zwołania narady państw śródziemno-

morskich przewiduje: 1) państwa zobowiązują się wystąpić z jednakową stanowczością w razie nowych faktów napadów na statki handlowe; 2) wycofają swe łodzie podwodne ze strefy, która zostanie określona; 3) jeżeli po zawarciu układu pomiędzy zainteresowanymi mocarstwami ukaże się łódź podwodna w obrębie wyznaczonej strefy, okręty państw, które przystąpiły do porozumienia będą miały prawo zastosować środki, jakie zostaną przewidziane w układzie.

Tego rodzaju plan — zaznacza Ag.

Havasa — zdaje się przewidywać udział rządu w Walencji i w Burgos. Dotychczas jednak nie wiadomo, czy obie strony w Hiszpanii zostaną zaproszone na konferencję.

Havas dodaje do swych informacji, iż należy je przyjąć z dużą rezerwą, ponieważ miarodajne koła brytyjskie zachowują w tej sprawie milczenie. Zresztą pomiędzy Londynem i Paryżem trwają rokowania, a francuski chargé d'affaires prawdopodobnie będzie jeszcze dzisiaj przytyły przez min. Edena.

Krwawe zaburzenia w Meknesie

Meknes. (PAT). Na tle sprawy przydziału wody doszło do groźnych zaburzeń, których bilans przedstawia się następująco: 10 zabitych i 25 rannych po stronie buntowników, a po stronie władz bezpieczeństwa 16 żołnierzy i 3 policjantów rannych.

Dokonano 20 aresztowań za rabunek; wszyscy staną przed sądem dożywotnim. Specjalna komisja śledcza została powołana celem ustalenia przyczyn zaburzeń. W mieście panuje zupełny spokój.

Delegat rezydenta Morize i dyrektor departamentu politycznego Sicut przybyli do Meknesu (miasto w Maroku), gdzie przeprowadzili naradę z komendantem garnizonu Caillaut. Przyjechały liczne delegacje notablów, aby

u dowództwa wojskowego zmanifestować swą lojalność, oraz potępić zajścia, które przypisują obecności licznych cudzoziemców. Istotnie między rannymi i zabitymi znajduje się kilkunastu osobników zupełnie nieznanymi.

Paryż. (PAT). Jak podaje „Martin”, ludność Meknesu należy do najbardziej spokojnych w całym Maroku. Ostatnie manifestacje, które przybrały poważne rozmiary, zostały prawdopodobnie wywołane systematycznym podżeganiem, prowadzonym przez pewnych agitatorów nacjonalistycznych. Kiedy tłum np. napotkał kordon policji, prowokatorzy namawiali, by zaatakowano przedstawicieli władz i wojska, zapewniając, iż nie wolno im czynić użytku z broni.

Sukcesy wojsk narodowych

Salamanka. (PAT.) Komunikat głównej kwatery wojsk powstańczych donosi, że na froncie Leon na odcinku Riano powstańcy zdobyli miejscowość Col Canglorio i Sanglorio.

Na froncie Santanderu po zajęciu miejscowości Potes powstańcy posuwają się naprzód, oczyszczając okolice doliny. Przednie strażnice dotarły

do wzgórz Santa Eulalia i Los Can- delos.

Na froncie aragońskim na odcinku Ebre zajęto szereg ważnych pozycji. Na odcinku Belchite nowe ataki nieprzyjacielskie zlikwidowano.

Wojska rządowe po przygotowaniu artyleryjskim rozpoczęły atak na odcinku Penarroya, lecz zostały odparte z poważnymi stratami.

Z terenu walk na Dalekim Wschodzie

Szanghaj. (PAT) Noc minęła stosunkowo spokojnie, tylko od czasu do czasu słychać było karabiny maszynowe i wybuchy pocisków.

Dziś o świcie 9 samolotów japońskich systematycznie bombardowało chińskie pozycje w pobliżu dworca północnego. Trzy bomby wybuchły w pobliżu koszar brytyjskich.

Szanghaj. (PAT) Dalsze posiłki japońskie wylądowały w Szang-Ma-Pang u ujścia rzeki Wang-Po. Nie

wiadomo jak znaczne są pod względem liczebnym te nowe oddziały i jakie jest ich najbliższe przeznaczenie.

Gwałtowny atak japoński przeciwki Yue-Pou w pobliżu Zi-Kuo został odparty, przy czym obie strony poniosły duże straty.

Nankin. (PAT) Jak donosi agencja Central News, pomiędzy wojskami chińskimi a japońskimi doszło wczoraj wieczorem do tarcia w Amoy, w Chinach południowych.

Fermenty w szeregach ZZZ

Warszawa. (Tel. wł.) Wydział centralny ZZZ na ostatnim posiedzeniu postanowił co następuje:

„Sen. Marian Malinowski (Wojtek) w liście swym zawiadomił o wystąpieniu z wydziału centralnego ZZZ. Ze względu jednak na jego działalność, szkodliwą dla idei zjednoczenia ruchu robotniczego w Polsce oraz dla całości klasy robotniczej centralny wydział ZZZ postanowił sen. Malinowskiego wykluczyć również z szeregów ZZZ, uznając jego działalność za wysoce szkodliwą.”

Dnia 6 bm. odbędzie się konferencja działaczy ZZZ, na której omówi się położenie wewnętrzne w Polsce i zadania ZZZ. (w)

Skazanie Moraczewskiego

Warszawa. (Tel. wł.) Na wokandzie Sądu Okręgowego znalazła się, jak już donosiliśmy, głośna swego czasu sprawa Jędrzeja Moraczewskiego, który w piśmie „Front Robotniczy” zamieścił artykuł przeciwko prokuratorowi, a obecnie wiceprezesowi Sądu Okręgowego w Grodnie, p. Ottonowi Klasię.

Sąd uznał p. Moraczewskiego winnym zniesławienia i skazał go na 3 miesiące aresztu z zawieszeniem kary i na 100 zł grzywny. (w)

Zastrzelony bandyta

Warszawa. (Tel. wł.) Dziś w nocy funkcjonariusze policji mieli otoczyć kryjówkę bandytów, którzy dokonali morderstwa posterunkowego Stanisława Andrasika.

Policja szła ul. Opaczewską na Ochocie, żeby okrążyć melinę. Bandytów widocznie uprzedzono, że zbliżają się wywiadowcy, gdy szybko opuścili kryjówkę i rzucili się do ucieczki.

W czasie pościgu jednego zastrzelono, drugi lekko ranny poddał się. Nazwiska zabitego dotychczas nie ustalono, nie miał bowiem przy sobie nic oprócz broni.

Falszerze obrazów

Warszawa. (Tel. wł.) Pojawiły się liczne falsyfikaty obrazów Fałata, Kossaka i innych znakomitych malarzy polskich. Obrazy te znajdowały chętnych nabywców.

Wczoraj do sklepu Teofila Prusa przyszedł jakiś osobnik, który przyniósł 2 obrazy rzekomo Wojciecha Kossaka. Właściciel poznał, że są to falsyfikaty. Oszusta zatrzymano; nazywa się Dawid Mejer i pochodzi ze Lwowa.

Jak wynika z dochodzeń, centrala falszerzy obrazów mieściła się we

Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu

Studium 3-letnie posiadające prawa I kategorii w państwowej służbie cywilnej. Prace dyplomowe z działu ekonomicznego, handlowego, przemysłowego, bankowego, towaroznawczego, komunikacyjnego i ubezpieczeniowego.

Przy WSH. istnieje Wyższy Kurs dla Księgowych-Rewidentów.

Ulgi dla niezamożnych studentów II i III roku.

Wpisy od 1 do 30 września przyjmuje Sekretariat: Wały Zygmunt Starego 2/3, tel. 24-60.

dg 24 348

Lwowie, skąd obrazy wysyłano do Warszawy i innych większych miast polskich. (w)

Oreddie mikada

Londyn. (Tel. wł.) Z Tokio donoszą:

W sobotę otwarto w obecności cesarza sesję obu izb parlamentarnych. Odczytano oreddie cesarza, w którym monarcha wyraża przekonanie co do wartości parlamentu w przeprowadzeniu zadań japońskich w Azji wschodniej. Cesarz ubolewa z powodu zatargu z Chinami. Spodziewa się, że parlament przyjmie dodatkowy budżet oraz inne przedłożenia ustawodawcze rządu.

POZNANSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 4. 9. 1937 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była spokojna.

W pożyczkach państwowych nie doszło w ogóle do notowania; obracano jedynie mniejszą ilość 5% poz. konwers. — drobne odcinki po 59,50 oraz 4% prem. dol. po 38,25.

Z pożyczek komunalnych obracano 4½% obligacjami m. Poznania z r. 1927 oraz z r. 1929 po 52,—.

W papierach lokacyjnych P. Z. K. nie dokonano również żadnych obrotów; ofiarowano 4½% listy zast. złote w złocie po 59,— oraz 4½% złotowe listy zast. po 58,—.

Z akcji bankowych płacono za Bank Polski 105,50.

Cedula Urzędowa Giełdy Pieniężnej w Poznaniu

Kurs w procentach nominalu wzgl. w złotych za sztukę.

Papiery procentowe

4½% obl. m. Poznania z 1927 r. 52,— +

4½% obl. m. Poznania z 1929 r. 52,— +

Akcje bankowe i przemysłowe

Bank Polski 105,50 P.

Tendencja spokojna.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej

Poznań, 4. 9. 1937 r.

STANDARTY: Pszenica 742 g/l.

Ceny orientacyjne:

Zyto zdane do przemialu	22.25—22.50
Uspokojenie spokojne	
Pszenica	30.50—31.00
Uspokojenie spokojne	
Jęczmień browarowy	22.00—23.00
Jęczmień 673—678 g/l.	19.50—20.00
Jęczmień 700—717 g/l.	20.50—20.75
Uspokojenie stałe	
Owies	19.50—20.25
Uspokojenie stałe	
Maka żytnia gat. I 50%	32.00—33.00
Maka żytnia gat. I 0-65%	30.50—31.50
Maka żytnia gat. II 50-65%	23.50—24.50
Uspokojenie spokojne	
Maka pszen. gat. I wyc. 0-30%	50.75—51.25
Maka pszen. gat. I 0-50%	46.75—47.25
Maka pszen. gat. I-A 0-65%	44.75—45.25
Maka pszen. gat. II 30-65%	41.75—42.25
Maka pszen. gat. II-A 50-65%	37.75—38.25
Maka pszen. gat. III 65-70%	35.75—36.25
Uspokojenie spokojne	
Otreby żytnie stand.	15.75—16.50
Otreby pszenne grube stand.	17.75—18.00
Otreby pszenne średnie stand.	16.75—17.00
Otreby jęczmień	15.50—16.50
Rzepak zimowy	55.00—57.00
Siemię lniane	42.00—45.00
Gorzyczka	38.00—40.00
Gruch Wiktoria	23.00—24.50
roch Folgera	22.00—23.50
Mak niebieski	77.00—80.00
Ziemniaki fabr. za kilo %	20
Makuch lniany w aflach	24.25—24.50
Makuch rzepak. w taflach	20.50—20.75
Makuch słon. w taflach 42—43%	25.25—26.00
Słoma pszen. luzem	4.45—4.70
„ pszen. prasowana	4.95—5.20
„ żytnia luzem	4.80—5.05
„ żytnia prasowana	5.55—5.80
„ owsiana luzem	4.85—5.10
„ owsiana praso	5.35—5.60
„ jęczmień luzem	4.55—4.80
„ jęczmień prasowana	5.05—5.30
Siano zwykłe luzem	7.35—8.35
„ zwykłe prasowane	8.50—9.00
„ nadnotekie luzem	8.95—9.45
„ nadnotekie prasowane	9.95—10.45
Ogólne uspokojenie spokojne	
Ogólny obrót: 2972,1 tonn, w tym żyta 595 tonn, pszenicy 172 tonn, jęczmienia 180 tonn, owsa 175 tonn.	

Wzrosty

Amb Raczynski odwiedził min. Edena i odbył z nim dłuższą rozmowę, która głównie dotyczyła spraw związanych z nadchodzącą sesją Rady i Zgromadzenia Ligi Narodów.

*

Przybył do Niemiec wicemin. komunikacji Bobkowski w towarzystwie 16 urzędników ministerstwa w celach przestudiowania różnych technicznych urządzeń.

*

Do Berlina przybyło 114 członków hiszpańskiej młodzieży, zrępowanej w „Falange Española Tradicionalista”.

*

W Niemczech wyszło pierwsze rozporządzenie wykonawcze, dotyczące tytułów profesorskich, podpisane przez kanclerza i min. spraw wewn. Fricka. Dokumenty nadające tytuł profesorski podpisują będzie kanclerz Hitler.

*

Wielkie manewry jesienne francuskie rozpoczyna się w okolicy Alençon (w Normandii, Francja zach.) 14 września i trwać będą 4 dni pod kierownictwem gubernatora Strasburga gen. Herynga.

*

Zakończyły się wielkie manewry armii austriackiej przeprowadzone w pobliżu granicy czechosłowackiej. W manewrach wzięły udział 4 dywizje piechoty i wielka ilość broni pancernej, lotnictwa, wojsk technicznych.

*

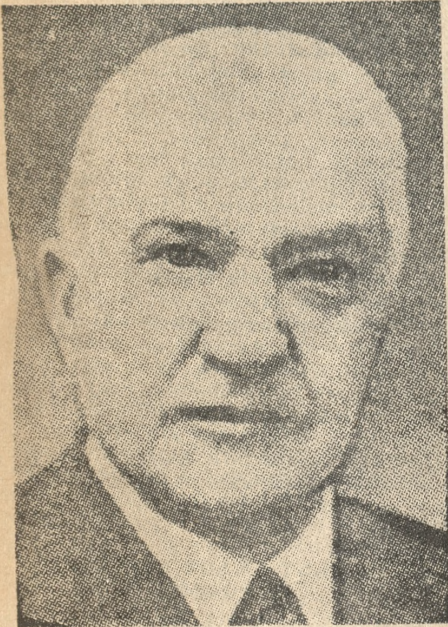
W Rumunii w miejscowości Copsa Micia płoń od tygodnia świeżo wywiercony szyb, z którego wydzielą się gaz metan. 50-metrowy słup ognia oświeca okolice. Gaz tak podniósł temperaturę, że w pobliskich sadach zakwitły po raz drugi drzewa.

Bałtyckie sąsiedztwo polsko-estońskie

Przybywający dziś do stolicy Polski minister spraw zagranicznych Estonii Fryderyk Karol Akel nie jest obcy naszemu krajowi. Min. Akel gościł w Warszawie w lutym 1924 roku jako przedstawiciel rządu estońskiego na odbywającej się wówczas konferencji bałtyckiej ministrów spraw zagranicznych Polski, Estonii, Finlandii i Łotwy.

Przyjaźń polsko-estońska datuje się od pierwszych chwil odrodzenia narodu estońskiego i zdobycia przez niego własnego, niepodległego państwa po siedmiuset latach walki o prawo do istnienia. Między okupacją rosyjską

MINISTER AKEL

a niemiecką, wśród krwawych bojów z wojskami niemieckimi i nacierającymi bolszewikami, mały liczbą, ale silny duchem i wolą zwycięstwa, naród estoński wywalczył sobie niepodległość pod wodzą pika Laidonera, dziś wodza naczelnego armii estońskiej.

I wówczas to już nawiązały się nici przyjaźni, kiedy spotkały się nad Dźwiną wojska polskie i estońskie (a także łotewskie) i razem walczyły przeciw wspólnemu nieprzyjacielowi.

Nie bez trudności odbywało się kładzenie zrębów państwowo-ustrojowych Estonii. W ciągu niespełna dwudziestu lat odrodzonej państwowości doświadczało życie polityczne kraju trudności znalezienia najodpowiedniejszej formy ustroju wewnętrznego państwa. Po smutnych doświadczeniach z bodaj najbardziej radykalną konstytucją na świecie i po próbach, na szczęście nieudanych, popadnięcia w przeciwną skrajność i zaprowadzenia w Estonii ustroju opartego na obcych totalnych wzorach, weszła Estonia przed dwoma laty na drogę wypracowania sobie samodzielnie ustroju. Przed sześciu tygodniami estońskie zgromadzenie narodowe uchwaliło nową konstytucję, opartą na równowadze władz i uszanowaniu tradycji wolnościowo-obywatelskich Estów.

Z Estonią łączy Polskę nie granica lądowa, lecz wspólność sąsiedowania z Bałtykiem. Z wspólnego położenia nad tym morzem wypływa też zbieżność wielu interesów zewnętrzno- i politycznych obu państw. Potwierdzeniem tego jest równoległość pewnych aktów politycznych i dążeń. Jednocześnie z Polską podpisała Estonia pakt nieagresji z Sowietami i konwencję o definicji napastnika. W roku 1934 zawarła Estonia pakt bałtycki z Łotwą i Litwą, ustalający zasady współpracy politycznej tych trzech krajów. Ponieważ polityka Litwy wobec Polski i nieodpowiedzialne stanowisko Kowna odnośnie Wilna spotykały się z krytyką Estonii i Łotwy, kompleks stosunków polsko-litewskich został wyłączony z programu prac w ramach paktu bałtyckiego.

Dzięki zbliżonemu zrozumieniu potrzeby stabilizacji stosunków politycznych w Europie północno-wschodniej, bezwzględnemu odrzuceniu wszelkich prób uzależnienia się do któregośkolwiek mocarstwa na zachodzie lub wschodzie, reprezentujących odmienne światopoglądy, oparciu współpracy pokojowej na wspólności interesu — współdziałanie polsko-estońskie zawiera cechy, gwarantujące mu stałość i skuteczność.

Na wysuniętej placówce

Kolejne zebranie stałej rady Małej Ententy w Sinaia, od 29 do 31 sierpnia r.b., potwierdziło raz jeszcze spoistość tego zespołu polityczno-dyplomatycznego, istniejącego od lat 1920 i 1921 jako układy dwustronne między trzema państwami: Czechosłowacją, Jugosławią i Rumunią, wzmocnionego w r. 1929 układem trójsstronnym, a od r. 1933 ustalającego bardzo ścisłą i stałą współpracę w duchu jednolitości działania na gruncie międzynarodowym.

Mała Ententa kluje w oczy przeciwników stanu rzeczy europejskiego po wielkiej wojnie 1914-18 i jej rozstrzygnięciach w szczególności w obrębie środkowo-europejskim. Nie zamierają nigdy próby podważania jej, czasem trochę zasypiając, by wkrótce znowu się rozbudzić i ożywić. Przodują w tych zabiegach oczywiście Niemcy, dla których istnienie Małej Ententy jest zawadą w przyłączeniu Austrii i jeszcze bardziej w dalszym dążeniu do tzw. Mitteleuropy, wtórują stale i niezawodnie Węgry, okolone przez Małą Ententę, której wszystkie trzy państwa wchłonęły ziemie, poprzednio podległe panowaniu węgierskiemu, a czasem przyłączają się do przedsięwzięć przeciw Małej Entencie także i Włochy, pragnące mieć drogą na Austrię wpływy w Europie środkowej. Jeśli niechęć przeciw Małej Entencie ujawnia się i gdzie indziej, a w szczególności w niektórych okresach polityki zagranicznej polskiej, są to objawy pewnego wykoślenia, gdyż dla Polski, na równi z Małą Ententą, przewodnią myślą musi być utrzymanie stanu rzeczy europejskiego, ustalonego po wielkiej wojnie 1914-18, czyli, jak to mówią, siedziny na tej samej galezi.

A czyż można się dziwić, iż główne

podkopy pod Małą Ententę i główne w nią uderzenia zmierzają w stronę Czechosłowacji? Wszakże właśnie i tylko Czechosłowacja spośród trzech państw Małej Ententy sąsiaduje bezpośrednio z Niemcami i znajduje się też rozległym wciągnięciem na drodze z Berlina do Wiednia. Jakżeby przeto nie Czechosłowacja szła w tym kierunku południowo-wschodnim na pierwszy ogień nieustannej palby z Trzeciej Rzeszy?

Od wielu miesięcy napięcie w Niemczech przeciw Czechosłowacji dudni i grzmi raz po raz, a w ciągu ostatnich tygodni letnich wybuchy niezadowolenia i niechęci stały się zjawiskiem wręcz codziennym. Tak dalece, że odgłos jest już europejski. W Anglii i we Francji zamiary Trzeciej Rzeszy wobec Czechosłowacji niepokoją koła polityczne i są na powszednim porządku dziennym rozpraw parlamentarnych i dziennikarskich.

Niemcy nie spuszczaają obecnie z oka sprawy ludności niemieckiej w Czechosłowacji. Szczególnie od czasu, gdy te Niemcy są Trzecią Rzeszą oraz gdy w Czechosłowacji powstał pod przewodnictwem p. Henleina ruch polityczny niemiecki nacjonal-socjalistyczny, według niezmiennego wzoru, czy to będzie w Polsce i w Gdańsku, czy w Czechosłowacji, czy w Austrii, czy w Szwajcarii nawet, tj. z uznaniem przewodztwa jedyne „Führera” narodu niemieckiego Adolfa Hitlera i w oparciu o natchnienia i rozkazy z Berlina i z Monachium.

Każdy powód będzie dobry do napadów na Czechosłowację, czy więzienie zbyt ruchliwego wysłannika nacjonal-socjalistycznego Węgla z Rzeszy, czy odmowa zezwolenia, by część tysięcy

dzieci niemieckich z Czechosłowacji powędrowała na lato do obozów wychowania nacjonal-socjalistycznego w Niemczech. Ale wobec tego, że ludność niemiecka w Czechosłowacji ma uprawnienia niespornie rozległe, aż do uczestnictwa w rządach, a szczególnie wobec tego, że stanowisko Trzeciej Rzeszy w sprawach mniejszości u siebie, choćby półtoramilionowej polskiej, jest szeroko znane w świecie, ta gra niewiele ma powodzenia.

Dlatego też Niemcy przerzucają się ochoczo na zarzuty przeciw Czechosłowacji w dziedzinie polityki międzynarodowej. Niezadowolone jest zrozumiale: polityka Czechosłowacji, choć dokładała starań o wyrównanie i poprawność w stosunkach z Niemcami, nie może jednak iść w parze czy w ogonie polityki tak wyrazistej, jaką wszczęła pełna rozpędu Trzecia Rzesza. Gromkie zarzuty niemieckie w tej dziedzinie palą przeto na panewce.

Niemcy zarzucają Czechosłowacji utworzenie się Małej Ententy, ale wszyscy rozumieją, że wobec parcia Niemiec ku tzw. Mitteleuropie było to konieczne. Niemcy żyzają się na ośpor Czechosłowacji przeciw tzw. Anschlussowi Austrii do Niemiec, ale inne stanowisko Pragi byłoby samobójcze, gdyż to grozi okrażeniem Czechosłowacji i uściskiem śmiertelnym. Solą w oku jest Niemcom sojusz Czechosłowacji i całej Małej Ententy z Francją, bo wołaliby, by im zostawiono swobodę działania w Europie środkowej. Jeszcze gniewniej patrzą Niemcy na układ wzajemnej pomocy Czechosłowacji z Rosją, jakby nie wiedzieli, że dopiero samowolne zrzucenie przez Rzeszę 16 marca 1935 wszelkich zobowiązań w zakresie zbrojeń skłoniło Francję i Czechosłowację do układów wzajemnej pomocy z Rosją w dn. 2 i 16 maja 1935 r.

Czechosłowacja jest dzisiaj na wysuniętej placówce przeciw nawale naporu niemieckiego na wschód południowy, środkowy i północny: gdzie jak gdzie, ale w Polsce nie brakuje rzetelnego zrozumienia tego stanu rzeczy.

STANISŁAW STROŃSKI

STRONNICTWO NARODOWE

KOŁO OSIEDLE

Zebranie plenarne w poniedziałek 6 bm. o godz. 20 w lokalu własnym przy ul. Witkowskiej.

„SMACZNA i WYDAJNA“

to zalety KAWY „PLUTONA“

Polecamy 3 mieszanki P60 - P80 - P90 w standaryzowanych opakowaniach 125 gram. w cenie zł 0.80 - 1.00 i 1.20 za paczkę

„PLUTON“ T. i M. TARASIEWICZÓW S. A. w WARSZAWIE

Pg 29771-2.488

FAKTY i OCENY

Program „demokratów“

Żydowsko-lewicowo-„sanacyjny” krakowski „Kurier Wieczorny” prowadzi, jak wiadomo, akcję na rzecz utworzenia stronnictwa demokratycznego. Ostatnio ogłosił on na swych łamach program Polskiego Stronnictwa Demokratycznego (tzw. „pedeków”) z 1907 roku jako podstawę dla działalności propagowanego przez siebie ugrupowania.

Jak wiadomo, „pedecy”, przesiąknięci wpływami żydowskimi, nie odegrali większej roli w życiu Małopolski, gdzie działali, a w czasie wojny stali się najgorliwsiymi germano- i austro-filami. Po wojnie próbowali bezskutecznie szczęścia pod nazwą Demokratycznej Unii Państwowej, przy czym anagram, złożony z pierwszych liter ich nowej nazwy ośmieszyl ich gruntownie. Program „pedeków” sprzed 30 laty ma „ożywić” zamarłą partię i „odmłodzić” jej strupieszale szeregi!

Charakterystyczny jest ustęp programu Polskiego Stronnictwa Demokratycznego, dotyczący Żydów. Brzmi on w ten sposób:

„Co do Żydów zaś to stwierdzając, że w siedmowiekowym współżyciu ich z nami, w złej i dobrej woli, powstały między nami a nimi takie węzły wspólnych pragnień, potrzeb i dążeń, że przez wzajemną ufność i harmonijne współdziałanie będą się one mogły tylko zacieśniać i utrwalać — wyrażamy głębokie przekonanie, że dając Żydom pod względem społecznym, ekonomicznym i politycznym zupełne i rzeczywiste, a nie tylko formalne, równoprawności, działamy na korzyść całego społeczeństwa naszego.”

Ustęp ten kwalifikuje się do rubry-

ki „Camera obscura” w „Wiadomościach Literackich”.

Skutki procesu skarbowców

Prasa stołeczna donosi, że w warszawskich kołach politycznych panuje przekonanie, iż zaraz po powrocie wicepremiera i ministra skarbu inż. Kwiatkowskiego z urlopu zajdą wielkie zmiany personalne na wyższych stanowiskach w Ministerstwie Skarbu.

Będzie to wynikiem ostatniego procesu skarbowców, który wykazał poważne nieformalności i dużą dowolność w postępowaniu wyższych urzędników skarbowych.

Rola P. P. S. w wypadkach małopolskich

Wypadki w Małopolsce na tle tzw. „strajku chłopskiego” nie w dalszym ciągu dosłownie wyjaśnione. M. i. nie jest jasna rola, jaką w nich odegrała PPS.

Stołeczny „Goniec Warszawski” w związku z tym pisze:

„Przed wszystkim chodziłoby tu o P. P. S., która na terenach objętych strajkiem nie pozostała na uboczu. Oświadczenia rządowe ograniczyły się jedynie do wskazania na Str. Ludowe.

„Jeśli chodzi o nastroje, panujące wśród robotników zgromadzonych w szeregach P. P. S., to pewnie światło rzucić może na tę sprawę konferencja zarządu związków klasowych, działających na terenie Warszawy.

„W konferencji tej, przy omawianiu sprawy wypadków w czasie strajku chłopskiego, przedstawiciele lewicowych związków zawodowych, po prostu mówiąc odłam komunizujący — zgłosili rezolucję domagającą się proklamowania w ciągu dni siedmiu przez komisię centralną związków zawodowych 24-godzinny strajku powszechnego w Polsce, na znak solidarności z akcją chłopską.

„Występ lewicy klasowej nie udał się jednak. Wniosek został odrzucony. Uchwalono natomiast wniosek, zgłoszony przez sekretarza rady zawodowej, p. Zdanowskiego, wyrażający solidarność z chłopami oraz zwracający się do komisyj centralnej związków o zajęcie w sprawie wypadków w Małopolsce stanowiska.”

Jak wiadomo, PPS uparcie narzuca się Stronnictwu Ludowemu ze swoją „współpracą”, na której ludowcy wychodzą zawsze jak najgorzej.

Żydzi autorami podręczników szkolnych

„Głos Narodu” ogłasza listę podręczników szkolnych, używanych w szkołach do nauczania języków starożytnych.

Oto ona:

„Auerbach M.: Gramatyka łacińska; Auerbach M. i Dąbrowska K.: Gramatyka łacińska; Auerbach M. i Dąbrowski K.: Disce latine I — IV. Podręczniki do nauki łaciny dla I—IV kl. g.; Rapaport A. Salustius, De coniuratione Catilinae; Rapaport A.: Sallustius, Bellum Jugurthinum; Jędrzejowski J. Rapaport A.: Słowniczek do wianki wierszy Owidiusza; Spiegel N.: Wypisy łacińskie dla III i IV kl. gimn.; Spiegel N.: Zeszyt pomocniczy do nauki języka łacińskiego. Cz. I — III; Auerbach M. i Golias M.: Gramatyka grecka; Rapaport A.: Homer, Iliada; Jędrzejowski J. i Rapaport A.: Platon, Wybór z pism. Cz. I — III; Rapaport A.: Słownik do wyboru z pieśni Homera; Rapaport A.: Ksenofont, wyprawa Cyrusa (przekład); Rapaport A.: Ksenofont, Wybór pism ((przekład)).

Nazwiska: Rapaport, Auerbach, Spiegel są nazwiskami żydowskimi. Czy nie ma polskich filologów? Chyba, że obowiązuje zasada, iż języków starożytnych uczyć winni profesorowie staro-zakonni.

Polsko-jugosłowiańskie stosunki gospodarcze

Belgrad, 1 września. Z końcem sierpnia r. odbyło się w Białogrodzie walne zgromadzenie Polsko-Jugosłowiańskiego Komitetu Gospodarczego przy głównym zarządzie Ligi Polsko-Jugosłowiańskiej w Królestwie Jugosławii pod przewodnictwem p. Damniana Brankowicia, prezesa Polsko-Jugosłowiańskiego Komitetu Gospodarczego.

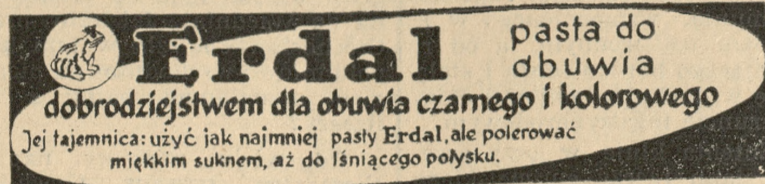
Na zgromadzeniu byli obecni oprócz członków Komitetu i przedstawiciele Izby Handlowych z Białogrodu i Zagrzebia oraz delegaci poselstwa polskiego i głównego zarządu Ligi. Pismo pozdrowienia zgromadzenie otrzymało od posła polskiego w Białogrodzie p. R. Dębickiego oraz ministra spraw wewnętrznych p. Korosca. W imieniu nieobecnego prezesa Ligi p. prof. Ign. Milana Nesića pozdrowił zgromadzenie generalny sekretarz Ligi p. B. Gluzdowski. Roczne sprawozdanie Komitetu przeczytał generalny sekretarz Komitetu p. W. Nowakowski. W okresie zeszłego roku wywiezione zostały z Jugosławii do Polski rozmaite towary (najwięcej śliwek suszonych i świeżych winogron, skór baranich i in.) w wartości 49,5 milionów dinarów, a wwieziono z Polski do Jugosławii (najwięcej tkanin, produktów naftowych, węgla, materiałów kolejowych i in.) w wartości 47,5 milionów dinarów.

Komitet Gospodarczy, który z początkiem roku bieżącego stracił funkcję kontroli obrachunku kompensacyjnego, ponieważ te funkcje przeszły do

Banku Narodowego w Jugosławii i do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie, przeniesie swoją działalność w kierunku informowania

kół gospodarczych i propagandę wojny polsko-jugosłowiańskich stosunków gospodarczych. Sprawozdanie kasy, która w ciągu zeszłego roku miała obrót przeszło 600.000 — din. przeczytał p. R. Pilc, członek Komitetu oraz dyrektor Banku francusko-serbskiego w Białogrodzie. Nowy zarząd wybrany został na czele z p. D. Brankowicem.

WEGBE

Tg 21 405/6

Niemcy nakłaniają do przekraczania granicy

W majątku Promienko, w pow. poznańskim, pracował jako parobek Lucjan Owczarek, rodem z powiatu wielkiego.

W lipcu br. otrzymał z domu pocztówkę, w której wezwano go, by przyjechał, bo matka jest ciężko chora.

Parobek wyjechał z Promienka i już nie wrócił.

Jak się okazało, Owczarek przeszedł nielegalnie granicę i udał się do Niemiec, gdzie zatrudniony został w majątku ziemskim Rotschönberg pod Deutschenbora w Saksonii.

Po krótkim tam pobycie nadesłał do Promienka „zapotrzebowanie” na swojego kolegę, Władysława Mierzwickiego.

Pismo to, będące dowodem, że Niemcy nielegalnie werbują robotników rolnych w Polsce, posiada następujące brzmienie (w tłumaczeniu):

Rothschönberg, 22. 7. 37.

Zaświadczenie!

Niniejszym zaświadcza się, że dojarz Mierzwicki Władysław znajduje zatrudnienie jako młodszy dojarz u niżej podpisanego w dobrach rycerskich Rothschönberg koło Deutschenbora w Saksonii i w najbliższym czasie jest tutaj oczekiwany.

To potwierdza mistrz dojarski (Melkermeister)

Georg Albrecht

dobra rycerskie Rothschönberg
koło Deutschenbora.

(pieczęć):

A. Gappichs Erben

Rothschönberg

(podpis) w. z. (—) Gappinez.

Cel powyżej podanego pisma jest jasny. Wystarczyłoby, by Mierzwicki przekroczył granicę i okazał zaświadczenie „mistrza dojarskiego”, a władze niemieckie dostawiłyby go na miejsce pracy.

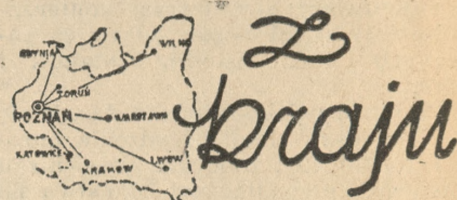
JASTRZĘBIE ZDRÓJ

Perla Uzdrowisk Śląskich

Najsilniej radocząca polska solanka
jodo-brom. Nowoczesny basen kąpielowy
Tani sezon jesienny

JASTRZĘBIE - PLAŻA

Tg 21 348

SPRAWA DOKUMENTÓW WOJSKOWYCH

Przy doreczaniu zaświadczeń wojskowych osobom wydalonym z wojska i wykluczonym od służby wojskowej stosownie do przepisów „Ew. 1/33” stwierdzono, że osoby te celowo nie zwracają poprzednio posiadanych wojskowych dokumentów osobistych (książeczek i zaświadczeń wojskowych), tłumacząc się ich zgubieniem. W ten sposób mogą te osoby znaleźć się w posiadaniu dwóch wojskowych dokumentów osobistych, co jest niedopuszczalne.

W związku z tym Ministerstwo Spraw Wewn. pismem okólnym nr. wojsk. C/83/1 poleciło, aby zarządy gmin wzywały poszczególne osoby do oddania posiadanego dokumentu wojskowego. W wypadku niezwrócenia ma być wdrożone postępowanie celem unieważnienia nie oddanego dokumentu. W wypadku zaś stwierdzenia nieposiadania dokumentu należy pociągnąć do odpowiedzialności w myśl art. 100 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

NACZELNY SKAUT FINLANDII W POLSCE

Do Warszawy przybył szef fińskiej organizacji skautowej, inż. kpt. Lauri Vouolavirta, w celu zapoznania się z kształtem polskiej pracy harcerskiej. Naczelnik skaut fiński po przeprowadzeniu studiów nad pracą naczelników władz harcerskich, oraz komend chorągwi harcerzy w Warszawie i Krakowie, zwiedzi harcerski ośrodek instruktorski w Górach Wielkich oraz schronisko na Głodówce.

Przy stałym leżeniu w łóżku szklanka naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa stosowana rano na czczo wywiera nie tylko dodatni wpływ na prawidłową czynność przewodu pokarmowego, ale ponadto pobudza krwiotok, wymaga przemianę materii i apetyt. Zał. przez lek.

Tg 21 491

SENSACYJNA AFERA WEKSLOWA W ŁODZI

Przed Sądem Okręgowym w Łodzi była rozpatrywana nader ciekawa sprawa jednej z największych firm łódzkich. Przed kilku laty pojawiły się weksle tej firmy, które były bardzo misternie sfałszowane. Sprawcą fałszerstwa był niejaki Mojżesz Ankermann, który zbiegł bezkarnie za granicę. Firma jednak i potem jeszcze także niejednokrotnie odmawiała honorowania weksli ze swoim podpisem, podejrzewając, że są fałszywkami. Poddawano je wobec tego ekspertyzie, która nie dała stanowczego wyniku. Firma nadal nie chciała płacić. W końcu sąd polecił zbadać księgi, czy weksle takie były wystawiane i czy zostały zapłacone. Okazało się, że były one autentyczne, wobec czego firma została zasądzona na zapłacenie ich, co wynosi podobno kilkaset tysięcy złotych.

POTAJEMNY UBÓJ ŻYDOWSKI

Swego czasu rzeźnia miejska w Białymstoku wykazywała raptowny spadek uboju, a jednocześnie w jatkach prywatnych nie brakło mięsa z uboju rytualnego. Wszędzie wobec tego dochodzenia policyjne, które po jakimś czasie dały oczekiwany wynik. Istniała grupa zorganizowanych około 25 rzeźników żydowskich, która uprawiała potajemny ubój w miejscach ukrytych. Rzeźników tych aresztowano z wyjątkiem dwóch, którzy zdołali zbiec. Wkrótce w tej sprawie odbędzie się proces, a winnym grożą znaczniejsze kary więzienne.

OFIARA ZAWODU LEKARSKIEGO

W Przemysłu zmarł sekundariusz tamtejszego szpitala powszechnego śp. dr. Marian Kostecki licząc zaledwie 30 lat życia. Zmarły zaciął się lekko przy przeprowadzaniu operacji lekkiego zapalenia otrzewnej, skutkiem czego nastąpiło u niego ogólne zakażenie krwi. Wypadek ten wywarł przynębiające wrażenie; w pogrzebie młodego lekarza wzięły udział liczne rzesze publiczności.

RAK ZIEMIACZANY NA PODKARPACIU

Okolice podgórskie nawiedzone zostały w roku bież. poważną klęską raka ziemniaczanego, który zupełnie wyniszczył zbiory ziemniaków. Ponieważ w okolicach podgórskich ziemniaki stanowią główną część pożywienia, zatem szkody są bardzo duże.

Na wyższych uczelniach

Warszawa. (Tel. wł.). W związku z zapisaniem nowych słuchaczy na wyższych uczelniach zniesiona będzie czasowo ścisła kontrola wejścia na uniwersytecie, politechnice i innych szkołach akademickich.

Nie rozstrzygnięto dotychczas sprawy, czy w czasie trwania nowego roku akademickiego studenci będą wpuszczani na teren uczelni tylko za okazaniem dowodu. (w)

Niezadowolone z ustawy o rozwodach w Anglii

Nowa ustawa o rozwodach, przezwana popularnie „Herbert Bill”, uważana jest przez prasę angielską jako najdonioślejsze przeobrażenie społeczne w kraju. Ustawa ta, która wejdzie w moc na początku 1938 roku uznaje następujące trzy powody do rozwodu: opuszczenie ogniska domowego na przeciąg trzech lat, brutalność, nieuleczalna choroba umysłowa w ciągu 5 lat. Jak wiadomo, dotychczas prawodawstwo angielskie uznawało rozwód jedynie w wypadkach stwierdzonej zdrady małżeńskiej.

W ciągu roku ubiegłego wpłynęło 22.000 próśb o separację, spowodowaną przez opuszczenie domu przez jednego z małżonków i brutalność. Obecnie po wejściu w życie nowej ustawy niewątpliwie podania wszystkich tych osób wpłyną ponownie jako tym razem prośby o rozwód. Niektóre pisma angielskie wyrażają obawę, że wskutek nowej ustawy rozwody staną się w Anglii taką samą plagą, jak w Stanach Zjednoczonych, gdzie stały się poprostu „przemysłem” swego rodzaju. W ogóle prasa angielska ostro atakuje nową ustawę, nie szczędząc słów wyrzutów pod adresem przedstawicieli duchowieństwa anglikańskiego, dość licznie reprezentowanego w Izbie Lordów. Duchowni ci powinni byli energicznie przeciwstawić się nowej ustawie i nie dopuścić do jej głosowania. Błędem niepowetowanym była również nieobecność tych duchownych podczas posiedzeń parlamentu, na których dyskutowano na temat ustawy.

SAMOZATRUCIE NA TLE WĄTROBY

Samozatrucie bywa przyczyną wielu dolegliwości (ból artretyczne, łamanie w kościach, bóle głowy, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, swędzenie skóry, skłonność do obstrukcji, plamy i wyrzuty na skórze, skłonność do tycia, mdości, język obłożony). Trucizny wewnętrzne wytwarzające się we własnym organizmie, zanieczyszczają krew, niszczą organizm i przyspieszają

starość. Wątroba i nerki są organami oczyszczającymi krew i soki ustroju. 20-letnie doświadczenie wykazało, że zioła lecznicze „Cholekinaza” H. Niemojewskiego jako zółcio-moczopędne są naturalnym czynnikiem odciażającym soki ustroju od trutecznych własnych. Bezpłatne broszury otrzymać można w laboratorium fizjologiczno-chemicznym „Cholekinaza” H. Niemojewskiego, Warszawa, Nowy Świat nr. 5.

ng 49 268

MORSZYN-ZDRÓJ

dg 24063

Jedyny w Polsce Zdrój wód gorzkich

Najtańszy sezon: wrzesień-październik

Informacje: Zarząd Zdrojowy Morszyn-Zdrój i wszystkie placówki Orbisu.

Zagadnienie obrony przeciwlotniczej

Paryż. (PAT.) Porażka francuska w wyścigu Istres — Damaszek — Paryż uczyniła z lotnictwa jeden z głównych punktów zainteresowania opinii publicznej. Nie mniejszą uwagę budzi sprawa w kołach parlamentarnych. Wyrazem tego jest z jednej strony zgłoszona przez pos. Wiedemanna interpelacja w sprawie polityki min. lotnictwa a z drugiej strony artykuł b. ministra i przewodniczącego senackiej komisji lotniczej. Benazeta, jaki ukazał się na łamach „Le Petit Parisien”.

Sen. Benazet przypomina, iż przed 10 laty Francja miała najlepsze lotnictwo na świecie, ale potem w ciągu 6 lat utraciła 13 rekordów dla samolotów ciężkich, 7 rekordów dla wodnopłatowców i 10 rekordów dla lekkich samolotów. W ciągu ostatnich miesięcy Japonia wyprzedziła Francję w rekordzie Paryż — Tokio; Niemcy na zawodach w Zurychu oraz Anglia, Stany Zjednoczone i Niemcy — na linii lotniczej nad Atlantykiem Północnym. Wreszcie wyścig Istres — Damaszek — Paryż wykazał wyższość lotnictwa włoskiego.

Sen. Benazet zajmuje się zagadnieniem obrony przeciwlotniczej w świetle ostatnich doświadczeń, jakie dały z jednej strony manewry lotnicze w Anglii i Francji, a z drugiej — wojna domowa w Hiszpanii. Stwierdza, że lotnictwo myśliwskie obecnie, gdy znaczną powiększyła się szybkość aparatów do bombardowania, nie może przeszkodzić napadom nieprzyjaciela. W świetle tych doświadczeń okazuje się, że lotnictwo jest bronią silną w ofensywie, ale słabą w defensywie.

Należałoby przystąpić do zupełnej rewizji metod obrony przeciwlotniczej. Przede wszystkim trzeba położyć głów-

ny nacisk na obronę bierną i budowę podziemnych schronów. Nasuwa się również konieczność budowy podobnych hangarów dla samolotów.

Następnie należałoby przystąpić do zreformowania artylerii przeciwlotniczej. Z doświadczeń wyniesionych z wojny domowej w Hiszpanii wynika, iż może stanowić skuteczną ochronę przed nieprzyjacielskim nalotem. Sen. Benazet sądzi, iż można osiągnąć daleko lepsze wyniki, gdyby pieniądze wydawane obecnie na budowę aparatów myśliwskich zużytkowało się na artylerię przeciwlotniczą.

Zdrowie Masaryka

Praga. (PAT.) W stanie zdrowia prez. Masaryka nastąpiła lekka poprawa. Niebezpieczeństwo nie zostało jednakże całkowicie usunięte.

Terror w Palestynie

London. (PAT.) Z Jerozolimy donoszą, że władze podejmują środki celem zapobiegania dalszym wypadkom gwałtów i terroru w okolicy Hełdery i Karkuru, gdzie onegdaj zamordowano dwóch Żydów i czterech Arabów.

W Jerozolimie i Tel Avivie przywódcy rewizjonistów-Żydów oraz szeregi Arabów zostali zatrzymani dla przesłuchania. Ogólna liczba zabitych podczas ostatnich zajeźdźczyń wynosi dziewięć Arabów i trzech Żydów.

Z Banku Nar. Belgii

Bruksela. (PAT.) Walne zgromadzenie akcjonariuszów belgijskiego Banku Narodowego zakończone zostało ponownym wyborem dotychczasowego kierownictwa. Przed wyborami odrzucono większością 242 głosów przeciw 26 wniosek reksistów i flamandzkich opozycjonistów o odwołanie gubernatora banku.

Gubernator Franck oświadczył, że Bank Narodowy został wprowadzony w błąd i poszkodowany z tytułu przyznania kredytów instytucjom, pozostającym pod kontrolą finansisty Barmana. Podkreślił jednak, że jest to jedynie wypadek błędny, popełniony przez niego na kierowniczym stanowisku w banku w ciągu 11 lat. Przebieg posiedzenia był ogromnie burzliwy.

Faszyzm i hitleryzm przepływają Atlantyk

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego“)

Paryż, we wrześniu.

Niedawno donoszono, że minister spraw zagranicznych Urugwaju w pofnej nocy do kancelaryj państw południowo-amerykańskich proponował tym republikom wspólne uznanie narodowego rządu generała Franco.

Wpływ Hiszpanii w południowej Ameryce był, w dawnych zwłaszcza czasach, bardzo poważny. Większa część tego kontynentu została odkryta albo przez samych Hiszpanów, albo też przez podróżników innych narodowości, ale w imieniu króla hiszpańskiego. Przez wieki istniał też ścisły związek prawnopolski. Potem przyszły jednak zadrażnienia. Obecna wiadomość o chęci uznania gen. Franco zdaje się wskazywać, iż w południowej Ameryce dokonuje się teraz wielka ewolucja, mogąca mieć poważne konsekwencje polityczne.

Ewolucją tą nie zajmowano się dotąd na naszym starym kontynencie. Uchodziła ona przez długi czas nawet uwadze Stanów Zjednoczonych, bezpośrednio zainteresowanych tym wszystkim, co się dzieje u południowych sąsiadów. Dopiero po podróży prezydenta Roosevelta do państw południowo-amerykańskich zimą tego roku, otworzyły się nieco oczy w USA, gdy przekonano się, iż lacińskie republiki południowe bynajmniej nie holdują mistyce demokratycznej. Temu właśnie zagadnieniu nad wyraz ciekawemu, a mało znanemu poświęca p. Jakub Fransalès, stale w Ameryce przebywający, bardzo ciekawy artykuł na łamach „Paris-Midi“.

We wszystkich niemal republikach lacińskich, pisze, istnieją stronnictwa, których ideologia zbliża się znacznie bardziej do ideologii Mussoliniego czy Hitlera, aniżeli do głoszonej przez Stany Zjednoczone.

Idea dyktatury nie jest zresztą bynajmniej nową w Ameryce południowej i duża część tamtejszych państw ma właściwie rządy autorytatywne. W nich też od początku zupełnie wyraźnie sympatyzowano z gen. Franco i z tymi, którzy go popierali, a więc z Italią i Niemcami.

Penetracja wpływów włoskich i niemieckich w tych państwach, zwalczających wpływy Stanów Zjednoczonych okazała się w ostatnich czasach bardzo poważna, a jej rezultaty również. W Ameryce środkowej Salvador, Honduras, Guatemala i Nikaragua utworzyły nawet rodzaj „wspólnego frontu” dyktatur przeciwko Stanom Zjednoczonym. Salvador i Guatemala opuściły zresztą Ligę Narodów; one też już uznały gen. Franco. Inaczej mówiąc, podkreśla korespondent „Paris-Midi”, „międzynarodówka faszystowska” zapuściła korzenie i w Ameryce.

Wszystkie powyższe państwa są bliskimi sąsiadami Kanalu Panamskiego, którego znaczenie jest dla Stanów Zjednoczonych pierwszorzędne, zarówno pod względem handlowym jak i wojskowym. Tym czasem w takim Salvadorze rozwój handlu niemieckiego przybrał wprost ogromne rozmiary wypierając stamtąd handel amerykański. W Hondurasie i Costarice rozpanoszyli się Japończycy i to z aprobatą oficjalną tych republik.

W Brazylii i Argentynie wpływ Włoch, Niemiec i Japonii nie jest jeszcze tak widoczny, ale i tutaj rozwija się on ogromnie, rugując Stany Zjednoczone. Walka o brazylijski rynek handlowy byłaby się skończyła zwycięstwem niemieckim, gdyby Waszyngton nie rzucił niedawno na szalę pożyczki 60 milionów dolarów w zamian za zrzeczenie się pewnego interesu z Berlinem.

Traktat handlowy Niemiec z Kolumbią z maja tego roku jest dla Stanów Zjednoczonych wielce niekorzystny. Berlin zawarował sobie bowiem w traktacie zakupy różnych surowców w Kolumbii za zapłatą w markach „zablokowanych”. Jeżeli Kolumbia nie będzie mogła ich zużytkować na pokrycie swych zakupów w Niemczech, to wówczas zostanie one inwestowane w kopalniach naftowych kolumbijskich, ale pod mianem niemieckich. Inaczej mówiąc — podkreśla p. Fransalès — Berlin będzie kontrolować bogate pokłady ropy, znajdujące się nieopodal Kanalu Panamskiego.

W Argentynie zwolennicy gen. Franco występują przeciwko imperiaлизmowi Ameryki Północnej.

Wszystko to razem sprawia, że Waszyngton bynajmniej nie entuzjastuje się perspektywami zwycięstwa naro-

dowego w Hiszpanii. Wówczas bowiem wzmoże się nie tylko prestiż Hiszpanii w Ameryce Południowej, ale także prestiż rządów autorytatywnych i dyktatury, a co zatem idzie ugruntują się wpływy włosko-niemieckie.

Konkurencja niemiecko-włosko-japońska nie ogranicza się do handlu. Zagroza ona Stanom Zjednoczonym i pod względem wojskowym. Kanał Panamski, pisze p. Fransalès, jest obecnie okrażony dyktaturami, przychylnymi interesom i ideom faszyzmu i hitleryzmu. Dlatego to ostatnio Stany Zjednoczone zaproponowały Brazylii „pożyczenie” jej swoich 6 krążowników, celem wzmocnienia jej obrony.

Propozycja ta wywołała ogromne wrażenie w Ameryce. Nie została oczywiście przyjęta, niewątpliwie w wy-

ku perswazji żywiołów występujących coraz energiczniej na rzecz ideologii faszystowsko-hitlerowskiej. Niemniej sprawa ta nabrała wielkiego rozgłosu i otworzyła oczy tym wszystkim, którzy mniemali jeszcze, że wszystko jest jak najlepiej w krajach lacińskiej Ameryki, wyznającej podobnie jak Stany Zjednoczone zasady demokratyczne i holdującej doktrynie Monrøgo, nakazującej nie mieszać się do spraw starego kontynentu. Tymczasem on to miesza się w sprawy... nowego.

Jakie rozmiary przybrała polityka pewnych totalistycznych państw w Ameryce południowej, świadczy o tym raport opublikowany przez eksporterów amerykańskich, którzy oczywiście przyklasnęli projektowi bronięcia Brazylii przez... marynarkę Stanów Zjednoczonych. Raport ten bowiem podkreśla, iż „bogactwa Brazylii jako źródła surowców i jako konsumenta są zbyt wielkie, by mogły być poświęcone efemerycznym i egoistycznym ofertom jakiegokolwiek grupy państw zwłaszcza, gdy ofertom tym towarzyszy groźba!”

To ostatnie słowo najlepiej wskazuje przez kogo one zostały uczynione. Artykuł paryski rzuca znamienne światło na poczynania pewnych dyktatur i na ich dynamizm, przepływający nawet Atlantyk! W tym oświetle- niu wypukła się lepiej znaczenie propozycji uznania gen. Franco przez państwa Ameryki lacińskiej, idącej wprost contra interesom tak politycznym jak handlowym Stanów Zjednoczonych.

I. BRIARES.

Hemoroidy
są przyczyną złego samopoczucia i t.p. Należy bezwzględnie usunąć te do- kuczliwe cierpienia. Przy hemoroidach stosuje się

Anusol
- GOEDECKE -
Do nabycia w aptekach.
12 czopków 5 zł.
6 czopków 3 zł.

Tg 21 314

GEN. FRANCO W ZDOBYTYM SANTANDERZE

Szef rządu narodowej Hiszpanii gen. Franco przybył do Santanderu, zdobytego ostatnio przez wojska narodowe. Na zdjęciu gen. Franco (w środku) w towarzystwie gen. Davilly (z prawej) dowódcy zwycięskich oddziałów ogląda stoczoną wojenną w Reinosu koło Santanderu.

Z. N. P. zląkł się otwartej wojny z „Ozonem“

(M) Sensacją polityczną stolicy — zwłaszcza jej świata dziennikarskiego — stało się nagłe ustąpienie redaktora J. Czarnockiego z kierownictwa „Dziennika Porannego”. Ze wszystkich stron posypały się pytania: „Dlaczego? Dobrowolnie czy przymusowo? Kto będzie następcą?”

Wtajemniczeni zbywali ciekawych byle czym. Rozpuszczono wiadomość, że powodem dymisji były sprawy wydawnicze, że p. Czarnocki nie chciał się zgodzić na podwyższenie prenumeraty.

Tym czasem „pies jest pogrzebany” zupełnie gdzieindziej. Nie o prenumeratę tu poszło, ale o politykę. Przedstawmy prehistorię tej dymisji.

„Dziennik Poranny” został założony przez wydawnictwo „Kuriera Porannego”, które go sprzedało Związku Nauczycielstwa Polskiego, formalnie biorąc — spółce, przez ten Związek utworzonej i finansowanej.

Kiedy dzierżawcy „Kuriera Porannego” z p. Hołówką na czele zdecydowali się nadać temu pismu kierunek „ozonowy”, p. Czarnocki, jako radykalny demokratę ze szkoły śp. Stępczyńskiego, nie poddał się tej metamorfozie, u-

nego”, gdzie spodziewał się znaleźć miejsce i ujście dla swych politycznych przekonań.

Istotnie pod jego kierownictwem „Dziennik Poranny” stał się organem powstającego „frontu demokratycznego”. Póki organ ten toczył walkę z „endecją” i „klérem”, póki ograniczał się do budowania mostów między PPS i lewicą „sanacyjną”, — wszystko było w porządku. Wydawcy, czyli Z. N. P. cieszyli się z kierunku pisma i jego popularności w sferach „folksfrontowych”. Zwłaszcza tzw. sprawa wawelska dała „Dziennikowi Porannemu” sposobność do politycznego „wyżycia się”; dopiero po pewnym czasie ukryci protektorzy tego organu lewicy (czytaj: masoni) nakazali odwrót, zorientowawszy się, że z tej awantury może skorzystać ktoś zdala od lewicy stojący (grupa p. Sławka).

Galopujący ku rządowi „frontu demokratycznego” „Dziennik Poranny” popadał coraz bardziej w konflikt z „Ozonem” i jego twórcami, co się uwidatniło szczególnie po zjeździe legionistów. Kiedy lewica legionowa znalazła się w wyrażnej opozycji do „O. Z. N.” i pika Koca, Z. N. P. i „Dziennik Poranny” stanęły przed kłopotliwym

a nawet obowiązkiem przy nabywaniu środka leczniczego sprawdzać pochodzenie, gdyż nie każda biała tabletką jest

ASPIRINA

Oryginalna Aspirin'a ma znak krzyża „Bayera”

ng 49 210

dylematem: wojna czy pokój z „Ozonem”?

Trudność sytuacji Z. N. P. polega na tym, że wprowadzić nie zgłosił on akcesu, ale:

1) kilkakrotnie deklarował wierność i posłuszeństwo marsz. Śmigłemu-Rydzowi,

2) minister Świątosławski, od którego zależy powodzenie, a może nawet byt Z. N. P., wystąpił w Sejmie i poza Sejmem jako herold konsolidacji w duchu deklaracji pika Koca.

W takiej sytuacji otwarta wojna z „Ozonem” byłaby dla Z. N. P. zbyt hazardowna. Więc — nie bez porady — się wysoko postawionych protektorów — postanowiono wycofać się na dogodną pozycję „demokracji pracowniczej”, polegającej na konsolidacji tzw. „świata pracy” nie angażując się zbytnio w montowanie frontu demokratycznego i walkę z „Ozonem”. Nie bez wpływu był tu i strajk chłopski z jego konsekwencjami.

Z tych to powodów redakcję „Dziennika Porannego” objął komitet, złożony z przedstawicieli Z. N. P. i innych związków urzędniczych. Bardziej krewcy „demokracji” mają podobno założyć nowe pismo.

Przy chorobach kobiecych stosuje się często naturalną wodę gorzką **Franciszka Józefa**, ponieważ jest ona łatwa w użyciu, a skutkuje delikatnie i niezawodnie. Działaniu, które następuje już po krótkim czasie nie towarzyszą żadne nieprzyjemne objawy. Zalecana przez lekarzy.

Tg 21 492

Droit Humain

Brukselska „La Libre Belgique” zamieszcza ciekawy artykuł o mało znanej u nas loży masonskiej pn. „Droit Humain” (Prawo ludzkie), przyjmującej również kobiety.

Łoża „Droit Humain”, założona w r. 1892, jest stosunkowo młodym odłamem masonerii. W r. 1882 do pewnej loży masonskiej na przedmieściu Paryża zgłosiła swą kandydaturę znana działaczka wolnomyslicińska Maria Deraismes. Dowiedziawszy się o przyjęciu do loży głoszącej ze swej akcji antyklerykalnej i burzliwej przeszłości kobiety, wyższe władze masonskie, nastrożone w owych czasach nader niechętnie do feministycznych prądów, wydały nakaz wydalenia awanturniczej p. Deraismes, która z zemsty utworzyła z masonem Martinem nowy odłam masonerii francuskiej.

Nowa loża została wyklęta przez Wielką Lożę Francji i Wielki Wschód za dopuszczanie kobiet.

Czas jednak robi swoje, toteż z biegiem lat rewolucyjny i buntowniczy charakter odłamu p. Deraismes zgadniał do tego stopnia, że po zakończeniu wojny światowej sędziwsze instytucje masonskie powiedziały sobie, że lepiej „utrzymywać przyjaźne stosunki” z „Droit Humain”. O rozwoju tej loży świadczy najlepiej liczba jej członków, która wynosi dziś przeszło 20.000 „braci” i „siostr”, rozproszonych po 42 krajach.

Jakiż jest program „Droit Humain”? Aby mieć pojęcie o wytycznych tej poważnej pod względem liczbowym organizacji masonskiej, nie trzeba sięgać do jej „tajemnych” akt i dyrektyw. Wystarczy przejrzeć niektóre z jej szeroko kolportowanych broszurek propagandowych. Program ten jest w najwyższym stopniu destruktywny. Ułatwianie rozwodów, świadome macierzyństwo, upaństwowienie i laicyzm szkolnictwa, „uświadomienie” młodzieży w dziedzinie seksualnej itd. itd. oto są hasła „Droit Humain”.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Wrzesień

5

Niedziela

Ważne numery telefonów:

Pogotowie rat.: 66-66 i 55-55
Straż ogniowa: 19-57, 30-50
Policja: 42-21
Posłańcy: 15-60 i 28-36
Postoje taksówek: Grunwaldzka 77-72; Rynek Jeży 77-08; Klinika przy Polnej 74-02; Marsz Focha (nar. Negolewskich) 77-82; Plac Sw. Józefa 49-80; Zielona (nar. Strzeleckiej) 50-35; Rynek Wildecki 66-35; W. Garbary (nar. Wildeckiej) 57-87

Poczt. biuro zleceń: 49-28. Zegarynia: 07. Centr. miedzym. 00. Inf. tel. 09. Biuro napr. 08. Inform. dworc. 67-41. Dw. autob. 67-19. Lotnisko 78-45.

WROCŁAW

NOCNY DYŻUR APTEK

Srodmieście: Apt. św. Marcina, ul. Fr. Ratajczaka 12; — Apt. Zielona, ul. Wrocławska 31; — Apt. pod Białym Orłem, St. Rynek 41; — Apt. Sapieżyńska, pl. Sapieżyński 1; — Jeżyce: Apt. pod Opatrznością, ul. Dąbrowskiego 76 (narożnik Staszica); — Łazarz: Apt. im. Matejki, ul. Matejki 1; — Apt. Plucińskiego, ul. Marsz. Focha 72; — Wilda: Apt. przy Bramie Wildeckiej, Górna Wilda 3; — Solacz: Apt. przy ul. Mazowieckiej 12; — Górczyn: Apt. Karpińskiego, ulica Marsz. Focha 153; — Debiec: Apt. przy ul. Debieckiej 6; — Główna: Apt. przy Krzyżu, ulica Główna 53; — Staroleka: Apt. miejscowa.

— * **Lekarska Poradnia Przedślubna** Polskiego Tow. Eugenicznego w gmachu Coll. Minus, ul. Fredry nr. 10, parter — udziela bezpłatnie porad dla pań w poniedziałki między godz. 18—19, dla panów we wtorki między 18—19. (x.)

KRONIKA MIASTA POZNANIA

W Poznaniu przed 10 laty

Dnia 4 września 1927 r.

Niemcy poznańscy wdrożyli akcję, mającą na celu zbieranie składek na dar narodowy dla Hindenburga, ku uczczeniu 80-lecia jego urodzin (Hindenburg urodził się w Poznaniu przy ulicy Podgórznej nr. 7). — „Towarzystwo Obywatelskie po nowym prawem brzegu Warty” obchodziło srebrny jubileusz swego istnienia.

W Wielkopolsce przed 100 laty

Dnia 4 września 1837 r.

Ukazało się rozporządzenie regencyjne, dotyczące częściowego zniesienia starego cmentarza katolickiego parafii św. Marii Magdaleny i byłego cmentarza parafii św. Wojciecha (dawniej na Winarach), oraz przeniesienia zwłok i pomników z tegoż cmentarza na nowy, obecnie wewnątrz fortyfikacji znajdującej się cmentarz. — Dobra szlachecka Janków i Donaborów, w powiecie ostrzeszowski, oszacowane na 19 687 i 14 609 talarów, zostały przez główny sąd ziemski wystawione na licytację publiczną.

KRONIKA KOŚCIELNA

— * **Nabożeństwo w kościele metropolitalnym poznańskim.** W niedzielę, dn. 5 bm. przypada uroczystość zewnętrzna poświęcenia kościoła w archikatedrze poznańskiej. Pierwsze nieszpory o godzinie 16-tej.

W niedzielę o godz. 6-tej uroczysta jutrznia i Laudes; o godz. 10,15 procesja teoforyczna, po czym msza pontyfikalna, którą celebrować będzie J. Eminencja Ks. Kardynał Prymas. Kazanie wygłosi kardynał.

200 000 kwiatków palmy

W palmiarni poznańskiej kwitnie teraz palma daktylowa, (Phoenix canariensis). Duże kiści kwiatów wyglądają jak bukiety i są koloru kremowego. Poszczególne kwiatki są małe, sztywne i robią wrażenie jak gdyby były ulane z wosku. W jednym kwiatostanie liczba ich dochodzi do 200 tysięcy.

Zmiany w jesiennym rozkładzie jazdy

W poniedziałek z dnia 6 bm. wchodzi w życie częściowa zmiana rozkładu jazdy. W dyrekcji poznańskiej będą zmiany na następujących liniach:

Poznań — Toruń, poc. nr. 306 z Inowrocławia opóźniono o 1 min. odcieczcie 16,09 Toruń przyj. 16,34.

Mogilno — Inowrocław, poc. nr. 2424 przesunięto o 2 min. Inowrocław odcieczcie 13, 48 Mogilno przyj. 15,34. Poc. 2453 przesunięto o 5 min. Mogilno odcieczcie 14,35 Inowrocław przyj. 17,25. Poc. 2425 zmieniony na 2455 przez zwiększenie postojów przybywa do Inowrocławia o godz. 23,33 czyli o 5 min. później.

Zbąszyń — Leszno przesunięto poc. nr. 2225 o 3 min. Zbąszyń odcieczcie 18,27 Leszno przyj. 20,11.

Opalenica — Kościan opóźniono poc. 3352 o 4 min Kościan odcieczcie 9,45 Grodzisk przyj. 11,00.

Jarocin — Czempin poc. nr. 3544-3545 kursować będą codziennie w niezmiennym dotychczasowym rozkładzie jazdy.

znodzieja archikatedralny, ks. kanonik msgr. dr Mędlowski. O godz. 16-tej uroczyste nieszpory, zakończone procesją teoforyczną. (o)

— * **Pielgrzymka do Tulec**, zorganizowana wspólnie przez parafię św. Jana i św. Rocha, wyruszy w przyszłą niedzielę, 12 bm. Msze święte, podczas których można przystąpić do Komunii św., odprowadzą się w obu kościołach o godz. 6-tej. Złączenie obu pielgrzymek nastąpi w Żegrzu o godz. 7-mej. Powrót do Poznania o godz. 8. (o)

Z ŻYCIA BRACTW KURKOWYCH

— * **Król jubileuszowy Bractwa Kurkowego.** Okręg Poznański Bractwa Kurkowego wręczy w dniu jutrzejszym piękny dyplom honorowy p. Stefanowi Marwegowi, który zdobył godność króla jubileuszowego w strzelaniu odbytym w Nowym Mieście nad Wartą z okazji obchodu 300-lecia Bractwa Kurkowego w tej miejscowości.

ZE SZKÓŁ POZNAŃSKICH

— * **Naczelnika szkół powszechnych jeszcze nie ma.** Wakujące po nacz. Zawiśkim stanowisko naczelnika szkół powszechnych w Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego nie zostało dotychczas obsadzone. Funkcję kierownika tego wydziału pełni nadal wizytator dr Mieczysław Jabłczyński. (zd)

KRONIKA MIEJSCOWA

— * **Starosta Krajowy Ludwik Bega** le, po powrocie z urlopu wypoczynkowego, objął z dniem 1 bm. urządowanie.

— * **Gen. Górecki w Poznaniu.** Dziś przybył tutaj prezes B. G. K., gen. Górecki. Przed południem, w towarzystwie urzędującego prezydenta, inż. Rugego, obejrzał będące w budowie obiekty miejskie.

— * **Malowanie ogrodzenia w koło Zamku.** Od kilku dni malarze oczyszczają z rdzy żelazne ogrodzenie Zamku i pokrywają je minią. Po wyschnięciu środka przeciwrzodowego, ogrodzenie żelazne otrzyma swój dawny, szary kolor. (pt)

RÓŻNE

— * **Odroczenie rozporządzenia o lampkach rowerowych.** Celem uregulowania ruchu kołowego a szczególnie rowerowego Ministerstwo Komunikacji wydało niedawno dekret, w myśl którego do dnia 1 listopada rb. wszyscy posiadacze rowerów używających ich na drogach publicznych,

Niedziela
KALENDARZ RZYMSKO-KATOLICKI
Wawrzyńca m.
KALENDARZ SŁOWIAŃSKI
Wodzisława

Poniedziałek

Eugeniusza

Drogowida

Słońca: wschód 5,09, zachód 18,33
Długość dnia 13 godzin 24 minut
Księżyc: wschód 5,49, zachód 18,10
Faza: 1 dzień po nowiu

Nabożeństwo na intencję pielgrzymki S. N.

Dziś o godz. 9 w rzeście oświetlonej Kolegiacie Poznańskiej opiekun duchowy pielgrzymki Stronnictwa Narodowego ks. prałat Prądzyński odprowadził przy wielkim ołtarzu solenne nabożeństwo. Śpiewał chór kolegiacki pod dyrykcją prof. A. Klichowskiego.

W nawie głównej wypełnionej świątyni ustawiły się poczty sztandarowe i proporce Stronnictwa Narodowego oraz sztandar Akademickiego Zw. Młodzieży Wszechpolskiej. Na zakończenie odśpiewano „Boże coś Polskę” z towarzyszeniem organów.

Należy nadmienić, że wszystkie bilety w liczbie 975 już wyprzedano. Całe rzesze osób, zamierzających uczestniczyć w pielgrzymce, nie otrzymały już miejsca.

Przypominamy, że uczestnicy pielgrzymki gromadzą się o godz. 20 przed Pomnikiem Wdzięczności, skąd po nabożeństwie nastąpi wymarsz na dworzec i wyjazd do Częstochowy.

KRONIKA WYPADKÓW

— * **Zwłoki nieznanego topielca.** Paststerze pasący nad brzegiem Warty bydło, znaleźli w piątek pod Naramowicami zwłoki topielca. Są to zwłoki mężczyzny w wieku około 30 lat, wzrostu 1,60 m, o pociągłej twarzy i czarnym zarostem. Jest to prawdopodobnie inwalida, gdyż ma prawą nogę krótszą.

Zmarły tragicznie ubrany był w długie szare spodnie w paski, czarne półbuty i czarne skarpetki. Tożsamości topielca nie zdołano na razie ustalić. (k)

— * **Cyklista najechany przez auto.** Na ul. Przecznicza, najechał samochód osobowy A 66 044, prowadzony przez p. Ottona Martona jadącego na rowerze Piotra Lipowicza (ul. Jasnogórska 10). Cyklista odniósł podczas wypadku zderzenie naskórka na rękach i ogólne potłuczenie.

— * **Wypadek przy pracy.** Podczas wnoszenia wapna na budowę przy zbiegu ulic Opalenickiej i Wolsztyńskiej, spadł z drabiny 37-letni robotnik Wojciech Skrzypczak z Nowejwsi pod Swarzewem. Lekarz Pogotowia Ratunkowego (66-66) stwierdził złamanie kilku żeber. P. Skrzypczaka przewieziono do Szpitala Przemienienia Pańskiego. (kl)

KRONIKA SĄDOWA

— * **Proces narkomanów.** Na dzień 28 bm., przed sądem okręgowym w Poznaniu wyznaczono po raz drugi termin rozprawy przeciwko dr Franciszkowi Toporskiemu i pielęgniarce Marii Medem, zamieszanych w głośną aferę narkomanów. Na rozprawę powołano 15-tu świadków oraz trzech biegłych. (k)

— * **Nieporządku w majątku miejskim Naramowice.** Władze prokuratorskie postawiły w stan oskarżenia Kazimierza Baranowskiego z Poznania (ul. Graniczna 13), księgowego miejskiego majątku ziemskiego. Baranowskiemu zarzuca się przywłaszczenie sobie na szkodę miejskiego majątku ziemskiego w Naramowicach kwotę 565 zł. (Ł)

— * **Magazynierzy P. K. P. pod zarzutem kradzieży.** Przed Sądem Okręgowym w Poznaniu odbędzie się 11 bm. rozprawa przeciwko Ignacemu Wojciechowskiemu i Konstantemu Juchaczowi, którym zarzuca się, że jako magazynierzy głównych magazynów zasobowych P. K. P. zabierali różne przedmioty, wynosili je poza obręb kolei i sprzedawali je osobom postronnym. Poszkodować mieli w ten sposób władze kolejowe na sumę przeszło 4 tysiące złotych. (k)

— * **Za kradzież kapelusza.** Sad Grodzki skazał dekoratora Władysława Brunona Kowalkowskiego z Poznania (ul. Wenecjańska 5) za kradzież kapeluszy na 7 miesięcy więzienia. (k)

Odkryto pomorski Biskupin!

Ważne i ciekawe wykopaliska archeologiczne na Pomorzu

Toruń. (Tel. wł.). Od dłuższego już czasu ekspedycja wykopaliskowa Muzeum Miejskiego z mgr. Jackiem Delektą, wychowankiem U. P. prowadzi w Kamieńcu w pow. toruńskim badania archeologiczne. — Na wysokim stoku wiślanym odkryto podczas robót leśnych ślady grodziska żyzkiego z wczesnej epoki żelaznej (ok. 700 lat przed Chryst.), współczesne wielkopolskiej osadzie w Biskupinie.

Obecnie prace posunęły się tak daleko, że badacze uzyskali możliwość ustalenia wyglądu dawnego grodziska, strzegącego przejścia przez Wisłę po prawym jej brzegu poniżej Fordonu. — Tworzy ono elipsę o największej śred-

nicy ok. 300 m. Na wale obronnym był szereg złączonych kilkumetrowej wysokości tzw. izbic, napełnionych ziemią i na wierzchu umocnionych kamieniami, podobnie do obwarowania osady biskupińskiej.

Wewnątrz grodziska były chaty z paleniskami wewnątrz nich, a od północnego wschodu prowadziła brama. Ekspedycja wykopaliskowa stwierdziła, że grodzisko uległo zagładzie wskutek nagłego pożaru, przy czym drewniane izbice runęły do wewnątrz.

Pożar, zapewne wskutek napadu zachodnich łupieżców, musiał być tak nagły, że mieszkańcy opuścili w pośpiechu swoje siedziby. Pośród znale-

zisk znajdują się naczynia gliniane ze zwęgloną kaszą jaglaną, pszenicą i bobem. Dalej znaleziono na terenie wykopalisk 3 brązowe groty scytyjskie, brązowe kołczyki, naszyjnik i tarczki ozdobne, żelazny nóż sierpikowaty i wielką ilość skorup glinianych.

Wyniki wykopalisk w Kamieńcu są ważnym przyczynkiem do studium nad rolnictwem w pradziejach Ziemi Chełmińskiej, zamieszanej przez cały okres prehistoryczny przez Słowian, przodków dzisiejszych Kujawian.

Do Kamieńca jeżdżą badacze nauki. M. i. przybył mają prof. U. P. dr Kostrzewski, prof. Gosieniecki i mgr Rajewski z Poznania.

Burzy się ekspedycję dawnego dworca starogardzkiego

Przy ul. Zwierzynieckiej był niegdyś pierwszy dworzec kolejowy w Poznaniu

Przy ul. Zwierzynieckiej, niedaleko od narożnika ul. Gajowej, dokonuje się obecnie rozbiórki piętrowego domu pruskiego muru.

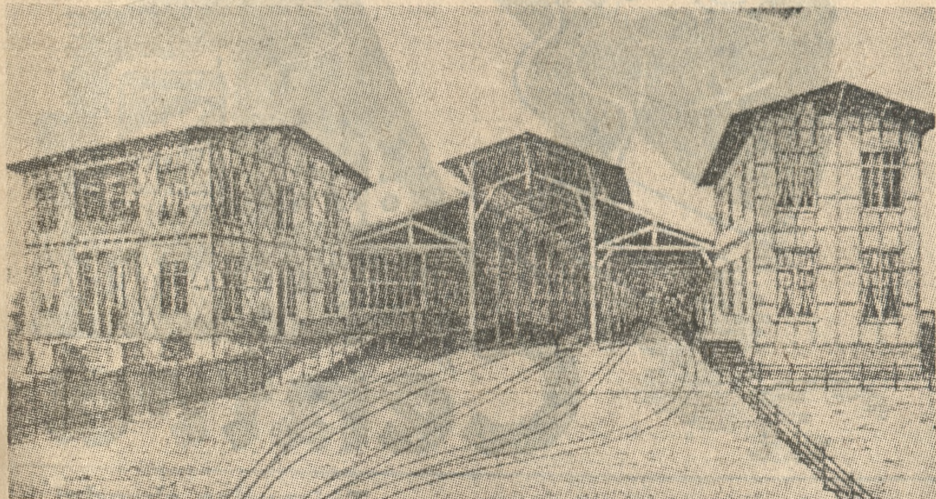
Dom ten należał niegdyś do zabu-

żuż fiskusowi pruskiemu. Wreszcie w 1886 r. po wielkich staraniach i po urzędzeniu kilku publicznych loteryj na rzecz Ogrodu Zoologicznego towarzystwo zdołało ubiec najgroźniejszego

(Polaka), wieśniaka ze wsi Jeżyce, który, chociaż bosy i obdarty, potrząsał na konferencjach w sprawie nabycia tych gruntów wielkim workiem, pełnym złota i twardych talarów (autentyczne). W rezultacie Zoolog nabył od skarbu państwa pruskiego dzierżawioną do tego czasu posiadłość wraz z terenem o powierzchni 5,24 ha.

Dom przy ul. Zwierzynieckiej, który się obecnie rozbiera, po zamknięciu dworca linii Poznań — Starogard odkupił od zarządu kolei pruskiej niejaki Schubert, który w nim urządził fabrykę cygar, znaną „Schubert'sche Zigarrenfabrik“. Obecny właściciel, Poznańska Kolej Elektryczna, używała tego domu jako składnicy i komory mundurowej. Ponieważ dom wobec swego wieku i wobec mało odpornej konstrukcji pruskich murów był już słaby, przed tygodniem przystąpiono do jego rozbiórki. Prace potrwać jeszcze około sześciu tygodni.

Co powstanie w miejscu zburzonej ekspedycji towarowej starego dworca starogardzkiego, dotychczas dokładnie nie wiadomo. Mówi się, że planuje się tam budowę wspaniałego gmachu dyrekcji PKE. (pt)

Pierwszy dworzec kolejowy w Poznaniu, tzw. starogardzki, według starej litografii.

dowań starego dworca kolejowego tzw. starogardzkiego, stąd bowiem wyruszały pociągi do Starogardu w Pomieraniu i to po raz pierwszy w dniu 10 sierpnia 1848 r. Ze Starogardu prowadziła kolej do Berlina i dlatego nazywano dworzec ten także dworcem berlińskim. W rozbieranym obecnie budynku mieściła się ekspedycja towarowa. Budynek ten jest od roku 1925 własnością Poznańskiej Kolei Elektrycznej, która nabyła go wraz z przyległymi kilku morgami gruntu od ziemianina p. Wilkoszewskiego.

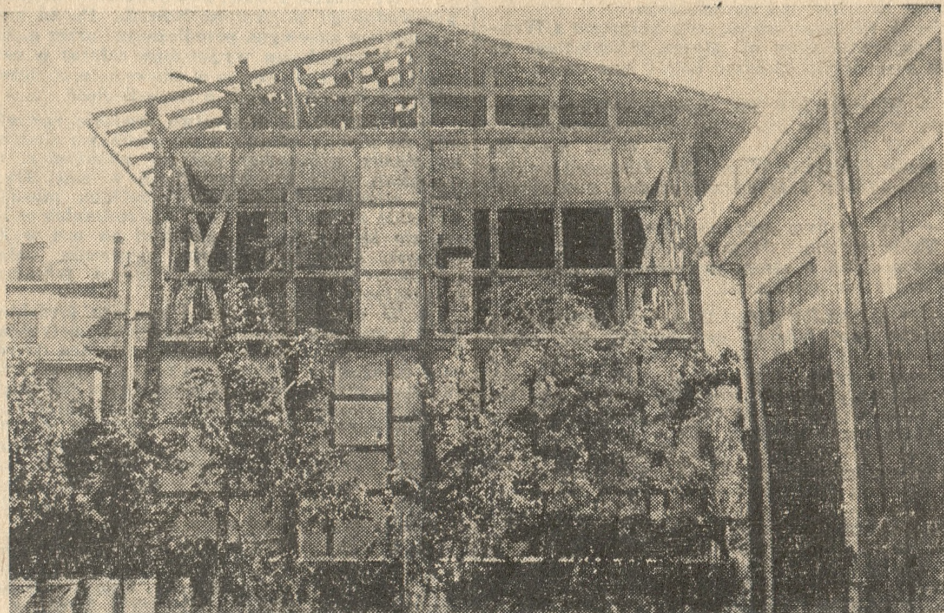
Po drugiej stronie ul. Zwierzynieckiej znajduje się szereg budynków, pochodzących z tych samych czasów. Właścicielem tych budynków jest obecnie Towarzystwo „Ogród Zoologiczny w Poznaniu“. Zabudowania te były również niegdyś częściami składowymi dworca starogardzkiego. Tak np. w dawniejszych poczekalniach dworcowych mieścił się restauracja Ogrodu Zoologicznego ze swymi salami.

Pomiędzy tym gmachem i budynkiem, który się obecnie rozbiera — a więc tam, gdzie dziś ciągnie się ulica Zwierzyniecka ku Jeżycom — leżały perony z kilkoma torami. Tu, u wylotu dzisiejszej al. Piłsudskiego, zbierały się one (jak to dokładnie uwidacznia nasza rycina), w jeden tor końcowy. Dworzec był bowiem czołowym. Perony były chronione przed wiatrem i deszczem częściowym dachem.

Gdy po wojnie francuskiej zbudowano w Poznaniu nowy dworzec centralny (budowano go przeszło dziesięć lat) i gdy przystąpiono do przedłużenia dawniejszej ul. Zwierzynieckiej w kierunku zachodnim aż po wieś „Jeżyce“ (taka jest historyczna pisownia przedmieścia naszego), — hale i perony dworca starogardzkiego musiały ustąpić rozrastającemu się miastu.

Mniej więcej w tym samym czasie, w latach 70-tych ubiegłego wieku, zostało powołane do życia towarzystwo pod nazwą „Ogród Zoologiczny w Poznaniu“. Towarzystwo to, istniejące po dziś dzień, przejęło w maju 1875 roku od zarządu kolei pruskiej dzierżawę ogrodu dworcowego, jako też restauracji dworcowej. Jesienią r. 1877, kiedy to dworzec już był w likwidacji, towarzystwo stało się wyłącznym jego gospodarzem-dzierżawcą. Później towarzystwo poczęło usilnie zabiegać celem nabycia gruntów, niepotrzebnych

współzawodnika do tych dwudziestu kilku morgów, niejakiego Rauscha

Dawniejszy budynek ekspedycji towarowej nie istniejącego dworca starogardzkiego ulega obecnie rozbiórce.

Echa zbezczeszczenia krzyża w Wejherowie

Wejherowo. — Nie przeszły jeszcze wspomnienia po uroczystym poświęceniu krzyża sprofanowanego w nocy z 19 na 20 czerwca br., a już — jak donosiliśmy — powtórzyła się podobna profanacja po raz wtóry.

Po Wejherowie przeszła w czwartek smutna wieść o sprofanowaniu tego samego krzyża z figurą Chrystusa Pana na drodze prowadzącej do Naniec. Złoczyńcy po zerwaniu i połamaniu figury wrzucili ją do rzeki Redy.

Policja nasza pod kierownictwem p. Wojtalewicza robi wszelkie starania, aby zbrojców wyśledzić.

Stronnictwo Narodowe wyznaczyło 100 zł nagrody, przeznaczone dla tej osoby, która przyczyni się do wyśledzenia złoczyńcy.

Uprasza się wszystkich obywateli miasta Wejherowa, którzy mają jakie wiadomości o profanacji, by zgłosili je do posterunku Policji Państwowej względnie do zarządu Stronnictwa Narodowego w Wejherowie „Hotel Prusiński“. Całe katolickie obywatelstwo Wejherowa winno czynić wysiłki zmierzające do wykrycia profanatorów, których spotkać musi zasłużona kara. (MK)

Ośrodek Zdrowia przy pl. Kolegiackim

Przy pl. Kolegiackim stanął ostatnio czteropiętrowy gmach, w którym mieścić się będzie miejski Ośrodek Zdrowia. Aczkolwiek gmach jest pod

dachem, wymaga on jeszcze szeregu prac wewnętrznych, aby go można było oddać do użytku.

W gmachu tym znajdą pomie-

Wykończenie wnętrza w Ośr. Zdrowia wymaga jeszcze dużo czasu i kosztów.

Ekspedycja towarowa

Pomóżcie wykończyć budowę wieży-dzwonnicy parafii Zmartwychwstania Pańskiego na Wildzie. Parafianie Zmartwychwstania Pańskiego na Wildzie z niemałą troską spoglądają na niewykończoną dotąd wieżę-dzwonnicę. Wilda jest dzielnicą więcej fabryczną — stąd posiada ludność niezbyt zamożną, duch jednakże głęboko katolicki jest tam zakorzeniony. Parafianie przyczynili się walcie do powstania pięknej świątyni istniejącej 13 lat. Wzięli się rąco do wybudowania wieży, której wykończenie trudno im przychodzi. Komitet parafialny sądzi, że urządzony w dniu 5. bm. kiermasz na boisku Sokoła, przyczyni się do ostatecznego wykończenia wieży. Piękne dzwony czekają już od lat na schronienie. Wykończenie wieży załatwi będzie w znacznej mierze od frekwencji kiermaszu, oraz ofiarności społeczeństwa. Występ orkiestr, zabawy najrozmaitsze, strzelanie do tarczy, koncert żywych przez zamstalowane radio, fanty, premie, obfity bufet i inne niespodzianki atrakcyjne złożą się na całość kiermaszu parafii Zmartwychwstania Pańskiego w dniu 5. bm. na boisku Sokoła o godzinie 13 począwszy.

zg 1915/16

Baczność Górczyni! W niedzielę, 5 września t. r. po południu od godz. 3 odbędzie się w ogrodzie Domu Katolickiego przy ul. Borej 16

WIELKI KIERMASZ!

Co tam będzie co tam będzie o tym mówią głośno wszędzie. Co tam będzie ja nie zdradzę lecz każdemu przybyć radzę. Niechaj każdy się przekona poco smutno siedzieć w domu. Niech się każdy rozweseli na kiermaszu przy niedzielni!

Czysty zysk przeznacza się na nowy cmentarz dla parafii św. Krzyża w Górczynie.

zg 1913/14

Kurs fryzjersko-perukarski

Cech Fryzjerów w Poznaniu donosi, że otwarcie kursu 3 miesięcznego, obejmującego: ondulację żelazkową, wodną, trwałe kręcenie włosów, tlenienie i farbowanie oraz wykłady z dziedziny organizacji przedsiębiorstwa i demonstracji fachowej, nastąpi w poniedziałek, 6-go września o 7.30 wieczorem w lokalu Szkoły Dozrzałej nr. 1, ul. Działynskich 4, gdzie przyjmują się zapisy uczestników.

zg 27 710/11

Wielkie Dożynki urządza Komitet Budowy Kościoła na Debcu w niedzielę, 5 września na Stadionie K. P. W. przy ul. Debieckiej. Któż nie chciał by zobaczyć naszych staropolskich, a zawsze nowych i pełnych uroku dożynek? Wystąpią w nich dorodne krakowiaki i przystojni krakowiacy, księżniczka cyganów w otoczeniu dworu odśpiewa prześlicznie piosnkę cygańską. Wśród fantów wygrać można maszynę do szycia, a o cenne premie warto walczyć. I o dzieciach nie zapomniano: przygotowując dla nich mnóstwo rozrywek, m. in. nigdzie nie spotykana i oryginalna kolejka. Dochód przeznaczają się na cel najwznioślejszy, bo na budowę świątyni. Siedmiotysięczny Debiec, ubogi ale przedsiębiorczy, zaprasza zatem uprzejmie cały Poznań. — Dojazd pod sam Stadion tramwajem nr. 4.

W związku z jutrzejszą wspaniałą imprezą na Debcu, urządzonej na boisku KPW przez Komitet Budowy kościoła parafialnego w Debcu, nadmieniam wypada, że przygotowujemy z całą pieczołowitością Dożynki skomponował znany muzyk St. Kwaśnik.

zg 1901/2

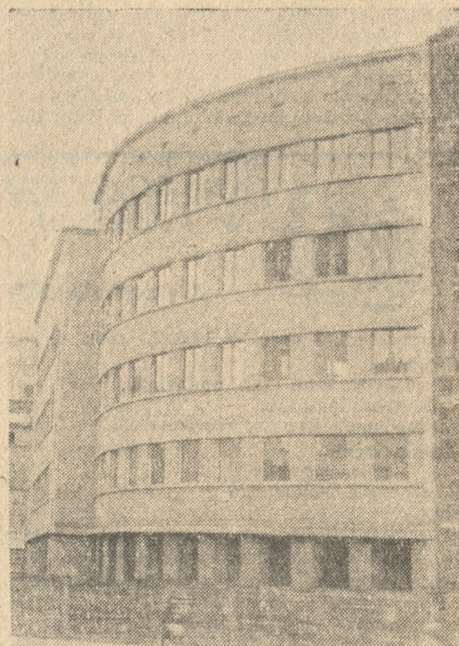
„Jedziemy do Warszawy“. Dnia 11. bm. wieczorem Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych na zamówienie Delegatury Ligi Popierania Turystyki uruchomi pociąg popularny do Warszawy na I Międzynarodowy Kongres Przeciwalkoholowy i na mecz piłkarski Polska — Dania. Cena karty kontrolnej tylko 8,80 zł. Powrót 14.9. rano Uczestnikom z prowincji przysługuje 50% ulga dojazdowa do Poznania.

zg 1921

Restauracja w Hotelu Polonia Grunwaldzka 18, poleca bezpłatnie salę do zabaw i pokoje klubowe na wszelkie uroczystości. Kuchnia wyborowa. Ceny niskie. Wieczorem dancing.

Nr 46 497

szczenie: łazienki miejskie, poradnia dla matki i dziecka, poradnia przedprzeciwczerwotniczy, dentystyczny, oczny i weneryczny, kuchnia mleczna, gabinet higieny szkolnej, pokoje dla lekarzy, kuchnia i jadalnia dla sióstr oraz mieszkania dla służby.

Zewnętrzny wygląd gmachu Ośrodka Zdrowia (w stanie surowym)

Pokasana przez zmię

Ostrzeszów. (zo). W leśnictwie państwowym Kamola zbierała Rozalia Trafarowa z Bukownicy gałązki na opał. W pewnej chwili z ukrycia wypłynęła zmię i rzuciła się na nogę, przy czym owinęła się i po ukaszeniu wsadziła do rany trujący jad.

Mimo przewiezienia nieszczęśliwej do szpitala w Ostrzeszowie i natychmiastowej pomocy lekarskiej, której udzielił dr Radek, pokasana doznała wielkich cierpień i niebezpieczeństwo utraty życia nie minęło.

Jarmarki

— * SZAMOTULY. Jarmark na konie i bydło odbędzie się w Szamotulach w środę, dnia 8 bm.

Z WIELKOPOLSKI

— **CZARNKÓW.** Rok szkolny rozpoczął się nabożeństwem szkolnym w kościele parafialnym. Egzaminy wstępne powakacyjne do gimnazjum i liceum odbyły się dnia 2 września. — „Dzień morza” zasilł kasę L. M. i K. kwotą 368,02 zł.

— **DAMASŁAWEK.** Biblioteka parafialna w Damasławku urządziła w niedzielę, dnia 12 bm. o godz. 19.30 w sali Spółdzielni „Jedność” przedstawienie pt. „Czary cygańskie”. (n)

— **GEBICE.** Nad torem w pobliżu dworca kolejowego w Gebicach p. Gabryszak znalazł ukryty w krzakach łup złodziejski w postaci 20 kur i 80-funtowego prosiaka. Poszkodowani mogą zgłosić się na posterunek P. P.

— Pożar wybuchł w zabudowaniach rolnika Krzewiny w Młynicach. Pastwa żywoła padła napelniona zbożem stodoła, oraz maszyny rolnicze. Straty wynoszą około 7 tys. zł.

— **GNIEZNO.** „Stella” gnieźnieńska stoczy w niedzielę 5 bm. o godz. 15 na boisku przy wieży wodociągowej swoje trzecie zawody piłkarskie w mistrzostwach A-klasy. Przeciwnikiem „Stelli” będzie „Pogoń” poznańska. Mecz zapowiada się b. interesująco ze względu na niekła formę gospodarzy, którzy zdobyli już 4 punkty w zawodach z „Admira” i „Pentatlonem”.

— Bokserzy „Stelli” wyjeżdżają w niedzielę do Inowrocławia, gdzie odbędą się ich pierwszy mecz piściarski w mistrzostwach drużynowych klasy A z tamtejszą „Goplenią”.

— Janina Weroniczakówna, lat 7, bawiła się w Kiszkuwie na ulicy. W tym czasie przejeżdżał wozem, naładowanym słomą, rolnik Rech. — Dziewczynka przebiegając przez jezdnię wpadła pod koła wozu i odniosła poważne obrażenia wewnętrzne. Weroniczakównę odstawiono do szpitala miejskiego w Gnieźnie.

— Pelagii Jaczyńskiej, zatrudnionej u rolnika Lesińskiego w Siemianowie, przy młócie dostała się lewa ręka w tryły maszyny, które ją rozszarpały. Jaczyńska odstawiono do szpitala miejskiego w Gnieźnie, gdzie musiano amputować rękę (br)

— **GRODZISK.** Sad Grodzki w Grodzisku skazał: Gajka Jana z Opalenicy za zniewagę burmistrza m. Opalenicy na 6 miesięcy więzienia. Braci Franciszka i Jana Strażewskich. Górke Władysława, Łysięka Michała z Niemierzy pow. Nowy-Tomyśl oraz Kocika Czesława, Lemańskiego Marcina i Borowczyka Jana z Granowca, za udział w bójce podczas przedstawienia w Granowie na 6 mies. więzienia.

— Tut. Tow. Gmin. „Sokół” czyni wielkie przygotowania do mającego się odbyć 19 września „Dnia Sokola Grodzkiego”. (pg)

— **JAROCIN.** W ostatnim czasie okradziono mieszkanie p. Hoffmanna Ottona w Cerekwicy. Sprawcy kradzieży spładowali mieszkanie zabierając garderobę wartości 650 zł.

— Spłonął dach na domu mieszkalnym p. Kazimierza Teplika i Michała Blaszczyka w Ślawoszewie.

— 13-letni Mieczysław Tomaszewski z Tumidajki spadł z drzewa z wysokości 8 metrów. Niebezpieczny chłopiec odniósł ciężkie obrażenia wewnętrzne, że w 5 godzin później zmarł. (jp)

— **KEPNO.** Przez cały dzień a nawet wieczorami rozlegają się na rynku przerażające huk strzałów ze strażaków. W ten sposób zabawia się tutaj młodzież szkolna. Nauczycielstwo winno położyć tym wyrywkom kres.

— Strajk pracowników stolarskich zakończył się na skutek porozumienia się pracodawców z pracownikami. W konferencji uczestniczył inspektor pracy z Ostrowa.

— **KOBYLIN.** Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Kobylinie urządziło ostatnio wielkie strzelanie z wiatrówek o nagrody. Zakończenie strzelania odbędzie się w niedzielę 5 bm.

— Również Pocztowe Przystopienie Wojskowe w Kobylinie urządziła w ogrodzie P. P. W. w Hotelu Rzymskim wielki festyn, z którego zysk przeznacza się na budowę pomnika Powstańców Wielkopolskiego 1918-19 w Kobylinie. (jk)

— **KROTOSZYN.** Przed Sądem Okręgowym w Ostrowie, na sesji wyjazdowej w Krotoszynie toczy się obecnie w niedzielę, dnia 6 września rozprawa karna przeciwko Leonowi Mankowski, Marcinowi Włodarczykowi z Granowa (p. Leszno) i Franciszkowi Damasiewiczowi z Krotoszyńska, którzy wspólnie dokonali włamania do składu p. Nowickiego w Krotoszynie. Damasiewicz Franciszek, znany recydywista na terenie naszego miasta, odbywa obecnie karę więzienną za dokonane uprzednio włamanie do składu p. Nowickiego w Krotoszynie. Dowiadujemy się, że Damasiewicz usiłował pozabawić się życia, i w tym celu kawalkiem szkła poprzecinał sobie żyły u ręki. Dozorca więzienny wczas zauważył zamierzone samobójstwo. Damasiewicz odesłano natychmiast do szpitala miejskiego, a następnie do szpitala więziennego w Ostrowie.

— W Sulmierzycach pow. Krotoszyn wybuchł ostatnio dwa pożary. Na szkodę Marcina Kurzawskiego spalili się da h domu mieszkalnego. Wiktorowi Winniewiczowi spalili się stóg ze zbożem. (jk)

— **LUBOŃ.** Złot Obwodowy Okręgu Poznańskiego Tow. Gmin. Sokół, odbędzie się w Luboniu w niedzielę, dn. 5 bm. organizowany przez Okręg Poznański T. G. Sokół na tutaj terenie. W zlocie tym udział biorą gniazda żeńskie i męskie z miejscowości: Lasek, Zabikowo, Puszczykowo, Krzesiny, Kiekrz, Kotowo, Sady, Sobiesiernie-Batorowo. Złot ma na celu lustrację wymienionych gniazd druhen, druhow i młodzieży żeńskiej i męskiej w zakresie ćwiczeń obrazów złotych Okręgu Pozn. Program złotu jest następujący: o godz. 6.00 rano pobudka gniazda miejscowego; o 8.00 zbiórka wszystkich gniazd; 8.30 próby ćwiczeń; 10.00 raport, otwarcie złotu i wciągnięcie flagi na maszt; 10.15 wyjazd do kościoła; 12.00 defilada; 12.30 zebranie; 13.00 obiad; 15—16.00 koncert orkiestry wojskowej; 16.00 ćwiczenia: młodzieży męskiej, żeńskiej, druhen i druhow oraz ćwiczenia na przyrzadach; 18.00 zamknięcie złotu.

— Przy budowie kanału do odpływu nagromadzonej wody pod mostem przy ul. Dworcowej, przeprowadza się nadal prace nad wykopaniem rowu głębokości kilku metrów, którym woda będzie odpływała do pobliskiego strumyka. W ten sposób zabezpieczy się nareszcie przejazd przed „powodzią”. (pl)

— **MOGILNO.** Przed czterema laty utworzyli miejscowi kolejarze własną bibliotekę, do której płynęły także ofiary tote społeczeństwa. — Wspaniałej tej bibliotece dano nazwę „Kolejowa Biblioteka im. ks. Wawrzyniaka”, którą to nazwę zatwierdziła Dyrekcja P. K. P. Tablicę z napisem umieszczono na budynku kolejowym, w którym mieści się biblioteka. Nie podobało się to ostatnio kontrolerowi Oddziału Drogowego z Gniezna inż. Gołdziejowskiemu, który nakazał usunięcie tablicy „ze względów estetycznych”. Na interwencję zarządu ogniska K. P. W. w Mogilnie, pod którego zarządem pozostaje biblioteka po czterech tygodniach zawieszono tablicę na swoje miejsce. Jednakże po ukazaniu się artykułów w prasie stwierdzamy, że tablicę ponownie usunięto na polecenie zarządcy Odcinka Drogowego w Mogilnie p. Włochowicza. W gronie kolejarzy i społeczeństwa mogileńskiego szeroko piętnują się czyn i zarzut „nieestetyczności” co do imienia ks. Wawrzyniaka. Co na to Dyrekcja P. K. P.?

— **NAKŁO.** W nocy z poniedziałku na wtorek, z niestabilnych dotąd przyczyn spłonął stóg zboża na szkodę osadnika p. Czulkowskiego. — Staraniem miejscowego społeczeństwa i dyrekcji gimnazjum zostało otwarte liceum humanistyczne. — W ostatnich dniach przystąpiono do remontu tut. kościoła parafialnego. — W ub. poniedziałek auto ciężarowe z Wrzesni najechało przy ul. Marsz. Piłsudskiego na wóz gospodarski niszcząc koło i inne części wozu. — Wnętrze hali tut. dworca kolejowego zostało w ostatnim czasie pięknie odmalowane. — W Białośliwiu odbyło się w ub. niedzielę zebranie Oddziału Wlkp. Zw. Chrześcijańskich Rzemieślników przy udziale prezesa powiatowego.

— Na walnym zebraniu Cechu Stolarskiego w Nakle wybrano do zarządu dwóch Niemców. Czy ten ukłon w stronę mniejszości narodowych był naprawdę konieczny? (nc)

— **OPALENICA.** Ofiara nieszczęśliwego wypadku na koleje opaleńskie sp. Józef Śmierczalski zmarł wczoraj rano o godz. 7.15 ośmioletni syn i 6 dzieci. Jak się dodatkowo dowiadujemy, zmarły wracając z wagi nad torem kolejowym zwracał uwagę pewnemu chłopcu, który się bawił nad torem, aby go pociąg nie najechał. W chwili, gdy chciał przekroczyć tor, został pchnięty przez wagon manewrującego pociągu i upadł w poprzek toru, zdażył jednak głowę wsunąć pomiędzy szyny kolejowe, nogi pozostały na szynach. Pociąg natychmiast zatrzymał, lecz pierwsze kolo wagonu przeszło już przez nogi. Zmarły do samego końca był przytomny. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę.

— Uczestnicy Powstańca Wielkopolskiego z roku 1918-19 biorą udział w pogrzebie sp. Józefa Śmierczalskiego. Zbiórka w niedzielę o godz. 15.30 przed domem żałoby.

— Legalizacja wagi i narzędzi mierniczych dla miasta i gminy Opalenicy odbywać się będzie od 7 do 22 października rb w lokalu p. Boniowej. (op)

— **RAWICZ.** Po odnowieniu gmachu ratusza rawickiego przystąpiono do wyłożenia rynku betonowymi płytami w miejsce dawnego bruku. Miasto zyska oczywiście w ten sposób na wygodzie.

— Pan Stefan Mathea, budowniczy z Rawicza, został mianowany rzeczoznawcą na obwód Rawicza, Sarnowy, Jutrosina, Bojanowa i Miejskiej Górki. (rs)

— **SKOKI.** Dnia 3 bm. o godz. 12 w południe wrócił na rowerze od swego krewnego z Jabłkowa Leon Słotka lat około 30, zamieszkały w Kązopolu, pow. obornicki. W pewnej chwili na szosie, niedaleko dóbr ryckich Chociszewo prawdopodobnie wpadła cyklisista pomiędzy sprzyczki roweru grubszą gałką, wskutek czego jadący Słotka całą siłą rozpadł i został wyrzucony na szosę. Na skutek upadku, doznał on przecięcia górnej wargi, wstrząsu mózgu i ogólnego potłuczenia, tak, że dopiero po dwóch godzinach odzyskał przytomność. Najtragiczniejszym jest jednak to, że Słotka skutkiem wypadku utracił mowę. Pierwszej pomocy udzielił mu niebezpieczliwym przygodni świadek — kobiety pracujące w polu, z majątku Chociszewo, następnie po opatrunku przez dra Fabianowskiego ze Skoków odstawiono Słotkę do krewnych w Jabłkowie. (ss)

— **SMIGIEL.** W ub. czwartek odprowadzono na wieczny spoczynek zwłoki sp. Józefa Skorackiego. W pogrzebie wzięli udział liczne organizacje i obywatelstwo. Kondukt prowadził ks. Kazimierz Kowalski z Poznania w asyście ks. prof. Gromwolda i ks. Stefaniaka.

— W czwartek wieczorem wróciła pielgrzymka z Górki Duchownej. Powracająca pielgrzymka miasto przyjęło bardzo uroczystie, wieże jak i domy były rzeźbiście iluminowane. W kościele powracających pielgrzymów powitał ks. prob. Nowak, po czym odśpiewano dziękczynne „Te Deum”.

— Diamentowe gody małżeńskie obchodzą pp. Tielowie. Jubilat ur. 1. 3. 1855 r. wyuczył się zawodu szewskiego i jest 60 lat członkiem Kat. Tow. Przemysłowców Jubilatka urodziła się w 1860 r. Jubilaci mają 3 dzieci, 13 wnuków i 9 prawnuków. (śd)

— **ŚREM.** W ogrodzie pp. Radomskich czerwona akacja pokryła się po raz trzeci kwieciami.

— Przed Sądem Grodzkim zasiadł na ławie oskarżonych 27-letni recydywista Władysław Stachowski z zaw. zecer, zam. w Poznaniu przy ul. Skarbowej pod zarzutem dokonania kradzieży. Oskarżony przybył w lipcu do Śremu na gościnne występy i w jeden dzień zdolał skraść dwa rowery na szkodę pp. Franciszka Ławniczaka, ul. Chmielna 1 i Bogusława Danielewicz, ul. Zielona. Sąd po przeprowadzeniu rozprawy ogłosił wyrok, skazując go na 6 miesięcy, a jako karę łączną wymierzył mu siedem m. więzienia.

Pr. 29 876/7-C. 645

Tajemnica zbrodni w Mierzewie

Gniezno. (Tel. wł.) W związku z tajemniczym zabójstwem Antoniego Wolka w Mierzewie dowiadujemy się bliższych szczegółów. Wolek kilkakrotnie już był karany za podpalenie własnego gospodarstwa. Był on właścicielem 27-morgowego gospodarstwa. Wolek wyszedł krytycznego dnia w pole i kiedy nocą nie wrócił do domu, żona jego Apolonia wyszła rano z kilkuletnim synkiem na poszukiwanie i około 300 m od zabudowań znalazła zwłoki denata z postrzeloną głową.

W trakcie dochodzeń, prowadzonych przez sędziego Węclewicz, aresztowano 26-letniego parobczaka Michała Tabakę z Mierzewa i żonę denata Apolonię Wolkową, lat 33, jako podejrzaną o popełnienie tej zbrodni. Wolkowa utrzymywała bliższe stosunki miłosne z Tabaką i na tym tle zrodziła się prawdopodobnie zbrodnia. Aresztowanych osadzono w więzieniu sądowym w Gnieźnie. Zwłoki denata przewieziono do Gniezna i dziś przeprowadzi się sekcję zwłok. (br.)

Z POMORZA

— **JABŁONOWO.** Odbył się pogrzeb sp. Władysława Gackowskiego z Wądzynia, jedynego syna nauczyciela, który, jak pisaliśmy, padł wraz ze swym kolegą Szwantem z Chelma ofiarą wypadku na jeziorze. Sp. Władysław jako uczeń gimnazjum w Brodnicy rokował wielkie nadzieje. (gn)

Z GDYNI I WYBRZEŻA

KOMUNIKAT ZARZĄDU GRODZKIEGO STRONNICTWA NARODOWEGO W GDYNI

Z okazji koronacji cudownej Statuy Matki Boskiej w Swarzewie w dniu 8 września br. wyjeżdża pielgrzymka z Gdyni. Wzywa się członków Stronnictwa Narodowego Wielkiej Gdyni do brania udziału w pielgrzymce. Zgłoszenia członków S. N. przyjmuje Sekretariat Grodzki S. N. w Gdyni, ul. Szkolna 8 do dnia 6 września br.

Zarząd Grodzki Stronnictwa Narodowego w Gdyni.

KSIEGI STANU CYWILNEGO

Zapowiedzi

Dnia 3 bm. wywieszono następujące zapowiedzi (osoby, przy których nie jest podana miejscowość, mieszkają w Poznaniu):

Sekretarz administr. Izby Skarbowej Czesław Ryl i kasjerka Cecylia Sobierajska: książkowy Marcell Cichocki i ekspedientka Stanisława Gierczykówna; górnik Stanisław Jeziorkowski w Tucquegnieux, Francja i rolniczka Wiktoria Adamczykówna w Nowym Tomyślu; ślusarz Franciszek Łukowski i Marianna Chuda w Marianowie, grom. Fijałów, pow. krotoszyński; robotnik Andrzej Tyma i Cecylia Kołodziejczakówna; szofer Marian Mayer i Izabela Pawlikówna; robotnik Franciszek Kulka i gospodyni Walentyna Buczewska; tokarz w metalu Władysław Wiczeorek i ekspedientka Halina Szymańska; szofer mechanik Bronisław Bakowski i Kazimiera Borkowska; robotnik Józef Szczepiński i służąca Maria Gromada; elektryk Józef Gorzan i Stanisława Mametówna.

Zgony

Dnia 4 bm. zapisano następujące zgony: Maria Elżbieta Zalewska, 1 miesiąc, 16 dni; Katarzyna Kubińska z domu Budzińska, 68 lat; Emilia Schrekenschläger z domu Dupuis, wdowa, 67 lat; Franciszek Michalak, ślusarz, 76 lat; Wincenty Chmielarz, robotnik, 23 lata, zam. w Krotoszynie; Stefan Adam Sobiechowski, 10 godzin; Szymon Jaworski, cieśla, 81 lat; Władysław Urbańska z domu Różyńska, 54 lata, zam. w Krobi, pow. gostyński; Edward Kuźniarski, kamieniarz, 27 lat; Stanisława Łyczynkówna z domu Studzińska, 48 lat, zam. w Kowalewie, pow. toruński; Barbara Ryśka 3 miesiące, zam. w Podolinie, pow. wągrowiecki.

STAN POGODY W POZNANIU

4 września 1937

Temperatura 7 godz. + 17,6, 13 godz. + 20,0.

Ciśnienie 7 godz. 757,0 mm. umiarkow. 13 godz. 757,4 mm. tendencja barom.: ciśnienie stałe

Zachmurzenie 7 godz. pogodnie 13 godz. pochmurno

Wiatr 7 godz. kierunek połud.-zach., szyb. 3 m/sek. 13 godz. kierunek zach. szyb. 6 m/sek.

Temperatura w dniu 3 września br. była: najwyższa + 26,1 o godz. 15 najniższa + 16,3 o godz. 4

Pogoda pogoda na dzień jutrzejszy: Pogoda: Jeszcze pochmurno z przelotnymi przejaśnieniami nieco cieplej.

ng 49 411

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

NAUKA

Zgon uczonego. Albert Heim, znakomity geolog i geograf szwajcarski zmarł w Zurichu w wieku 89 lat. Pozostawił po sobie mnóstwo dzieł naukowych i wielu uczniów, którzy metody badawcze swego mistrza od szeregu lat stosują w alpejskiej geologii. (mj)

Kuratorem ekonomicznym zakładu Ossolińskich był dotychczas p. Antoni Ledochowski. Obecnie zrzekł się on kuratorium tego stanowiska na rzecz swego małoletniego syna Mieczysława. Akt ten odbył się we Lwowie w obecności przedstawicieli władz i sądownictwa. Kuratorem literackim fundacji jest obecnie ordynat Andrzej Lubomirski. Ossolineum jest, jak wiadomo, subwencjonowane przez ordynację, ustanowioną w tym celu przez twórcę Ossolineum, J. M. Ossolińskiego w r. 1816. Fundacja ta została potem złączona z ordynacją przeworską Lubomirskich.

Estonia nie chce katedry niemieckiej. Uniwersytet w Tartu (dawniej Dorpat) otrzymał od rządu niemieckiego propozycję, że Niemcy stworzą katedrę języka i literatury niemieckiej i będą ją prowadziły na własny koszt. Prezydent Estonii propozycję tę odrzucił, mimo że senat uniwersytetu ją zaakceptował.

LITERATURA

Nieznane nowele Chojnowskiego znajdują się w tomie pośmiertnym, który właśnie wychodzi spod prasy nakładem Gebethnera i Wolffa. Jest ich cztery. Tytuł tomu brzmi „Opowiadania szlacheckie”.

Epos o wojnie światowej. Z walskiej bujnej wyobraźni, ekscytacyjności i pedanterii zrodził się rodzaj prozaicznej epopei o wojnie światowej, napisanej przez Dawida Jonesa. Tytuł brzmi: „W nawiasie” („In parenthesis” Londyn, Faber i Faber, 1937). Autor wpłata obszerne wspomnienia o dawniejszych wojnach. Jest zdania, że były one czymś istotnym w życiu uczestników, podczas gdy wojna światowa była czymś ubocznym, nawiasowym. Pełno tu aluzji do zapomnianych zdarzeń historycznych, do nikomu nieznanych utworów, pełno obszernych a zbytecznych not — z drugiej strony napotyka się raz po raz wspaniałe opisy i piękne obrazowanie. Jeden z krytyków angielskich porównywał utwór Jonesa z „Pieśnią o Rolandzie”. (W. T.)

SZKOLNICTWO

Szkolne „gimnastyki” uległy poważnym zmianom według nowych rozporządzeń ministerialnych. Dotychczas bowiem każda szkoła musiała przeprowadzać 10 minut gimnastyki dla wszystkich uczniów łącznie. Były też ćwiczenia śródekcyjne, które przerywały tok lekcji. Obecnie wyszły nowe przepisy, które wprowadzają tylko tam gimnastykę 10-minutową (oczywiście obok obowiązkowej dwugodzinnej), gdzie są odpowiednie warunki lokalne. Należy jednak pilnie wstrzywać klasę i pracownię szkolne oraz umożliwić uczniom swobodny odpoczynek w czasie pracy. (mj)

RUCH REGIONALNY

Inowrocław Wilkońskiemu. Tymi dniami opuściła prasę drukarską broszura Zygmunta Czapli pt. „Dr Zygmunt Wilkoński, założyciel Solanek Inowrocławskich”. Autor dał w monografii tej życiorys Z. Wilkońskiego i uwypuklił zasługi jego w rozwoju Inowrocławia, a zwłaszcza Solanek inowrocławskich. Broszura, ciekawie zilustrowana, wyszła nakładem Zdrojowskiej Inowrocław. (lm)

Prace grafika szamatulskiego w Ameryce. P. Stanisław Zganiński z Szamotuł otrzymał z Chicago zaproszenie do wzięcia udziału w międzynarodowej wystawie grafiki, organizowanej przez tamtejszy Instytut Sztuki. Po zamknięciu w Chicago, wystawa odbędzie się w kilkanaście większych miastach Stanów Zjed. (lm)

Dzieje wojenne Rogoźna. Jest to jedyny miasto w Wielkopolsce, a zapewne i w całej Rzeczypospolitej, które poszczycić się może monografią, obejmującą militarną przeszłość miasta. Właśnie ukazała się książka Stefana Grochowskiego pt. „Dzieje wojenne Rogoźna”. Autor, profesor miejscowego gimnazjum, opierając się na literaturze tudzież badaniach i zbiorach państwowych i prywatnych nakreślił szereg obrazów z wojennych przeżyć miasta. Znajdujemy więc szkice o śmierci króla Przemysława, o militarnych poczynaniach dziedziców miasta za czasów Kazimierza Wielkiego, panów v. d. Ost, dowiadujemy się o zniszczeniach jakie dotknęły miasto podczas najazdu szwedzkiego i wojny siedmioletniej. Następnie omawia autor okres walk o niepodległość zajmując się dość obszernie wojnami napoleońskimi, powstaniem listopadowym, „wiosną ludów” i powstaniem styczniowym. Szkice te wypełniają prawie połowę książki, druga połowa została poświęcona przedstawieniu roli i udziału Rogoźna w ostatnim powstaniu wielkopolskim 1918-19 r. Praca Grochowskiego może służyć jako dobra i pożyteczna lektura z zakresu historii regionalnej w szkołach, a bez wątpienia wzbudzi zainteresowanie każdego, komu są drogie dzieje naszych Ziemi Zachodnich.

TEATR

Co będzie grała Komedia Francuska? Piszą nam z Paryża (sp): Repertuar Comedie Française ulega pod ręką p. Bourdeta gruntownemu odnowieniu. Z dzieł nowszych, ale nie najnowszych, które uznano już za godne wejścia do t.ż. żelaznego repertuaru, został wystawiony Lenormanda „Samum” (grana swego czasu w warszawskim Teatrze Polskim, zaraz po wojnie) następnie będzie wystawiona „Czerwona toga” Brioux, „Dzbanek” Courteline’a, „Zazdrość” Saszy Guitry’ego, „29 stopni w cieniu” farsa Labiche’a, „Zwiastowanie” Claudela i „Spór” Vildraca, oraz „Stary mąż” Porto-Riche’a. Z Augiera będzie wznowiony na nowo klasyczny „Zięć pana Poirier”, z Bataille’a „Marsz weselny”. Wśród sztuk, które ukażą się po raz pierwszy, program wylicza jeszcze „Judyte” Bernsteina, „Testament ojca Lelou” Roger Martin du Gard’a i „Le Léonides” Romain Rollanda. Nie zabraknie też nowej inscenizacji słynnego świata nudów Paillerona.

MUZYKA

„Wallenstein”, opera Jaromira Weinbergera, będzie wystawiona za kilka dni jako „prapremiera”. Weinberger jest autorem znanego i u nas „Szwandy dudziarza”.

Wszystkie dzieła fortepianowe Brahmsa będą wykonane na sześciu koncertach nadchodzącego sezonu w Hamburgu, mieście rodzinnym autora.

OCHRONA PRZYRODY

Tarpany w Białowieży powiększyły się ilościowo, bowiem niedawno przysły na świat pierwsze zrebnięta puszcząnskie. Jest dziś tych koników leśnych w Białowieży 11 sztuk; przed paru miesiącami sprowadzono dwie nowe klacze myszatej maści, zakupione w podkrakowskich Mydlnikach — wywodzą się one z koników bilgorajskich, które znów bardzo zbliżone są do tarpanów. Niedawno obradował w Białowieży zjazd grona przyjaciół rezerwatu. Brali w nim udział: prof. dr Tadeusz Vetulani (inicjator tarpanowego rezerwatu) oraz szereg wojskowych z wydziałów remontowych, łącznie z przyrodnikami i leśniczymi okolicy. Zwiedzono nadleśnictwo Gródek, w którym obecnie mieszkają tarpany, obejrzano 30 hektarów przyszłego Zwierzyńca i zastanawiano się nad dalszym ciągiem prac. Koników jest jeszcze mało lecz wkrótce stan ich się powiększy. W ciągu trzech miesięcy wiosennych puszczę Białowską zwiedziło łącznie 10 tysięcy osób, w czym 159 z zagranicy. (jml)

ZE ŚWIATA FILMU

„Ostatni pociąg z Madrytu”. Speculanci hollywoodzcy nie zaspiają gruszek w popiele o aktualności, która może przynieść dolary. Już wypuszczono z Ameryki gotowy film „Ostatni pociąg z Madrytu”, osnuty na rzekomych przygodach grupy cudzoziemców, którzy chcą uciec z Madrytu w przeddzień wielkiej ofensywy powstańców.

Jeszcze jeden film „rosyjski” będzie nakręcony w Paryżu przez reżysera Gandere. Tytuł ma „Tamara”, grają m. in. Victor Francen i Vera Korène. Okaże się, jaką siłę przyciągającą mają jeszcze sanki, romanse cygańskie i wysokie buty.

Z NASZYCH REGIONÓW

WIELKOPOLANIE NA ŚLĄSKU

Józef Chociszewski, ks. licencjat Stanisław Radziejewski, ks. Franciszek Przynicznyński, Adam Napieralski, Jan Karol Maćkowski, Franciszek Ksawery Tuczyński, Bronisław Koraszewski, Józef Siemianowski, Dionizy Kowalski, Wacław Rzepecki, Włodzimierz Raszewski, Telesfor Nowicki, Antoni Stefański, Dionizy Królikowski — oto nazwiska dziennikarzy i literatów wielkopolskich, którzy w latach niewoli nieugiętej pracowali na śląskiej niwie piśmienniczej i losach sprawy polskiej w tej dzielnicy. Ale nie pamięć pokrywa nazwiska wielu innych działaczy, pamiętnikarzy, publicystów... Dość, że ludzie z Wielkopolski, tworzący ongiś na marginesie pracy zawodowej lub działalności narodowo-społecznej, spełnili swą misję i ustąpili miejsca nowym ludziom — także z Wielkopolski.

Pracuje więc na Śląsku St. Stoiński z Obornik, organizator ruchu śpiewaczego, kompozytor, kierownik opery katowickiej w 1922—1924 r., redaktor „Śpiewaka” i dyrektor Instytutu Muzycznego. Jest krytyk literacki Alfred Jesionowski z Mogilna, profesor-romanista gimnazjum pszczyńskiego, regionalista, prelegent rozgłośni katowickiej, ruchliwy działacz oświatowy. Jest Adam Dytkiewicz, nauczyciel z zawodu, pracujący od kilku lat jako oświatowiec na niwie literacko-regio-

BOLESŁAW PRUS A MŁODZIEŻ

Bolesław Prus powiedział przy jakiejś sposobności, że „kto „Lalkę” przeżył wiele przeżył”. W odniesieniu do czytelnika, można te słowa rozszerzyć na całą jego spuściznę pisarską. Istotnie „kto Prusa przeżył — wiele przeżył”, na tle bowiem znacznej szarzyzny intelektualnej niejednego z naszych twórców, puszczą Prusa po prostu imponuje rozległością zasięgu i głębią wszechstronności.

*

Postać Prusa jest w ogóle bardzo niezwykła. Powstaniec 63 roku, pieczętujący czynem swój patriotyzm, i społecznik, całą duszą zaprzędamy służbie publicznej; nieznudzony publicysta i artysta najwyższej miary, pisarz-realista, dobrotliwy satyryk i humorysta niezrównany; z wrodzonego popędu uczuciowca, z wykształcenia i zamiłowania przyrodnik i socjolog, filozof i matematyk — przedstawia Prus bogaty zespół właściwości, bez mała wyjątkowy na znacznym obszarze naszych dziejów. Tymi właściwościami Prusa można by obdzielić całą galerię pisarzy.

Nie sposób pominąć milczeniem odrębnych rysów Prusa jako społecznika, wyróżniających go trwale spośród plejady współczesnych mu pisarzy. Całociągowa służba społeczna Prusa wywodzi się z głębokiego jego współczucia dla nędzy ludzkiej. Jednakowoż nie uczuciowość Prusa, lecz raczej jego intelekt, wyszkolony w gruntownych studiach przyrodniczych, dozwolił mu zapuścić sondę w paradoksy życia, niewątpliwą zaś kontrstruktywność jego umysłu pozwoliła mu na stworzenie szerokiego programu naprawy stosunków społecznych. Reformatorstwo społeczne Prusa w niejednym szczególe wyprzedziło swój wiek, a to znów decyduje o trwałej aktualności jego wskazań ideowo-społecznych. Ideowa walka Prusa o najwyższe wartości społeczno-moralne wypowiedziała się najpełniej w ogromnym jego dorobku publicystycznym, genialna zaś jego osobowość twórcza znalazła wyraz w twórczości nowelistycznej i powieściowej. Autor „Lalki” skupił w niej całe bogactwo przemysłów i osobistych przeżyć, przepuszczone przez pryzmat wyobraźni. Artyzm Prusa, dojrzały, skupiony, o potężnej sile obrazowania oraz przepyszny jego humor, niezwykle swoisty, to znów osobna karta jego wielkości, dają mu one miejsce wśród największych.

*

Istnieją więc przesłanki, że sygnalizowany niejednokrotnie renesans

nalnej w charakterze współpracownika kilku pism śląskich oraz organizator imprez poświeconych sztuce i regionalizmowi. Oświata pozaszkolna ma też przedstawiciela w dr. Maksymilianie Hasińskim, kierowniku Oddziału Oświaty Pozaszkolnej Wydziału Oświecenia publicznego w Katowicach, za którego staraniem powołano do życia Uniwersytety Powszechne na Śląsku. Tak samo na terenie oświaty pracuje Stanisław Wyrębski, pochodzący spod Mogilna, kierownik T. C. L. na Górnym Śląsku.

Poza tym Tadeusz Szaliński z Gniezna, starosta powiatu świętochłowickiego, jest organizatorem ruchu muzycznego. W dziennikarstwie pracuje Stanisław Nogaj, a publicystyką i historią Śląska zajmuje się Stanisław Janicki. Znana na Śląsku miłośniczka folkloru Teresa Panińska z Gozkałowic zbiera hafty, pieśni, wiersze śląskie, pisze artykuły regionalne. Zbiera pieśni śląskie p. Iza Mendel-Korytowska, która opracowała pieśni ludowe na fortepian i głos do domowego użytku. Trzeba też pamiętać, że biskupem śląskim jest rodowity Wielkopolanin, spółdzielca i publicysta, ks. Stanisław Adamski.

Nie są to oczywiście wszyscy Wielkopolanie, którzy pracują na pożytek Śląska. Spisałem tych, którzy nasunęli mi się na pamięć. Niechby kto inny może zebrał wszystkich działaczy, społeczników i pisarzy wielkopolskich pracujących na Śląsku od czasów plebiscytowych i teraźniejszych. Mogłoby to być materiał do interesującego studium o wymianie międzyregionalnej.

M. Dereżyński.

Inowrocław.

Prusa nie będzie zjawiskiem przejściowym. Zaczątki jego powszechności i siły domyślam się w zastanawiającym powodzeniu ostatniej, gebethnerowskiej edycji zbiorowej, której kilka tysięcy kompletów znalazło chętnych nabywców w krótkim przeciągu czasu. Gwarancją znów długiego oddechu i żywotności renesansu Prusa widzę w ustosunkowaniu się młodzieży dzisiejszej wobec wielkiej spuścizny twórcy „Lalki”. Posiadam w tym względzie własne obserwacje, dochodzą mnie również pocieszające relacje spośród nauczycielstwa. Domagają się one paru słów uwagi i upamiętnienia, zwłaszcza, że niedawno minęła 90 rocznica urodzin wielkiego pisarza (20 sierpnia 1847-1937).

Powołam się przede wszystkim na fachowe spostrzeżenia sfer nauczycielskich. W zawodowym organie T. N. S. W. ukazał się przed paru laty artykuł p. Wandy Kwaskowskiej pt. „Lektura Prusa w szkole”, w którym znajduję następujące uwagi, trafne i ze wszech miar interesujące:

Z radością mogłam stwierdzić, że stosunek młodzieży do tego wielkiego a tak skromnego pisarza jest bliski, serdeczny, gorący; przyjaźń duchowa po nowelach, przeczytanych w klasach niższych, potęguje się właśnie dzięki „Lalce”, o której słyszałam prawie niedogłose sady, że jest miła mądra, ciekawa, bo jest w niej jakby „cały” Prus... („Przegląd Pedagogiczny”, 1932, nr. 2).

Tak jest, tak właśnie było bez wątpienia, w tych zamierzczliwych zwłaszcza czasach, gdy polska szkoła średnia nie stała się jeszcze terenem pospiesznych reform i eksperymentów. Osobiście zresztą udało mi się natknąć na doniosły przejaw kultu działaty szkolnej dla twórczości wielkiego pisarza. Zadecydował o tym przypadek, a jak się to stało, opowiem.

Działo się to przed sześciu laty. Zajeżdżałem do pewnego miasta powiatowego w środkowej Małopolsce z cyklem odczytów o współczesnej literaturze polskiej, zorganizowanym przez miejscowe koło T. N. S. W. dla abiturientów kilku zakładów średnich. Nawiazany, na marginesie mej działalności odczytowej, bliski kontakt z tamtejszym nauczycielstwem, przyniósł mi żywą niespodziankę. Jedną z polonistek powiadomiła mnie z uciechą, że w tych dniach właśnie dowiedziała się o istnieniu wśród uczennic klasy trzeciej gimnazjalnej kółka literackiego, poświęconego wspólnej lekturze Prusa i nazwanego jego imieniem. Związane z inicjatywą samej działaty kółko to pracowało zrazu w ścisłym gronie, prywatnie, bez wiedzy i opieki swej nauczycielki-polonistki. Zamierzwszy rozszerzyć swą działalność, zwróciło się do niej z prośbą o radę i fachową pomoc. Wstępem do tej szerszej działalności miało być świeżo zwołane zebranie inauguracyjne kółka, na które — dzięki uprzejmości mej rozmówczyni — udało mi się wkroczyć. I ta moja obecność na tym zebraniu kółka, nazwanego — jak się okazało — Związkiem Literackim (!) im. B. Prusa — stanowi dla mnie przeżycie bardzo pamiętne. Dźwięczą mi jeszcze w uszach końcowe słowa przemówienia trzynastoletniego berbecia do 40 koleżanek: „Jesteśmy przejęte swym dziełem. Prowadzimy je naprzód, a przed nami płynie ten słoneczny uśmiech Prusa, przyćmiony ciłą sierocą łzą, którą osuszyć trzeba...”

Cytując te słowa ze skryptu, ofiarowanego mi na pamiątkę, nie mogę oprzeć się przeświadczeniu, że uczestniczyłem wówczas w najmiłszym dla pisarza holdzie: w samoradnym pokłonieniu żywych, dziecięcych serc. Czy „nowa szkoła” średnia zdoła zachować ten bezpośredni stosunek młodzieży wobec wielkiego twórcy?

Wiktor Doda

Grybów

Książki nadesłane

Marian Jurecki, mjr. dypl.: Podrecznik obrony przeciwlotniczej. Warszawa 1936. Wojskowy Inst. Naukowo-Oświatowy.

Józef Borowik: „Neutralność Skandynawii”. Warszawa 1937. Odb. z „Przegl. Współczesnego”.

Dr Józef Borowik: „Wyawniety. Instytutu Bałtyckiego. I. Czapopisma angielskie”. Warszawa. Odb. z mies. „Drogi Polskie”.

Katolicki Związek Kobiet: „Sprawozdanie z działalności za rok 1936”. Poznań 1936.

Żyd-zabójca z Brześcia przed Sądem Apelacyjnym

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego“)

Wilno, 3 września.

W dniu dzisiejszym Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę Wawela Szczerbowski, zabójcy policjanta, śp. Stefana Kędziory z Brześcia.

Zgodnie z przewidywaniem sprawa wywołała duże poruszenie, o czym świadczy przepełniona sala Sądu Apelacyjnego oraz kilkunastu sprawozdawców dziennikarskich, którzy zasiedli przy stole prasowym.

Punktualnie o godz. 9 na salę wyszedł sąd, któremu przewodniczył sędzia Suszczewicz. Oskarżenie wnosili wiceprokurator Sądu Apel. Sokołowski, sekretarzował apl. Pankla. Na ławie obrońców zajęli miejsca adwokaci: Czernichow z Wilna oraz Lewin i Rozenal z Warszawy. Ostatni dwaj występowali w procesie pierwszej instancji.

Wkrótce doprowadzono oskarżonego Szczerbowski i zajął on ławę oskarżonych. Jest to rasowy Żyd, o twarzy mało sympatycznej. Gdy mówi — jąka się.

Sensacją było zjawienie się na sali Ajzka Szczerbowski, ojca oskarżonego i bodaj moralnego sprawcy ohydne go mordu.

WNIOSKI OBROŃCÓW

Na wstępie posiedzenia obrona ponownie domaga się przeprowadzenia ekspertyzy co do wieku oskarżonego, usiłując podważyć orzeczenie biegłego z pierwszej instancji. Ponadto jeden z obrońców domaga się odroczenia rozprawy, celem ustalenia, czy niejaka „Anna“ Tokarz, na słowa której powoływali się pewni świadkowie I-szej instancji, jest osobą poczytalną. Zdaniem obrony, ta „Anna“, utrzymująca, iż kupcy żydowscy zmaiwali się zabić Kędziora, jest osobą niespełna rozumu.

Przeciwko wnioskowi obrony energicznie oponuje prokurator, który między innymi wyjaśnia, iż nie chodzi tu o „Annę“, tylko o Etlę Tokarz. W ten sposób zdekonspirowano narodowość świadka, którego chciano zrobić nie-normalnym, by w ten sposób obalić moment premedytacji w czynie oskarżonego.

Sąd po krótkiej naradzie oba wnioski obrony odrzuca, ustalając, że przede wszystkim sam oskarżony, a następnie jego matka, podali dokładnie datę urodzenia (25. 2. 19 r.), a ponadto pośrednio ustala tę datę świadectwo szkolne.

Sprawę poczytalności Etlę Tokarz sąd uznał za nieistotną dla sprawy, gdyż kwestia premedytacji została ustalona na podstawie innych obiektywnych danych.

W tym miejscu przypomnieć należy, że kwestia wieku oskarżonego wyłoniła się nie odrazu, ale dopiero wówczas, gdy do akt sprawy wpłynęło zaświadczenie rabina o tym, że metryka Wawela Szczerbowski zginęła.

Ponieważ innych wniosków strony nie zgłosiły, sędzia-referent Jodziewicz

zreferował sprawę, przy czym wyjaśnił, iż Sąd Okręgowy skazując Wawela Szczerbowski na śmierć, wyrok swój uzasadnił przyrodzoną zbrodniczością oskarżonego, co skłoniło sąd do uznania konieczności usunięcia go ze społeczeństwa na zawsze.

Zapytany o winę Szczerbowski oświadcza, iż istotnie uderzył nożem Kędziore, ale dlaczego to uczynił wyjaśnić nie potrafi.

PRZEMÓWIENIE PROKURATORA

Głos zabiera prok. Sokołowski. Rytuje on przed sądem sylwetkę Kędziory, jako wyjątkowo dobrego i sumiennego policjanta, tępiącego nadużycia i przestępstwa z narażeniem własnego życia. Te niebezpieczeństwa się zmogły, gdy przyszła ustawa o zniesieniu uboju rytualnego. Pracował on w wyjątkowo ciężkich warunkach, a mimo to, jak stwierdzają nawet świadkowie Żydzi, wystąpienia jego były poprawne i zgodne z przepisami i obowiązkami służby. To też nie sposób przejść do porządku nad zabójstwem takiego człowieka.

Oskarżony przyznał się do faktu zbrodni, bo musiał to uczynić, wobec oczywistych dowodów, ale do winy bynajmniej się nie poczuwa. Zasłanianie się stanem silnego wzruszenia psychicznego nie wytrzymuje krytyki, bo zarządzenia Kędziory właściwie nie były bezpośrednio w oskarżonego, lecz w całe zrzeszenie kupców, broniących się przed zastosowaniem nowej ustawy.

Prokurator prosi sąd, by zwrócił uwagę na wielkość wyrządzonej szkody osobistej i społecznej i wnosi o zatwierdzenie wyroku I-ej instancji.

Duże wrażenie zrobiło na sali przemówienie rzecznika powództwa cywilnego, adwokata Stanisława Węslawskiego, który w imieniu wdowy po zabitym, Bronisławy Kędziorowej i jej małoletniego synka, domagał się zaszczepienia symbolicznej złotówki. Bez patosu, spokojnie i rzeczowo, omówił adw. Węslawski nie tylko stronę faktyczną sprawy, lecz przede wszystkim społeczne znaczenie przestępstwa.

ZA CO ZABITO KĘDZIORĘ?

„Zabity Kędziora jest 621 policjantem, który zginął w walce z przestęp-

stwem — mówił adw. Węslawski. — Najczęściej policjanci giną jak żołnierze w bitwie. Przestępca zawodowy zabija policjanta rzadko. Czyni to tylko w ostateczności, w obronie wolności lub życia.

„Za co zabił Wawel Szczerbowski Kędziore? Skąd ta reakcja, skąd ten wybuch? Na to pytanie Wawel Szczerbowski odpowiedzieć nie może!

„Przypomnijmy sobie, że w tym właśnie czasie wprowadzono ustawę znoszącą ubój rytualny. Środowisko, z którego wywodzi się Szczerbowski, walczyło z tą ustawą, walczyło o utrzymanie monopolu. Dlaczego jednak Wawel Szczerbowski uderzył nożem policjanta? Czy istotnie decydował o tym ten kawał mięsa wartości 50 zł, który zaarrestował Kędziora?

„Odpowiedź znajdujemy w wypadkach, które kolejno po sobie w Polsce następują, a które przyniosły śmierć Wawławskiego, Grotkowskiego, Buja-ka, Wieśniaka, Barana i in. Zginęli oni, bo istnieje w Polsce nie tylko nienawiść jednostkowa, ale także i grupowa i ta ostatnia płynie ze środowiska żydowskiego.“

W tym miejscu przewodniczący prosi o nie poruszanie momentów nie dotyczących bezpośrednio osoby oskarżonego. Adwokat Węslawski stwierdza, iż broni wyroku pierwszej instancji, w którym te momenty społeczne są poruszone.

„Takie wypadki, jak zabójstwo brzeskie — kończy rzecznik powództwa cywilnego — wywołują następne odruchy i samosady. Kto chce zapobiec samosodom ze strony ludności, ten musi się domagać takich wyroków w sądach, które położą kres terrorowi żydowskiemu.“

OBROŃCY

Pierwszy spośród obrońców przemawiał adw. Rozenal, który przedstawiał oskarżonego jako dobrego syna, więc człowieka, nie pozbawionego dobrych zalet, którym wyrok śmierci nie da się rozwinąć. Prosi więc o darowanie oskarżonemu życia.

Jak zwykle namiętne i pełne momentów politycznych przemówienie wygłosił adw. Czernichow. Można byłoby jego przemówieniu poświęcić osobny artykuł, tyle ono zawierało cech

TROSKLIWA MATKA

daje dziecku do szkoły

TABLICZKĘ CZEKOLADY WEDLA

KTÓRA ŁĄCZY WYKWINTNY
SMAK Z WIELKĄ
POŻYWCNOŚCIĄ
Pg 29 772-62,487

świadczących o odrębności etyki i psychologii żydowskiej. Ważnym na razie jest to, że adw. Czernichow przyznał „troszeczkę“, iż chodziło zabójcy o ustawę znoszącą ubój rytualny. Wynikałoby ze słów adw. żydowskiego, iż w obronie tej ustawy „można zechcieć usunąć takiego dobrego policjanta“, jak Kędziore. A jednak adw. Czernichow nie widzi w tym nic osobliwego i prosi o postawienie oskarżonego Szczerbowski w jednym szeregu ze zwykłymi przestępcami, oskarżonymi o zabójstwo.

Przemówienie ostatniego obrońcy, Lewina, aczkolwiek co do formy stało znacznie wyżej od niezbyt mocnych w polszczyźnie poprzedników, to jednak nie istotnego do rozprawy nie wniosło.

REPLIKI

Po krótkiej replice prokuratora ponownie zabiera głos adw. Węslawski.

Ustala on, iż istnieje jeden moment zbieżności interesów oskarżenia i obrony. Oba stronom idzie o to, by takie wydarzenia, jakie miały miejsce w Brześciu, już się więcej nie powtórzyły. I właśnie wyrok ma to na celu. Wdowie po zabitym Kędziorze nie chodzi o pozbawienie życia sprawcy śmierci jej męża, ale o załatwienie sprawy tak, by się coś podobnego nie przytrafiło innym.

„Nic nie zdoła zachwiać przekonaniem społeczeństwa polskiego — mówi adw. Węslawski — że czyn Wawela Szczerbowski był protestem środowiska żydowskiego, protestem przeciwko ustawie, będącej wyrazem woli społeczeństwa polskiego. Wawel Szczerbowski działał nie pod wpływem namiętności osobistych, lecz namiętności społecznych. Właśnie ofiarą tej namiętności społecznej byli jego poprzednicy, zabici w innym czasie i miejscu. Byli to ludzie zabici przypadkowo, bo ci, a nie inni stanęli na drodze.

„Dzisiaj walczymy o ład społeczny, zakłócony czynami Szczerbowski i innych. W tej też płaszczyźnie należy tę sprawę rozstrzygnąć!“

Z obrońców replikował adw. Czernichow, powtarzając swe poprzednie wywody.

Sąd zapowiedział ogłoszenie wyroku na godz. 12 dnia następnego.

P. TOMSKI.

Pamiętajmy o Polakach za granicą!

Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie — urządza

w niedzielę, 5 września — doroczny

DZIEŃ OPIEKI

Warszawa, we wrześniu

Niedawno bawił w Warszawie pewien dziennikarz duński, który w swej kilkakrotnej wędrówce po szerokim świecie zaważył także o Polskę. Przyjrzał się nam z bliska i poznał wcale dobrze, podobnie jak inne narody, podróżując swą bowiem poświecą głównie studiom obyczajów różnych państw. Zwiedził Amerykę, Azję, Afrykę, ocierał się o przedstawicieli rasy żółtej, czarnej i czerwonej. Przyszła więc i kolej na nas.

Zainteresował się Polską, bo słyszał i czytał o niej tu i ówdzie, ale zasadniczo nie wiedział o niej więcej, jak Polak o Danii. Dziennikarz wiedział, że nasza stolica nosi piękną nazwę Warszawa i że musi u nas być zimno, bo to prawie Azja; my zaś — dla odmiany — wiemy, iż stolicą jego ojczyzny jest Kopenhaga i że tam także musi być zimno, bo znamy przecież... duńskie lody Pingwin!

Sympatyczny Duńczyk wiele dni błąkał się w labiryncie warszawskich ulic i zaglądał w tym czasie niemal na „każde podwórko“. Zaszedł także

nad Wisłę, obszedł jej oba warszawskie brzegi i w końcu stanął w zadumie, przyglądając się szerokiej wstędze rzeki. Czyżby czekał, aż z fal wypłynie ponętna syrena zdobiąca herb naszej stolicy?

Inny był powód zadumy Duńczyka. Wyjawił go podczas pogawędki z kilkoma polskimi kolegami. Mówił o Paryżu i Sekwanie, Londynie i Tamizie, o Dunaju płynącym przez Wiedeń i Budapeszt, o stolicach, które rościadły się wzdłuż tych rzek i z nimi jak najbardziej związały. Wspominał też o portach rzecznych i pięknych bulwarach po których spacerują długie szeregi mieszczuchów.

A potem przeszedł w rozmowie na Warszawę. Uważa ją za najoryginalniejsze miasto, jakie oglądał. I trudno mu zrozumieć, dlaczego tak piękna rzeka, jaką rzadko która stolica europejska może się poszczycić, jest zupełnie niewykorzystana. Bo miasto od niej uciekło.

Niestety, tak jest istotnie. Wisła od strony Pragi jest zupełnie „dzika“, a nie lepiej przedstawia się sytuacja na

jej lewym brzegu. Szkoda jednak, że dziennikarz duński nie spacerował po wybrzeżach w towarzystwie choćby zwykłego sprzedawcy gazet, takiego, co to sypia pod mostami. Ten by Duńczykowi powiedział, jak było za czasów Moskali, pokazał, jak jest teraz i barwnie uzupełnił informacje opisaniem najbliższej przyszłości.

Właśnie w bieżącym roku obserwujemy nowe nastawienie Warszawy do Wisły. Jakby w uznaniu wyrządzonej przez tyle lat krzywd, miasto nagle zatroskało się o „królową naszych rzek“. Ulica Czerniakowska i Powiśle zamieniają się z wolna w nowoczesne dzielnice. Znikają rudery „przedpotopowe“ parterowe chatki, położone niżej niż... jezdnie. Olbrzymie place otoczone walącymi się płotami nabierają wartości złota. Za rok, dwa lewy brzeg Wisły i położone w jego pobliżu ulice należeć będą do „arystokratycznych“ części stolicy. Już dziś oglądać można dziesiątki wspaniałych nowoczesnych domów, pięknych na zewnątrz i komfortowych od wnętrza.

Płynie sobie Wisła i nadszwić się nie może, jak to nagle przypomniało sobie, by ubrać ją w godne szaty. „Musimy mieć bulwary!“ — wołają warszawiaczy i spacerują dumnie po Wybrzeżu Kościuszkowskim między mostem Poniatowskiego, a Kierbedzia, gdzie już założono małe parki, zieleńce, wyasfaltowano ulice i wysadzono aleje drzewami. Byłoby tu napraw-

dę ładnie, gdyby nie „magazyny“ piaskarzy i żwirowników na dolnym bulwarze, skąd za łada podmuchu wiatru wznoszą się tumany kurzu i skąd ciągną również karawany hałaśliwych wozów, wiozących piasek i żwir na budowlę. Ale ponoć w przyszłym roku piaskarzy czeka „eksmisja“.

Wybrzeże Gdańskie, położone po lewej stronie mostu Kierbedzia, stało się od kilku tygodni jakby miejscem wycieczkowym. Nic dziwnego, tu właśnie, u stóp Zamku królewskiego, powstaje pierwszy odcinek zachodnio-europejskiego bulwaru. A więc drogi, schodki, poręcze, ściany wyłożone piaskowcem itp. Bulwar ten sięgać będzie aż do Żoliborza, a wzdłuż niego mają w przyszłości kursować miejskie „autobusy wodne“.

Planu są jeszcze piękniejsze, przewidują bowiem wspaniały bulwar nad lewym brzegiem Wisły od Wilanowa, aż po Bielany. Prowadziłby niemal w prostej linii, ale wówczas musiano by usunąć luksusowy budynek Oficerskiego Yachtklubu, do którego należą wysokie osobistości. Nikogo więc nie będzie w przyszłości dziwić, jeżeli bulwar pójdzie trochę zygawkami!

Najważniejsze, aby był. Wówczas zaprosimy tego dziennikarza duńskiego i niech tylko spróbuje mówić o Sekwanie, Tamizie, Dunaju, Paryżu, Londynie, o pięknych bulwarach i miastach, które uciekły od rzeki!

A. Z.

Wilkoński — dobrodziej Inowrocławia

Wilkoński!... Hm. To zapewne autor „Ramot i Ramotek”, pisarz wielkopolski z Kąkolewa leszczyńskiego, żonaty z sawantką i literatką, Pauliną z Lau-czów?

A właśnie, że nie o tego kpiarza chodzi. Ramociarzowi bowiem było August, a naszemu dobrodziejowi Inowrocławia Zygmunt. Zwykłym porządkiem rzeczy zdołano jednak tu i ówdzie pomieszać Augusta z Zygmuntem, przypisując im obu zasługi literackie, o które nota bene Zygmunt wcale się nie ubiegał, choć też coś niecoś napisał, ale nie z dziedziny sztuk wyzwolonych.

Był to typowy Wielkopolek, ziemi oburącz się trzymający, interesami ustawicznie zajęty, człek rzutki i obrotny, ziemianin, prawnik, przemysłowiec, a przy tym odkrywca Solanek inowrocławskich. Przedstawiciel wielkopolskiej aktywności z lat przedwojennych, finansista wielkiej miary, Polak dobry i obywatel prawy, pionier polskiego przemysłu i handlu na Kujawach...

Tu tedy należy szukać jego zasług niepożytych, a nie w bibliografiach i podręcznikach literatury.

Zygmunt Wilkoński, doktor obojga praw, synowiec autora „Ramot i Ramotek”, jest synem ziemi pałuckiej. Urodził się 20 maja 1832 r. w Stołężyńcu powiatu wągrowieckiego. Ojciec jego Florian Jan Nepomucen był dzie-dzicem dóbr rycerskich Stołężyn i Wapno. Matka jego Prakseida pochodziła z rodziny Sulerzyskich.

W szkołach średnich nie wiodło się Zygmuntovi, co ponoć kłaść należy na karb słabego jego zdrowia. Przez dwa lata uczęszczał do poznańskiego gimnazjum Marii Magdaleny, potem do 1851 r. był uczniem gimnazjum Fryderyka Wilhelma. Egzaminu dojrzałości nie składał jednak w Poznaniu, lecz jako eksternista we Wrocławiu w gimnazjum św. Macieja. Studia uniwersyteckie odbywał najpierw we Wrocławiu, a następnie w Heidelbergu i Berlinie od 1851—1855 r. Początkowo był słuchaczem działu filologicznego, a później przeniósł się na prawo. W roku 1856 uzyskał na uniwersytecie wrocławskim tytuł doktora praw obojga.

Z tą chwilą zaczął pracować Wilkoński w poznańskim Sądzie Apelacyjnym awansując kolejno ze stanowiska auskultatora na referendariusza, a wreszcie (1862 r.) na asesora. W trzy lata później przeniesiono Wilkońskiego do Sądu Powiatowego w Inowrocławiu, skąd zamierzano w „interesie służby” przenieść go do Nissy (Neisse) na Śląsku. Nie chciał. Oparł się zarządzeniu władz nadzorczych i zażądał dymisji dowodząc, że dzieci swych Niemczyć nie myśli. Stąd proces dyscyplinarny i... zwolnienie ze służby sądowej. Był to rok 1867.

Wtedy to dr Wilkoński z prawnika przedzierzgnął się w ziemianina: Osiadł w Niemojewie (pow. inowrocławski) w majątku pierwszej żony swo-

jej, Lucyny z Kozłowskich, którego właścicielem był od roku 1865 i który sprzedał 1873 r. Był dziedzicem Racin nad Gopłem od 1864 do 1872 r., Rabinia od 1872—1880 r., Płonkówka od 1873—1874 r.

Jako pierwszy z ziemian kujawskich zastosował 1870 orkę plugiem parowym. Był współzałożycielem w 1867 r. „Towarzystwa Pożyczkowego”, obecnego Banku Ludowego w Inowrocławiu, współzałożycielem młyna parowego pod firmą „Grabski, Wilkoński i Ska”. W 1872 r. rzucił myśl pobudowania cukrowni w Janikowie. Własnym kosztem założył i wybrukował w Inowrocławiu nową ulicę, którą nazwał Zygmuntofską. Nazwa dziś zniesiona, w zamian pierwsza ulica poprzeczna, łącząca ul. Solankową z ul. Prez. Narutowicza, została nazwana uchwałą Magistratu z 1928 roku ul. Wilkońskiego. Przy ulicy Zygmuntofskiej własnym kosztem pobudował trzy domy czynszowe.

Na okres zamieszkania Wilkońskiego w Rabinie przypada jego owocna praca około rozwoju miasta Inowrocławia. Wielkopomna zasługę zdobył sobie dr Zygmunt Wilkoński założeniem Solanek inowrocławskich, którym rok rocznie tysiące cierpiących zawiadza zdrowie lub ulgę w cierpieniach.

Na myśl założenia kąpieli solankowych wprowadziło go przypadkowe od-

krycie wody słonej w stawie ogrodu w Rabinie, co dowodziło, że w najbliższej okolicy i tuż obok maj. Rabin znajdować się musi źródło solankowe. Odkryciem swoim zachęcony, postanowił Wilkoński bez wahania pobudować w pobliskim Inowrocławiu zakład kąpielowy z łazienkami solankowymi. Plan swój propagował wśród obywateli miejscowych i ziemian.

I wkrótce zawiązało się dzięki jego staraniom „Towarzystwo Akcyjne Solanki Inowrocławskie”, które układem z dnia 4 maja 1875 r. zostało sądownie zapisane.

Wkrótce postarano się towarzystwo o teren pod budowę łazienek i ogród-park. Niebawem rozpoczęto zakładać fundamenty i stawiać gmach kąpielowy. Wilkoński doglądał osobiście robót i zachęcał do pośpiechu robotników i rzemieślników. Równocześnie założony został wokoło budynku kąpielowego park według planu dyrektora młyna parowego Lucjana Grabskiego na wzór parków w kąpieliskach niemieckich.

W r. 1876 oddano zakład kąpieli solankowych do użytku publicznego. Przeszły one w r. 1881 na własność miasta Inowrocławia, które do dziś jest ich właścicielem i stara się o rozwój tego dużego, nowoczesnego zdrojowiska.

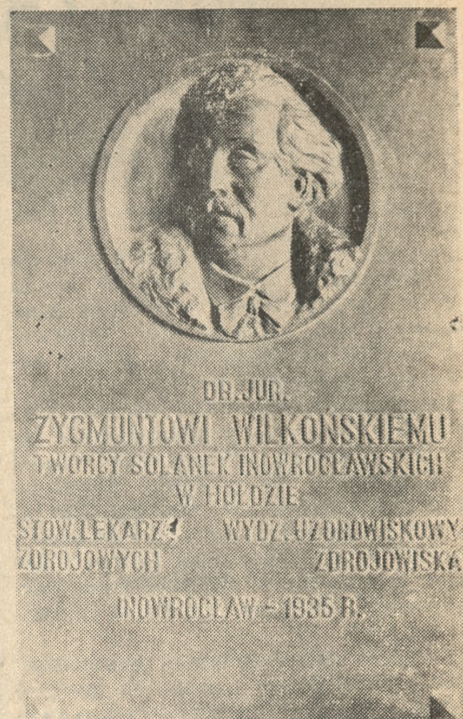
To jest właśnie ważne, to jest naj-

LETNISKOPKA

O, rozkoszna gospośiu
„Przedpokoju Raju”
najlepszego bezsprzecznie pensjonatu
w kraju!
Pozwól, niechaj ten utwór
w twoje złożę ręce
i niech ci panegiryk niniejszy
poświęcę...
Muszę przyznać, że nigdy w Poznaniu,
Krakowie,
Rzymie, Parmie, Lizbonie,
Swarzędzu, Charkowie —
i do jakiegokolwiek przybiłby
kto portu,
nie spotkałby z pewnością
takiego komfortu!
Ale muszę tu dodać,
że z całą pewnością
odznaczasz się, o boska,
niezwykłą świętością
często bowiem w twej willi
dla skromnych letników
błyska rzadka okazja
glorii męczenników.
Na pierwszym planie łóżka wymienić
gotowem,
przy których zmieknie pewnie
łże Madejowe...
Ile zaś mistrz w tym fachu
sztukiłożył na nie
świadczy fakt,
że są nawet nieco heblowane.
Przypuszczam,
iż głęboko najpierw pomyślano
nim nam włożono w pościel
słome czy też siano:
Zaiste, nam, Lechitom, przestrzegać

wypada
Starodawnych tradycyji
Piasta — prapradziada!
Lecz zapuścmy milczenia
krzyczącą kurtynę
na splendor otomany, firanek
patyne,
na muzykalną szafę,
serwetę zmruszałą,
a zaczniemy podziwiać kuchni
doskonałość!
Jakie tu mają zrazy!
a kurczęta młode!
Przycinam się, że od dawna wglębiam się
w przyrodę,
lecz czegoś podobnego w życiu moim
całym
(lat mam 21)
jeszcze nie widziałem.
Toć to kurczę już pewnie
za czasów Noego
nie cieszyło się sławą specjalnie
młodego...
A ciastka — tę receptę przyjąłem
z zachwytem:
kilo mąki, litr wody —
rzetelnie ubite...
Czytelniku!
Strzaskalem pióro w tym momencie —
przerwywam kąpiel w żółci
tudzież atramencie,
Ty sam resztę dośpiwasz
luby Czytelniku —
jeżeli — w co nie wątpię — też byłeś
letnikiem...

MARIAN WŁOSZKIEWICZ.

Tablica - pomnik Wilkońskiego w Solankach inowrocławskich.

ważniejsze. I stąd słuszny przydomek: Założyciel Solanek Inowrocławskich.

Wprawdzie za życia Z. Wilkońskiego zasług jego nie doceniano, wprawdzie interesy jego osobiste ucierpiały na rzecz spraw publicznych, ale dziś stawia mu się pomnik-tablicę, wydaje się o nim broszurę, urządza się 5 września manifestację ku jego czci.

Rzekło się, że i Zygmunt Wilkoński pisał. Owszem. Przez cały czas pobytu na wsi przeprowadzał studia ekonomiczne. Owocem jego dociekań była książeczka w języku niemieckim pt. „Zinsloser Credit oder Sichere Hilfe der Landwirtschaft und Industrie. Neues Credit und Muenzensystem”, drukowana w Berlinie 1879 r. W broszurce tej jako pierwszy poruszył Wilkoński sprawę ustalania cen w rolnictwie według cen zboża. Rozprawa zwróciła uwagę sfer naukowych, między innymi Augusta hr. Cieszkowskiego i Antoniego Kraszewskiego. Zainteresowała również sfery rządowe w Berlinie. Został Wilkoński nawet powołany do Berlina, celem objęcia wyższego stanowiska w ministerstwie skarbu, lecz z oferty nie skorzystał.

Dr Wilkoński zmarł w Rabinie pod Inowrocławiem 24 grudnia 1882 r., pochowany został na starym cmentarzu przy kościele romańskim Najświętszej Marii Panny w Inowrocławiu. Ślad po jego mogile zaginał doszczętnie. Jeno stare drzewa szumią doczesnym szczałkom założyciela Solanek inowrocławskich, jenowe wspomnieniach starych inowrocławian jawi się szlachetna postać tego istotnego dobrodziejstwa Inowrocławia, któremu teraz oto hołd publiczny składają Kujawy.

Zygmunt było mu na imię, a zwał się Wilkoński.

MIECZYSLAW DEREŻYŃSKI.

O pewnym kamieniczniku

Tadeuszowi Loretowii poświęcona

Jedna z kamienic poznańskich przy Starym Rynku może się śmiało puszyć i wywyższać ponad inne. Skromna jest, nie narzuca się, mało o niej mówią, a tymczasem ona właśnie ma prawo, aby grać większą rolę i aby z większym respektem o niej się wyrażano. Teraz jest własnością K. Tuszewskiej. Ale kiedyś, kiedyś miała posiedziela bardzo znamienitego, słynnego, sławnego i w jednej okolicy i w drugiej i w Europie w ogóle. Kamienica nr 89. Opisana jest wraz z innymi kilkakrotnie, najszczegółowiej przez niestrudzoną kronikarkę p. Marię Wicherkię-wiczową. Ale mało opisany w związku z nią jest jej znakomity ongiś posiedziela, którego tablica pamiątkowa nie znajduje się nad bramą, choć się znajdować powinna, tym bardziej, że idee i doktryny, które ten kamienicznik poznański ongiś głosił, dziś znowu (za któryś tam znów nawrotem) coraz modniejsze i popularniejsze stają się w różnych okolicach Europy.

Właściciel nr 89 przy Starym Rynku zrobił w życiu olśniewającą karierę. Zawdzięczał to między innymi czynnikami przypadkowo także i pewnej urodzajnej Polecce. Na imię jej było Francesca, ale nie pochodziła z

Rimini a ze Lwowa i nazywała się wdzięcznie i dźwięcznie Świętoszanka. Do tej Świętoszanki pisywał strzeliste miłosne wiersze dla odmiany w ówczesnej francuszczyźnie, to znaczy po łacinie. Takich namiętnych wierszy Francesca Świętoszanka dostała przeszło sto (100). Inne rzeczy pisywał prozą, ale amorosa i erotica wierszem. I ta proza i te poezje i ten poeta tak się spodobał dwóm ówczesnym dostojnikom duchownym, że wzięli go pod swoje skrzydła opiekuńcze i protegowali oddając jak i gdzie tylko mogli. Tymi dostojnikami, gustującymi i w wierszach do Świętoszanki, byli arcybiskup lwowski Gregorius ze Sanoka i biskup poznański Petrus z Bnina. Rzecz prosta, że czasy i epoka były całkiem inne i bardzo dawne a znane pod nazwą „złotego wieku”. Odrodzenia, Rinascimentu, Renesansu.

Lubownik wdzięków i uroków panny Świętoszanki był z pochodzenia cudzoziemcem, Italianem, Toskańczykiem. Młodość miał górną i chmurną. Urodził się pod Florencją w San Genuiniano, które niedawno przesłcinie nam opisał poeta krakowski Giovanni Pietrzycki, gorący i stały miłośnik Piękna Italskiego, przez kliki poetyczne warszawskie najniesprawiedliwiej

przemierzany. W San Genuiniano tedy stała w którymś domeczku ocypysionym i oglicynionym kolebka małego Filipka Tedaldi, przyszłego właściciela realności nr 89 przy Rynku poznańskim. Stryj tego Genuiniańczyka od dawna już wywędrował z Italii na daleką północ i na tej dalekiej północy pierwszy „wybił się” na wysokie i intratne stanowisko. Choć bowiem Toskańczyk, szybko widocznie wyuczył się po polsku i został z czasem ni mniej ni więcej, tylko dzierżawcą cel na rogatkach Lwowa i równocześnie dyrektorem żup, czyli żupnikiem w Drohobyczu. W Wielkopolsce i w Małopolsce dzierżawcami cel bywali wtedy omal obligatoryjnie i chronicznie panowie Żydzi, a tu na Czerwonej Rusi Arnolfo Tedaldi. Genuiniańczyk — rodzony stryj właściciela domu nr 89 przy poznańskim Rynku.

Nasz bohater odznaczał się oczywiście niezwykłymi zdolnościami, kształcił się oczywiście wszechstronnie. we wczesnych latach wpisał się już do Akademii (Platońskiej) Pomponiusza Leta w Rzymie, ale wnet gdzieś coś zadarł z ówczesnym papieżem Pawłem II i to tak ostro, że musiał z Italii w ogóle uciekać. Przybrał przedtem do swego Tedaldi nazwisko efektowniejsze Bounacorsi, no i uciekł, gdzie pieprz rośnie, aż i znalazł się przypadkowo w Constantinopolis, oczywiście goły jak któryś z tureckich świętych, któ-

ry, sądząc z przysłowia, musieli być pierwszymi nudystami. Tu nad Bosforem przypomniał sobie dopiero, że ma u Lwowa rodowitego stryjaszka, celnika i żupnika, za czym zapewne z grubą forszą. Jazda tedy do Sarmacji, do Leopola. Stryjcio przyjął Filipka otwartymi ramionami, wyściskał, wycalał, wykapał, nakarmił i namówił, żeby już został.

Może już tego dnia wieczorem spotkał Filippo na ulicy (na Akademickiej) wracającą z nieśporów (vesperi) Franciszkę Świętoszankę. No i przystanął, zakochał się z miejsca i powie-dział sobie: Ta albo żadna! Tu albo nigdzie! Ostać w Sarmacji!

Działo się bardzo dawno, bo za pontyfikatu Pawła II, gdy w Polsce panował Casimirus z dynastii Jagiellonów, kończyło się średniowiecze, a zaczynał złoty wiek humanizmu, oświecenia, kultury, talentów i wielkich, wspaniałych ludzi. Plus minus w latach 1467, 1468, 1469. Italianów, przywędrowanych do Polski, było już wtedy dużo, jak zresztą także Olendrów i Szkotów, czyli szkutów. Ci ostatni zajmowali się handlem domokrażnym; Włosi zaś budowali pałace, klasztory, zamki, kościoły, ratusze. Zastawali Polskę drewnianą, zostawiali murowaną. Owszem i Niemcy także, ale Włosi głównie. Co nabudowali Włosi, o tym pouczają nas cztery broszury o czterech głównych miastach polskich różnych autorów;

Rytmika dramatyzacji powieściowej

Jak wszędzie, tak i w zjawisku dramatyzacji w powieści działa rytm — ten wróg zarówno martwoty, jak i chaosu, jednostajności, jak i rozproszenia. Dramatyzacją powieściową nazwałem te miejsca w powieści, w których (wzorem dramaturgii) osoby powieściowe przemawiają same, zaś opisy scen towarzyszących stają się krótkie, szybkie w tempie i odpowiednim ubarwione rytmem, ażeby wszystkim razem jak najbardziej zbliżyć się do bezpośredniej wizji teatralnej. Otóż pragnę dzisiaj zaznaczyć tę, ważną w danej sprawie, okoliczność, że w dobrej technice miejsca udratyzowane pojawiają się nie dowolnie, ale jako dobitne akcenty rytmu, przenikającego cały nurt — od powierzchni aż do dna utworu powieściowego.

Przed wszystkim (na samej powierzchni) rola dramatyzacji na tym polega, że daje wyobraźni czytelnika orzeźwiający poruszenie po opisie. Nawet najlepszy opis po pewnym czasie nuży, a wprowadzona w odpowiedniej chwili żywa scena osób działających uprzedza znużenie, odświeża siły i wzbudza potrzebny pęd do następnego opisu. Dobrze użyta dramatyzacja rytmem swoim spełnia czynność fizjologiczną, która jest fundamentem poczucia estetycznego.

Głębszą czynność dramatyzacji stanowi charakterystyka osób działających. Żaden opis nie da tak żywego i barwnego rysunku postaci powieściowej, jak jej przemówienia i działania bezpośrednie. Opis nadaje się znakomicie na podmalowanie tła, prowadzenie akcji, oraz przygotowanie do rysunku i charakterystyki postaci i scen, ale najżywszą i właściwą charakterystykę osób stanowią miejsca udratyzowane. W nich każda postać mówi swoim stylem, a doraźne starcia słowne i zachowanie się osób, a także porównanie ich, lub wzajemna przeciwnostwo stwarzają niczym niezapomniane wyraziste obrazy malarskie i psychologiczne. Dla przykładu proszę przypomnieć sobie sceny z udziałem Zagłoby, Bohuna, Wołodyjowskiego i Podbięty.

A wreszcie udratyzowane miejsca powieści stanowią najlepszą, najbardziej unerwioną podstawę dla wszelkiego rodzaju przełomów i zwrotów czynionych w biegu zdarzeń powieściowych. Pod tym względem dramatyzacja zbiega się często i pokrywa się z rytmiką utworu i z jego budową. Pisarz obdarzony poczuciem muzycznym i architektonicznym nie poprzestaje na kulturze rytmu w zdaniach i okresach. Jego intuicja obejmuje także większe jednostki rytmiczne, albo (jeśli kto chce) — architektoniczne, które najpewniej i najdobitniej opierają się zazwyczaj na akcentach dramatyzacji powieściowej.

Rzecz jasna, że wszystkie tu wymienione zastosowania dramatyzacji muszą zjawiać się w utworze nie sposo-

bem dowolnym, lub mechanicznym, ale wywołane być mają zawsze istotną koniecznością duchową. (Na tym zastrzeżeniu przewracają się grafomani, a potykają się pisarze jeszcze nie wyrobieni...). Każdy przełom w utworze, każdy zwrot w opowieści, każda nawet — że tak je nazwę — stacja oddechu, dla pauzy w opisie stworzona, musi mieć głębsze uzasadnienie swoje i stanowić wykładnik istotnej wartości artystycznej lub psychologicznej. Rozmowa lub scena, takiej wartości pozbawiona, jest grzechem autora, albo nieudolnością jego, a czasem wręcz nierzetelnością.

Na marginesie książek

Dwie powieści kobiece

W felietonie dzisiejszym pragnę omówić dwie powieści, które łączy nie tylko wspólna tematyka, ale przede wszystkim jedna i ta sama ideologia polityczno-społeczna, wywierająca na konstrukcję literacką, na samą koncepcję dzieła decydujący wpływ. Obydwie książki wyszły z pod piór kobiecych. Ta okoliczność tłumaczy zapewne zbytnią egzaltację w ujmowaniu tematu i skłonność do przesady. Ale najbardziej interesującym czynnikiem w tej literaturze jest właśnie owa barwa.

Ideologia lewicowa, ideologia t. zw. „frontu ludowego” posługuje się chętnie i szeroko pracą literacką. Była już kiedyś na tym miejscu mowa o specjalnej pieczołowitości, jaką ideologie lewicowe otaczają dziennikarstwo, a zwłaszcza literaturę piękną, z powodzeniem zaprzęgając odbydwie te dziedziny do pracy propagandowej. Wzorem tu jest zapewne współczesna twórczość sowiecka, która związek literatury i propagandy doprowadziła do granic czystego absurdu.

Obserwując literaturę polską, dochodzi się do przekonania, że bardzo wielka liczba pisarzy, wydających dziś książki literackie, złączona jest ścisłymi węzłami z myślą radykalną i lewicową. Proporcje są tu wyraźnie niewspółmierne do rzeczywistych stosunków w samym społeczeństwie. Pisarzy lewicowych jest bardzo wielu, podczas gdy stan posiadania polskiej lewicy „w terenie” nie odpowiada tej ilości. Taki stan rzeczy świadczy właśnie o wielkiej aktywności tych ugrupowań na terenie literatury. Płynnie ona z przeświadczenia, że opowiadając literaturę, zyskuje się zdecydowany wpływ na najszersze koła inteligencji. Podobne stosunki panują zresztą również i w czasopiśmiennictwie: gazet i czasopism o charakterze lewicowym jest nieproporcjonalnie dużo.

czysz czy podróżnik lub kupiec, tak oczywiście na największą skalę misjonarzem wyższego typu życia i oświecicielem był właściciel kamienicy nr 89 przy Rynku poznańskim, znany w naszej dziejowości jako Kallimach...

Na dwór królewski dostał się ze Lwowa za pośrednictwem chyba swego stryja żupnika Arnolfa Tedaldo. Bywał stale na Wawelu obok kranajów swoich de Pesaro i di Guccio. Szybko poszło, że Filip został współwychowawcą obu królewiczów obok starego scholastyka Longinusa-Długosza. Wpływy tego na dworze rosły dzięki serdecznej przyjaźni arcybiskupa lwowskiego Grzegorza, kardynała Oleśnickiego i biskupa Bnińskiego. Sugestie jego były ciekawym wyrazem totalistyczno-monarchistyczne: wyeliminowanie nadwładzy oligarchicznego senatu, zderzenie sejmokracji, walka z rozmiękłym parlamentaryzmem, wzmocnienie autorytetu regenta i dynastii, trzymanie szlagonerii („tłuki szlacheckiej”) w ryzach, obsadzanie urzędów fachowcami, zdyskredytowanie niekompetencji, kierowanie szlachty do miast, industrializacja miast, uczłowieczenie włościństwa. Rządził jeden i jednego otoczenie, byle do primo cartello. Takie były i bywały: „Rady Kallimachowe”, zsyntetyzowane potem i zredagowane w jednym traktacie, napisanym w Wiedniu.

Za Olbrachta awansował na godność: secretarius Regius i dyrygował

Dramatyzacja powieściowa (poza swoją rolą rytmiczną) zawiera, oczywiście, mnóstwo albo wad, albo zalet autora, o czym tu już mówić nie będziemy. Zadaniem moim było jedynie wskazanie ogólne i uświadomienie czytelnika a nawet przeciętnego krytyka literackiego o istnieniu i zasadniczych celach dramatyzacji w utworach powieściowych. Ogółu czytelnicy znający główne chwytły techniczne, mimowoli wznosi wymagania swoje na wyższy poziom sztuki, a tym samym przyczynia się do podniesienia całej kultury narodu.

STANISŁAW PIENKOWSKI.

Powieść Haliny Górskiej „Ślepe tory”, oraz zbiór reportaży Haliny Krahelskiej „Polski strajk”, o których tu utworach jest w tym felietonie mowa — są wyrazem ideologii skrajnie lewicowej, są przykładem takiej właśnie literatury, która oddana na usługi pewnej określonej myśli społeczno-politycznej, pragnie opanować myśli i uczucia inteligencji polskiej.

Halina Górską reprezentuje technikę pisarską wysokiej klasy. Poprzednie jej utwory miały po kilka wydań. Obecnie autorka „Drugiej Bramy” przystępuje do wielkiego cyklu powieściowego p. t. „Barak płonie”, której „Ślepe tory” są częścią pierwszą. Jak się można domyślać z fabuły pierwszej części, będzie to szerokie malowidło społeczno-obyczajowe, z którego ma wyjść teza o nieodwracalnej konieczności zlikwidowania obecnego ustroju społecznego i wzniesienia nowego o charakterze skrajnie lewicowym. Już w „Ślepych torach” koncepcja powieści poczyniła się w ten sposób kształtować. Autorka zestawia ze sobą dwa elementy społeczne: świat nędzy i opuszczenia — kołom ludzi dobrze sytuowanych, którzy jednak pragną w granicach istniejącego porządku społecznego przyjąć tamtych z pomocą. Z treści utworu wynika zupełna beznadziejność, zupełna niemożliwość jakiegokolwiek wyrównania istniejących dzisiaj różnic. Są to właśnie owe „ślepe tory”, po których idzie dzisiejsza myśl społeczna. Wniosek nasuwa się prosty. Skoro nie można sposobami dziś istniejącymi naprawić świata, trzeba szukać sposobów nowych.

Ten wniosek jest oczywiście złudzeniem, stworzonym przez demagogiczne chwytły i talent autorki. Demagogia i talent. W tym utworze znajduje się i jedno i drugie, co w praktyce tylko zwiększa niebezpieczeństwo tej propagandy. Z założeń najzupeł-

nie politykę zewnętrzną i wewnętrzną, jak potem Mazarini we Francji. Szerokim rzeszom Rębjów, Rzędziów, podseków i... „elektorów” surowe i twarde sugestie przemądrzałego Italian, rzecz prosta, nie tylko nie konweniowały, ale doprowadzały ich do dzikiej furii i do zgryzania zębami. Ale obaj monarchowie, kolejno ojciec i syn, umieli się poznać na wadze i walorach mózgu tej genialnej excellencji. Wiedzieli przy tym, jak Kallimach wywdzięczając się Jagiellonom reklamuje Polskę w Rzymie, wiedzieli, że dzięki jego propagandzie wzrasta prestiż mocarstwowa za granicą i w Watykanie. Wiedzieli w Polsce, że po lekturze Kallimacha zamieści Macchiavelli później (w r. 1516) w swych „Dyscorsi” nieśmiertelną i wieczystą „Listę o Polsce jako „antimurale Christianitatis”. Wiedzieli w Polsce, że dopiero zachęcony floryfikacjami Sarmatów pióra Kallimacha zjedzie do Polski (1518) słynny uczony Celio Calcagnini i potem opublikuje o Jagiellonach i Krakowie arcydotadny raport. Toteż Joannes Olbrachtus używał Kallimacha do najdyskretniejszych dyplomatycznych misyj i interesów do Wenecji, do Stambułu, do papieża Innocentego, do cesarza Fryderyka III i w ogóle nie obywał się bez uczonego męża stanu (a może i ideowego prekursora Macchiavellizmu?) aż do jego śmierci.

Jak król tak i dwór wawelski i rada koronna i profesury Almae Matris czytywali sobie skrupulatnie wszystko,

niej słusznych, ze stwierdzeń, które podziela każdy uczciwy człowiek — wyciąga autorka w pewnym miejscu rozumowania najzupełniej mylne wnioski. Dokonuje się tu wolta dy skursywna, pewien fałsz dialektyczny, którego istnienie ma właśnie pokryć sugestią talentu. W sposobie opowiadania przyjmuje Górską metodę zbliżania powieści do reportażu, aby tym sposobem uzyskać wrażenie autentyczności opisywanych zdarzeń większe, aniżeli tego mogła dostarczyć czysta konstrukcja literacka.

„Polski strajk” Haliny Krahelskiej jest nieco odmiennie zbudowany i daleko gorzej napisany. O ile w poprzedniej książce niewątpliwie talent powściągał nieco tendencyjność, o tyle tu mamy do czynienia z demagogią czystej próby, tak ordynarną i bezceremonialną, że nawet tolerancyjna dla spraw literackich polska cenzura była zmuszona pierwszy nakład tego reportażu skonfiskować i zarządzić usunięcia najbardziej drastycznych fragmentów. „Polski strajk” jest reportażem, który w zamkniętym cyklu kilku opowiadań opisuje dzieje strajku w Krakowie.

Książka Krahelskiej zrobiła na mnie wrażenie odrażające. Siła zapienionej nienawiści do wszystkich wartości dzisiejszego świata tej niedawnej polskiej inspektorki pracy, przeradza się na kartach tej książki w taką niesprawiedliwość, wyraża się w chwytach tak niesmacznych i urągającym najprostszym zasadom lojalności, że trudno tu mówić wogóle o stronie literackiej książki. Wartość literacka jest zresztą minimalna, zatkutą ją, zagłuszyła nienawiść i zaciętrzewienie.

Przy okazji omawiania tych dwu książek pragnę zwrócić uwagę na jedno charakterystyczne zjawisko. Ilekroć raz po raz pojawia się książka omawiającego typu, lewicowa krytyka literacka, która u nas niestety dominuje, obok niebotycznych zachwytów stale i nieodmiennie podkreśla „obiektywizm” dzieła, spokój i opanowanie autora. Tak samo rzecz się miała przy omawianiu książki Krahelskiej. To podkreślanie obiektywizmu jest jaskrawym fałszem. Sądzę, że na zjawiska, które tu tylko mimochodem i bardzo powierzchownie poruszyłem, czasoby był zwrócić bacniejszą uwagę.

JÓZEF KISIELEWSKI.

Ng 48 731

Wielkopolski odcinek broszura Kaz. Kaczmarczyka: „Włosi w Poznaniu na przełomie XV wieku na XVI”. (1928).

Nadto: pierwsi lekarze i chirurdzy. Dalej: sadownictwo (jurisprudencja) i sadownictwo, a więc pomidori, caule-fiori, cartofelli, salada... Na odcinku wielkopolskim pierwsze podstawy sadownictwa, warzywnictwa i zakładania winnic, wielkich winnic (sic). Włosi, sprowadzeni przez biskupa Uriela Górkę. Nawet nazwiska znane! „Bez nich trwałaby nadal konsumpcja prosa, hreczki, żołądzi, miodu, szpłnaku, orzechów laskowych i jagód leśnych” zwykły powtarzać (nie bez melancholii) pewien poeta. Włochom, włoskim uniwersytetom i pętrynantom do Italii w XVI i w XVII wieku zawdzięczamy 80 procent naszej kultury politycznej, dyplomatycznej, intelektualnej, literackiej i obyczajowej.

Królowa Bona też ma już teraz lepszą opinię i lepszą „prasę” w miarę, jak fatalnie spadły na giełdzie historycznej papiery Barbary Radziwiłł, „wesolej wdówki” o bardzo frywolnym światopoglądzie i nieprzyjemnych tegoż konsekwencjach. Dziś już wiemy z monografii, i włoskich i polskich, że jednak Bona Sforza wyzwalała Sarmatów z pęt barbarzyństwa, oduczała pijaństwa, wprowadzała ogłód, szlif i cywilizację, oczywiście i nie bez pewnych ujemnych stron, mankamentów i defektów. Jak zaś każdy Italiano, który nad Wisłę i Wartę przybywał, stawał się szacownym „kulturdünger”, czy to legat czy nun-

co dystygowany humanista wydrukował, a więc monografię Oleśnickiego, a więc panegiryk ku uczczeniu arcybiskupa... i muzyka Grzegorza ze Sanoka, a więc wie romancje Attyli. No, a w nagrodę za to wszystko pewnego pięknego poranku roku 1494 czy 5 król Jegomość może i za doradę... Poznańczyka Bnińskiego ofiarował swemu sekretarzowi małe cadeau, prezencik. A tym prezencikiem był domus murata z dużym ogrodem nr 89 przy Rynku. Mieszkało tu już w City w śródmieściu kilku rodaków Tedalda, jak to Chiarini, Ciampi, Cuza, Cocci i inne kupce, rajce, notable... superfosfat cywilizacyjny. Można sobie wyobrazić ich radość, gdy tu zjechała do Poznania wielka excellencja z Wawelu, ich kranaj rodem ze San Genuiniano! Można sobie wyobrazić, jaką fetą go uczcili, ile małmazji (malvezir) wytrąbili, jakie bravo mu bili, kiedy wygłosił speech o przyjaźni Sarmacji z „Auzonią” (pseud. Italii)...

Nie długo się cieszył i tym domkiem i tym giardinetto. W rok potem umarł.

Spoczywa w Krakowie u ojców dominikanów. W prezbiterium nagrobek. Jak go wysoko ceniła dynastia Jagiellonów, o tym świadczy najbliższe sąsiedztwo: nagrobek króla Leszka... Obok króla...

Więc czy nie powinna się puszyć i wywyższać nad inne kamienice nr 89, że miała ongiś takiego właściciela?

ADOLF NOWACZYŃSKI

FELIETON KULTURALNY

Kultura staropolska w świetle nowych odkryć

Napisal profesor Uniwersytetu Poznańskiego dr Józef Kostrzewski

Wykopaliska jako źródło historyczne — Ważne zdobycze lat ostatnich — Rozbita legenda — Rolnictwo u dawnych Polan — Mieli własnych i wybornych rzemieślników — Uczyli Niemców garncarstwa — Ówczesny handel, eksport i import — Co wywożono z Polski i co sprowadzano — Kultury dawnych Polan wstydzić się nie potrzeba.

OBECE zupełnego prawie milczenia źródeł historycznych o stanie kultury polskiej z okresu wystąpienia Polski na widownię historyczną i z ostatnich cza-

sów pogaństwa głównym źródłem informacyjnym o kulturze naszych przodków z okresu wczesnohistorycznego są wykopaliska. Niestety do niedawna prehistorycy zarówno polscy jak niemieccy stosunkowo mało interesowali się zabytkami z zarania naszych dziejów, skierowując główną uwagę na czasy dawniejsze, toteż znane wówczas wykopaliska nie dawały pełnego i prawdziwego obrazu rzeczywistości. Dopiero od kilku lat zaznacza się pewna zmiana na lepsze. Rozkopywania przeprowadzone w grodach staropolskich w Santoku (u ujścia Noteci do Warty) i w Opolu przez prehistoryków niemieckich, dalej świeże odkrycia dokonane przy badaniu osady na dawnym podgrodzium w Gnieźnie oraz w grodzisku w Klecku, oraz nowsze prace syntetyczne badaczy polskich i niemieckich dostarczyły wielu nowych, bardzo cennych materiałów do dokładniejszego poznania życia gospodarczego, umiejętności technicznych i sztuki Polan wczesnohistorycznych.

*

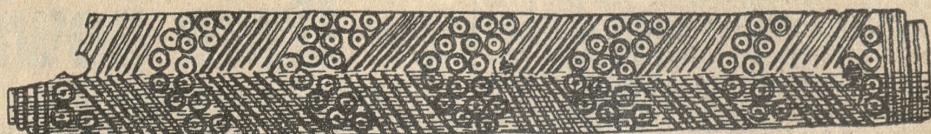
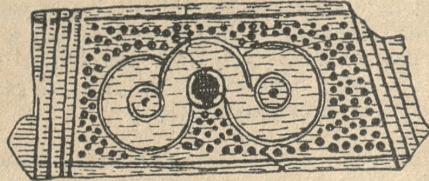
Przed wszystkim przysła legenda szerzona przez niektórych uczonych niemieckich, jakoby Polanie żyli głównie z myślistwa, rybołówstwa i bartnictwa. Badania dra Kowalenki nad osadnictwem wczesnohistorycznym Wielkopolski wykazały, że ludność staropolska zamieszkiwała przede wszystkim okolice z najlepszymi glebami, a te same spostrzeżenia poczynili dla obszarów zachodniosłowiańskich Frenzel na Łużycach, Beltz w Meklemburgii i Knorr na terytorium między dolną Łabą a Odrą, co wskazuje na rolnictwo jako podstawę gospodarki. Badania nad kośćmi zwierzęcymi znajdowanymi w grodach i osadach nieobwarowanych Polan wczesnohistorycznych, wykonane dla Polski przez prof. Edwarda Niezabitowskiego, dały ten sam wynik, mianowicie udowodniły, że w pożywieniu naszych przodków główną rolę odgrywało mięso zwierząt domowych, natomiast zwierzęta dzikie stanowią wśród odpadków uczt tylko bardzo drobny ułamek, tak, że polowanie i rybołówstwo w czasie pomiędzy VII a XI w. uprawiane były raczej jako sport, podobnie jak dzisiaj. Ten sam wniosek nasuwa obfite występowanie w osadach staropolskich żarn kamiennych do mielenia zboża, narzędzi rolniczych, jak sierpy i kosy oraz ziarn zbożowych, a znajdowanie pestek różnych owoców i to nie tylko śliwek,

jablek, gruszek i wiśni, lecz także brzoskwiń, które stwierdzono w Gnieźnie, w Opolu i Santoku, oraz orzechów włoskich, odkrytych w Opolu, dalej znalezienie w tymże grodzie opolskim nasion ogórków, świadczą o dużym znaczeniu u nas sadownictwa i ogrodnictwa w zaraniu dziejów.

Wspomniane wyżej rozkopywania wykazały dalej mylność twierdzenia uczonych niemieckich, jakoby dopiero kolonizacja niemiecka rozpoczęła w XIII w. przyniosła Polsce znajomość rzemiosł i życia miejskiego, liczne znaleziska świadczą bowiem wymownie o istnieniu daleko posuniętej specjalizacji w rzemiosłach, o istnieniu wykwalifikowanych garbarzy, szewców, kołodziejów, tokarzy, bednarzy, kowali, garncarzy, złotników i innych rzemieślników co najmniej już w IX w., a osady takie jak Opole, Gnieźno i Wołyń u wschodniego ujścia Odry, należące za Mieszka I do Polski, miały niewątpliwie charakter miejski na długo przed początkami kolonizacji na prawie niemieckim.

Miasta te miały w IX i X w. regularne ulice, wymoszczone drzewem, przecinające się pod prostym kątem (co także rzekomo mieli zaprowadzić u nas dopiero Niemcy) i składały się z domów porządnie budowanych na węgiel, zaopatrzonych w podłogi drewniane z ogniskiem w środku lub w rogu izby. Różne zabytki odkryte

w ostatnich latach w osadach polskich okresu wczesnohistorycznego chlubnie świadczą o poziomie rzemiosła ówczesnego, np. trzewiki skórzane odkryte w Gnieźnie, Santoku i Opolu, które w ostatniej miejscowości zdobiono nieraz wyszywaniem, dalej wyroby drzewne, częściowo toczono na kole, liczne na-

Wzory ornamentów staropolskich z Gniezna.

rzędzia i broń żelazna, zdobiona nieraz inkrustacjami, jak np. odkryty w rb. czekan z Lubonia, doskonała technicznie ceramika i przepiękne srebrne ozdoby filigranowe, znane z kilkuset skarbów.

Co do ceramiki, to nawet badacz niemiecki Knorr w świeżo wydanej swej książce o ceramice słowiańskiej między Łabą a Odrą zmuszony jest przyznać, że ludność niemiecka nad Łabą, która jeszcze w głąb XIII w. wykonywała naczynia z wolnej ręki, przejęła ulepszoną technikę maszynową ze wschodu, z obszaru Słowiańszczyzny zachodniej i Polski, a tak samo przy-

sztab ołowiu surowego dowodzą istnienia górnictwa i hutnictwa w okresie wczesnohistorycznym. Wspomniane wyżej ozdoby srebrne zdobione drobnymi kuleczkami i delikatnymi sznurkami (granulacją i filigranem), dalej różne bogato ornamentowane wyroby rogowe i kościane, jak okładziny noży, grzebienie, okucia siodeł itd. pokryte motywami geometrycznymi, plecionkowymi i roślinnymi są dowodem dobrego smaku i wysokiego poziomu zdobnictwa.

*

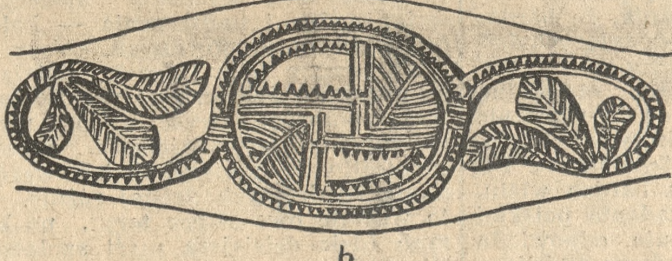
Co najmniej od końca IX wieku prowadziła Polska rozległy handel z dalekimi nieraz krajami, jak dowodzą znajdowane w osadach staropolskich przedmioty importowane obcego pochodzenia. Środkiem płatniczym było — poza płótnem — srebro w sztabach, monety, najprzód głównie arabskie a potem zachodnio-europejskie i polskie, oraz popsute ozdoby srebrne, odważane na wagach brązowych, jakie znaleziono np. niedawno w dwóch egzemplarzach w Gnieźnie, i to przy pomocy brązowych odważników (ciężarków), odkrytych w rb. w Gnieźnie, Biskupinie i Klecku. Wywożąc z Polski miód, воск, skóry, futra i inne towary, sprowadzano wzamian z zagranicy przedmioty zbytkowne i surowce. Z obszaru państw arabskich, głównie zapewne za pośrednictwem skandynawskich Wikingów, przychodziło do Polski srebro w postaci monet i sztab surowca, niektóre ozdoby z tego kruszcu, naczynia szklane i wyroby z kości słoniowej, z Ukrainy docierały do nas pisanki gliniane z barwną polewą, służące często jako grzechotki, z okolicy Owruca, na Wołyniu dziś sowieckim, przychodziły ciężarki do wrzecion, tzw. przęśliki z różowego łupku wołyńskiego, z krajów wschodniobałtyckich dzwoneczki brązowe do uprząży końskiej, szpile brązowe i inne ozdoby, z warsztatów frankońskich nad Renem lub ze Skandynawii miecze żelazne z ozdobnymi rękojeściami, z Szwecji groty oszczepów bogato zdobione inkrustacją, srebrną i miedzianą, niektóre typy czekanów, misy brązowe, mylnie zwane hanzatyckimi, oraz naszyjniki srebrne plecione z kilku drutów, z Europy zachodniej, Czech i Węgier przede wszystkim monety srebrne.

*

Jak widzimy, w świetle nowszych badań i rozkopywań uzyskujemy zupełnie inny obraz kultury staropolskiej niż ten, który nam dawały ułamkowe dane dotychczasowe, w dodatku nieraz tendencyjnie tłumaczone. Kultura ta była wcale bogata i dość różnorodna i nie potrzebujemy się jej bynajmniej wstydzić, skoro oddziaływała ona silnie na kulturę różnych ludów ościennych, nie wykluczając Niemców. Świadczy o tym m. i. wstępowanie stosunkowo licznych importów polskich w Szwecji, przede wszystkim ceramiki i ozdób srebrnych, oraz silne oddziaływanie ceramiki staropolskiej na sąsiednie ludy prusko-litewskie, a także na przyległe obszary zachodniosłowiańskie i za ich pośrednictwem na teren zachodnich Niemiec.

J. Kostrzewski.

Poznań

Pierścień srebrny z Brześcia Kujawskiego: a) pierścień, b) ornament jego w powiększeniu.

Szukajmy Merkurego!

Zjawiska niebieskie we wrześniu

Z zapadnięciem wieczoru uwagę wioda zwraca przede wszystkim najwspanialsza z gwiazd, planeta Jowisz. Podziwiać ją można początkowo do późnego wieczoru, gdyż zachodzi po północy; przy końcu jednak miesiąca znika z widnokręgu już o godz. 22.30.

Przez całą noc możemy obserwować Saturna. W dniu 25 września Saturn znajdzie się dokładnie po przeciwnej stronie nieba niż Słońce; okres czasu dokoła tej daty jest najdogodniejszym do oglądania tej najbardziej oryginalnej z planet.

Nad ranem obserwować możemy obie najbliższe Słońcu planety: Merkurego i Wenus. Merkury w czasie od 25 września do 8 października wschodzi mniej więcej na 1½ godz. przed wschodem gwiazdy dziennej, przy czym szukać go należy prawie dokładnie na wschodzie. W tym czasie jego blask silnie wzrasta. W dniu 30 września Merkury osiąga największe zachodnie odchylenie od Słońca a więc i najdogodniejszą pozycję do odszukania go. W lunecie tarcza jego wyglądać będzie wówczas, jak Księżyc w ostatniej kwadrze.

Wenus świeci jako Jutrzenka bardzo pięknie przez cały miesiąc

wschodząc na 3 godziny przed Słońcem.

Niebo gwiazdziste najlepiej oglądać na początku i przy końcu miesiąca, gdyż w tych okresach nie będzie nam przeszkadzał wróg obserwacji gwiazd, Księżyc (nów 4., 1. kw. 12., pełnia 20., ost. kw. 27.). Bardzo efektowne bywają nieraz zbliżenia Księżyca do planet; jedną z takich okazji będziemy mieli w dniu 15, gdy wieczorem Księżyc przesuwać się będzie w pobliżu świetnie błyszczącego Jowisza.

Miłośnicy obserwacji gwiazd nie ominą zapewne sposobności, jaka nadarzy się tylko raz do roku: ujrzenia gwiazdy Cudownej (z łac. Mira) w gwiazdozbiórze Wieloryba. Jak wiadomo, jest to gwiazda zmienna, której blask waha się w granicach kilku wielkości gwiazdowych. Raz do roku Mira przekracza granicę widzenia okiem nieuzbrojonym i dorównuje gwiazdom durgiej lub trzeciej wielkości. Do odszukania jej możemy posłużyć się doskonałą a tanią mapką, wydaną przez Poznański Oddział Tow. Przyjaciół Astronomii, albo mapką miesięczną w naszym dzienniku, która ukaże się za kilkanaście dni.

P. I.

Gdy świeci słońce, zapominamy o zimnie;

Pani jednak nie może zapomnieć o kupnie

futra z firmy A. Scholl i S-ka

Warszawa, Marszałkowska 124

Poznań, Pl. Wolności 8 ptr. 1.

s 24134

telefon 48-70

Strój głowy Pomorzanki z Unieradza, w pow. kartuskim z XI w.

Bohaterzy, którzy odeszli w sławie...

W piątą rocznicę śmierci por. Żwirko i inż. Wigury

Warszawa, we wrześniu
Rok 1932 dobrze zapisał się w kartach historii Polski. Przeżyliśmy kilka pięknych tryumfów, które rozstawiły nasze imię po całym świecie i sprawiły, że sztandar nasz z dumnym Orłem Białym załopotał nad obcymi ziemiami.

Weźmy choćby dziedzinę sportu. W dalekiej, słonecznej Kalifornii, w jej

Sp. por. Franciszek Żwirko, zwycięzca Challenge'u w r. 1932, przy śmiele zwycięskiego samolotu „R. W. D.-6”.

stolicy Los Angeles, dziesiątki narodów walczyły o laur olimpijski. Setki tysięcy Jankesów wpatruje się w biało-czerwony sztandar na maszcie i wysłuchuje dźwięków „Mazurka Dąbrowskiego”. Sprawili to sukcesy Walasiewiczówny, Wajsówny i Kusocińskiego.

Albo lotnictwo! W Zurychu zadziwia wszystkich na meetingu lotniczym maleńki kpt. Bajan (dzisiaj już major). Śmiga w locie ponad Alpami, dystansuje przeciwników i każe mieszkańcom Szwajcarii mówić o dzielnych polskich lotnikach. Inny znów Polak, kpt. Karpiński, przelatuje na samolocie „Lublin RX a” ponad trzema kontynentami: Europą, Azją i Afryką. Dociera do okolic, w których nazwa „Polska” była czymś nieznanym.

Tymczasem nadchodził najpoważniejszy sprawdzian istotnych wartości naszego lotnictwa: „Challenge de Tourisme International 1932”, organizowany w dniach 11—29 sierpnia tego roku przez Aeroklub Rzeszy Niemieckiej. Startujemy, czy nie? Czy jesteśmy doświadczeni, czy nie? Czy jesteśmy doświadczeni, czy nie? Czy jesteśmy doświadczeni, czy nie?

Wyjaśnienie znajdujemy w nr 6 Biuletynu Aeroklubu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 16. 7. 1932, w którym m. i.: A. R. P. zgłosił czynny udział w organizacji Międzynarodowych Zawodów Samolotów Turystycznych 1932. Zespół polski na Challenge posiada skład następujący: szef ekipy — mjr Adam Woytyga. Samoloty i załogi: 3 samoloty „PZL-19” z silnikiem Gipsy III 120 KM, pilot kpt. J. Bajan, towarzyszący G. Pokrzywka; pilot kpt. J. Giedgowd, tow. S. Kłosinek; pilot kpt. B.

Orliński, tow. M. Balcerzak. — 3 samoloty „RWD-6” silnik Genet Major 140 KM; pilot T. Karpiński, tow. S. Zieniek; pilot S. Płoczyński, tow. J. Eliaszow; pilot por. F. Żwirko, tow. inż. St. Wigura.

Wyjechali do Berlina, by zmierzyć się z drużynami Francji, Niemiec, Czechosłowacji, Włoch i Szwajcarii. Już pierwsze dni przynoszą sensację. Ekipa polska okazuje się doskonale przygotowana i nadspodziewanie groźna. Zwłaszcza „RWD-6” oznaczony numerem 06, z załogą por. Żwirko i inż. Wigura. Wsuwają się na czoło w punktacji dystansując Włocha Colombo, typowanego na zwycięzcę. Na lotnisku i na łamach prasy pojawiają się charakterystyczne tytuły: „Der kleine Cwirko” i „Cwirko an der Spitze”. Inni Polacy trzymają się też dzielnie. Napiecie wrażliwość, gdy przed lotem określonym, po próbie minimalnego zużycia paliwa Włoch Colombo wysuwa się dwoma punktami przed Żwirko. Co będzie?

Przypomnijmy sobie sprawozdanie prasowe z owego czasu. Do lotu okrężnego wyruszone z lotniska Tempelhof. Włosi i Niemcy rozpoczęli szaleńczy wyścig. Na szybkich maszynach pochłaniali etap za etapem. A nasi? Nie dali się wciągnąć w ten podniebny hazard. Lecieli równo, Żwirko z Wigurą zaś dbali jedynie, aby każdy dystans przebiec w przepisany czas. Ta taktyka okazała się wymieniona. Nawet nie powstrzymał ich przelot nad zasniezionymi Alpami. Tymczasem Włosi nie wytrzymali próby nerwów i wycofali się. Wycofał się także Orliński z powodu defektu. Doleciał do Paryża. Zostało więc czterech Polaków. Wreszcie nadszedł ostatni dystans Hamburg—Berlin. Znowu obliczenia i znowu „Cwirko an der Spitze”. Nie pomogły Niemcom szybkie maszyny.

28 sierpnia 1932. Lotnisko w Tem-

pelhof pod Berlinem zamienia się w morze głów, nad którym wyrasta las sztandarów. Zeszedł się cały Berlin, różne władze i przedstawiciele państw obcych. Dziś zapadnie decyzja, komu przyznają zwycięski laur. Zadecyduje wynik ostatniej rozgrywki — próby maksymalnej szybkości na dystansie 300 km. Niemcy nabierają znowu pewności, wszak ich samoloty są szybsze od filigranowych „RWD”.

W naszym obozie podniecenie. Nadchodzi pierwsze wiadomości. Żwirko wystartował pierwszy, za nim — po pięciu minutach — zawodnik niemiecki. Głowy skierowały się ku dalekiemu horyzontowi. Kto nadleci jako zwycięzca: czy polski górnołot, czy niemiecki dolnołot. Speaker na wieży anonsuje pojawienie się samolotu.

Górnołot!
Mały, dzielny Żwirko i opanowany Wigura zwyciężają. W minutę dopiero po nich nadlatuje Niemiec Morzik.

Komisja sędziowska ogłasza wyniki. Na główny maszt wędruje polska flaga, orkiestra gra „Jeszcze Polska nie zginęła”. Odkrywają się głowy, wojskowi salutują. Pamiętna chwila. To trzeba zrozumieć: polski hymn narodowy rozbrzmiewa w stolicy Niemiec! W roku 1932! Pierwszy raz w okresie powojennym!

A tam, przed trybunami, dwie drobne sylwetki: Żwirko i Wigura. Serca im walą, na twarzach radość miesza się ze wzruszeniem. Dokazali wielkiej sztuki i znowu rozstawili imię Polski. Tym razem na cennym terenie — w Niemczech!

Na tym jednak nie skończył się nasz tryumf. Oto Karpiński zajął 9 miejsce, Bajan 10, a Giedgowd 18. Zwyciężyliśmy więc i jako zespół!

Entuzjazm ogarnął cały kraj. Wszyscy zapragnęli oglądać i honorować zwycięzców. Żwirko i Wigura nie odmawiali. Każdego niemal dnia ukazywali się w innej części kraju, każdy

regionalny obchód L. O. P. P. odbywał się z ich udziałem.

Sława Żwirki i Wigury rozprzestrzeniała się coraz bardziej. Zapragnęła ich uczyć także Praga. Nie odmówili i — drogą na Kraków — ruszyli do stolicy Czechosłowacji.

11 września 1932. Warszawa żyła normalnym trybem, pulsowała codziennym tętnem. Wieczorem, w rozgwar uliczny padły okrzyki gazetarzy: „Dodaaa nadzwyczaa!” Ludzie kupowali, czytali i... zamieriali w bezruchu. Nikt nie wierzył, a była to jednak straszliwa prawda. Jak to, więc oni, co najdrożsi naszym sercom, już

Sp. inż. Stanisław Wigura, wielokrotny towarzysz lotów Żwirki i jeden z konstruktorów znakomitych samolotów typu „R. W. D.”

nie są między nami?

Lecąc do Pragi dostali się w straszliwy cyklon. Samolot spadł zdruzgotany wśród drzew lasu w miejscowości Cierlicko w Czechosłowacji, opodal granicy polskiej. Ludność znalazła zmasakrowane ciała bohaterów przestworzy. Przed dwoma tygodniami sięgnęli po sławę, a teraz...

Cała Polska okryła się żałobą, jakby umarł nam ktoś najbliższy. Pogrzeb mieli iście królewski. Ciała złożono na dwu samolotach, a za trumnami postępowali wszyscy wielcy i mali naszego kraju. Nieodłączni towarzysze i przyjaciele spoczęli obok siebie na cmentarzu powązkowskim w Warszawie.

Żwirko i Wigura odeszli wprawdzie od nas, ale pamięć o nich nie wygasła. Stworzono Fundację ku czci sp. Żwirki i Wigury, która zdobyte z ofiar fundusze przeznacza na rozwój lotnictwa, stypendia i nagrody w krajowych zawodach lotniczych. Jeden punkt statutu Fundacji brzmi następująco: „Ufundowanie kapitału, którego odsetki pobierać będzie wdowa po sp. por. Żwirce celem zapewnienia wychowania i wykształcenia pozostałemu synowi”. Temu malcowi, który był słońcem dla ojca i który przyszedł z mamusią na lotnisko, by uściskać tatusia opromienionego sławą zwycięstwa berlińskiego.

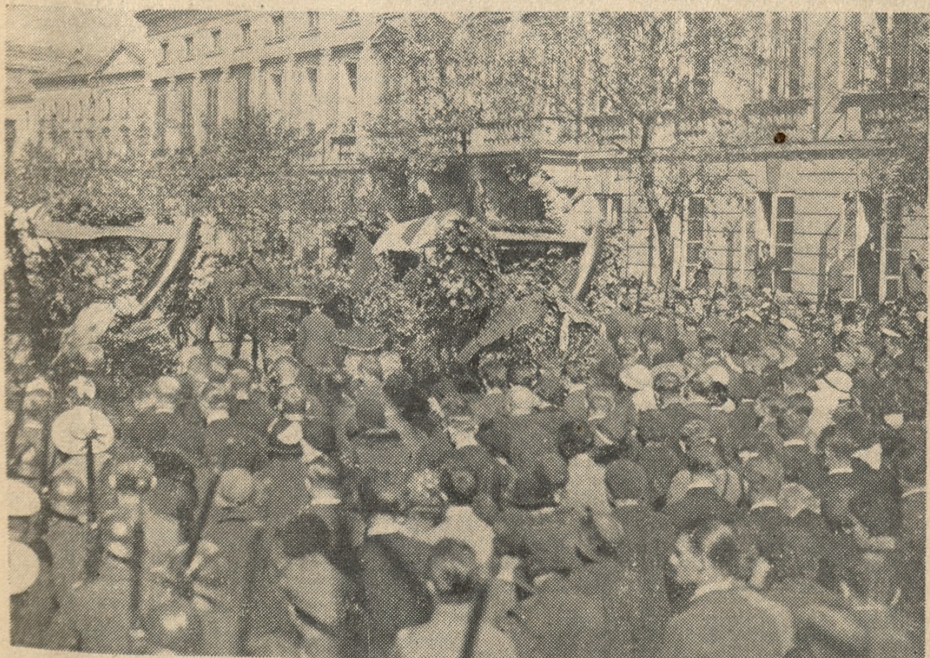
*

Dziś, w piątą rocznicę zgonu bohaterów lotników, niechaj odżyją w nas wspomnienia ich wspaniałego zwycięstwa i sławy, jaką okryli imię Polski.

ELLIOT

Powrotu Żwirki i Wigury z Berlina oczekiwali na lotnisku mokotowskim w Warszawie blisko milionowe tłumy. Bohaterskich lotników porwano na ramiona i wyniesiono z samolotów na ulice miasta. Na zdjęciu sp. Żwirko (w środku), niesiony przez rozentuzjowaną publiczność. Otacza go kordon policjantów. W kole u góry sp. Żwirko z synkiem, który powitał ojca na lotnisku mokotowskim, po jego tryumfalnym powrocie z Berlina.

Fragment pogrzebu Żwirki i Wigury. Kondukt przechodzi Krakowskim Przedmieściem w Warszawie obok gmachu Uniwersytetu. Złotki tragicznie zmarłych lotników złożono na dwóch samolotach.

Grób Żwirki i Wigury na cmentarzu powązkowskim w Warszawie. U dołu z lewej skromny drewniany kościółek pod wezwaniem św. Franciszka i św. Stanisława, patronów Żwirki i Wigury, na Okęcu, w pobliżu lotniska warszawskiego.

SPORT

Kalendarzyk na niedzielę

W Poznaniu:

Liga okręgowa:

KPW Poznań — Polonia Leszno o godz. 10.30 na boisku KPW.

HCP — Warta I b o 11 na boisku HCP.
Legia — Polonia Główna o 16 na boisku War-
ty.

Klasa A: Pentatlon — San o 11 na boisku ośrodka przy ul. Bukowskiej. Cybina — Admira o 11 na boisku na Śródcie. Warta II — KPW II o 11 na boisku Warty. Korona II — Legia II o 14 na boisku Korony. Polonia II — HCP II o 15 na boisku Polonii w Głównie.

Klasa B: o godz. 9: Pentatlon I — Pogoń II na boisku ośrodka, KPW III — Stomil na boisku KPW na Debcu.

Godz. 11: Posańia — Sokół II na boisku przy Przepadku, Al. Pułaskiego Naprzód — Stella Zabikowo na boisku przed Stadionem Miejskim. San II — Kościński II na Arenie PWK.

Godz. 13: Legia III — Szamotulski na boisku przed Stadionem Miejskim HCP III — Sokół Mosina na boisku HCP.

Godz. 15: Sparta — Polonia Chodzież na boisku przy ul. Bukowskiej. Britania — Unia Swarzędz na boisku na Śródcie. Blask — Orkan Fabianowo na boisku Blasku w Starolece.

Klasa C: Grom — Warta IV o 15 na boisku Gromu na Szelagu. Stomil II — HCP IV o 16 na boisku Stomilu w Starolece.

Spotkania na prowincji — klasa A: o 15 Sokół Kepno — Ostrowia na boisku Sokola w Kepnie. KPW Ostrow — Polonia Kepno na boisku KPW w Ostrowie. Polonia II Leszno — Sokół Leszno na boisku Polonii w Lesznie. Stella Gniezno — Pogoń Poznań na boisku przy wieży wodociągowej w Gnieźnie. Kościński — Strzelec Rawicz na boisku Zakładu w Kościanie.

Klasa B: w Kościanie Unia II — Cybina II na boisku Zakładu, w Lesznie Sokół II — Sokół Wolsztyn na boisku Sokola, w Ostrzeszowie Victoria — KPW II Ostrow na boisku miejskim, w Rawiczu Sokół — Pogoń Śmigiel na boisku Sokola, we Wrzesni Victoria — Czarni Poznań na stadionie.

Klasa C: w Swarzędzu Stow. Sport. II — Huta Antoninek na stadionie, Stow. Sport. I — Unia II Swarzędz na stadionie, w Lubiniu Strzelec — Lipno Steszew, w Nowym Tomyslu Polonia — Obra Zbaszyn na boisku Polonii, w Mur. Goślinie Concordia — Posańia II na boisku Concordii, w Opalenicy Promień — Korona Bukowiec na stadionie, w Szamotulach Szamotulski II — Noteć Chodzież na stadionie, w Śródcie Legia — Naprzód II Poznań na boisku Sokola.

Zawody towarzyskie: Na czoło spotkań towarzyskich wybija się niewątpliwie spotkanie jubileuszowe Korony, która z okazji 15-lecia spróbuje toruński Gryf, który w tegorocznych zawodach o wejście do ligi odegrał nieposłuszną rolę. Spotkanie odbędzie się o godz. 16 na Arenie PWK.

Na Śródcie Cybina urządza turniej juniorów o godz. 17.

*

Wynik spotkania Pogoń — Warta wywiesimy na tablicy w naszej administracji po godz. 18.30.

*

O godz. 15.30 na pływalni przy elektrowni dalszy ciąg jubileuszowych zawodów pływackich Unii.

*

O godz. 19 w cyrku Olimpia HCP i Warta, pierwsze spotkanie drużynowych mistrzostw okręgu w pięciarstwie.

Przewidziane na niedzielę zawody Goplana i Stella w Inowrocławiu zostały z powodu trudności w uzyskaniu sali przeniesione na niedzielę 12 bm.

Lekka atletyka

Inż. Znajdowski, długoletni prezes P. Z. L. A., zgłosił swoją rezygnację z zajmowanego stanowiska, z powodu przemęczenia i braku czasu. Gdyby p. Znajdowski swoją rezygnację podtrzymał, nasza lekka atletyka poniosłaby dużą stratę.

Powody rezygnacji inż. Znajdowskiego są podobno inne i mają bezpośredni związek ze spotkaniem Polska — Niemcy. Należy żądanie odszkodowania przez administrację warszawskiego stadionu doszło podobno do zatargu, który zniechęcił do dalszej pracy tak ofiarnego pracownika sportu.

Stu zawodników z dwunastu klubów!

Skoki asystenta uniwersytetu amerykańskiego.

Dawno już Poznań nie widział tak wielkiej imprezy pływackiej, jaką będą dwudniowe zawody długoletniego mistrza okręgowego Unii, które rozpoczynają się dziś o godz. 17 na pływalni miejskiej przy elektrowni (Tama Garbarska). Zgłosiły się więc wszystkie bez wyjątku kluby poznańskie, wysyłając swych najlepszych. Jest więc P. T. P., Sokół, H. C. P., Warta, A. Z. S., W. K. S. i S. V. P. Poza tym dziesiątka zawodników pomorskich reprezentować będzie kluby: Sokół Bydgoszcz, W. K. S. Grudziądz, K. P. W. Pomorzanie (Toruń) oraz Sokół żeński Grudziądz. Wreszcie zgłosił się najlepszy wznakowiec A. Z. S. warszawskiego Lenert a w skokach pokazowych zaprodukuje swą wybitną klasę trener amerykański, p. Stepp (Uniwersytet Princeton). Program sobotni wreszcie uzupełniony będzie spotkaniem piłki wodnej o mistrzostwo kl. O między Sokolem i Unią. Zarówno w sobotę jak i w niedzielę (początek o godz. 15.30) odbędzie się szereg prób pobicia rekordów okręgowych zarówno ze strony zawodników pomorskich jak i poznańskich. Wreszcie w sztafecie 4x100 m klas. pań Unia usiłować będzie poprawić dotychczasowy rekord polski należący do bielskiego Hakoahu.

dg 24 357

lecznego jakim był p. inż. Znajdowski. Przypominamy, że administracja stadionu żądała 2.000 zł odszkodowania.

Piłka nożna

Reprezentacyjne składy Polski na międzypaństwowe spotkania z Danią i Bułgarią w dn. 12 bm. zostały już definitywnie ustalone i przedstawiają się następująco:

Na Danię: Krzyk (Brygada, Częstochowa); Szczepaniak (Polonia), Galecki (ŁKS); Kotlarczyk II (Wisła), Nylt (Polonia), Piec II (Naprzód); Piec I (Naprzód), Szerfke (Warta), Matyas (Pogoń), Wilimowski (Ruch), Wodarz (Ruch). Rezerwa: Madejski (Polonia), Pirych (Warszawianka) i Giedrewicz (PWATT).

Na Bułgarię: Pawłowski (Cracovia); Boetcher (HCP), Twórz (Warta), Góra (Cracovia); Wasiewicz (Pogoń), Dytko (Dąb); Korbas (Cracovia), Piontek (AKS), Wostal (AKS), Artur (Wisła) i Kisielewski (Polonia). Rezerwa: Albański (Pogoń), Gemza (Ruch), Danielak (Warta).

ZNANA SÓŁ MORSZYŃSKA przyczyszcza jest także w sprzedaży w paczkach na jednorazowe użycie. Cena 15 groszy. Żądać w apt. i skl. apt.

ng 44 546

Klerycy i studenci polscy w „Opiece Polskiej“

Poprzyjmy pożyteczną działalność w „Dniu Opieki“

W r. 1931 wszczęło „Stowarzyszenie Opieka Polska nad Rodakami Zagranicą“ akcję wakacyjną dla kleryków Polaków i studentów polskich z zagranicy. Owoce tej działalności są przepiękne, gdyż polska młodzież studiująca za emigracją rwie się całym sercem do Polski na wakacje.

Przy tej sposobności zasługuje na podkreślenie ofiarna pomoc dworów wielkopolskich, w których księża klerycy z zagranicy i studenci znaleźli niezwykle serdeczne przyjęcie. Niektórzy z nich przybywali przez kilka lat z rzędu.

Pobyt taki nawiązuje pożytecznie do polskiej kultury rodzimej i staje się silną więzią pomiędzy krajem ojczystym a studentem, czy klerykiem z wakacji. Odnajdują oni niejednokrotnie dopiero podczas pobytu w Polsce swe serce polskie, uczą się rozumieć i kochać Polskę, która im jest ojczyzną.

W roku bieżącym bawi w Polsce 35 kleryków i studentów Polaków z zagranicy, szczególnie z Francji. W dniu 14 września rb. zjadą się oni w Poznaniu, jak co rocznie w „Opiece Polskiej“ na pożegnalnej pogawiedzi towarzyskiej przed wyjazdem z Polski.

Akcja wakacyjna studentów i kleryków polskich z zagranicy, podobnie jak piękna działalność gwiazdkowa „Opieki Polskiej“ odbija się serdecznym echem w pismach studentów do „Opieki“. Najwymowniejszym przykładem pożyteczności akcji wakacyjnej „Opieki Polskiej“ dla studentów z zagranicy, jest wyjątek z listu uczynzonego nam przez sekretarza gen. „Opieki“ p. Annę Smoczyńską. Jeden z księży kleryków, który od kilku lat spędzał wakacje w jednym z dworów wielkopolskich, pisze w liście pełnym serdecznej wdzięczności:

„Jakże chętnie przejechałbym do Ojczyzny z grupą kleryków i studentów. Ukończyłem studia, jestem kapłanem. Odprawiłem w tutejszej kolonii polskiej me prymicie. Mimo ciężkich czasów, oraz przełomu religijnego, na jaki wszyscy narzekają, wychodzą Polacy zebrali się tak licznie, że przeszło to wszelkie oczekiwania i przypuszczenia.

„Wzruszające to były dla mnie chwile, widzieć się otoczonym tak liczną rzeszą wychodźczą. Jeszcze raz każdy się mógł przekonać, jak Polak na tej Obczyźnie przywiązany jest do religii swych Ojców, jak szanuje kapłana polskiego i jaką pokłada w nim

Różne

Jesienny okres prób o POS rozpocznie się z dniem 6 bm. według nast. planu:
Arena PWK poniedziałki od 17.30 do 19.
Boisko przy ul. Bukowskiej wtorki od 17.30 do 19.

przy ul. Pułaskiego środy od 17.30 do 19, przy Cybinie czwartki od 17.30 do 19, przy Stadionie Miejskim w piątki i soboty od 17.30 do 19.

Próby są dostępne tylko dla czynnych członków organizacji, stowarzyszeń i klubów sportowych. Próby należy zgłaszać każdorazowo trzy dni przed odbywającą się próbą.

Tenis

Organizowany przez Sekcję Tennisową A. Z. S. Poznań na jej placach tenisowych przy ul. Noskowskiego 4 doroczny Turniej Zamknięcia zapowiada się bardzo ciekawie. Już dotychczas udział swój w tym turnieju zgłosili wszyscy najlepsi tenisistów poznańskich. Będzie to ostatnia rewia wszystkich rakiet poznańskich, na której zdawać będą wszyscy egzamin z umiejętności nabytych w ubiegłym sezonie. W ramach tego turnieju odbędzie się konkurencja juniorów do lat 18.

Przypominamy, że turniej ten rozpoczyna się dnia 8. bm. o godz. 16 i trwać będzie do 12. bm. włącznie. Turniej dostępny jest zarówno dla tenisistów stowarzyszonych jak i niestowarzyszonych. Termin zgłoszeń upływa dnia 6. bm. o godzinie 18.

zg 1919/20

nej choć w skrótach je przeprowadzić.

Uczyć się dziś musimy, jak pracować, korzystać z każdej zdrowej i przystosowanej do obecnych warunków myśli, podanej społeczeństwu przez ludzi o wysokiej kulturze naukowej i wytrawnej metodzie pracy społecznej.

Nie wątpię, iż liczne grono Ziemianek skorzysta z tej okazji, tak wyjątkowej w swej powadze i trześci, by zasilili swój umysł, pobudzić wolę i z wielką energią i wiarą do pracy społecznej przystąpić.

Przewodnicząca Rady Naczelnej Ziemianek.

(—) Eleonora Czarnowska

W razie potrzeby postaramy się o prywatne lokale, by umożliwić Stowarzyszonym jak najtańszy pobyt w Warszawie. Po obradach Studium projektowane jest wspólne zebranie Ziemianek i Ziemian dla skoordynowania pracy społecznej obu organizacji, lecz przypuszczalnie odbędzie się dopiero w grudniu.

RADIO

Koncert primadonny rumuńskiej

W niedzielę, dnia 5 bm. od godz. 20 do 20.50 śpiewać będzie przed mikrofonem Radia Poznańskiego znakomita artystka rumuńska, primadonna Królewskiej Opery w Bukareszcie p. Pia Igy. Koncert odbędzie się pod protektorem posła rumuńskiego w Warszawie ministra Aleksandra Diulu Zamfirescu i Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Poznaniu. Program koncertu obejmuje kompozycje mało znanych w Polsce autorów rumuńskich.

Recital Haliny Donat-Niedbałówny

W poniedziałek 6 bm. o godz. 15.15 wystąpi po raz pierwszy przed mikrofonem rozgłośni warszawskiej młoda śpiewaczka koloraturowa p. Halina Donat-Niedbałówna, znana dobrze radioluchaczom Rozgłośni Poznańskiej. W programie: aria „Rozynny“ z op. „Cyrylik Sewilski“ — Rossiniego, „Bolero“ z op. „Nieszpory sycylijskie“ — Verdiego, „Pieśń Solweigi“ — Griega i inne. Audycje nadaje Warszawa II.

„Jak podróżowali dawni Polacy“

W czasach Odrodzenia podążali do Włoch rok rocznie całe zastępy polskiej młodzieży studiującej, posłów i kupców. Peregrynacje te były krynicą zasad prawdziwej wiedzy, szkołą życia politycznego i gospodarczego. O tym, w jakich warunkach odbywali podróże nasi przodkowie, jakimi szlakami ciągnęli, ile ich podróży kosztowała, gdzie i jak lokowali się w miastach włoskich — opowie radioluchaczom. Rozgłoszenia Lwowska o godz. 16.45 w programie ogólnopolskim.

„Przygoda w Grinzingu“

4 bm. o godz. 21.05 Rozgłoszenia Krakowska nadaje w programie ogólnopolskim polską operetkę pt. „Przygoda w Grinzingu“ Adama Leniewskiego według libretta Władysława Krzemienieckiego. Audycja ta jest pomysłem jako widowisko radiowe, które rozgrywać się będzie w ogrodzie Rozgłośni Krakowskiej, przemienionym jakby w ogródek winiarni w Grinzingu. Aktorzy w groteskowo zamaskowanych kostiumach grać będą pośród stolików, zajętych przez zaproszonych gości.

Audycja dla Polaków za granicą

Początek września, to w Polsce bardzo ważny okres — początek roku szkolnego. Okres ten ważny nie tylko dla dzieci, młodzieży i nauczycieli, ale dla całego społeczeństwa. Audycja radiowa pt. „Dzieci idą do szkoły“ opowie naszym rodakom za granicą o początku roku szkolnego w Polsce. Na audycję złoży się felieton Heleny Boguszeńskiej i piosenki ludowe w wykonaniu chóru miedyszkolnego pod dyr. prof. Tadeusza Mayznera. Audycja nadana zostanie o godz. 20.

W niedzielę w południe ostatnia audycja

Zbliża się termin zamknięcia Wielkiego Letniego Konkursu Radiowego. Onegdaj odbyła się przedostatnia audycja, po której znowu napłynęło do Polskiego Radia tysiące kartek pocztowych od nowych uczestników konkursu. Tempo zgłoszeń w miarę zbliżającego się terminu zamknięcia listy uczestników jest coraz większe. Od czasu ostatniej audycji napływa do radia przeciętnie po 5000 odpowiedzi dziennie.

Ze względu na okres urlopów, który dla większości rodzin kończy się z rozpoczęciem nowego roku szkolnego Polskie Radio postanowiło zorganizować jeszcze dodatkową audycję konkursową, która odbędzie się w niedzielę 5 września o godz. 16.40. Wszyscy, którzy chcą wziąć udział w konkursie, winni słuchać tej dodatkowej audycji, która będzie już nieodwołalnie ostatnią audycją Wielkiego Letniego Konkursu dla Radioluchaczy. Na uczestników Konkursu Polskiego Radia czekają piękne nagrody, dostosowane do potrzeb wszystkich sfer społecznych w Polsce.

KURS RYTMKI I PLASTYKI
Walentyny Wiechowiczowej
ul. Ratajczaka 14 m. 23.

Program: Rytm, umuzykalnienie, estetyka ruchu. Kursy pań, panów, dzieci (od 4 lat). Lekcje w godzinach po południowych i wieczornych. Warunki przystępne, szeroko stosowane ulgi. Informacje i zapisy codziennie od godz. 4—6.

Uwaga: Organizuje się specjalny kurs pedagogiczny dla nauczycieli szkolnych. W programie Inscenizacje i Zabawy Rytmiczne.

dg 24 355

Czytajcie i abonujcie „Ilustrację Polską“!

Fortepiany i pianina

po cenach najniższych poleca

B. Sommerfeld

Skład fabryczny Poznań
al. 27 Grudnia 15, tel. 19-18

ng 47926

Z Tow. Ziemianek Wkp.

Odebrałyśmy następujące pismo:

„Zebranie w czasie pielgrzymki ziemiankiej w Częstochowie w dniach 1 — 2 czerwca 1937 r. położyło specjalny nacisk na obowiązek religijnego pogłębiania życia duchowego i umysłowego jednostek i rodzin ziemianek w myśl wskazania Kościoła Katolickiego. Czynem należy zadołkować — wykazać, iż nie słowa i chwilowy poryw, a zrozumienie obowiązków i wypełnianie ich w Duchu Bożym, jest wytyczną naszego życia, tak osobistego, jak i społecznego.

W dniach od 5 do 10 września rb. odbędzie się w Warszawie III Studium Katolickie na temat „Katolicka Myśl Społeczna“, zorganizowane przez Naczelny Instytut Akcji Katolickiej. Myśl przewodnią kursu, bogactwo tematów społecznych, oraz dobór pierwszorzędných prelegentów powinny pociągnąć jak najliczniejsze grono Pań Ziemianek. Niniejszą odezwą wzywam wszystkie przewodniczące Kół Ziemianek i Okręgów, wszystkich województw, do wzięcia udziału w obradach „Studium“.

W razie niemożności przybycia przewodniczących, Kola powinny wysłać delegatów na kurs, które by mogły w następstwie kursy społeczne na prowincji inicjować i w duchu katolickiej myśli społecz-

ng 49 271

Dobry sen — przede wszystkim

Zaburzenia nerwowe odbierają spokój ducha, przyczyniają wiele przykrości, uniemożliwiają pracę, odbierają sen, wyniszczają w ten sposób organizm. Aby odzyskać zdrowie, krzepiący sen i spokój ducha należy wzmocnić i

uspokoić system nerwowy, stosuje się w tych wypadkach zioła dla nerwowych DRA BREYERA Nr. 4. Zadzajcie wszędzie. Wytwórnia Polherba, Kraków-Podgórze.

ng 49 271

Narodziny sleeping car'u

Skromny rzemieślnik stwarza luksusowy wóz kolejowy

W duszną noc sierpniową 1857 roku, koleją z Buffalo do Chicago jechał młody czeladnik stolarski. Wciśnięty w kąt wagonu, przemęczony podróżą starał się ciutko swemu nadać możliwie wygodne położenie, aby móc zasnąć. Lecz to mu się nie udało, gdyż wagon rzucał zbyt silnie. Więc wstał, przeciągnął obolałe członki, po czym opuszczał się znów na twardą ławkę, oparł łokciami na kolanach i ująwszy głowę w dłonie, zaczął rozmyślać... Snując wątek swych myśli, młody stolarz przypatrywał się dokładnie wiozącemu go wagonowi, odmierzał w myśli odległości poszczególnych ławek, szerokość przedziału i jego wysokość, w końcu wyjął z kieszeni notesik, w którym począł zapisywać różne cyfry i narysować szkice.

Była to godzina narodzin sleepingu.

Po upływie roku, młodemu rzemieślnikowi udało się uzyskać od linii kolejowej Chicago — Alton parę wagonów, celem przerobienia ich na wagony sypialne, według planów projektodawcy. Wagony te zostały puszczane w ruch w lecie 1859 r.

Czeladnik stolarski, o którym mowa, nazywał się George M. Pullman i miał wówczas 27 lat. Pullman nie ustawał w udoskonaleniu swego wynalazku i w roku 1864 wypuścił na szyny pierwszy, rzeczywiście praktyczny wóz sypialny, nadając mu nazwę „Pionier”. Wagon ten kosztował olbrzymią, jak na owe czasy sumę osiemnastu tysięcy dolarów, podczas gdy koszt zwykłego wagonu osobowego, nie przewyższał czterech tysięcy.

Odtąd rozwój sleepingu kroczył niepowstrzymanie naprzód. Ze względu na ogromne przestrzenie, pokrywane przez amerykańską sieć kolejową, nowy, komfortowy środek komunikacyjny przyjęty został z wielkim uznaniem, to też przedsiębiorstwo Pullmana wkrótce rozrosło się do olbrzymich rozmiarów. Towarzystwo to, którego zakłady tworzą dziś całe miasto, zwane Pullman City, posiada przeszło dziesięć tysięcy wagonów sypialnych, przewożących rocznie ponad dwanaście milionów podróżnych.

Pod ówczas, gdy w Ameryce pomysłowy Pullman zbudował pierwszy „sleeping car”, stosunki kolejowe na kontynencie europejskim przedstawiały się zgoła odmienne, i tak: W 1860 roku wynikła dysputa, czy jest wskazane zaprowadzenie na kolejach austriackich przedziałów „dla pewnych potrzeb”. Po długich debatach orzeczono, że specjalne przedziały takie nie są potrzebne, nawet w pociągach dalekobieżnych, motywując to tym, że postoje na stacjach są o tyle długie, iż umożliwiają pasażerom „załatwienie wszystkiego, co potrzeba”.

Wobec takich konserwatywnych poglądów nie dziw, że inowacja sleepingów przyjęła się w Europie stosunkowo późno. Dopiero w 1872 r. pierwszy wagon sypialny, konstrukcji inżyniera belgijskiego G. Nagelmaeckers'a, pojawił się na kontynencie europejskim, przebiegając szlak kolejowy Paryż — Wiedeń. W 1873 r. założone zostało przez Mann'a pierwsze europejskie towarzystwo sleepingów, będące prekursorem dzisiejszego międzynarodowego Tow.

Testament księżny Bratfordu

Zaginiona podczas samotnego lotu wiosna r. b. księżna Bratfordu pozostawiła majątek, przenoszący 355 000 funtów. Według otwartego w tych dniach testamentu główną spadkobierczynią została wyznaczona siostrzenica zmarłej księżnej. Przecząc testament zawierał liczne zapisy: m. in. pilot księżnej otrzymał w spadku samolot i 3 000 funtów gotówki. Największą niespodzianką testamentu było zapisanie 2 urzędnikom angielsko-irlandzkiego towarzystwa naftowego w Bushire, którzy okazali pomoc księżnie podczas jej lotu przed ośmiu laty, dużych legatów po 2 000 funtów każdy.

Skąd pochodzi słowo „folklor”

Rozpowszechnione w ostatnich czasach używanie słowa „folklor” i „folklorystyczny” nie zawsze w momentach odpowiedzi i w szczególnie ujęciu, pochodzi niewątpliwie stąd, że nie orientujemy się, jakie jest istotne znaczenie i pochodzenie tego terminu. Nie jest to bowiem słowo nowoczesne, termin świeżo ukuty w ostatnich latach. Okazuje się, że w angielskim wydawnictwie Athenaeum w 1848 roku zjawilo się to słowo po raz pierwszy w artykule pewnego archeologa, który proponował, ażeby używać tego terminu dla określenia tego wszystkiego, co podpada pod pojęcie „popularnej literatury i zabytków”. Słowo „folklore” jest połączeniem słów: „folk” — czyli lud i „lore”, czyli znać, wiedzieć, jest to więc „znajomość ludu”. Brak precyzji w tej kompozycji właśnie przyczynił się do popularności słowa, stosowanego odtąd w najróżnorodniejszych okolicznościach. Jest to słowo wygodne, gdyż przyjęło się do określenia takich pojęć, jak: baśnie, pieśni ludowe, legendy, obyczaje, obrzędy, zwyczaje, zabobony, wszystkie praktyki ludowe i wierzenia, zabawy, przechodzące z pokolenia w pokolenie.

Wagonów Sypialnych. Jak w Ameryce, tak i na naszym kontynencie, rozwój tego nowoczesnego środka komunikacyjnego, postępował bardzo szybko i dziś można nawet powiedzieć, że normalny sleeping europejski, pod względem wygody i celowości urządzeń, przewyższa znacznie przeciętną „sypialkę” amerykańską.

Kto zatem podróżując dziś w komfortowym sleepingu — wyposażonym w łóżka

boazerie, lustra kryształowe oraz wymyślne przyrządy świetlne i wentylacyjne — układa się do snu w puszystej pościeli tego wykwintnego „hotelu na kołach”, niech z wdzięcznością wspomni owego biednego amerykańskiego pracownika stolarskiego, w którego umyśle równo przed osiemdziesięciu laty, zakiełkowała myśl stworzenia tego dziś tak ulubionego wozu kolejowego. (Kr.)

Miasto o tysiącu oblicz

Na Wschodzie mówią: Szanghaj nie jest miastem, Szanghaj jest światem.

Mieszkańcy Szanghaju nie mają nerwów: pogoń za fortuną, opium, kobietami, władzą uczyniła z nich automaty. Gdy w Chapei, chińskiej dzielnicy, padała gęsto trupa, hucza działa, grzmia bomby, o trzy kilometry dalej, na Nanking-Road, w dzielnicy europejskiej, obrzeżonej drapaczami chmur, w biurach pracują jak zwykle urzędnicy, maszynistki, w bankach toczy się pieniądź, na giełdzie dokonywują się transakcje. Pogoń za pie-

niądzem jest silniejsza niż strach przed śmiercią.

A do strachu, do grozy wojennej zdążył się już Szanghaj i jego mieszkańcy przyzwyczaić od lat, obserwując stale przemarsze wojsk japońskich, widząc ich przygotowania systematyczne, koszary, tanki, lazarety...

Szanghaj jest światem całym. W tym mieście, gdzie przebywa stale tylko 60 000 białych, skupiły się i przelewają się olbrzymie fortuny, skoncentrował się luksus i przepych niesłychany. A tuż obok przewspaniałych hotelów, restauracji, kabin, ulokowała się nędza najohydniejsza, świat kulisów, ryksów, przewodników, dzielnice, gdzie w wąziutkich uliczkach chińskich za parę groszy ludzie jedzą, piją, odurzają się opium.

W żadnym z miast Europy czy Ameryki nie może się człowiek tak szybko wzbogacić lub też zrujnować do cna, jak w Szanghaju. Dzika, nie znająca granic ni hamulców spekulacja szaleje tutaj. Wielkie fortuny powstają z niczego i równie szybko rozpadają się. Teraz szaleje pożoga wojenna w Szanghaju, ale na Nanking-Road, w pałacach i bankach Bundu fortuna się toczy kołem, ludzie zarabiają i tracą, bo takie jest prawo życia w największym mieście Azji.

METROPOLIS

Jutro w niedzielę, 5. bm. o godz. 3 po poł. wielka czarująca operetka filmowa z Gittą Alpar i Maks Hansen'em

„TA ALBO ŻADNA”

Arcydzieło humoru, dowcipu i przebojowych melodyj.

Bilety od 40 groszy.

ng 48 910

Robert Taylor, znakomity amant filmowy przybył do Londynu, gdzie policja motocyklowa z konieczności torować mu musiała drogę z dworca do hotelu. Nielicznym tylko wielbicielkom udało się uzyskać autograf artysty.

Kiedy kobieta jest starą?

Na pytanie to nie można odpowiedzieć żadną liczbą lat. Kobiety, które się doskonale trzymają, zwykły mówić: „Mam tyle lat na ile wyglądam”. Istotnie też liczba lat bynajmniej nie stanowi wyłącznie o młodszy czy starszy wyglądzie kobiety. Zdrowa konstytucja, pielęgnacja ciała, umiarkowanie w używaniu przyjemności życiowych, beztróskie życie — oto momenty, które więcej niż wiek decydują o starzeniu się kobiety. Znamy z historii kobiety, które były piękne i miały ogromne powodzenie w wieku, w którym inne były już zgrzybiałymi staruszkami.

Piękna Helena, małżonka króla Menelausa, miała już podobno 48 lat, kiedy urowadzona została przez Parysa do Troi, a 58 lat, kiedy po zbiorzeniu Troi wróciła znów w objęcia kochającego męża. Aspasja miała 35 lat, kiedy wyszła za sławnego męża stanu greckiego Periklesa, przy czym należy mieć na uwadze, że Greczynki w tym wieku na ogół już dawno przekwitły. Aspasja zaś była wówczas najpiękniejszą kobietą Grecji.

Sławna Kleopatra, władczyni Egiptu, miała lat 40, kiedy zakochał się w niej na zabój wódz rzymski, Antoniusz, przypłacając namietność swoją życiem. Diana de Poitiers zdobyła w 36 roku życia namietną miłość króla francuskiego Henryka XI, który był od niej o 18 lat młodszy. Markiza de Maintenon zdobyła sobie, mając lat 43, względy króla francuskiego Ludwika XIV.

Obrazy z owej epoki zgodnie ujawniają piękność tej kobiety. Markiza urokiem swym podbiła nie tylko serce króla, lecz całej Francji. Nikt nie pamiętał o jej latach. Sławna kurtyzana, Ninon de Lenclos

otoczona była rojem wielbicieli, mając lat 70, a gdy skończyła lat 90, jeden z arystokratów francuskich zaofiarował jej swą miłość. Aktorka francuska Mars w 45 roku życia osiągnęła punkt kulminacyjny swego powodzenia. Charlotte von Stein w roku 35 swego życia była przedmiotem uwielbienia młodszego od niej o siedem lat Goethego. Chopin zakochał się w 35-letniej George Sand. Generalowa Zajęczkowa aż do najpóźniejszej starości czarowała wszystkich niezwykłą pięknoscią i urokiem, okupując je podobno zabiegami bardzo uciążliwymi. Sławna Mistingette już dawno przekroczyła pięćdziesiątkę, a dokładny jej wiek zachowywany jest w tajemnicy. Zapytana kiedyś, odpowiedziała dumnie, że liczy lat 65.

Tak więc piękność i urok kobiety nie rzadko kpią sobie z jej lat. (Kk)

Człowiek z jednym uchem

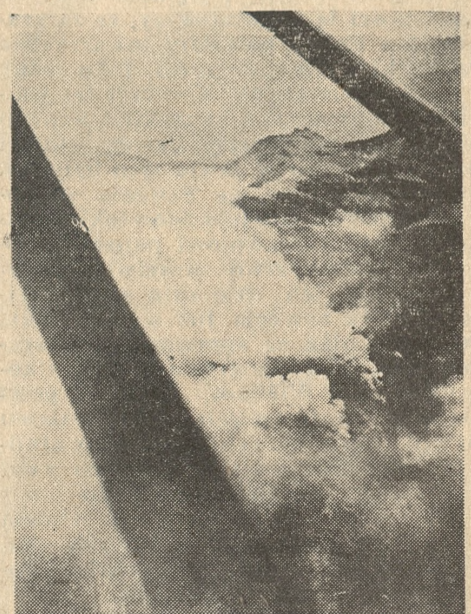
Przed sądem w Chicago toczyła się ciekawa rozprawa o odszkodowanie z tytułu straconego ucha. Jeden z konduktorów kolejki podziemnej został pozbawiony ucha przy pełnieniu obowiązków służbowych. Zaczepił on mianowicie tak nieszczęśliwie o wagon będący w przejeździe, kolejki podziemnej, że prócz doznanych obrażeń odpadło mu jeszcze lewe ucho.

Advokat poszkodowanego domagał się od towarzystwa eksploatującego linię kolejową wypłacenia kwoty 10 000 dolarów z tytułu pozbawienia konduktora jednego z narzędzi słuchu. Sąd po dłuższej naradzie przyznał konduktorowi powództwo cywilne i zasądził na rzecz towarzystwa kolejowego kwotę 10 000 dolarów.

W reumatyzmie artretyzmie i nerwobólach stosuje się 2-3 tabletek Togal 3 lub 4 razy dziennie. Togal jest dobrym środkiem przeciwbólowym.

Togal

ng 49 270

W Absorake Mountains w amerykańskim stanie Wyoming wybuchł w lasach groźny pożar. Podczas gaszenia pożaru, który widzimy na zdjęciu z lotu ptaka, ponad 50 osób poniosło ciężkie obrażenia.

KINO APOLLO

Ciesząca się olbrzymim powodzeniem wspaniała, brawurowa komedio-farsa

„Pietro Wyżej”

z Eugeniuszem Bodo, Heleną Grossówną i Józefem Orwidem nieodwołalnie poraż ostatni JUTRO W NIEDZIELĘ, 5. bm. o godz. 3 po poł.

ng 48 909

Historyczny rozwój zastawy stołowej

W Wenecji otwarta została interesująca wystawa pod nazwą: Zastawa stołowa w historycznym rozwoju. Na wystawie tej urządzonej z wielkim przepychem w jednym z wielkich pałaców weneckich zgromadzone zostały oryginalne okazy naczyń i zastawy z okresu od 5 000 lat przed Chrystusem do dnia dzisiejszego.

W osobnej gablotce umieszczone zostały prymitywne łyżki egipskie oraz talerze z epoki brązu. Pierwsze widelce pojawiły się w Europie przed 200 laty.

Sztuczna rzeka długości 1300 km

W Kalifornii bliskie jest ukończenia potężne dzieło techniki. Jest nim sztuczna, 1300 km długa rzeka, jako odnoga rzeki Kolorado, mająca służyć do nawadniania olbrzymich przestrzeni pustynnych Kalifornii.

Sztuczny ten zabieg na przyrodzie ma naprawić grzech, jakiego dopuszczono się poprzednio względem przyrody. Prowadzono w lasach gospodarkę rabunkową. Chciano zamienić niepotrzebne gąszcze w glebę urodzajną. Zrazu udawało się wszystko jak najlepiej, ale tylko, dopóty, dopóki starczyły nagromadzone przez lasy zapasy wody. Potem zmienił się klimat. Gdzie kiedyś rozpościerały się wspaniałe lasy, a później miejsce ich zajęły żyzne pola, dzisiaj ciągną się ugory, puszczę. Tysiące farmerów narażone są na śmierć głodową tej pustyni. Teraz człowiek po raz wtóry musi dokonać korektury przyrody, którą już raz poprzednio skorygował na swą zgubę.

Będą to olbrzymie urządzenia nawadniające, jakich wzorów mamy w starożytnej Mezopotamii i w Egipcie. Koszt budowy systemów kanałów kalifornijskich wynosić będą 600 milionów dolarów. Długość tuneli wybitych dla biegu kanałów, wynosić będzie 130 km. Wielkie przestrzenie łożyska wyłożone będą betonem ażeby woda nie wsiąkała w ziemię. Olbrzymia rzeka Kolorado część swoich wód zamiast do morza, odprowadzać będzie do kanałów kalifornijskich i użyźniać tamtejszą glebę. (Kk)

Alkoholizm — klęska społeczna

W walce z alkoholizmem, której to są poświęcone obrady XXI Międzynarodowego Kongresu Przeciwalkoholowego w Warszawie od 12 do 17 września, jest rzeczą najważniejszą uświadomienie o szkodliwym działaniu silnego i podstępного jadu, jakim jest właściwie alkohol, wielce niebezpieczny i destrukcyjny nawet w umiarkowanych dawkach.

W chwili obecnej zagadnieniem alkoholizmu zajmują się nie tylko lekarze, stróż zdrowia publicznego, ale społeczeństwo i rząd, albowiem przekonano się dowodnie, że niepokojąco szerzące się pijaństwo w Polsce wyrządza niepowetowane spustoszenia w zakresie zdrowia jednostek i narodu, moralności rodziny i jej dobrobytu. Okoliczności te spowodowały, że za granicą i w Polsce powstały towarzystwa do walki z alkoholizmem, jako jedną z klęsk społecznych. Korzyści tej walki są namacalne. Przykład Szwecji jest wielce pouczający. Jeszcze sto lat temu pijaństwo w kraju tym było tak rozpowszechnione, że Szwecja zajmowała pierwsze miejsce. Stan taki zagrażał dalszemu rozwojowi państwa. Powstały towarzystwa przeciwalkoholowe. Skutki ich działania są tak widoczne, że Szwecja już w 1901 roku, jak to wynika ze sprawozdania Bergmana z VIII kongresu przeciwalkoholowym w Wiedniu, świeciła przykładem wstrzemięźliwości całemu światu, co przyczyniło się niewątpliwie do podniesienia duchowych zalet i rozkwitu narodu szwedzkiego.

W walce z alkoholizmem istnieją niezwykle przeszkody, o których usunięciu należy toczyć wyteżony bój. Pomówmy o tych przeszkodach.

W chwili obecnej oświecona część społeczeństwa naszego mniema, że tylko nadmierne używanie alkoholu szkodzi, natomiast „umiarkowane” spożywanie zła w ustroju człowieka nie powoduje. Wobec tego „umiarkowane” picie w Polsce jest zjawiskiem nagminnym. Zjawiska takie mają nawet usprawiedliwiać okoliczności dodatnie dla zdrowia, a więc: 1. poprawa apetytu; 2. dodatnia zmiana ogólnego nastroju; 3. pożyteczna ogólna pobudliwość układu nerwowego, przede wszystkim mózgu; 4. potrzeba dla zdrowia „wstrząsu alkoholowego”.

Rozpatrzmy po kolei te motywy czy budki, dla których oświecona część społeczeństwa pije alkohol w sposób „umiarkowany”.

1. Poprawa apetytu. Trzeba przyznać otwarcie, że poprawę apetytu zauważyć może tylko ten, kto się przyzwyczaił do alkoholu i kto do tego stopnia osłabił prawidłową czynność własnego żołądka, że bez zadrastającego działania alkoholu, żołądek nałogowca „umiarkowanego” nie jest w stanie funkcjonować. Człowiek nie używający nawet „umiarkowanego” alkoholu po wypiciu traci apetyt. Spostrzeżenia naukowe pouczają, że, aby alkohol wywoływał apetyt, trzeba uprzednio zepsuć żołądek alkoholem. Ten sztucznie wywołany alkoholem apetyt jest z reguły przyczyną nadmiernego przeładowywania żołądka pokarmami ze wszystkimi następstwami chorobowymi w zakresie żołądka i serca.

2. Powszechnie twierdzi się, że alkohol poprawia „ogólny nastrój”, przyczynia się do „wzmocnienia pracy umysłowej”, a stąd rośnie chęć do „pracy twórczej”.

Praca nasza nie sunie się po ukwieconym kobiercu. Nastrój człowieka jest zależny od otoczenia, osobistych

trosk, od przezwyciężania piętrzących się trudności. Okoliczności te powodują nieprzyjemny nastrój, odczuwany przez człowieka jako niezadowolenie, rozgoryczenie i przygnębienie. Alkohol nawet w małych dawkach przede wszystkim działa na mózg, tj. siedlisko przytoczonych nieprzyjemnych sensacji. Alkohol działa paraliżująco na mózg, powodując utratę świadomości w różnym stopniu. Wskutek paraliżu poprawia się ogólny nastrój, tym się tłumaczy śmiech i inne objawy radości podchmielnego. Alkohol paraliżuje ośrodki, które kontrolują czynność umysłową człowieka. Stąd też powstaje u alkoholika powierzchowny i łatwy, ale mało twórczy tok myśli.

Z tego widać, że alkohol nie działa podniecająco na czynność mózgu. W skutkach ostatecznych przytępiona pamięć i zniesiona świadomość należytego pojmowania rzeczywistości. Chwilowe szczęście.

3. Inna pożyteczna ogólna pobudliwość, jak to blask oczu, przyspieszone oddychanie, wzmożona czynność serca, rumieniec na twarzy, to są skutki trwałego działania alkoholu, który paraliżuje ośrodki prawidłowego krążenia krwi.

4. Potrzebę „wstrząsu alkoholowego” można wytłumaczyć tym, że jeszcze na drugi dzień po upiciu pozostają objawy paraliżu, powodującego

„Opieka” uświadamia społeczeństwu polskiemu obowiązki względem Rodaków na Obczyźnie.

Spółka Pedagogiczna S. A.

Przed kilku dniami odbyło się pod przewodnictwem prezesa rady nadzorczej radcy Augusta Krantza walne zebranie akcjonariuszów Sp. Akc. „Spółka Pedagogiczna” w Poznaniu. Sprawozdanie z działalności Spółki za ub. roku gospodarczy złożył dyrektor Adam Krantz, zaznaczając, że obroty w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego zwiększyły się o ca. 20 pct. Działalność sortymentu i nakładów nie wykazał żadnych szczególnych zmian. Po kilkuletniej przerwie Spółka podjęła na nowo wydawnictwo podręczników szkolnych dla nowo powstałych gimnazjów zawodowych. Najpoważniejszy wpływ na wynik bilansowy wywarł dział pomocy szkolnych, którego obrót i dochód powiększyły się znacznie. W ciągu ubiegłego roku gospodarczego 1936-37 wydano 2 ilustrowane katalogi z zakresu pomocy szkolnych; fakt ten ma poważne znaczenie, jeżeli zważy się, że Spółka Pedagogiczna jest na ziemiach zachodnich jedynym przedsiębiorstwem, trudniącym się handlem i wytwórczością pomocy szkolnych, przy czym surowce — za wyjątkiem nielicznej ilości artykułów, których w Polsce nie fabrykuje się — są pochodzenia krajowego. Handlowy zakres działania Spółki obejmuje cały teren Polski. Główny wysiłek Spółki skierowany został obecnie na ten dział, w którym przedsiębiorstwo specjalizuje się. W związku z stałym rozwojem działu pomocy szkolnych, dotychczasowe lokale okazały się zbyt szczupłe, co zniwoliło zarząd do powiększenia lokali przez zabudowanie podwórza posesji Spółki przy ul. Podgórznej. W ten sposób uzyskano nowe obszerne magazyny oraz salę do ekspedycji.

Bilans zamyka się kwota 182.094 zł, a rachunek zysków i strat sumą 50.813 zł. Na mocy uchwały zebrania wydzielono z czystego zysku 4 pct dywidendy. Następnie udzielono radzie nadzorczej oraz zarządowi pokwitowania.

W ciągu ub. roku gospodarczego ubył z zarządu, wskutek śmierci dyr. Edward Ostrowski. Ustupających członków rady nadzorczej wybrano ponownie. Zarząd Spółki spoczywa w rękach: dyr. Adama Krantza i prok. Aleksandra Krysztopa (az.)

Wycieczki FRANCOPOLU

do Paryża:
koleją 11 i 17-dniowe . . . . . zł 315,—
Serce Europy:
29-dniowa w październiku. Berlin — Paryż — Nicea — Riviera franc. — włoska — Rzym — Neapol — Capri — Florencja — Wenecja — Budapeszt . . . . . zł 795,—
Riviera:
29-dniowa w październiku. Paryż — Monte Carlo — Wenecja — Budapeszt (15 dni pobytu w Nicei i San Remo) . . . . . zł 650,—
Informacje i zapisy:
POZNAŃ, św. Marcin 58. Telef. 41-04.
WARSZAWA, Mazowiecka 9.
ng 49 337

przycmiony stan pojmowania rzeczywistości, leniwy tok myśli i ogólne osłabienie czynności mięśni.

Z tego krótkiego zarysu widać, że alkohol działa paraliżująco na mózg, sprowadza przedwczesny wiek i starczy wygląd, osłabia lub niszczy umysłowe i moralne zdolności człowieka, który staje się w końcu niezdolny do wykonywania wyższych zadań w rodzinie i państwie. Alkoholik „umiarkowany” konsumujący jad wydaje na świat kretyńców, nierównoważonych nerwowo i zboczeńców. Pijak jest potencjalnym przestępcą. Zdaniem Sutherlanda, jeżeli pijak nie popełnił jeszcze przestępstwa, to tylko z przyczyn od niego niezależnych.

Prof. dr Ludwik Skubiszewski.

Jedynie
KREM i PUDER
THO-RADIA
zapewniają zdrową
i piękną cerę
SOCIÉTÉ SECOR, PARIS
ng 49 261

IWONICZ-ZDRÓJ

od 21 sierpnia rozpoczął III sezon jesienny poleca ryczałtowy pobyt z kuracją 3 tygodnie **zł 153,-** Zadzajcie prospektów. Bezpośrednio wagon Poznań-Iwonicz. ng 47 788

Parowiec Rybołowczy s/s „Barbara” należący do floty pierwszego polskiego przedsiębiorstwa tralewego dalekomorskiego p. n. **Two Dalekomorskich Polowów „POMORZE” Sp. z o. o.**

w Gdyni Port Rybacki tel. 30-55, przybędzie wkrótce do Gdyni. Złowione przez siebie świeże śledzie i inne świeże ryby dalekomorskie, jak heilbuty, sole, lososie morskie, makrele i t. p. będzie wyładowywał w nocy z wtorku na środę, 8 września.

W dniu więc 8 września Sz. Odbiorcy będą mogli otrzymać żądane przez nich świeże śledzie i inne ryby, zarówno jak też zasolone na statku śledzie.

Sprzedaż ryb z połowów T-wa „Pomorze” na Poznań prowadzi firma **Przemysł Rybny W. Szentkowski Poznań, Zawady.** ng 49 027

TEATRY

Z Teatru Polskiego

Dziś premiera świetnej komedii głośnego autora węgierskiego, Władysława Fodora „Wieczne pióro”, w reżyserii Czesława Strzeleckiego. Obsadę stanowią pp. Burbianka, Królikowska, Veithówna, Wilkowska, Domański, Jaworski, Jasieczek, Młodnicki i Strzelecki. Premiera obudziła wielkie zainteresowanie wśród bywalców teatru.

Prof. Maria Milewska

rozpoczyna lekcje rytmiki, plastyki i tańca (tupanki) dla dzieci i dorosłych od 15 września. **Matejki 50; wtorki — piątki 10 — 12; środy — soboty 17 — 19.** zg 27 717

Jak Gdynia

Bez długich wstępów: Jak Gdynia jest wyrazem naszego dążenia do stania się potęgą morską, tak Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu symbolizuje nasze niezmiennie pragnienie, by ojczyzna nasza zawsze była wierną wierze ojców, na wskroś katolicką. Jak Gdyni i każdej piędzi ziemi ojczystej, w razie potrzeby, bronieć będziemy do upadłego, tak nieugięcie staniemy także w obronie ideałów, symbolizowanych przez Poznański Pomnik Serca Jezusowego. Niedawny Kongres Chrystusa Króla zaświadczylł dobitnie o tej naszej gotowości. A więc nie potrzeba nawoływać, lecz wystarczy tylko... przypomnieć, że Pomnik ten nie jest w całości wypłacony!

Ofiary na Pomnik uprasza się nadsyłać do Komitetu Budowy Pomnika Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu, ul. św. Marcina 69 m. 17, za blankietem PKO na konto czekowe nr. 207 470.

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

W piątek, dnia 3 września 1937 r. o godzinie 19, zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa i najukochańsza matka, teściowa i babka, ś. p.

z Śmietanów

Maria Żurkowska

przeżywszy lat 80, o czym zawiadamiają

w głębokim smutku pogrążeni
dzieci i wnuki.

Wygoda poczta Zalesie.

W poniedziałek, dnia 6. bm. o godzinie 9 msza św. w Zalesiu, po czym o godzinie 11 eksportacja zwłok, nabożeństwo żałobne oraz wigilie w kościele parafialnym w Wielkich Strzelcach. zg 27 721

Wszystkim, którzy w tak ciężkiej dla mnie chwili okazali tyle dowodów współczucia i serca oraz tym co oddali ostatnią przysługę mej żonie, ś. p.

Kazimierze Drożyńskiej

składa serdeczne

Bóg zapłać!

mąż.

Pg 29 885-35.46

Dnia 3 września 1937 r., zmarł po krótkich i ciężkich cierpieniach opatrzony Sakramentami św. nasz kochany ojciec śp.

Franciszek Michalak

przeżywszy lat 76.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 6 bm. o godzinie 5 po południu z kościoła ementarnej na Górczynie.

W ciężkim smutku pogrążona rodzina.

zg 27 739

Wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę ukochanej żonie i matce naszej, ś. p.

Bronisławie Petrasowej

a w szczególności Ks. Dzek. Haasemu, Ks. Dr. Prumbsowi, Ks. Prob. Kaluszkemu, Ks. Walkowiakowi, Księżom parafii św. Wojciecha, Towarzystwu Restauratorów, Krucjacie Eucharystycznej, całemu Personelowi oraz wszystkim Krewnym, Przyjaciołom i Znajomym składają serdeczne

Bóg zapłać!

mąż, dzieci i rodzina.

zg 27745

Wszystkim, którzy okazali dowód szczerego współczucia i wzięli udział w odprowadzeniu na miejsce wiecznego spoczynku najdroższej naszej matki ś. p.

z Rakocych

Justyny Wachowiakowej

oraz za liczne wieńce i kwiaty, składają Krewnym, Przyjaciołom i Znajomym serdeczne

Bóg zapłać!

dzieci

Poznań, Kopernika 1

27 740

W pierwszą bolesną rocznicę śmierci mego najdroższego wuja, ś. p.

prof. dr. Augustyna Bistrzyckiego

prof. Uniwersytetu we Fryburgu szwajcarskim odprawi się w poniedziałek, 6. bm. o godz. 9

msza św. żałobna

w kościele O. O. Franciszkanów, o czym zawiadamia

T. Kliszczyńska

z córką i synami.

zg 27 706

W pierwszą bolesną rocznicę śmierci drogiego męża i ojca, ś. p.

Stanisława Meisnerowskiego

odprawi się we wtorek, dnia 7 września 1937 r. o godz. 8 rano

Msza św.

w Kolegiacie św. Marii Magdaleny.

zg 27 673

Żona z dziećmi.

W pierwszą rocznicę śmierci nieodżałowanego prezesa, ś. p.

Stanisława Moskalewskiego

odprawi się w poniedziałek, dnia 6. bm. w kościele św. Michała o godz. 9

msza św. żałobna

zg 27 716

o której członków i przyjaciół zawiadamia

Pol. Tow. Krajoznawcze.

LEKARZ DENTYSTA

Dr WALTER

powrócił

ng 49 422

Poznań, Seweryna Mielżyńskiego 23, Tel. 18-60

Wróciłam

Dr Krupnik-Bartkowska

okulista

ul. Kraszewskiego 11 m. 12, tel. 67-69

przyjmuje: od 10,30 — 11,30 od 4,30 — 6

Tapety Ceraty

gładkie, adamaszkowe meblowe, wózkowe, obrusy

Dywany

Chodniki, Dywaniki z linoleum, bouclé, ceratowe i pluszowe

Linoleum

podłogowe i stołowe

Kokosowe

chodniki i wycieraczki

Zb. Waligórski

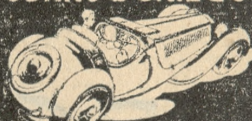
Poznań Bydgoszcz

Pocztowa 31 Gdańska 12

Przyjmuje się asygnały „Kredyt”.

Pg 29 147-30.150

JURKOWSKIEGO

KURSY KIEROWCÓW SAMOCHODOWYCH

POZNAŃ

DĄBROWSKIEGO NR. 79

dg 23 866/7

TROCINY

czysto olszowe i drzewo olszowe, rabane 10.— zł metr loco składnica

Pech, Dąbrowskiego 85

III hala zg 27 7 213

Wróciłem

Dr Tadeusz Frackowiak

specjalista chorób nerwowych

Poznań ul. 27 Grudnia 20 — Telef. 58-30

ng 49 334

Przeprowadziłem się

Dr Leon Surzyński

Zakład Elektrokardiografii i roentgenologii serca

Poznań, Pl. Wolności 18 m. 11

Lift

Pg 29 907-57.242

telefon 12-75

WRÓCIŁEM

Dr DZIEGIECKI

lekarz specj. chorób skórnych, pęcherza i wenerycznych

Poznań, ul. Szkolna 11 I. ptr. — Telefon 29-19

przy Pl. Św. Krzyskim naprzeciw Szpitala Miejskiego

Dr J. Rosner

specj. chorób skórnych i wener.

Pg 29 908-57.240

powrócił

Pl. Wolności 8

telef. 11-41

Wróciłem

Dr H. Danecki

Specj. chorób skórnych i pleciowych

św. Marcin 18, tel. 52-71 (narożnik Ratajczaka)

9,30 — 1

3,30 — 6,30

ng 49 441

WYKWINTNE KAPELUSZE DAMSKIE

w wielkim wyborze poleca

„Lady“

ng 27 734

POZNAŃ — Aleje Marcinkowskiego 23

P 4/37a

Czy znacie wszystkie zalety Persil'u? - Pierze, bieli i dezynfekuje równocześnie! - A przy tym ochrania bieliznę, nadając jej śnieżnej białości. PAMIĘTAJCIE...

co Persil to Persil

Wyrób Zakładów „Persil“ Polska Spółka Akcyjna Bydgoszcz Sprzedaż tylko w paczkach. — Wystrzegać się naśladownictw.

Maria Machowska

lekarz - dentysta

przeprowadziła się na ulicę

zg 27714

Słowackiego 42

Przyjmuje również członków Ubezp. Społ. Tel. 78-98

Wróciłem

Dr Antoni Szac

Lecznica dla kobiet przyjm. 11-12 i 3-4

Poznań, św. Marcin 9/10 w sobotę tylko przedpoł.

Kancelarię moją przeniosłem z ul. Nowej 1 na ul. Fr. Ratajczaka 2 I piętro

(drugi dom od placu Wolności)

Nr. telefonu dotychczasowy: 40-30

Dr. Krzyżankiewicz

Poznań adwokat

zg 27 712/13

Po przerwie wakacyjnej

Kuchnia moja

pod kierownictwem pierwszorzędного kuchmistrza, znowu czynna. Wykonuję w znanej najlepszej jakości:

Półmiski dekorowane na przyjęcia

Majonezy Sałatki oraz wszystko

w zakres „Zimnego Bufetu“ wchodzące

Dostawa po za dom.

Pg 29892-35,59

M. Rotnicki - Fr. Ratajczaka 36 tel. 23-48 i 23-13

Dachy wszelkiego rodzaju pokrywa — naprawia — smoli — solidnie — tanio. Sprzedaje po cenach fabrycznych: Papę — smołę — kit uszczelniający pęknięcia.

I. Mandowski - Grobla 3 - tel. 34-69

Wykonuje wszelkie prace budowl. blacharskie. dz 24351

SZKŁO OKIENNE

katedralne, kolorowe lustra, kit szklarski szyby wystawowe i t. p. oprawa obrazów

dg 24275

„PATRIA“ Sp. z o. o.

Wały Zygm. Augusta 1 tel. 39-40

Wykonujemy kompletne oszklenia budowlane

KOMINY FABRYCZNE

buduję — naprawiam

FR. PAWŁOWICZ, Poznań, ul. Śremska nr. 4

skrytka pocztowa 358.

zg 27721

Zwiedzajcie Targi Meblowe w Swarzędzu od 5. 9. Ng 48795 do 3.10.1937

RODZICE!

Myśląc o wydatkach, jakie pociągnie za sobą rozpoczynający się NOWY ROK SZKOLNY

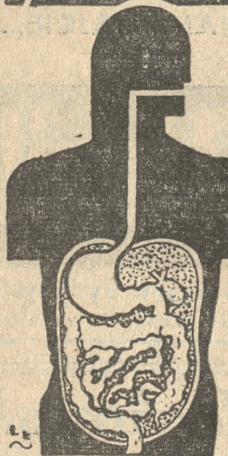
nie zapominajcie o tej drobnej a jednak o tak olbrzymim znaczeniu pozycji, jaką stanowi mała kwota, którą przeznaczyć należy na

ubezpieczenie dziecka od następstw nieszczęśliwych wypadków w Polskich Towarzystwach Ubezpieczeń Pg 29 833-54,85

„Vesta“ Bank Wzajemnych Ubezpieczeń w Poznaniu i Poznańsko-Warszawskie Tow. Ubezp. w Poznaniu.

Żądajcie ubezpieczenia Waszych dzieci w powyżej wymienionych towarzystwach krajowych i czysto polskich.

Źdrowy żołądek jest fundamentem zdrowia!

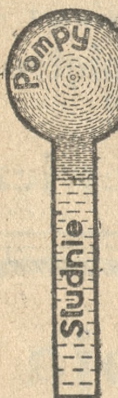
Trzeba dbać, by żołądek sprawnie funkcjonował i przyzwyczaić go do systematycznego wypróżniania się. Nie wolno niszczyć organów trawienia obstrukcją, ponieważ w kiszkiach pozostają substancje gnilne, zatrzymujące organizm.

ZIOŁA z GÓR HARCU D-ra Lauera regulują żołądek, normują trawienie, łagodnie przeczyszczają, pobudzają przemianę materii, stosują się przy obstrukcji, przy cierpieniach wątroby, woreczka żółciowego, (kamicy żółciowej), przy cierpieniach hemoroidalnych i otyłości.

ZIOŁA z GÓR HARCU D-ra LAUERA.

TAPETY, CERATY z metra
Obrusy, Linoleum, Chodniki, Dywany
Nowoczesne ramy do okien itd. poleca

NOWY DOM TAPET
Poznań, Stary Rynek 62 Telefon 23-17
Zasada: Wielki wybór! Niskie ceny! dz 24333 4

WODA nic nie kosztuje

ale tylko z własnej studni
STUDNIE WIERCONE, abisyńskie i artetyzyskie,
POMPY nowoczesne ssące i ssąco-tłoczące
WODOCIĄGI HYDROFOROWE — ręczne i automatyczne „Elektra”.
WIERCENIA badawcze

wykonuje solidnie i tanio
J. KOPCZYŃSKI i SP.

Przedsiębiorstwo wiercenia studni i fabryka pomp
POZNAŃ, ul. Marsz. Focha 127.

Porady i kosztorysy bezpłatnie.
Rok zał. 1893. Nr. telefonu 65-68 i 60-42.

Original Rekord

Rower najwyższej jakości

Do nabycia w składach branżowych
Sprzedaż hurtowa: Hurt Rowerów Willy Fahr, Bydgoszcz

W POZNANIU: Fa Kastor, św. Marcin 55
i Fa Sarnowski, Staszica 1.

ng 47 957

Akwizytora

ustosunkowanego

poszukuje średnia drukarnia

w Poznaniu. Oferty z warunkami pod zg 27 736
do Kuriera Poznańskiego

Jan Deierling

i Ska

Poznań, ul. Szkolna 3
tel. 35-18, 35-43
poleca:

Łóżka metalowe
Umywalnie metalowe
Nakrycia stołowe
nierdzewne
Maszynki do mięsa
Naczynia aluminiowe i emaliowane
Ramy metalowe do firan
Zamki i kłódki bezpieczne ng 49593
Brzytwy-szczoryki
Maszynki do włosów
Największy wybór!
Najniższe ceny!

NOWE

harmonia tonów

rewelacyjne
supery
Telefunken

TELEFUNKEN

JUŻ W SPRZEDAŻY
DEMONSTRACJE
WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH SKŁADACH
RADIOWYCH

**TERAZ SUPERY
TELEFUNKEN
DOSTĘPNE
DLA WSZYSTKICH**

Radio
TELEFUNKEN
Symbol jakości

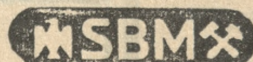
Lady PINGWIN kup-bo warto

ng 47 915/16

BURSZTYNY ZŁOTO BAŁTYKU

Bizuteria - Nagrody Sportowe - Odznaki na uroczystość - Galanteria - Cygarniczki - Papierośnice

Ta marka jest gwarancją
prawdziwości

Ta marka jest gwarancją
prawdziwości

Staatliche Bernstein-Manufaktur

Fabryka: GDAŃSK,
Lastadie nr 35 d.

Największa fabryka na wschodzie. Do nabycia u wszystkich jubilerów i zegarmistrzów.

OPONY

samochodowe wszelkich fabrykatów po niebywale niskich cenach

reprezentacja samochodów Adler

F. Szczepański, Poznań, Plac Wolności 17 Tel. 30-67
Wszelkie prace warsztatowe i remonty samochodów wykonujemy fachowo, szybko i tanio. Ng 47 419

NADMEYNARZ

siła pierwszorzędną z długoletnią praktyką poszukuje posady. Miejscowość obojętna. Ostatnio 7 lat na stanowisku kierownika dużego młyna. Obeznany b. dobrze z budową młynów i najnowszą techniką przemysłową. Specjalista pszenicznego przemysłu. Łask. oferty do Biura Ogłoszeń „PAR”, Toruń, ul. Szeroka 46 pod „FACHOWIEC”. Pg 29431-64, 99

Swą Szanowną Klientelę zawiadamia znana pracownia krawiecka

„Wykwintne Mody Damskie“ LEONA SAWICKIEGO

że z dniem 1 sierpnia br. została przeniesiona na ul. Zieloną nr 1 i ptr.

(przystanek 3-ki narożnik Strzeleckiej i Zielonej). Oryginalne najgustowniejsze modele paryskie, płaszcze, kostiumy, suknie na sezon jesienno-zimowy 1937/38 wykonuje nadal niezawodnie, również modernizuje futra na najnowsze fasony znany modelista

LEON SAWICKI

długoletni krojczy pierwszorzędnym firm w Paryżu, Brukseli, Zurychu i w Polsce.

AUTOMOBILE TATRA

Mocna budowa, solidne wykończenie, wytworna linia; wygodne wnętrze, łatwa obsługa, oszczędność

zg 27 738

Oto niektóre zalety naszych modeli

Poznań Bukowska 1, A. SMOLSKI, tel. 73-49

Porady w sprawach administracyjnych, sądowych i skarbowych dla Uczestników Powstania Wlkp. 18/19 oraz dla abonentów dwutygodnika udziela Redakcja

POWSTANIEC WIELKOPOLSKI

Dwutygodnik publikacyjny najstarszych Towarzystw Uczestników Powstania Wlkp. 18/19 oraz Towarzystw Powstańców i Wojaków Poznań, Wolnica 1. — Poniedziałek, Środa i Piątek od 9—1 w południe. Wtorek i piątek od 6—7 wieczorem. zg 1917/18

Łom maszynowy i żeliwny

kupujemy w każdej ilości. Oferty do niniejszego pisma pod ng 49 588/9

DEKORATOR — BŁAWATNIK

zarazem dzielny ekspedient natychmiast potrzebny

Zgłoszenia przyjmuję dnia 7 września b. r. w probierni Goldenring, Poznań, Stary Rynek 45 godz. 7-8 wieczór.

Zgłoszenia pozamiejscowe proszę skierować do Kuriera Poznańskiego pod ng 49 601

KRAWCOWE

Sily samodzielne na suknie z długoletnią praktyką w firmach pierwszorzędnym potrzebne od zaraz.

Salon Mód „ZUZA“

Mar. hewska POZNAŃ, Zwierzyniecka 20 — Telefon 73-12 ng 27 726

Technolog lub inżynier młodszy

potrzebny do fabryki maszyn w Poznaniu. Zgłosz. z podaniem krótkiego życiorysu i praktyki pod zg 27 742 do Kuriera Poznańskiego

ZDOLNY MECHANIK

jako 2-gi zastępca kierownika garażu, samodzielny, obeznany z najnowszymi konstrukcjami potrzebny do dużego przedsiębiorstwa samochodowego w Warszawie. Oferty z podaniem wieku, dotychczasowej praktyki i warunków — przesyłać do Biura Ogłoszeń Pietraszka, Warszawa, Marszałkowska 115 pod „Warszawa“.

ng 49 207

Lampy Elektryczne

w wielkim wyborze wprost z wytwórni dg 24273

Skrzypczak - Poznań św. Marcin 27 podwórze II p.

UBIKACJE

ortemysłowo - handlowe, wolne od zaraz. Informacje stróż św. Marcin 27. zg 27 737

Sprzedam

bardzo dobrze prosperujące przedsiębiorstwo bezkonkurencyjne. Artykuł gotówkowy pierwszej potrzeby. Obrót miesięczny 8-10 tys. Cena sprzedaży 8.000 zł. Oferty „PAR“ Aleje Marcinkowskiego 11 pod „57,241“.

Pg 29 884-57,241

Pomocnik handlowy

dobry ekspedient do specjalnego sklepu delikatesów potrzebny zaraz. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. pod zg 27 722

MAGAZYNY

Obszerne jasne, położone na terenach kolejowych z bocznica kolejową do wydzierżawienia od zaraz. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego pod zg 27 735

Aptekę

uprzywilejowaną na prowincji kupię, wpłacę gotówką 30 tysięcy. Spieszne zgłoszenia informacjami, Kurier Poznański zg 27 744

PRYW. DOKSZTAŁCAJĄCE KURSY

„WIEDZA“

Kraków, ul. Pierackiego 14.

przygotowujące na lekcjach zbiorowych w Krakowie, oraz w drodze korespondencji, za pomocą zupełnie nowo opracowanych skryptów, programów i miesięcznych tematów; przyjmują wpisy na nowy rok szkolny 1937/8 na:

- 1) Kurs maturalny gimnazjum starego typu,
- 2) Kurs średni do egz. w 4-kl. gimn. nowego ustroju,
- 3) Kurs niższy z zakresu I i II kl. gimn. nowego ustroju,
- 4) Kurs 7-mio kl. szkoły powszechnej.

Uwaga! Uczniowie kursów koresp. otrzymują co miesiąc, oprócz całkowitego materiału naukowego, tematy z 6 głównych przedmiotów do opracowania. Ponadto obowiązujące egzaminy kolokwialne badają 3 razy w roku szk. postępy uczniów. Wykładają najwybitniejsze sily fachowe.

Pg 29 887-70,159

Licytacja nieruchomości

Dnia 13 września odbędzie się w Sądzie Grodzkim, pokój 45, licytacja

domu mieszkalnego

przy ul. Szamotulskiej 30, oszacowanego na zł 41.000.—. Cena wywołania zł 27.333,34. Możliwość przejęcia dogodnej pożyczki. Informacji udzieli

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Oddział w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 6.

Pg 29 906/35,64

Licytacja Nieruchomości

Dnia 13 września rb. odbędzie się w Sądzie Grodzkim, pokój 45 licytacja

domu mieszkalnego

przy Al. Szelażowskiej 9, oszacowanego na zł 30.500.—. Cena wywołania zł 22.875. Możliwość przejęcia dogodnej pożyczki. Informacji udzieli

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Oddział w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 6.

Pg 29 888-35,50

Przetarg publiczny

Zarząd Miejski w Poznaniu — Elektrownia odda w drodze przetargu publicznego malowanie słupów żelaznych kratowych, ustawionych na linii Poznań — Mosina i Poznań — Owińska. Urzędowy wzór oferty otrzymać można w Elektrowni Miejskiej, Grobla 15, pokój 175.

Zarząd Miejski w Poznaniu
Elektrownia.

ng 49 558/9

Kontyngent

zakupu D. P. M. S. kupię.

Oferty:

Gorzelnia, Manieczki, pow. Śrem. zg 276-4

Uwaga

P. P. mistrzom krawieckim

donoszę uprzejmie o otwarciu specjalnego sklepu dodatków do ubrań przy Starym Ryнку 6/7, wejście z ulicy Wiankowej.

Proszę o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa kreśli się

z poważaniem
M. Błaszyk

zg 27723

Chevrolet

na 1½ tony w dobrym stanie kupię. Oferty do Kuriera Poznańskiego pod zg 27 729

Komfortowa willa

11 pokoi z przylegającym pięknym ogrodem, centralnym ogrzewaniem z garażem, blisko opery. Całość korzystnie do wynajęcia. Zgłoszenia Kurier Pozn. zg 27 700

DRZEWO

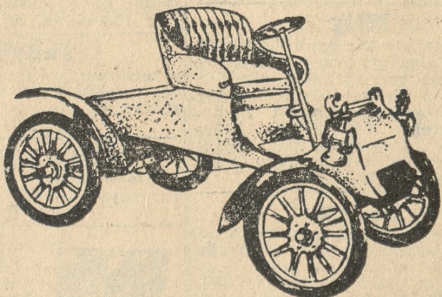
budowlane, stolarskie poleca Składnica drzewa G. Kowalkiewicz, Poznań, Droga Debińska 2, naprzeciw wylotu ul. Strzeleckiej. Tel 14-95. dg 24 137

NIE używa się

dzisiaj tak starych pojazdów:

tym więcej Panie

nie noszą czegoś niemożliwego!

Otrzymaliśmy nowe piękne modele płaszczy jesiennych i służymy wielkim wyborem.

Prosimy uprzejmie przekonać się!

Każda Pani znajdzie coś osobliwego dla siebie!

DOM HANDLOWY

T. WOŹNIAK

POZNAŃ-STARZY RYNEK 85-RYNKOWA

ng 49 594/5

Nagłówek słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i. w. z. a = każde stanowić 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tym 5 nagłówekowych.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:

1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzekład: n 2396, z 21 025, d 1611 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia w dni powszednie przyjmuje się do godz. 11.10, w soboty i dni przedświąteczne przyjmuje się do godz. 10.45.

1. DCMY - PARCELE

Hotel
wraz z restauracją i kawiarnią sprzedam lub wydzierżawię. Oferty Kurier Pozn. dg 24 217

Willke
nowa, piętrowa na Winiarach — sprzedam 14 000.— Właściciel, Wodna 6, m. 5. zg 15 138

Dom czynszowy
ogrodem, średniemu, rynek, 13 lokatorów, skład zaraz do nabywania, dochód 3 600.— rocznie. Cena 30 tysięcy. Wpłata według ugody. Zgłoszenia Komunalna Kasa Oszczędności Miasta Września. ng 49 542

Willke

czteropokojowa, sad sprzedam — lub wydzierżawię Gensler, Sokolnickiej 5a, dawniej Kopezyńskiej 63a. zg 14 969

Kamienica

centrum Poznania komfortowa, dochód 21 000.— cena 170 000.— wpłaty 115 000.— reszta amortyzacyjna hipoteka. Oferty Kurier Poznański zg 15 521

Willla

nowa 3 mieszkania duży ogród, 19 000.— sprzedam. Oferty Kurier Poznański zg 15 532

Parcele

trzy 600 metr. Krauthofera po 3.000 zł sprzedam. Hadrys, Gajowa 5. zg 15 883

Nieruchomość

blisko rynku składami na życzenie 3 mieszkania wolne z składem sprzedam. Wodna 12, właściciel. zg 15 533

Dom

nowy, dochodowy. — okazjynie sprzedam wpłaty 16 000 reszta długoterminowa amortyzacja — Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurier Poznański zg 14 800

Parcele

800 m² Łazarz, 7 minut tramwaju sprzedam z ogrodem sprzedam 1 500.— zł Oferty Kurier Poznański zg 15 479

Willle

czynszowa, blisko tramwaju kupię, wpłata 10 000.— Oferty Kurier Poznański zg 15 246

Nieruchomość

(pierwszorządny hotel) w doskonałym stanie, kompletnie odnowiona, w dużym mieście powiatowym (Sąd okręgowy, gimnazjum, wojsko) do sprzedania. — Cena 80 000.— Oferty do eksp. Kuriera Pozn. zg 15 289

Dom

zaraz na sprzedaż od właściciela Winiary, Kowalska 19c. zg 15 285

Dom willowy

Warszawie Żoliborz, przy tramwaju, jednopiętrowy 2x3 kuchnia, wygodami i parcella budowlana — frontowa — sprzedam lub zamienię na dom w Poznaniu. Zgłoszenia do dom. Poznań. Tomczakowa, Poznań, Focha 126. zg 15 205

Willla

murowana z ogrodem owocowym powierzchnia tysiąc m², gaz, elektryka, woda, Centr. Łazarza, 3 minuty od tramwaju. Miejsce na budowę dochodowej kamienicy. — Mieszkanie wolne. Dochód roczny 2 800 sprzedam za 32 tysiące. Pośrednicy wykluczeni. Łukasiewicz 28, m. 5. zg 14 531

Kamienice

centrum Poznania, składem rzemieślniczym, urządzeniem — dochód roczny 7 000.— cena 55 000.— kamienica Łazarz nowa komfortowa, dochód 9 000.— cena 90 000.— wille nowa, komfortowa Łazarz piękny ogródami, sześciomieszkaniowa, cena 45 000.— pięciomieszkaniowa 40 000 sprzedam Paluch, Poznań, Kantaka 8/9 zg 15 258

Willle

dochodowa, ośmiomieszkaniowa, bezpodatkowa sprzedam. Solidna budowa, dobre położenie, wpłata 50 000.— Oferty Kurier Pozn. zg 15 233

Willle

pełnokomfortowa, piękny ogród, sprzedam Karpinski, Puszczykowo, Ogrodowa 7. zg 14 987

Sprzedam

dom z ogrodem. Łasek, ul. Piaskowa 14, pod Luboniem. zg 15 401

Willle

komfortowa pięciomieszkaniowa, bezpodatkowa, ogrodem, wyjeżdżając sprzedam. Oferty Kurier Poznański pg 21 091

PAMIĘTAJ: że Płaszcz i Ubranie oraz wszelką inną Konfekcję i Materiały na Ubrania Miarowe kupisz najtaniej tylko w Magazynie

Dom Odzieży J. GRZYBEK, Poznań, Stary Rynek 10, telefon 25-60

SPECJALNIE polecam w wielkim wyborze po niebywale niskich cenach

MUNDURKI SZKOLNE już od zł 15,75

PLASZCZE SZKOLNE już od zł 24,50

Przyjmuję asygnaty „Kredyt”

Dom
solidnej budowy, 2 mieszkania 3 pokoje, Poznań 25 000, sprzedaż „Dom Złoty” Poczta 15, zdg 16 244

Zamienie
kamienice, dochód 8 000, na wiek-
szą lub wille dochodową doplace,
Kossmann, Fredry 6, zdg 16 350

Fabryka
zdatna parciele przy dworcu, bli-
sko Poznania pod budowlę tanio,
Zgłoszenia do Kuriera Poznań-
skiego ng 49 599

Dom
nowy sprzedam 4 x pokój i ku-
chnia, Górna Włda 74, m. 20,
zdg 16 085

Kamienica
centrum, czteropokojowa 65 000,
dochód 7 000, Jur, Piekary 26,
zdg 16 096

Dom
pokój i kuchnia, stajnia z ogro-
dem, zaprowadzona kolonialka i
kiosk z towarami w Poznaniu —
sprzedam, cena 3 500, — Adres
Kurier Poznański zdg 15 294

Kamienica nowobudow.
18 000, — dochodu 1 750, — wpłaty
12 000, — wiele innych
kamienic

Informacje
bezpłatne.

Nowak
świety Marcin 22, zdg 15 601

Kupię
wille w Poznaniu, wpłacam 30
tys. zł gotówką, Oferty Kurier
Poznański zdg 15 680

Willę
czteromieszkaniową (Lazarz) do-
chód 3 400 sprzedam 33 000, wpła-
ty 15 000, Gruszczyński, Marcin-
kowskiego 17 a, zdg 15 656

Willa
piętrowa, komfortowa, ogród, ko-
rzynki sprzedam, Musiał, Poz-
nań - Staroleka, Pochyla 24,
zdg 16 164

Administracji
domów poszukuje emeryt, wyższy
urzędnik, Zgłoszenia Kurier Po-
znański zdg 15 575

Resztówka
pod Poznaniem 135 buraczanej,
wpłaty 25 000, — Zgłoszenia Kur-
ier Poznański zdg 15 304

Willa
Solaczu trzymieszkaniowa, wpła-
ty 20 000, — Zgłoszenia Kurier
Poznański zdg 15 302

Parcele
1513 m², Antoninku, blisko dwor-
ca, opłotowana, przewalająca
sprzeda właściciel, Wskaże Kur-
ier Pozn. zdg 15 463-4.

Dom
nowy pod dachówką 4 x 2 po-
koje, kuchnia, łazienka, 2 x 3 po-
koje, kuchnia, łazienka, parcela
obok 805 mtr. ul. Czesłochowska
5, Zgłoszenia Piekary 6, Konrad,
zdg 15 637-8

Dom
niewykończony, 8 mieszkań na
sprzedaż, Poznań, Palacza 100
zdg 15 208-9

Dom
3 lokatorów sprzedam na pro-
wincji za 6 000 zł Oferty Kurier
Poznański zdg 15 325-6.

Dom
komfortowy przy Operze sprze-
dam, dochód 10 000 wpłaty 65 000
przebiegi amertizacji, Zgłoszenia
mismienne refektantów „Par” nr
„57 257”

Kamienica
dwupiętrowa wolna stępła, fa-
bryczne przedmiesie Poznań —
gościniec, kolonialka, pełen wy-
szynk, 8 000, — dochód rocznie,
cena 27 000, wpłaty 20 000, reszta
amortyzacja — sprzedaż spiesznie
Sroka, Maleckich 19 — 3,
zdg 16 167

Parcele
sprzedam, Kolejowa 50, m. 3,
zdg 15 460

Parcela
zwarta budowa Lazarz sprze-
da właściciel, Oferty Kurier Pozn.
zdg 15 959

Kamienicę
Park Wilsona nowobudowana
sprzeda właściciel, Oferty Kur-
ier Poznański zdg 15 927

4
morgi ziemi ogrodowej, dom pie-
ciopokojowy, zabudowania gospo-
darze tanio, Wiadomość Plac
Wolności 5, restauracja,
zdg 16 109

Bydgoszcz
na Poznaniu, zamienie wille czyn-
szowa trzy mieszkaniowa, Infor-
Poznań, Łukasewicza 8, Dudziń-
ski, zdg 16 085

Kamienicę
wolna od podatku, dochód 5 100
za dziesięć lat czynsz sprze-
dam, Łódzka 41 — 4, zdg 16 274

600 morg
młyn wodny sprzedam za 1 hi-
potekę miejską Poznań, Zielke,
G. Włda 54, telefon 70-11,
zdg 16 391

Willa
komfortowa, bezpodatkowa, blisko
śródmieścia, Oferty Kurier Po-
znański zdg 16 179

Dom
2 pokoje, kuchnia, ogród, Te-
czowa 46, zdg 16 265

2. PIENIADZ

Akcje
Herzfeld Victorius kupie, Oferty
podaniem ilości, ceny Kurier Po-
znański zdg 12 829

Udziałowiec
poszukiwany przez starą, dobrze
zaprowadzoną i renomowaną fir-
mę z dużym parkiem nowoczes-
nych narzędzi maszyn i urządzeń
dla robot budowlanych na i pod-
ziemnych, który musi być fa-
chowcem budowlanym i dobrym
rewizytem, Požadana znajomość
języka niemieckiego, Wymagany
kapitał od 50 000 do 150 000,
Oferty z życiorysem, odpisami
świadectw i fotografią do admini-
stracji Kuriera Poznańskiego
zdg 24 208

Pierwszej
klasy przedsiębiorstwo z zapew-
nionym dochodem szuka cichego
lub czynnego wspólnika z kapita-
łem 20—30 000, — złotych, Oferty
Kurier Poznański zdg 24 309/10

25.000
40 000 poszukuje 1 hipotekę ka-
mienicy, Oferty Kurier Pozn.
zdg 16 340

Wspólnika-ke
kapitałem 4 000 poszukuje do
intrańskiego interesu, Kapitał stu-
procentowo zapewniony, Zgłosze-
nia Kurier Pozn. zdg 16 241

Przystąpię
jako wspólnik do solidnego intere-
su, Rozporządzam kapitałem
kilkadziesiąt tysięcy, Oferty Kur-
ier Poznański zdg 16 249.

Wspólnika
do zaprowadzonego warsztatu
(blacharz - robotnik) z gotówką do
1 000, Egzystencja pewna, Mogę
dać mieszkanie, Zgłoszenia Kur-
ier Poznański zdg 16 294

Za
pożyczkę 4 000, — (i hipotekę)
dam osobie samotnej procent, u-
trzymanie za pomoc restauracji,
Kowalczyk, Kepno, Rynek,
zdg 10 842

Który
współwłasny panów (mecen-
asów) zajął by się spadkiem
Strzeleckiego, Oferty Kurier
Poznański zdg 14 727

8.000,—
posiadam, proszę solidne propozy-
cje, Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 15 410

Pożyczki
20 000—30 000 zł na 1 hipotekę
poszukuje dobrze prosperujące
do 40 lat istniejące przedsiębiorstwo
zobowiązaną na prowincji, Zgłoszenia
„Par”, Poznań pod 57 232
Pg 29 886-57 232

12 000,—
posiadam, szukam reprezentacji
lub współpracownika, Oferty do Ku-
riera Poznańskiego zdg 15 344

Pensjonat
60 pokoi, Zdrojowisko rzadowe,
sprzedam, ewent. przyjmie spół-
nika do pensjonatu i apteki, —
Oferty „Pensjonat” Biuro Ogło-
szeń Pietraszek, Warszawa, Mar-
szalskowska 115, zdg 49 211

100 000 zł
potrzebne na pierwszy numer po
Towarzystwie hipoteki majątku
ziemskiego obszaru przeszło 600
ha, Odsetki podług umowy na-
wet wysokie, gdyż kapitał po-
trzebny do sfinansowania parce-
lacji, Oferty przyjmuje i udzie-
la informacji adwokat Zaremba,
Sosnowiec, Małachowskiego 16,
ng 49 529

Poszukuję
pożyczki kilka tysięcy i hipotekę
w duże dobre gospodarstwo, Ła-
skawe oferty Kurier Poznański
zdg 15 357

Wspólnika
kupca branży elektrotechnicznej
Poznań 3—5 tysięcy, Spieszne of-
erty Kurier Poznański
zdg 15 685

**3. LETNISKA
I UZDROWISKA**

Uroczą „Rusalka”
Boszkowo
stacja miejsc, Poczta Błotnica,
Pokoje utrzymaniem, pościela od
3,— dziennie, ng 47 177

„Wiktorówka”
uroczą położone letnisko w Pro-
mieniu, stacja kolei Promno —
pokoje wolne, zdg 24 272

Wisła
pensjonat „Idylla”, pełny komfort
uroczą słoneczne położony, kuch-
nia wykwinna, na żądanie diety-
tyczna, wrzesień ceny niższe, —
Zgłoszenia zarząd, Tg 21 386

Rymanów
Zdrój, Pensjonat Zofia tanie ry-
zyczki od 145 zł, Prospekty na ży-
wienie, ng 48 336

Krynica
Zakład Dr. Skórczewskiego na
Deptaka, Tel. 313, Pełny kon-
fort, zdg 15 116

Puszczykowo
pokoje z utrzymaniem lub bez do
wynajęcia, Ceny po sezonie niższe,
Pensjonat „Sielanka”, Po-
znańska 30, zdg 15 831

Puszczykówko
pokoje z utrzymaniem przy lesie
poszukuje, Zgłoszenia Kurier Po-
znański ng 49 596

4. OSOBISTE

**Gorsety
Biustonosze**
poleca
**Pracownia
Gorsetów
„Wanda”**
Leontyna Sychow-
ska, Ratajczaka 27
zdg 15 942

Wróciwszy
z wywczasów, uzupełniaj wszel-
kie artykuły drogerijne w Dro-
gerii „Sanitas”, ul. 3 Maja 6,
Pg 29 418-32,35

Za
długi mego męża, nie odpowia-
dam, Leokadia Przesmycka, Po-
znań, Skarbowa 4, zdg 16 117

Olbrzymi
wybór bielizny, pończoch, włosek
Focha 60, zdg 16 276

Damskie
płaszcz, kostiumy, suknie miar-
owe najszykowniej Galazka, Wro-
cławska 19, zdg 16 382

Fryzjerzy
najnowszej konstrukcji aparaty,
trwałej ondulacji parowej, su-
szarki, niezrównanej jakości pły-
ny trwałej — wodnej ondulacji,
Zofia Witkowska, Poznań, Garn-
carska 4, m. 9, zdg 15 108

Obelge
rzucana na p. Władysława Horle
kierownika firmy Twardowski
Stary Rynek, skład żelaza, dnia
23. 7, niniejszem odwołuje i
przeprowadza, Bolestaw Dybziński,
Szkołna 12, zdg 15 515

Dziecko
troskliwa opieka, utrzymanie, —
pomoc nauce tanio, Oferty
Kurier Pozn. zdg 14 569

Wielki
wybór potraw smacznych, tanich
poleca Śniadnia Sobczyński,
Ratajczaka 2, zdg 12 931/2

Jedno ogłoszenie
w „Kurierze Poznańskim” — i ca-
ły Poznań wie, czego Pan sobie
życzy, zdg 15 063/4

Najmodniejsze

Kapelusze
najtaniej

Ines
Piekary 22/23 zdg 15 369-70

Obiady
Matejki 68 — 1, zdg 16 069

Za
długi mego męża Romana Matu-
szewskiego nie odpowiadaj, Zo-
fia Matuszewska, Poznań, ul.
Przemysłowa 22, zdg 15 958

6. OZENKI

Bogate
Amerykanki z dolarami, Kilka
tysięcy kamienicznych pań z po-
sagiem od 1 000—500 000, Nie-
zależne zastępy panów na róż-
nych stanowiskach poleca Naj-
starsze Biuro Matrymonialne
„Głos Serca”, Stanisławów, Slo-
wackiego 20, Podane dane z wy-
maganiem załączony złoży-
tami, Wysyłamy adresy i
fotografie, ng 47 905

Kawaler
lat 31, dzierżawca młyna, dobrze
prosperującego szuka towarzys-
ki życia z kapitałem od 8—12 tys.
Łask, zgłoszenia skierować do
Kuriera Pozn. zdg 14 244

Wdowa
po 40 bezdzietna, własne miesz-
kanie szuka męża od 50, Oferty
Kurier Poznański zdg 14 805

Dla przyjaciela
bardzo przystojnego, solidnego,
poręcznika, który będzie gościem
w Poznaniu, bez żago wiedzy
szukam sympatycznej kandydatki
na żonę, Spiesznie zgłoszenia Kur-
ier Poznański zdg 15 561

Przystojna
z wykształceniem oraz wyprawa-
nie dziesięć lat, (dotarła) po-
glądów, (dotarła) pragnie pościć tu
dla pana na stanowisku państwo-
wym, Anonim do kasy, Oferty
Kurier Poznański zdg 15 590

Która
panna niebędna nawiąże znajo-
mość kawalerem 26, posiadam 15
tys. Pośrednictwo rodziców mile
widziane, Cel matrymonialny, —
Oferty Kurier Poznański
zdg 15 428

**Znajomości
matrymonialne**
ulatwia dyskretnie, solidnie —
„Wanda”, Romana Szymańskiego
4 — 5, zdg 15 566

Młody
samodzielny kupiec poszukuje
wspólniczki 3—5 tysięcy, ożenek
niewykluzyjny, Poważne oferty
Kurier Poznański zdg 15 684

Brunet
29 lat, urzędnik, komunalny oże-
ni się z panną lub wdową na po-
sądzie albo z córką wiek mają-
kiem, Oferty Kurier Poznański
zdg 15 301

Kojarze
małżeństwa szybko, solidnie, dy-
skretnie, Poczta 23 — 6,
zdg 14 982

Dla
szwagra, materialnie niezależnego
poszukuje marszantki lub eksp-
do bławatów i tow. krótkich, —
Cel matrymonialny, Oferty Ku-
rier Poznański zdg 13 657

Ciemnoblondynka
młoda, inteligentna, ładnie się pre-
zentująca, lat 30, posiadająca
5 000 zł, umiłowanie, pozna-
wanie myślącego pana, nauczy-
ciela lub innego urzędnika pań-
stwowego, Cel matrymonialny, —
Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 10 845

Zapoznania
matrymonialne dyskretnie ula-
twia:

„Sfinks”
Poznań, Kantaka 9, zdg 15 502

Kawaler
przystojny, urzędnik 32, mieszka-
nie pozna panna, naprawdę przy-
stojna, prawdziwa kobieta (ma-
turzystka), Cel matrymonialny,
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 514

Kawaler
30, inteligentny, wysoki szatyn,
renta 150,— mieszczenie, szuka
zdecydowanej, Cel matrymonial-
ny, Oferty Kurier Poznański
zdg 15 381

Za
wyrobień posady kawalerowi
lat 40, ożenek pewny, Oferty
Kurier Poznański zdg 15 364

Bratniej
duszy do lat 37, intelig. stanowi-
ski, pozna 24 letnią, przystojną
panną własnym mieszkaniem, —
Cel matrymonialny, Oferty Ku-
rier Poznański zdg 15 387

Fryzjerka
posiadająca zakład fryzjerski —
pozna najechniętą fryzjera do lat
35, Cel matrymonialny, Oferty
Kuriera Pozn. tylko fotografia
zdg 15 726

Jedynaczka
przystojna, panna, posag tymcza-
sowo 80 000,— wyjdzie za mąż,
— Mrówka, Poznań, św. Wojciecha
2 a — 1, zdg 15 692

Panna
lat 25, ładna blondynka, 10 000,
braku znajomości pozna panna do
lat 32, Pierwszeństwo leśn. pań-
stwowi, Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 21 092

Przystojna
inteligentna umiłowaniem, ma-
jątek później wyjdzie pana sta-
nowisku, Oferty Kurier Poznań-
ski ng 49 585

Miły
przystojny lat 27, brunet, właci-
ciel poważnego przedsiębiorstwa
kamienicy, pozna panna szlachet-
nego serca nie konieczne bogata,
Panie powyższych zalet zechce
złożyć oferty, Oferty Kurier Po-
znański zdg 15 834

Panna
starsza, urzędniczka, przystojna,
niedziśniejzych zasad, z braku
znajomości poszukuje męża tak-
owych zalet materialnie nie zale-
żnego, Oferty Kurier Poznański
zdg 15 746

Znane
z olbrzymiego doboru pań — pa-
nów najpoważniejsze biuro

Echo
ulatwia zapoznania najszybciej
Poznań, św. Marcin 57, tel. 50-30
Prospekty darmo, zdg 16 223

Handlarz
kawaler lat 30, zapozna pannę
lub wdowę z mniejszą gotówką,
Cel matrymonialny, Oferty Ku-
rier Poznański zdg 16 194

Młoda
wdowa z własnym mieszkaniem
szuka towarzysza życia, Oferty
Kurier Pozn. zdg 15 913

Panna
kulturalna, lat 24, posiadająca
10 000 wyjdzie za oficera wzgl.
urzędnika,

Panna
lat 19, mająca obłąk kamienice
bez długu, wartości 100 000 wy-
jdzie za dzielnego, przystojnego
kupca,

Kawaler
lat 34, właśc. składu bławatów,
kamienicy, obrót 150 000 rocznie,
poślubi panna, gotówka potrzeb-
na 10—15 000,

Kawaler
lat 35, właśc. kamienicy, wartości
400 000, poślubi pannę do lat 30,
dla spłat potrzeba 30—50 000, Za-
poznanie dyskretnie ułatwi

**„Runo” Gdynia,
Świętojańska 77**
ng 49 030

Kawaler
lat 39 na stanowisku mieszkanie
własne, poszukuje żony wysokiego
wzrostu, zgrabna, inteligentna, —
Oferty z fotografią, która się
zwraca do Kuriera Poznańskiego
zdg 15 952

Młoda
sympatyczna, szuka starszego za-
mężnego pana w celu matrymo-
nialnym, Oferty Kurier Poznań-
ski zdg 16 336

Wybitnie
przystojnego, ładnego szwagra
wyswatam kawalera szatyna o
sentymentalnych oczach, idealny
material na meza, religijny, inte-
ligentny, wykształcony, zapew-
niona egzystencja, który pragnie
poślubić prawdziwą miłością mło-
dą, zgrabną, ładną, sentymentalną
panienkę, Majątek nie koniecz-
ny, ewentualnie mile widziany,
Dyskretna zapewniona, Zgłosze-
nia Kurier Pozn. zdg 16 345

Kupiec
bławatnik wdowiec samotny, siłę
wzroku szuka żony gotówką lub
przedsiębiorstwem, Oferty Kurier
Poznański zdg 16 334

Idealny
bardzo przystojny, dobrze sytu-
owany kawaler, szuka pięknej,
możliwie ponażnej towarzyski
życia, Poważne oferty z fotosem
Kurier Poznański zdg 16 118.

7. SPRZEDAŻE

Wózki
taniej wybór, Trąbaczynska, Pie-
rackiego 11, podwórce, Asygna-
ty „Kredyt”, zdg 15 477

Biżuteria Paryska
pończochy najtaniej

„Nowości”
Plac Światokrzyński 4, zdg 10 111

Restauracja
Focha 82, zdg 13 337

Bechsteiny, Blüthnery
pianina od 475,—
dogodne warunki
kupna

Drygas,
Trzeciego Maja 4
**naprawy
strojenia**
ransporty forte-
pianów fachowo najtaniej,
zdg 14 315

Tapczany
leżanki, fotele klubowe, różne in-
ne modele, wysyłane okazynie
Jezuicka 10, (Świętosławska)
Pg 29 940-35,83

Futra
najtaniej kupisz tylko w nowo-
otwartej od 1 września własnej
wytwórni futer, Modernizuje i re-
paruje tanio, Przyjmuję asygnaty
„Kredyt”, Podgórną 14, m. 2,
zdg 13 694

Futra
lisy, skóry, najtaniej kupisz tylko
u Dobrowolskiego, Marcina 1,
zdg 13 695

Kawiarnia - śniadnia
stary zaprowadzony lokal, cen-
trum, cena 3 000,— Oferty Ku-
rier Poznański zdg 14 241

Jadalnia
orzechowa, solidne wykonanie,
cena reklamowa tylko 425,— Je-
zuicka 10, Świętosławska,
Pg 29 941-35,82

Drut koleczasty
t

Modne krawiectwo

Firma

EDMUND RYCHTER

U SZCZYTU DOSKONAŁOŚCI

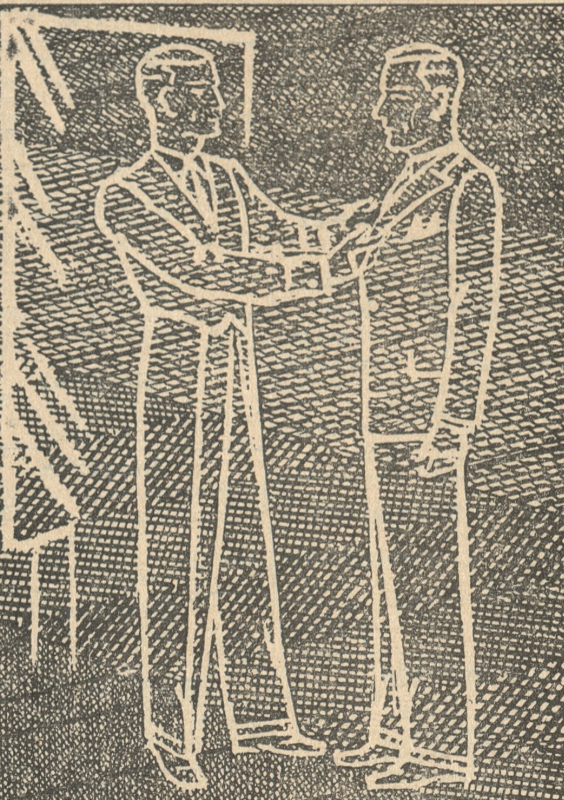
Szereści i udolnionych krojczych - każdy w swoim zakresie

Niedościgniony wybór w materiałach

EDMUND RYCHTER POZNAŃ

OSTRÓW (WŁKP.) RYNEK i UL. KALISKA

FR. RATAJCZAKA 2
WROCŁAWSKA 15
WROCŁAWSKA 14

Podwozia
mleczarskie używane części samochodowe, opony dete, pełne, zakup — sprzedaż, „Automagazyn” Jakuba Wujka 9, telefon 75-17, Ng 47 364-5

Teki
torby szkolne
Śniadanki
Walizy — najtaniej Tomsza, Woźna 18, Hurt. — Detal. Własne wyroby, ng 48 220-1

Fabryka mebli
polecia meble wszelkiego rodzaju Józef Matuszewski, Wrocławska 19, dg 24 024

Przepisowe fartuszki szkolne
wszelka bielizna pończoszki, wyprawy dla pensjonarek, gimnazjastów, Fabryka Bielizny
J. Schubert
Stary Rynek 76, Pg 29 150-32, 14

Piece, wanny
kapielowe
zlew kuchenne, Siedzenia
klozetowe polecia wyjątkowo tanio, Koska, Poznań, Dominikańska 5, Ng 47 417

Maszyny do pisania
nowe, używane z gwarancją, wymiana, dogodne spłaty, Kochanowicz i S-ka, Nowocześnie 13, obok 3 Maja, Pg 29 142-33, 79

Samochody używane
w wielkim wyborze od 1 200 zł. — Cześci zamienne dla „Essex”, „Dodge”, „Steyr”, „Renault” — opony „Continental”
Automotor
Poznań, Plac Nowomiejski 7, — telefon 34-01, dg 24 187

Pianino
używane, dobrze utrzymane sprzedać korzystnie Centralny Magazyn Pianin, Poznań, Pierackiego 11, Ng 48 750

Ford Junior
limuzyna czteroposobowa, doskonałym stanie, 2 500, Puszczkowsko, inż. Niekrasz, zdg 14 274

Motocykl „Phänomen”
motorem Sachs 2,75 KM 2 biegi i wolny światło elektryczne, Bezpodatkowy, Rejestracja jak rower, Cena 695,—
Wul. Gum,
Poznań, Wielkie Garbary 8, Pg 29 113-19, 79

Winogrona
5,30 pięciokilowa przesyłka, „Es-Wu”, Zaleszczyki, zdg 14 407
drzewo
budowlane stolarskie, Górna Wilda 74, zdg 12 961

Skład delikatesów
w centrum z powodu wyjazdu — sprzedam lub czynny współnik, Oferty Kurier Pozn. zdg 14 734

Kuchnie
nowoczesne polecia stolarnia, Grobla 18, podwórze, zdg 14 782

Skład obuwia
z powodu choroby tanio sprzedam Oferty Kurier Poznański zdg 14 745

Junkersa
piec gazowy nowoczesny
Elektrolux
korzystnie sprzedam, Małeckiego 25, m. 5, zdg 15 535

Skład
konfekcji, blawatów, artykułów, męskich, miasto powiatowe, garnizon, powodu wyjazdu natychmiast sprzeda, do objęcia około 8 000,— zł. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 784

„Meble W. Paetz”
Najnowocześniejsze wzory niskie ceny Poznań, Wrocławska 15, Coroczna wystawa na Tarasach Międzynarodowych, Ng 48 796

Granit
13 mtr na stopnie, nagrobek pod parkan, Stasica 10, m. 6, zdg 15 255

Sprzedam
fortepian krótki 350,— Express do kawy 350,— Bilard autom. 120,— Ogród dział, Chociszewskiego, Restauracja, zdg 15 494

Szopy
z drzewa znajdujące się przy ul. Wierzbiciej 25, o powierzchni 385 m² i 270 m² sprzedam na rozbiórke, Obejrzeć można zgłoszyszy się uprzednio u stróża p. Mildego przy ul. Przemysłowej 32 Pismem oferty z podaniem ceny do dnia 8. bm. przyjmuje Teodor Staniewski, Poznań, Składowa 1, m. 5, zdg 15 384

Okazyjnie
do nabycia dobrze prosperująca jadalnia wraz z umebłowaniem mieszkaniem nadającym się na mały pensjonat w najlepszym punkcie

Gdyni
Byt zapewnił, Oferty Kurier Poznański zdg 15 377

Dębowy
gabinet męski, dobrze utrzymany okazujecie, Jezuitka 10, (Świętosławska), Pg 29 945-35, 78

Kapelusze
welurowe
Bielizna, Krawaty, Trykoty, Pończochy, Rękawiczki,
najkorzystniej
M. Svenda,
Stary Rynek 65, Ng 48 797-8

Kapelusze
damskie filcowe, aksamitne, żalobne, berety, nowości, wybór — najtaniej, Lewicka, Wielka 8, i Kraszewskiego 17, zdg 15 419

Kolonialke
mieszkaniem tanio sprzedam, — Adres Kurier Poznański zdg 15 754

Szafę
duża bukowa tylko do rzeczy stoi u Hartwiga, Informacje Majchrowicz, zdg 15 752

Chevrolet
4 cyl. podwozie osob. gotowe do jazdy sprzedam, Proszak, Poznań Dąbrowskiego 33, zdg 15 687

Futro
bobry sprzedam, Górna Wilda 41 m. 3, zdg 15 742

Wózek
dziecięcy tanio sprzedam, Kolejowa 10, m. 6, zdg 15 741

Węgiel
drzewny retortowy do prasowania i samowarów polecia Sz. Konrad, Piekary 6, zdg 15 635-6

Wiktoria
Czysz,
Szkoła 11
Torby
Teki
Śniadanki
szkolne,
P 29 149-32, 8

1 200 samochodów
rozebranych używane części podwozia mleczarskie opony najtaniej w firmie Autoskład, Poznań, Dąbrowskiego 89, tel. 46-74, zdg 23 879-80

Kolonialke
tanio sprzedam, Wskaże Agentura Marsz. Pocha 79, zdg 15 102

Motocykl
A. S. tanio sprzedam, Dąbrowskiego 45, podwórze, mieszk. 1, zdg 15 149

Samochód
limuzyna 800 zł. Poznańska 31, fryzjer, zdg 14 867

Kawiarnie
śniadalnie sprzedam, Poznań, — Wielkie Garbary 14, zdg 15 198

Karetki
elegancka 4 osobowa na gumach, Rożana 18 — 3, zdg 14 700

Powóz
lekki, półkryty na gumach, Poznań 18 — 3, zdg 14 701

Maszynę
pisania tanio, Małeckiego 33 — m. 6, zdg 14 843

Skład
papieru, tytoniu, z powodu choroby korzystnie na sprzedaż, Adres Kurier Poznański zdg 15 185

Wagę
wozowa 10 ton, nowoczesna, momentalnie odciażeniem sprzedam Oferty Kurier Poznański zdg 16 262

Wózki dziecięce lalkowe,
łóżka dziecięce, zabawki w wielkim wyborze po bezkonkurencyjnie niskich cenach polecia największy chrześcijański magazyn w Polsce:
L. Krause
Poznań, Stary Rynek 25/28, — Przyjmujemy asygnaty, Pg 29 911-35, 66

Sypialnię
kupie szafy pojedyncze, nowe i używane, najkorzystniej, Komis. Słusarska 6a, zdg 16 234

Korzystajcie
z usług Wydziału Propagandy „Kuriera Poznańskiego”, zdg 15 065-6

Tatra
Regina i inne doskonałe maszyny na spłatę najtaniej u Płigierskiego, Poznań św. Marcin 23 zdg 15 445-6

Meble
kupuje się najtaniej u Bakosia, Stary Rynek 51 zdg 13 482-3

Rzeźnictwo
śródmieście, dobrze prosperujące korzystnie sprzedam, Oferty Kurier Poznański zdg 12 723

Ciężarówka
Chevrolet, 3 ton, model 1936 — przejechane 28 000 km sprzedam korzystnie, Oferty Kurier Pozn. zdg 15 214

Pieczek
gazowy dwupalnikowy, lampa elektryczna tanio, Traugutta 29, mieszk. 3, Willa — Maskot, zdg 15 513

Oficerski
plaszcz jak nowy dla p. leśników tanio, Oferty Kurier Poznański zdg 15 543

Sypialnia
mahoniowa, 2 lustra 160,— szafki stojące do zegara, łóżko angielskie, krzesła rozmaite, Stolarska, Mostowa 17, zdg 15 467

Fabryka
cegła piaszcz. wapiennych i tartak do nabycia po korzystnej cenie, Gdzie? wskaże Kurier Poznański dg 24 323

Kozły
żelazne 5 sztuk do klejenia i formierowania sprzedam, Oferty Kurier Poznański zdg 15 076

Okazyjne kupno
z powodu likwidacji mego przedsiębiorstwa sprzedam zaraz za gotówkę: 1 ciężarówkę 2 tonówką 4 cylindrowką dobrym stanie gotowa do jazdy marki „Dodge” cena 1 450,— zł. 1 limuzyna 5 osób 6 cylindrowką bardzo dobrym stanie gotowa do jazdy marki „Essex Supersix” cena 1 350,— zł. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 14 945

Kawiarnie
w centrum sprzedam, Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 14 957

Dogi
młode tanio, Staroicka 63, zdg 15 361

Wagę
bydleca sprzedam, Jankowiak — Poznań, Strzelecka 15, zdg 15 366

Expresso
średni sprzedam, Restauracja — Gajowa 5, zdg 15 382

Składane
łóżko materac, Grobla 30 — 21, zdg 15 450

Pianino
krzyżowe, Ratajczaka 14, m. 14, zdg 15 400

Doga
ostra tresowana z papierami — sprzedam, Oferty Kurier Pozn. zdg 15 700

Wyżeł
dobrej resury sprzedam, Bańka, leśnik, Obrzycko, Szamotyły, zdg 15 699

Dobrze
zaprowadzony skład kolonialny z powodu choroby sprzedam, Wskaże Kurier Pozn. zdg 15 695

Skład
delikatesów i owoców przy ruchliwej ulicy świetny interes, powodu wyjazdu korzystnie sprzedam, Adres Kurier Pozn. zdg 15 678

Fotele
nowoczesne tanio, Tapicernia, Małeckiego 33, zdg 15 668

Wypredaży
mebli rozmaitego tanio, Dom Komisowy, Sławkowska 39, zdg 15 691

Skład spożywczy
mieszkaniem odstąpię 300, Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 15 762

Skład
śródmieście sprzedam tanio, dobra egzystencja, Oferty Kurier Poznański zdg 15 740

Pianino
bardzo dobre sprzedam, Górna Wilda 41, m. 3, zdg 15 798

Ciężarówka
2½ ton z powodu wyjazdu okazujecie, Marszałka Piłsudskiego 22, zdg 15 786

Angory
kocięta rasowe, Łódzka 24, m. 9, zdg 15 783

Skład papieru
tytoniu, galanterii 23 lata zaprowadzony śródmieście, niska dzierżawa, Oferty Kurier Pozn. zdg 15 681

Wannę
emaljonowaną okazujecie sprzedam, Poznań, Małe Garbary 3, stolarska, zdg 15 619

Myśliwskie
psy rasowe, 9 miesięczne
Waga
do bydła, 2 000 kg, suwanym ciężarkiem, przyrządem kartek kontrolnych korzystnie sprzedam, Zgłoszenia Birkenfeld, Jarocin, Targowa 18, ng 49 583

Pianino
czarne, dobre sprzedam, Poznań, ul. Garnarska 3, m. 8, zdg 15 158-9

Szczęśliwe
obraczki ślubne, zegarki od 15 zł polecia Chwiłkowski, Bazar, Nowa 8, zdg 15 916-7

Trykotarskie
maszynny pończoszniczo mało używane, nowe korzystnie, Reparać, przeróbki wszelkich maszyn przyjmujemy, Rybaki 9 — 18, zdg 15 053-4

Piekarnię
w pełnym biegu centrum Poznania sprzedam, Informacji Ratuszowa 31, restauracja, zdg 15 954-5

Nowoczesne
aparaty stalowe do rolek papierowych wszelkiego rodzaju wytwórcy — Hankiewicz, Szewska 21, Poznań, ulica
Pg 29 910-57, 280

Pianola
marki „Ecke” 45,— okazja Jezuitka 10 (Świętosławska), Pg 29 946-35, 77

Dźwigary
belki stropowe, kantówka, cegła, kamienie tanio sprzedam, Rozbiórka, Kościelna 9, zdg 16 026-7

Materace
tapczany, leżanki, garnitury klubowe najtańsze wprost pracownia Wielkie Garbary 18, narożnik ul. Woźnej, suterna, zdg 16 009-10

Sypialnie — jadalnie kuchnie
gabinety — leżanki — tapczany oddzielne biurka — szafy — stoły — krzesła najkorzystniej polecia

Woźna 16,
zdg 15 836

Jadalnia
debowa, maszynowa, na dwanaście osób, bufet inkr. 2,60 tylko 480,— wyjątkowa okazja Jezuitka 10, — (Świętosławska), Pg 29 947-35, 76

Kompletna Sypialnia 295,— kuchnia 82,—
tylko Woźna 16, zdg 15 835

Zaprowadzony
zakład fryzjerski aparatami Poznaniu, Oferty Kurier Poznański zdg 15 885

Skład
kolonialno-delikatesowy w dobrym punkcie z przyległym 2 pokojowym mieszkaniem, kuchnia i łazienka od zaraz na sprzedaż, Zgłoszenia Kurier Poznański pod zdg 15 614

Ostatni tydzień
wypredaży likwidacyjnej „Drogerii Farnej”, Wrocławska 38, zdg 15 793

Hotel
restauracja tanio sprzedam lub przyjmie współnika, do spółki potrzeba 18 000,— złotych, miasto powiatowe, Oferty Administracja Kuriera Poznańskiego ng 49 584

Torby
szkolne
Teki
śniadanki, najtaniej Baumgart
Wrocławska 31, dg 24 144-5

Skład
owoców dobrze zaprowadzony, 50 lat, z powodu choroby sprzedam, Adres Kurier Pozn. zdg 16 012

Meble
Chcesz korzystnie kupić być zadowolony z obsługi to z całym zaufaniem na Jezuitka 10 (Świętosławska), Asygnaty Kredyt

„Dom Okazyjnego Kupna”
Pg 29 733-3 567

Skład papieru
centrum
Bydgoszczy
egzystujący od 18 lat, z powodu zmiany stosunków rodzinnych jest do sprzedania, Oferty Kurier Poznański zdg 15 982

Wielki wybór Kryształów
różnych innych drobiazgów najniższe ceny tylko Jezuitka 10 (Świętosławska), — Asygnaty „Kredyt”

„Dom Okazyjnego Kupna”
Pg 29 734-3 568

Skład
towarów krótkich śródmieściu — skrzyżowanie ulic 15 lat egzystuje sprzedam towarem lub bez, Oferty Kurier Pozn. zdg 16 217

Dogę
młoda sprzedam, Hetmańska 7 I, zdg 15 949

Młyn motorowy
w mieście, 10 tonowy, dobra okolica, interes dobrze zaprowadzony z powodu stosunków rodzinnych sprzedam, Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 15 934

Wóz
kastowy 2½ cala sprzedam, Dąbrowskiego 115, Góderski, zdg 15 643

Prostotrzemacze
dal dzieci i dorosłych najtaniej w firmie:
Dom Sanitarny
Poznań, Br. Pierackiego 19, Wielki wybór wszelkich artykułów do pielęgnowania chorych, dg 24 332

Opone
450×17, Strzelecka 28 a — 3, zdg 15 654

„Opona”
Zakłady ukanizacyjne — naprawiają duże wyrzwały, oherwane rany, pokłnięte druty, daje gwarancje, Skarbowa 22, zdg 15 653

Ubranie
smokingowe średnia figura, Gramofon szafkowy, Woźna 2, m. 11, zdg 15 649

„Polski Fiat”
ekonomiczny 2 500,— Bloch, Aleja Marcinkowskiego 15 — 5, zdg 15 797

Przez Polskie Radio cały świat słyszysz i podziwiasz instrumenty
„Arnold Fibiger”
Kalisz, Szopna 9, Przedstawicielstwo:
Centralny Magazyn Pianin
Poznań, ul. Pierackiego 11, Niskie ceny, dogodne warunki, Ng 48 800

Pianino
czarne zagraniczne tanio, Debiec, ul. Jaśminowa 6, przy Świerczewskiej, zdg 15 704

Fortepian
używany sprzedam, Szczanieckiej 7 a, m. 8, zdg 15 688

Kurtka
zrebec szczupła fig., 60 zł, Dąbrowskiego 65, II, pr. krawcowa, zdg 15 608

Szpica
sprzedam, Skarbowa 21 — 16, zdg 16 214

Fryzjerie
spieszenie sprzedam, Oferty Kurier Poznański zdg 15 285

Restaurację
w centrum sprzedam z powodu choroby, egzystencja zapewniona, Oferty Kurier Pozn. zdg 16 260

Sprzedam
kompletny aparat kinowy dzwiokowy marki A. B. G. Oferty Kurier Poznański zdg 16 259

Fotel dentystyczny
sprzedam korzystnie, Górna Wilda 22, m. 2, dg 24 368

Magle
nowoczesne, elektryczne, ręczne
oraz domowe magły — prasow-
nie nagrodzone złotymi medalami
dostarcza Fabryka Magli, M.
Jankowiak Poznań Staroleka —
telefon 19-47 — dz. 23 768/9

Powozy
kryte wolant półkryty, amery-
kańska tania, Adamski, Piaskowa
7. — dz. 15 802/3

Kupujac
Rower
5-letnia gwa-
rancja
**Poznań-
skiej
wytwórni
rowerów**
placisz cene fabryczna. Bracia

Nowaczki
Poznań Górna Wilda 30. Przy-
mujemy asygnyaty Kredyt.
ng 47 939-40

Półwiejska 3
A. Benenowski
Obrączki olbrzymi
wybór. — dz. 24 075/6

Samochód
Chrysler w dobrym stanie ko-
rzystnie na sprzedaż

Motor
440 V. 3 K. M. w dobrym stanie
korzystnie na sprzedaż.

Motor gazowy
lub na okowite 12 K. M.

Dynamo
10 K. M. w dobrym stanie. Tablica
rozdzielcza kompl. z przyrządami
korzystnie na sprzedaż. Tadeusz
Bensch, Dąbrowskiego 42. warsz-
taty tokarsko-mech. Poznań.
— dz. 16 293

Tanio
sprzedam powóz wolant. Granicz-
na, plac wegli. — dz. 16 188

Szafa
biała trzyczciowa, lustrem. —
Józefa 5 — 3. — dz. 16 191

Antyki
niepodrabiane

Pianina
dywany

Gabinety
żyrandole

Salony
Dominikańska 1. — dz. 15 999

Rzeźnictwo
zajęciem elektrycznym, mieszka-
niem, składem korzystnie. Oferty
Kurier Poznański dz. 15 992

Wytwórnia
soków w centrum Poznania tania
na sprzedaż. Oferty Kurier Poz-
nański dz. 15 939

Antyki
wyprowadz. salony, gabinety, ja-
dalnie, po najniższych cenach. —
Pocztowa 22. — dz. 29 935-57.282

Pinczer
tresowany. Pocztowa 22 — An-
tyki. — dz. 29 934-57.286

Włosie
czyste sprzedam, Zygmunta Au-
gusta 2 — 9. — dz. 16 111

Restauracje
przy placu Wolności dobrze pro-
sperująca sprzedam. Nagły wy-
jazd. Adres Kurier Poznański
— dz. 16 110

Piekarnia
ze składem mieszkaniem, okolica
Stary Rynek od gospodarza do
wydzierżawienia. Zgłoszenia Ku-
rier Poznański dz. 15 647

Probiernia-sniadania
sprzedam w centrum. Zgłoszenia
Kurier Poznański dz. 15 879

Skład
urządzeniem. Górna Wilda 38.
— dz. 16 172

Pianino
sprzedam. Woźna 11. Komis.
— dz. 16 169

Fortepian
Irmler, piękny. Dąbrowskiego 44
m. 6. — dz. 16 066

Warsztat
rzeźnicki stajnie, wozownie wy-
najme. Bobek, Poznańska 15.
— dz. 16 067

Urządzenia
składowe każdej branży gablotki
Dąbrowskiego 94. — dz. 16 068

Urządzenia
każdej branży używane. Mickie-
wicza 15. — dz. 16 072

Remington
pisanie, każdy poje. Zgło-
szenia Kurier Poznański dz. 15 732

Zakład
fryzjerski w śródmieściu sprze-
dam. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 727

Motocykl
„Rudge” 50” ccm dobrze utrzy-
many sprzedam. Ul. Masztalar-
ska 8a m. 5 — dz. 15 833

Rzeźnictwo
na sprzedaż z zapędem elektrycz-
nym. Znin. Sniadecka 4. ng 49 095

Zamienie
zamochoń „Minerwa” dobry na
parcele, dopiaco. Oferty Kurier
Poznański dz. 15 912

Broń wszelką
naprawiam
warsztat puzkarski. J. Szymko-
wiak Poznań, św. Marcina 27. te-
lefon 25-63. — dz. 16 297

Antyki
meble, obrazy, świeczniki i dy-
wany sprzedaje Skarbowa 4 m. 8.
— dz. 15 907

Tapczany
fotele, leżanki, kluby, gwaranto-
wanej jakości tylko Wrocławka
nr 14 — dz. 15 901

Piece
kapielowe sprzedam Przybylski. —
Półwiejska 30 — dz. 15 978

Elektrolux
sprzedam okazyjnie. Młyńska 12a
m. 5. — dz. 16 196

Pończochy
fartuski szkolne, berety tania
poleca chrześcijańska firma St.
Giersz, Wielka 10. — dz. 15 452

Garnitur
klubowy, skóra, tania. Sewery-
na Mielżyńskiego 28 — 5. —
dz. 16 036

Łóżeczko
ładne sprzedam. Mostowa 33.
m. 9. — dz. 16 325

Waga
1 000 kg. Polna 29. skład wegli.
— dz. 16 327

Dubeltówkę
kal. 12 tania oddam. Rybak 29.
m. 13. — dz. 16 329

Sprzedam meble
lustro, garnitur pluszowy, stół
okrągły, umywalnie, nowy stółik.
Waly Zyg. Augusta 2. m. 4. —
dz. 16 330

Pianino
czarne, dobrze utrzymane ko-
rzystnie sprzedam. Oferty Kurier
Poznański dz. 16 123.

Harmonium
12 rejestrowa. Piłsudskiego 27
m. 6. — dz. 16 056

Modne
Kapelusze
Koszule
Krawaty
tania. M. Paszek
Poznań. Wrocław-
— dz. 3 447

Polowczyk
młody sprzedam. Piaskowa 6/7.
mieszkanie 1. — dz. 16 264

Jadalnia
debową, bufet, kredens, stół, 6
krzesel, zegar stojący Beckera ko-
rzystnie do nabycia. Dominikań-
ska 3. m. 1. — dz. 16 374

**Najwykwint-
niejszy**
a zarazem najtań-
szy magazyn pla-
szczy i futer dam-
skich w wszelkich
rozmiarach swety,
garsonki, poranniki, kost. nar-
ciarskie. A. Dziukowski, Poznań,
St. Rynek 49. Leszno, Rynek 6.
Asygn. „Kredyt”. Pg 29 937-35.75

Futro
karakulowe, nowe. Masztalarska
7 — 4 — dz. 16 313

Żwiru
większą ilość sprzedam. Adres
Kurier Poznański dz. 16 205

Ford
limuzyna 1929, dobrym stanie ko-
rzystnie. Św. Marcina 46. m. 6.
— dz. 16 177

Sprzedam
gabinet, jadalnię, Oferty Kurier
Poznański dz. 16 308.

Bryczkę
na resorach (handlarka) sprze-
dam. Żydowska 27 — 1. —
dz. 16 307

Salon
jadalnię korzystnie sprzedam. —
Szamarzewskiego 18. m. 4. —
dz. 16 255

Wózek
dziecięcy, modny, dobrym stanie.
Szamarzewskiego 18. m. 4. —
dz. 16 254

8. LICYTACJE
Sala Licytacyjna
Masztalarska 5a
I piętro, sprzeda
prase
piekarską, różne meble,
centryfugę
regaly, kramnice. — dz. 15 613

Wroniecka 6/8
sprzedaje okazyjnie
Jadalnie
sypialnie, kuchnie
Salony
szafy, tapczany umywalnie.
— dz. 15 938

9. HYGIENA
Artykuły kosmetyczne
a więc te środki, które podnoszą
utrwalają i podkreślają urode-
salony kosmetyczne i fryzjerskie —
radzimy ogłaszać w rubryce „Hi-
giena”. — dz. 15 073/4

10. MAJĄTKI
Majątki
blisko Poznania, zabudowaniami,
inwentarzami 900, 700, 600, 500,
120 morgowe gospodarstwa każdej
wielkości korzystnie poleca do
kupna. Paluch, Poznań, Kanta-
ka 8/9. — dz. 15 257

Folwark
Pomorze 350 morg, nadaje się na
plantacje tytoniu. Zgłoszenia
„Par” pod — 57 285.
Pg 29 930-57.285

Z poważną wpłatą gotówkową
kupie
folwark (resztówkę)
obszaru od 400—500 morg z dobra
ziemią, komunikacją i budynka-
mi. Oferty szczegółowe kierować
proszę pod Maria Kutznerowa.
Katowice, Żwirki i Wigury 28.
— dz. 14 904

Rezydencja
450 morg ziemi, wybitnie pszen-
no-buraczanej, w tym 200 morg
jezióra, piękny pałac 20 pokoi
skanalizowany, siła, światło elek-
tryczne, nadkompletne, żywe i
martwe inwentarze krestencja.
Cena 150 000 zł. wpłata do ugody.
— dz. 15 349

190 morg
na Kujawach pszenno - buracz.
prywatne dobre budynki kom-
pletne inwentarze i krestencja.
Cena 55 000 zł. wpłata do ugody.
Zgłoszenia K. Piergies, Strzelno
(Wlkp.) ul. Inowrocławska 1.
— dz. 15 349

Mająteczek
120 morg buraczanej nadkomplet-
nie bez długu, miasto garnizonu-
we zamieniam na kamienice. —
Kwiatkowski, Poznań, Działyn-
skich 10. — dz. 15 964/5

**Resztówka stodziewięc-
dziesiątmorg., dworek**
bez inwentarza 42 000 — wpłaty
7 000. — reszta
amortyzacja
Nowak
Poznań, święty Marcin 22. tele-
fon 12-79. — dz. 15 602

11. KUPNA
Aparat do powiększeń
6x6 nowoczesny. Oferty Kurier
Poznański dz. 14 576

Motor
12—16 KM pedzony ropa nafta,
benzyna, spirytusem, gazem kupie.
Wejman, Poznań, Kościelna
17. — dz. 14 559

Szyn
60—65 mm wysokich lub wyż-
szych luznych lub na podkładach
kilka tysięcy metrów oraz kilka-
dziesiąt wywrotek kupimy. Pe-
Te-Ha, ul. Fredry 2.
— dz. 24 282

Kupuje — sprzedaje
maszyny do szycia, piece westfal-
skie, meble, inne rzeczy. Dom
Komisowy. Podgórna 2.
Pg 29 111

Kupię
wanne kapielowa emaliowana. —
Koryciak, Jeżycka 45. — dz. 16 031

Maszynę
do cicia papieru, szycia, regal do
pisma. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 973

Meble
używane, garderobe, obuwie —
sprzedaje. Komis. Ślusarska 6a.
— dz. 16 235

Pilę
tarczową z podstawą żelazną oraz
ekshauster kupię. Zgłoszenia
Kurier Poznański dz. 16 253

Dywan
duży i mały kupię. Oferty Ku-
rier Poznański dz. 15 900

Balans
kupię, cena? Oferty Kurier Poz-
nański dz. 15 703

Radio
3 lampowe

Metocykl
175 do 350 ccm kupię. Oferty
Kurier Poznański dz. 16 252.

Wózek sanitarny
dla inwalidów wojennych, używany
(dla chorych nóg) zapęd ręczny,
kupię. Oferty pisemne W. Górny,
Poznań, M. Pocha 9. m. 11.
Pg 29 936-95.84

Szttychy
obrazy, porcelane, meble, broń,
srebro złoto, wszelkie starożytno-
ści kupuję „Lamus”. Strzelecka 1
Pg 29 517-33.76

Cynk
i rozmaite metale place najwyż-
sze ceny. R. Gruszczyński, Prze-
mysłowa 22. tel. 73-61. — dz. 12 248

Betoniarke
używana dobrym stanie, motorem
lub bez kupię. Oferty sprzedaje
Kurier Poznański pod ng 49 478

Szalówkę
używana ca 100 m kw. kupię. —
Poznań, Strzałowa 2. m. 2.
— dz. 14 991

Restauracje kawiarnie
dobry punkt. Oferty Kurier Poz-
nański dz. 14 758

Motory elektryczne
prądu stałego i zmiennego, uży-
wane kupię za gotówkę, proszę o
podanie z ceną do Kuriera Poz-
nańskiego dz. 14 774.

Leice
lub inny kupię. Foto - Ognisko.
Szamotuły. — dz. 14 769

Kupię
maszynę do irysów, płytę i mniej-
sze waku. Cene, opis Kurier
Poznański dz. 15 172

Garderobe
używana, inne przedmioty kupię.
Dom Komisowy, Ratajecka 32.
— dz. 15 582

Maszynę
do szycia, używana kupię. Zgło-
szenia Kurier Poznański
— dz. 15 871

Ogrodnictwo
dobre, ładne, nie wielkie, z dom-
kiem mieszkalnym w pobliżu Poz-
nania poszukuję dobrych plantnik-
za gotówkę. Oferty do Kuriera
Poznański dz. 12 488. Agenci wyku-
luczeni.

Drogerie
większą, dobrze zaprowadzoną
kupię. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 875

Samochód
ciężarowy 1—2 ton, kryty kupię.
Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 417

Maszynę
Singer, prawie nowa — kupi-
krawcowa. Oferty Kurier Pozn.
— dz. 15 460

Motocykl
kupię. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 500

Motor
gaz ssący 30 — 40 KM i motor
3 — 5 KM prąd zmienny 220 volt
kupię. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 296

Futro
damskie kupię. Oferty Kurier
Poznański dz. 15 235

Samochody
części, opony, podwozia konne,
zakup — sprzedaż. Autosprzet —
Poznań, Młyna 10. tel. 76-24.
— dz. 539

Lingophon
angielski, francuski, płytami. —
Oferty Kurier Poznański
— dz. 14 229

Kupię
samochód Polski Fiat 508 i 500.
mało używany, cene i stan podać
pocztą Zbierek. Cukrownia W.
Wiśniewski. — dz. 15 348

Psa
czujnego, możliwie wilka kupię.
Zgłoszenia Kurier Poznański
— dz. 15 420

Skunksowy
kolejny, skórki lub kwit lombard-
owy kupię. Oferty Kurier Poz-
nański dz. 15 657

Drogerie
kupię. Oferty Kurier Poznański
— pg 21 094

Kupię
motor Diesel 12—20 koni używa-
ny w dobrym stanie. Oferty Ku-
rier Poznański dz. 16 171

Cieżarówkę
1½ — 2 tonową używaną lecz w
dobrym stanie kupimy. Oferty
Kurier Poznański dz. 16 140

Fryzjerskie
krzesła umywalki kupię. Oferty
Kurier Pozn. — dz. 16 370

Maszynę
damską dobrym stanie prywat-
nych rak kupię. Zgłoszenia Ku-
rier Poznański dz. 16 014

Szlifyerke
do szlifów, wałków, tokarnie, mi-
kromierze, precyzyjne narzędzia.
Oferty Kurier Pozn. — dz. 15 974

12. DO WYNAJĘCIA
Pięciopokojowe
obszerne, komfortowe, słoneczne,
2 balkony, III piętro. Marsz. Fo-
cha 29. Informacje stróż.
— dz. 14 127

Dwupokojowe
kuchnia 25 zł. zaraz. Adres Ku-
rier Poznański dz. 14 145

6
pełno komfortowe, słoneczne,
trzecie piętro. Piekary 9. m. 6.
— dz. 15 475

5 pokojowe
łazienka, Piekary 7, drugie pię-
tro, I. 10. — dz. 14 190

Pięciopokojowe
komfortowe, centralne III, od 1.
10. Pocztowa 5. — dz. 14 199

Ogrodowa 12
sześciorokowe odnowione. In-
formacje m. 7. — dz. 14 449

3-pokojowe I piętro
łazienka, balkony 90 zł. od zaraz
Fr. Ratajecka 11a, administra-
cja św. Marcina 16/17. m. 41.
— dz. 11 656

Pięciopokojowe
siedmiopokojowe II komfort, ga-
raz, centralne ogrzewanie. Wy-
spiańskiego 14. — dz. 10 950

Dwupokojowe
łazienka, bezpodatkowe, kancja
wymagana, wydzierżawie zaraz
Szamarzewskiego 56, dozorca
— dz. 11 823

Przecznica 3
6 pokoi, centr. etażowe, wysoki
parter, ogród, odnowione 2—3.
— dz. 12 217

4 — 3
pokoje z łazienką, elektryką, —
ogród, lasek zdrowotny, willa —
2 dworce, autobusy, 20 km.
Zgłoszenia portier, Poznańska 37.
— dz. 12 229

Pięciopokojowe
Grunwaldzka 5. — dz. 13 340

Dwupokojowe
— czteropokojowe, Focha 82.
— dz. 13 345

Czteropokojowe
willi ogrodem Słoneczna, Wia-
domość Mielżyńskiego 2. m. 5.
— dz. 13 133

4 i 3
słoneczne, bezpodatkowe, Focha
128, gospodarz. — dz. 13 228

Czteropokojowe
willi, nowoczesne, bardzo słonecz-
ne, pełnokomfortowe, parkiet,
centralne, luksusowe, łazienka,
weranda, ogród, pewnym platni-
kom. Ulica Nehringa 6 (Łazarz).
Pg 29 831-34.50

Trzypokojowe
Emilii Szaniackiej 9. dz. 14 966

Pokój
kuchnia 2 lata 30.— zł. Jeżycka
34 — 6. — dz. 14 753

5
pokoje I piętro. Patrona Jac-
kowskiego od gospodarza 1 10.
37. Oferty Kurier Poznański
— dz. 15 057

Siedmiopokojowe
Grotgera tania wynajme, telef.
34-44. — Pg 29 894-37.252

Trzypokojowe
komfortowe, słoneczne balkon —
I piętro, blisko dworca, Lewan-
dowski, Puszczykowsko.
— dz. 49 572

Mieszkanie
5—6 pokoi z centr. ogrzewaniem
od zaraz. Dąbrowskiego 23. m. 4
— dz. 14 718

Cała willę
lub poszczególnie mieszkania Pu-
szczykowsko, willa Helena przy
dworcu. — dz. 14 795

Pokój
kuchnia urzędnicowi Debiec.
Jodłowa 42. Torchała. — dz. 15 090

Czteropokojowe
pełnokomfortowe, bezpodatkowe,
zaraz. Słowackiego 30.
— dz. 15 005

4
z łazienką, balkonem, słoneczne.
Ul. Grodziska 13. I p. 1 październi-
k. — dz. 15 161

3 duże słoneczne
pokoje w willi, komfort, ewentl.
z ogrodem zaraz lub

2
pokoje trzeci, mały, łazienka 55. Olszyna 9, Osiedle Grunwaldzkie. zdg 15 962

Trzypokojowe
czteropokojowe pałazienka, słoneczny. Wszystkie Świętych 3, stróż. zdg 15 962

6 pokojowe mieszkanie
komfortowe na I ptr. centraln. ogrzewaniem przy ul. Jasnej 11, do wynajęcia od 1. 10. Zgłoszenia W. Szymański, ul. Jasna 11, zdg 16 236

5 pokojowe
pierwsze piętro, wolne 1.10. Długa 3, gospodarz. zdg 24 350

Mieszkanie
trypokojowe od zaraz do wynajęcia. Poznań, Fabryczna 18, zdg 16 331

6 pokoi
Ratajczaka 27 m. 4 piętro I od 1. 10. wolne. Ogładać można od 16-18 zdg 16 100.

Dwa
pokoje kuchnia wolne. Ks. Kordeckiego 14, Górczyn. zdg 16 319

2
pokoje (lokale handlowe) wynajmę. 27 Grudnia 14 m. 5. zdg 16 270

Trzypokojowe
mniejsze, odnowione dom ogrodu. W. Marynarska 7. zdg 16 280/81

Sześciopokojowe
Rzeczypospolitej 4. zdg 16 397

Trzypokojowe
II piętro, centralne, ogrzewanie. ul. Spokojna 15 a. Telefon 70. mieszkanie 11. zdg 16 359

Skład
(2 pomieszczenia) przy ulicy Fredry oraz

4-pokojowe mieszkanie
przy Al. Przybyszewskiego do wynajęcia. Oferty Kurier Pozn. nr 49 603

Pokój
na biuro śródmieście telefonem. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 348

Pięciopokojowe
komfort, słoneczne, piece, odnowione. Grotzgera 4. Obejrzać 4-7. zdg 16 210

3-pokojowe
komfortowe przynależności od 1. 10. w willi Osiedle Grunwaldzkie tuż przy tramwaju. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 707

Mieszkanie
pokój kuchnia komfort. Lodowa 18, mieszkanie 14. zdg 16 275

Pięciopokojowe
słoneczne. Pocztowa 28, 4, zaraz Gospodarz. zdg 16 302

Dwupokojowe
kuchnia, M. Focha 131, Zgł. Górna Wilda 30 gospodarz. zdg 16 321

Piwnica
duża. Wrocławka 31. zdg 16 300

Dwupokojowe
trypokojowe. Aleja Metmańska 9, wskazuje dozorca. zdg 16 240

Pokój
kuchnia, Solacz, willa, Mazowiecka 24. zdg 16 355

Piano
krzyżowe, zagraniczne 600,— zł. Plac Sapieżyński 7, m. 10. zdg 16 354

13. SZUKA MIESZK.

Emeryt
poszukuje 2 pokoje kuchnia, elektrycznie, wyżej 1 pt. okolicy Wilczy, od gospodarza. Oferty Kurier Poznański zdg 14 747

Pokoju
kuchnia od pałazienka, śródmieście, 1/2 roku z góry. Oferty Kurier Poznański zdg 15 473

Podoficer
bezdzieln 2 pokoje kuchnia 1. 10. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 585

Emerytka
dwupokojowego, gospodarza. — Oferty Kurier Pozn. zdg 15 416

Szukam
pokoju z kuchnią, wprost od gospodarza, okolica Jezyc, pół roku z góry. Oferty Kurier Poznański zdg 14 703

Trzypokojowe
komfortowego, emeryt od 1 października. Oferty Kurier Poznański zdg 15 484

Stróżstwa
poszukuje dobrze polecony. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 427

Emerytka
trzy, czteropokojowego komfortowego. Oferty Kurier Poznański zdg 15 430

Trzypokojowe
z łazienką Wilda lub Łazarz od zaraz poszukuje urzędnik państwowy. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 286

Wojskowy
poszukuje 2 pokoje z kuchnią — Jezyc — Łazarz. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 980

Urzędnik
poszukuje 3 pokoje kuchnie — śródmieście lub Wilda wprost od gospodarza. Oferty Kurier Poznański zdg 15 340

3
pokoje z wygodami w śródmieściu do zł 55,— pewny platnik. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 664

Profesor
gimn. szuka 3-4 pok. mieszkania blisko centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 15 281

2 — 3
poszukuje. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 511

Etatowa
urzędnik PKO 2-3 pokojowego od gospodarza. Czyszą z góry pół roku. Oferty Kurier Poznański zdg 15 457

Trzypokojowe
czystego, z wygodami. urzędnik etatowy. cena. Oferty Kurier Poznański zdg 15 421

2 pokoje
z kuchnią i przynależn. od 15. 9. rb. Saperska 57. zdg 15 677

Ubikacji
mieszkaniami na pracowni obuwia. Dzierżawa z góry. Oferty Kurier Poznański zdg 13 691/2

Mieszkanie
w śródmieściu 3-4 pokojowe, wygodny poszukuje. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 15 734

Próżnego
poszukuje platniczka najchętniej gospodarza, zabezpieczenie. Oferty Kurier Poznański zdg 15 623

4-5
komfort. zaraz poszukuje właściciel ziemski, komorne w parcelach i gotówce. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 877

3-5
pokoje, okolica Opary, parter. I p. Plac z góry. Zaplace pośrednictwo. Supińska, Działowy 11. zdg 16 130

Inżynier
poszukuje 5 pokojowego słonecznego komfortowego. Oferty Kurier Poznański zdg 15 920

Urzędnik
etatowy 3 pokojowego centrum lub poczetek Jezyc od 1. 10. lub 1. 11. od gospodarza. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 15 889.

2-3
pokoje możliwie z ogrodem. Kapitan Zieliński 57 pułk. zdg 15 950

Instalator
szuka portierstwa. Oferty Kurier Poznański zdg 16 203

3-4
pokoje śródmieście poszukuje. — Oferty Kurier Pozn. zdg 16 178

Mieszkania
mniejszego lub większego do I. piętra, śródmieściu, spiesznie poszukuje pewny platnik. Oferty Kurier Poznański zdg 16 246

Mieszkania
2 lub 3 pokoje szuka urzędnik na stałej posadzie. Bezdzieln. Zgłoszenia do Kuriera zdg 15 897

Emeryt
mała rodzina, pewny platnik, 2 1/2 do 3 komfortowe pałazienki lub później, bliżej centrum do 3 piętra. Parter, pośrednicy wykluczeni. Szczegół. cena Kurier Pozn. zdg 16 004

Kolejarz
dwupokojowego łazienka, piętro gospodarza, pałazienki listopad. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 936

Jednopakojowego
mieszkania poszukują nowożeńcy wprost od gospodarza, oboje pracują lub próżnego pokoju zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 15 921

Starszy
urzędnik etatowy poszukuje czteropokojowego mieszkania, parter, pierwsze piętro, piece. Zgłoszenia gospodarzy administratorów do Kuriera Pozn. zdg 16 061

Dwupokojowego
komfortowego niedaleko śródmieścia pewny platnik. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 124.

Mieszkania
4 — 5 śródmieściu. Pewny platnik. Oferty Kurier Poznański zdg 16 088

15. POKOJE UMEBL.

1-2
osobowy zaraz. Poznańska 26 — m. 11. zdg 14 479

Pokój
Słowackiego 38, m. 4. zdg 14 161

Cieszkowskiego
6 — 7, inteligentnym. zdg 14 483

Gajowa
4 — 10. zdg 14 840

Elegancki
Towarowa 21 a — 24. zdg 15 126

Pokój
panu. Matejki 65, m. 3. zdg 15 119

Dwuosobowy
elegancki, obiady, bez. Konopnickiej 15, m. 3. zdg 15 091

Próżny
duży. Skarbowa 11 — 6. zdg 15 180

Kulturalnej
pani pokój zaraz. Słowackiego 16 — 1. zdg 13 604

Pokój
panu. Strzelecka 2, m. 5. zdg 14 767

Przecznica
9-2 urzędniczkom — studentkom. zdg 15 224

Półwiejska
33 — 8. zdg 15 436

Studentce
przytulny. Matejki 58 — 9. zdg 15 455

Działyskich
2-7. komfortowy, frontowy, utrzymanie, kulturalnym, nie drogo zdg 15 591

Elegancki
jeden — dwuosobowy. Kochanowskiego 5 — 8. zdg 15 592

Wyspiańskiego
19 — 6. zdg 15 507

Balkonowy
duży, przytulny. Wierzbicice 59 m. 5. zdg 15 363

Pokój
Dąbrowskiego 36 — 24. zdg 15 386

Dwuosobowy
frontowy zaraz. Poznańska 46/48 — 8. zdg 15 378

Pensjonat
przyjezdnych Rowecka, Pocztowa 31 — 7. zdg 15 458

Spokojna
25 — 17. zdg 15 413

Wierzbicice
11 — 9. zdg 15 472

Dworcu
Focha 27 — 9. zdg 15 483

Dąbrowskiego
43, m. 6. zdg 15 493

Śniadeckich
7 — 11. zdg 15 505

Klatki
Wrocławska 35 — 3 jedno — dwuosobowy. zdg 15 596

Komfortowy
słoneczny, centralne, spokojnemu. Słowackiego 36 — 8. zdg 15 516

Dwuosobowy
Skryta 10 — 8. zdg 15 523

Śniadeckich
32 — 2. zdg 15 526

Dla
starszego pana. Szkolna 9 — 7. zdg 15 527

Próżny
Wały Jagiełły 2a — 29. zdg 15 528

Jedno
dwuosobowy, dobrym utrzymaniem. Ratajczaka 15, m. 3. zdg 15 542

Czysty
słoneczny, niekrepujący. Wierzbicice 18, m. 9. zdg 15 570

Centrum
czysty, niekrepujący kulturalnemu Marcinkowskiego 18 — 6. zdg 15 573

Grunwaldzka
25 — 12. zdg 15 580

Duży
słoneczny, spokojny, front, kuchnia. Józefa 6 — 9. zdg 15 322

Solacz
2 wspólnie lub oddzielnie z utrzymaniem lub bez, wszelkie wygody, telefon. Aleja Litewska nr. 6. zdg 15 314

Śniadeckich
22-3; 1-2 osobowy. zdg 14 986

Pokój
panu. Focha 32 m. 8. zdg 15 329

Mielżyńskiego
2, m. 7. pokój umeblowany utrzymaniem — bez. panu, panience. zdg 15 021

Paniom
frontowy, łazienka elektryczność. Strzelecka 12 — 9. zdg 15 252

Pokój
pana, panią, tania elektryczność, łazienka, front. Al. Hetmańska 2a — 5. zdg 15 243

Frontowy
najchętniej utrzymaniem. Matejki 5 — 9. zdg 15 259

Utrzymaniem
dwuosobowy. Przecznicza 6, m. 9. zdg 15 240

Student
jednopakojowego wygodami. Zgłoszenia cena Kurier Poznański zdg 15 462

1-2
czysty. Focha 30, m. 3. zdg 15 760

1
lub 2 osobowy. Długa 4-25, parter, elektryczność. zdg 15 759

Półwiejska
22 — 5. zdg 15 757

Komfortowy
Górna Wilda 24 — 1. zdg 15 747

Skarbowa
2 — 9. zdg 15 697

Ładny
Czesława 10 — 8. zdg 15 691

Pokoik
czysty. Szwajcarska 18, m. 22. zdg 15 676

Uczennicę
gimnazjalną przyjmuje utrzymaniem opieką spokojnej rodziny. Strzelecka 11, m. 14. zdg 15 709

2 pokoje
na biura. Ratajczaka 9, m. 7. zdg 15 674

2-osobowe
pokoje z utrzymaniem i bez. Ratajczaka 9, m. 7. zdg 15 673

1
2-osobowy. Składowa 1, m. 21. zdg 15 669

Frontowy
plac Kolegiacki 14/15, m. 10. zdg 15 666

Pokój
Śniadeckich 16 — 8. zdg 15 658

Próżny
paniom lub organizacji. Piekary 8 — 11. zdg 15 772

Dwuosobowy
utrzymaniem. Plac Sapieżyński 2, m. 12. zdg 15 739

Wrocławska
18 — 2, lepszy, front. zdg 15 708

Dwóch
Łakowa 14 — 7. zdg 15 788

Elegancki
Plac Działowy 5, m. 6. zdg 15 787

Niekrepujący
Bukowski, Jarochońskiego 36 — przy kościele lazarskim. zdg 15 611

Dwuosobowy
Śniadeckich 3 — 7. zdg 15 609

Frontowy
Marcina 58, m. 8. zdg 15 608

Panom
Piekary 4 — 7. zdg 15 607

Marcinkowskiego
1, — 4. zdg 16 030

Nowomiejski
10a — 9. zdg 16 029

Studentce
słoneczny pokój za konwersację polską „Par” pod 57.263. Pg 29 914-57.263

Dwuosobowy
Garnarska 2 — 8. zdg 16 150

Pokój
frontowy. Mielżyńskiego 26 — m. 10. zdg 16 146

Niekrepujący
dobrym utrzymaniem bez. Marcina 63 — 10. zdg 16 142

Frontowy
wygodami. Matejki 3 — 3. zdg 16 116

Ładny
jedno- dwuosobowy. Kraszewskiego 5 — 5. zdg 16 181

Pokój
utrzymaniem, klatki schodowej. Skarbowa 4, m. 7. zdg 16 103

Komfortowy
utrzymaniem, Wały Jana 12 — m. 13. zdg 16 106

Grunwaldzka
5, m. 7. słoneczny, elektryczność, łazienka. zdg 16 102

Niekrepujący
Poznańska 50 — 2. zdg 16 326

Dwuosobowy
Kraśnińskiego 14, m. 6. zdg 15 808

Dwuosobowy
Ogrodowa 4 — 8. zdg 15 806

Pokoje
Grobła 18 — 4. zdg 15 840

Piłsudskiego
5 — 9. dwuosobowy. zdg 15 884

20,—
zł dwuosobowy. Wierzbicice 23 mieszkanie 9. zdg 15 883

Jedno-
dwuosobowy. Towarowa 21 — 9. zdg 15 860

Umeblowany
Szwajcarska 24 — 1. zdg 15 856

Śniadeckich
18 — 9, inteligentnym. zdg 14 719

1-2
osobowy. Wrocławka 14 — 9. zdg 15 791

Próżny
solidnym. Polna 21, m. 10. zdg 15 819

Dwuosobowy
Łakowa 21 — 17. zdg 15 651

Jedno-
dwuosobowy utrzymaniem obiad bez. Wrocławka 4 — 2. zdg 15 645

Wierzbicice
41 b — 4. zdg 15 644

Długa
11 — 8. zdg 15 641

Matejki 51 — 1
2 łaznie. zdg 15 634

Dwuosobowy
utrzymaniem. Wodna 17/18, m. 14. zdg 15 633

Składowa
1, m. 20. zdg 15 640

Panu
klatki. Wroniecka 16 — 4. zdg 15 631

Umeblowany
próżny. Jasna 8 — 2. zdg 15 622

W śródmieściu
duży pokój utrzymaniem dla 1-2 osób. Nowa 7, m. 9. zdg 29 938-57.284

Pokoje
Focha 49 — 8-7. zdg 15 878

Klatka
odnowiony. Strzelecka 26 — 5. zdg 15 872

Zielona
2 — 9. zdg 16 166

Marcinkowskiego
1 a — 13. zdg 16 161

Niekrepujący
Marcin 15 — 7. zdg 16 139

Pokoik
Dąbrowskiego 34 — 16. zdg 16 063

Skryta
10 — 1

Umeblowany
elektryczność, Strzelecka 11 — 8.
zdg 16 189

Pierackiego
8 — 12. zdg 16 190

100,—
panience kto pożyczyc? 20% —
Oferty Kurier Pozn. zdg 16 385

Eleganckie
jedno- dwuosobowe utrzymaniem.
Skarbowska 3. m. 4. zdg 16 384

Panu
Ogrodowa 15 — 5. zdg 16 360

Sołacz
willa ładny utrzymaniem, bez.
Mazowiecka 24. zdg 16 356

1
lub 2. Focha 4. m. 5. zdg 16 352

Marcin
32 — 9. zdg 16 351

Lepsze
Śniadeckich 13 — 5. zdg 16 332

Gajowa
4. m. 5. zdg 16 333

Czysty
Strzelecka 2 — 4. zdg 16 290

Pokój
Ogrodowa 5 — 6 II. zdg 16 099

Wielkie
Garbary 48 — 10 elegancki.
zdg 16 122

Pokoik
solidnemu panu zaraz lub 15. Fr.
Ratajczaka 11a m. 69. zdg 16 314

Śniadeckich
6a — 4. zdg 16 315

Matejki
61 — 9. Wilsona, front. centralne.
zdg 16 269

14. ZAMIANA
MIESZK.

Trzypokojowe
kuchnia, zamienie pokój kuchnie
Św. Marcin 64. zdg 15 367

Podgórna
4 pokoje, zamienie na 2 lub 3 po-
koje w śródmieściu. Wabiński.
Podgórna 4 m. 9. zdg 15 890

16. SZUKA POKOJU

Urządnic
poszukuje pokoju zupełnie nie-
krepującego z fortiepianem. Of-
erty Kurier Pozn. zdg 14 801

Ślonecznego
centrum — nie wyżej 11 pietra,
łazienka do 35 złotych zaraz pani
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 594

Student
szuka pokoju od 15 września nie-
krepującego w śródmieściu do 20
zł. Oferty Oredownik, Poznań
zdg 15 696

Urządnic
niekrepującego, czystego do 30,—
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 456

Niekrepującego
pokoju do 20,— z najchłodniej
śródmieściu szuka pani. Oferty
Kurier Pozn. zdg 15 407

Niekrepującego
najchłodniej z klatki schodowej,
śródmieściu, czystego, przysto-
nego w śródmieściu, szuka pani. —
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 408

Urzędnic
pokój czysty, blisko Kuriera. —
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 593

Próżnego
poszukuje małżeństwo bezdzietne.
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 549

Urządnic
poszukuje (zaraz) spokojnego, nie-
krepującego z wygodami, śród-
mieściu. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 558

Pokoju
na biuro możliwość używania te-
lefonu, centrum poszukuje. Zgło-
szenia Kurier Pozn. zdg 15 763

Pokoju
z używaniem kuchni światło elek-
tryczne poszukuje pani. Oferty
do Kuriera Pozn. zdg 15 655

Absolwent
Uniewrystetu, stały lokator szu-
ka niekrepującego pokoju. Zgło-
szenia Kurier Pozn. zdg 16 212

Dwóch
pokój używaniem kuchni. Oferty
Kurier Pozn. zdg 16 013

Poszukuję
pokoju używaniem kuchni do 35.
Oferty Kurier Pozn. zdg 16 373

Noclegu
taniego. Oferty Kurier Pozn.
zdg 16 312

17. ŁOKALE

Skład
przyległe dwupokojowe, łazienka,
Focha 128, gospodarz. zdg 13 227

Ubikacje
w których od kilkunastu lat była
hurtownia obuwia do wynajęcia,
chrześcijańskiej hurtowni brak.
Oferty Kurier Pozn. zdg 13 225

Cztery
pokoje na biura. Plac Wolności
17, u portiera. zdg 13 374

Ubikacje
handlowe centrum potrzebne od
zaraz. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 891

Ubikacje
obszernie spedytorskie również na
inny cel odda Cichocka, Strze-
lecka 14 a. zdg 16 257

3
ubikacje fabryczne, wydierżaw-
ie kociol parowy 6 atm. sprze-
dam. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 023

Lokalu
5-6 pokojowego, centrum poszu-
kuje Aeroklub. Szczegółowe ofe-
rty Kurier Pozn. zdg 24 353

Skład
wolny. Długa 3. gospodarz.
zdg 24 349

Skład
każda branża mieszkaniem wy-
dierżawie. Buku. Rynek. Zgło-
szenia Judek, Smigiel. zdg 13 226

Dwie
ubikacje na cele przemysłowe lub
inne przy Półwiejskiej do wynaj-
ęcia. Zgłoszenia Fr. Ratajczaka
31 — 5. zdg 15 480

Lokal
handlowy, dwie ubikacje zaraz.
Wielkie Garbary 34. Informacje
Dąbrowskiego 33. garaż. zdg 15 337

Śródmieście
lokal z dużą salą podnamiemy
na zebrań, zabawy, koncerty.
Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 15 362

Skład
urządzeniem, mieszkaniem tano
sprzedam. Adres Kurier Pozn. zdg 15 478

Pracownia
obszerna na cele przemysłowe.
Dąbrowskiego 36. wiadomość zo-
spodarcza. zdg 16 064

2 ubikacje sklepowe
warsztat, magazyn przechowania
Marsz. Focha do wynajęcia. Su-
sarek, Rynek Śródecki 9. telefon
52-54. zdg 16 366

18. DZIERŻAWY

Młyn
parowy, 25 ton, nowoczesny. Po-
znańskie, korzystnie, bez kaucji
oddam. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 313

Skład
w Bydgoszczy, centrum miasta,
nowocześnie przebudowany, ca 45
kw. mtr. powierzchni, poza tym
1 pokój ca 18 kwadr. mtr., nat-
ychmiaszt do wynajęcia. Piotrowski.
Bydgoszcz. Dworcowa 22.
zdg 49 419

Tysiąc dwięściemorg.
65 000.—

Siedemsetmorg.
40 000.—

Trzystapięćdziesiątmorg.
22 000.— wiele innych
polecam

Nowak
Poznań, święty Marcin 22.
zdg 15 686

Restaurację
wydierżawiam na prowincji, sala,
ogrodem itd. Oferty Kurier
Poznański zdg 15 327-8

Młyn
motorowy

stocentnarow.
przemiały, pierwszorządne urza-
dzenie

dworkiem
mieście, objęcie 5 000.—

wydierżawi Nowak,
święty Marcin 22. telefon 12-79.
zdg 15 600

Dzierżawa
300 mórg i 80 mórg. Józef Pło-
szyński, Mogilno 5. Ng 48 804

22. ZGUBY

Zguby
kompletne kolo autobusowe opo-
na nowa „Stomil” nr 37 060 3286
rozmiar 32x6 zgubiono na trasie
Poznań — Staszew — Głuchowo
— Czempin. Znalazcy odpowied-
nie wynagrodzenie. Zgłoszenia
Jan Roszak, Krzywiń.
zdg 14 989 90

Skradziono
lub zagubiono dnia 26. 8. na dro-
dze Sucha — Żerków teke z wa-
żnymi dok. w tym 8 weksli a 1000
zł z podpisem Anna Górska, —
które unieważniam. Proszę od-
da za wynagrodzeniem. Górski.
Sucha, pow. Jarocin. zdg 14 759-60

23. ROZMAITE

Obiadów
dietetycznych prywatnie poszuku-
je starszy urzędnik Poznań. Ła-
ska we oferty Kurier Pozn. zdg 14 205

Detektywne
biuro

Greif
od 25 lat, dochodzenia, obserwa-
cje. Cieszkowskiego 8. zdg 14 299

Fryzjerzy
Aparaty — szuszar-
ki trwałe onduła-
cji, elektryczne, ga-
zowe — najtańiej
Wenzlik. Al. Mar-
cinkowskiego 19.
Ng 46 561

Przepisuje
na maszynie różnych językach. —
Cieszkowskiego 7. m. 5. zdg 15 553

Wytworny
wygląd i elegancje każdej Pani
potęguje

Suknia — płaszcz
lub
kostium
wykonany w Salonie mód-
„Mira”.
św. Marcin 32. telefon 47-84.
ng 49 332

Platformy
cirka 30 cetrarow jak nowe za-
mienię na większą. Oferty Ku-
rier Pozn. zdg 48 794

Garderobę
damską, męską, dzieciecą czyści.
farbuje „Barwiarz”, ul. św. Mar-
cin 54. Założona garderobę wyko-
nuje 24 godzinach. zdg 15 478

Wróży
najpopularniejsza chiromantka
Poznań. Piekary 6 — 2.
zdg 15 402

Światowej sławy
Chiromantka Grafolog-
Fizjognomistka
Jakubowska
Zdumiewająco przepowiada prze-
szłość, terażniejszość, przyszłość,
loterie. — Ratajczaka 15 — 10.
Pasaż Apollo. zdg 15 434

Haftuje
rysuje — różne nici. Półwiejska
15 — 4. zdg 15 529

Chłopczyka
ładnego oddam na własne — lub
wychowanie. Oferty Kurier Po-
znański zdg 15 569

Matrymonialne
wywiady, obserwacje, dochodze-
nia Biuro Detektywów „Oko”.
Stary Rynek 71 72. zdg 15 574

Obiady
domowe. Jasna 8. m. 3.
zdg 15 551

Wizytówki
setka złotej. — Wszelkie druki
szybko, tano. — Ekspresdruk.
Zalachowski. Grudnia 5.
zdg 23 873

Kto
wypożyczy utwór Orzeszkowej
— Tolstoj? Wzamin może coś
uszyć, praca pierwszorządna. —
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 026

Przepowiednie
sprawdzone. Dziękuję wróżyce —
Pilsudskiego 5 — 8. Jarczewski.
zdg 13 380

Akuszerka
Kowalewska. Łąkowa 14 śród-
mieściu panom zainteresowa-
nym wszelka pomoc porady.
zdg 15 476

Bacność
chłopczyka 4 miesięcznego oddam
na własność za wynagrodzeniem
ze strony odbiorcy. Oferty Kurier
Poznański zdg 15 390

Futra
wykonuje modernizację, naprawia
Urbanicki. Al. Marcinkowskiego
18 — 4. zdg 15 694

Znana Adarelli
przepowiada
z Braminów. — reki. Przyjmuje
również w niedzielę do 9 wieczór.
Podgórna 13. mieszkanie 10.
zdg 15 611

Modne
kostiumy, płaszcze, komplety wy-
konanie pierwszorządne. B. Ma-
zur. Wrocławska 1. zdg 15 710

Szukasz
rzemieślnika i jego pracy? Prze-
rzyj rubrykę „Popieramy rzem-
iosło”. zdg 15 071 2

Dykta Dykta Dykta
najlepsze, najtańsze, nowy trans-
port. Skład fabryczny
św. Wojciecha 28.
Ng 47 353 4

Akuszerka
Poznań, Strzelecka 2
przy Świętokrzyskim
przyjmuje udziela porady, pomo-
cy położniczej. zdg 23 872 3

Przeprowadzki
samochodami meblowymi usku-
tecznia Autoprzewóz. Poznańska
51. telefon 16-30. 3 Maja 6. tele-
fon 28-59. zdg 18 044 5

Wykwintnie
tano szyje. Słowackiego 30 — 3.
zdg 16 070

Obiady
prywatne od 70 gr. Skarbowska 15
m. 7. zdg 16 224

Futra
odnawiam, modernizuję, reperuje
Pracownia Futer Pietrzak. Pie-
kary 22. telefon 38-44. zdg 15 737

Akuszerka
Grobla 29 a. udziela porady, pomo-
cy. zdg 16 042

Sellima
słynna wróżka przepowiada za
złotej. Półwiejska 31 — 12.
zdg 16 019

3
letniego chłopczyka oddam na
własne. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 144

Słynna
chiromantka trafnie przepowia-
da przyszłość, terażniejszość. —
Szewska 21 — 5. zdg 16 032

Broń wszelką
naprawia
Warsztat Puzkarski 7. Szymko-
wiak. Poznań. św. Marcin
27. zdg 16 305

Przepisuje
maszyną najtańiej naukowe oraz
wszelką korespondencję. Poznań.
Pocztowa 15. zdg 16 245

Płaszcz
popielaty jesienny, męski.
Płaszcz
żałobny fig. 44. damski.
Futro
1/4 bronzowe Au-Pasé
Amazonka
3 części nowa okazynie
Ubranie
bez. dobrym stanie tano. —
27 Grudnia 18 — 7. zdg 16 291

24. NAUKA

Stenografii
pisanie maszyną. księgowości.
Strzelecka 33. zdg 11 518

Student
starszy, energiczny udzieli lekcji
zakresie wszystkich klas gimn.
specjalność: łacina, grecki, fran-
cuski, niemiecki, polski. Bardzo
dobre referencje. Chętnie na wieś
Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 14 533

Szkoła
Tańców
Szkoła.
Szarskiego, Pierackiego 12. tel. 38-08.
Kurs początkujący poniedziałki, piatki,
dla osób starszych
środy. zdg 15 241

Prof.
rutynowany pedagog, przygoto-
wuje do matury. Umiejętność do
szkół. Gwarantuję zawsze dodat-
nie wyniki. Pierackiego 10 — 9.
zdg 14 312

Francuski
konwersacja. — Przygotowanie
matury. (Dyplom paryski). Sło-
wackiego 36. m. 8. zdg 14 754

Szycia
kroju gruntu. kto wyuczy w
przeciągu trzech miesięcy.
Oferty Kurier Pozn. zdg 14 114

Institutrice
diplômée vient de rentrer de Pa-
ris. S'adresser Kurier Pozn. zdg 15 524

Studium
niemieckiego metoda akademii
berlińskiej. Gramatyka, konwer-
sacja, literatura, korespondencja.
Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 15 525

Matematyka
fizyka do matury, matemat-przy-
rodnic, poszukuje korepetytora.
Oferty Kurier Pozn. zdg 15 545

Szkoła
tańców. Szczerkówny. Działyń-
skich 7. part. lewo. zdg 15 501

Niemieckiego
udziela. Strona 26 — 11.
zdg 15 531

Niemieckiego
lekcji i konwersacji udziela aka-
demik niemiecki. Oferty Kurier
Poznański zdg 15 572

Lekcyj
zaraz udzieli student. Oferty Ku-
rier Pozn. zdg 15 307

Studentka
energiczna, udzieli korepetycji: —
specjalność łacina, francuski, ma-
tematyka. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 306

Rutynowany
korepetytor przyjmie ucznia, za-
kres szkół średnich, przygotowuje
do matury, wyniki zawsze dodatnie.
Matejki 7. m. 17. zdg 13 847

Korepetytora
matematyki poszukuje maturzyst-
ka. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 15 338

Student
udzieli korepetycji za mieszkanie.
Specjalność matematyka, fizyka,
łacina, greka, francuski. Zgło-
szenia Kurier Pozn. zdg 49 566

Matematyki
algebry, fizyki, gruntu. kto
Łaskawie udzieli. Oferty Kurier
Poznański zdg 14 231

Pod protektorem
Towarzystwa
Polsko - Angielskiego
rozpoczyna się kursy języka an-
gielskiego 16 września i 4 paź-
dziernika. Wpisy codziennie —
godz. 18 — 20, ulica Działyń-
skich 6. m. 5. tel. 40-42
zdg 24 330

Student WSH.
do przygotowania egzaminów —
drugiego roku poszukiwany na
wrześniu październiku. Zgłoszenia
Kurier Pozn. zdg 15 244

Kurs tańców
początkujący rozpoczynam. Śre-
dziński, Zygmunta Augusta 4.
zdg 15 779

Koncertmistrz
Ehrenberg
przyjmuje uczniów początkują-
cych i zaawansowanych. Dąbro-
wskiego 26 — 4. zdg 15 439

Szkoła
Tańców — plastyki
Baletmistrza Szczerka - Szczer-
kowej. Podgórna 6. zdg 15 451

Studentka
rutynowana korepetytorka udzieli
lekcji zakres gimnazjum. Oferty
Kurier Pozn. zdg 15 756

Swetrów
filot, toled, monogramów, haf-
tów wyucza. Sosnińska, Skarbo-
wa 19 — 6. zdg 15 773

Chcesz zdać maturę?
— Kup „Trygonometrie” Flor-
czyka! Łatwa nauka bez pomocy
nauczyciela. Zadania maturalne
rozwiązane, objaśnione. Do naby-
cia we wszystkich większych
księgarniach. Pg 29 928-62 489

Korepetytor (ka)
perfekt matematyka, łacina, —
francuski, czwarta gimnazj. po-
trzebn. Zgłoszenia referencje.
warunki Kurier Pozn. zdg 15 509

Zdolny student
matematyki u-
dzieli

korepetycji
wszystkich przedmiotów zakresu
całego gimnazjum, szczególnie
matematyki, łaciny. Łaskawe
oferty Kurier Pozn. zdg 15 663

Kursy Handlowe
Skrzypczak
plac Wolności 2. Wpisy codzien-
nie. Kursy roczne — półroczne.
zdg 15 134 5

Do egzaminów
przygotowuje szybko i sprawnie,
skutecznie pomocy w nauce u-
dzieli wykwalifikowany korepety-
tor. Zgłoszenia Sekcja Pośred-
nictwa Pracy „Bratniej Pomo-
cy” SSSUP, Poznań, Al. Marsz.
Piłsudskiego 7. tel. 39-46.
zdg 15 259-60

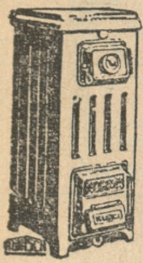
Kursy
Sawickiego
Dypl. W. S. H. Poznań. Kanta-
ka 4. telefon 49-68. Wpisy co-
dziennie. zdg 24 336 7

Kroje
wykonuje Tomaszewska, Wysoka
1. zdg 15 796

Koncesjonowane
kursy nowoczesnego kroju. No-
wak, Wrocławska 33. zdg 24 335

Koncesjonowane
kursy kroju męskiego damskiego
(widona Szapki w Poznaniu, ul.
Wodna 2, Podiu gmody bieżące).
Podręcznik kroju męskiego z 10.
zdg 15 648

Zdrowotne ogrzewanie centralne
do mniejszych mieszkań „NORMA”
Ładna solidna budowa, prosta obsługa, różne wielkości. Koszty utrzymania niższe, jak u zwykłych pieców.
HÖNTSCH I S-KA Sp. z o.o.
ODLEWNIA KOTŁÓW OGRZEWALNYCH
Poznań - Rataje VI.
ng 47 931

Starsza
uczciwa z gotowaniem szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 16 025

Szukam
posady do wszystkiego gotowania. Oferty Kurier Poznański zdg 16 024

Pracznica
uczciwa czysta, pierze szuka prania. Oferty Kurier Poznański zdg 16 147

Panna
inteligentna, umiejąca szyc, znająca wszelkie prace domowe szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 16 289

Wdowa
uczciwa, czysta poszukuje jakiegokolwiek bądź pracy względnie posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 16 148

Szukam
całodziennej posługi, najchętniej Jeżyce. Oferty Kurier Poznański zdg 16 097

Dziewczyna
młodsza, sumienna poszukuje posady najchętniej do jednej lub dwóch osób. Oferty Kurier Poznański zdg 16 121

Dziewczyna
z prowincji poszukuje posady za skromnym wynagrodzeniem. Oferty Kurier Poznański zdg 16 089

Posługi
poszukuje. Oferty Kurier Poznański zdg 15 896

Panienska
kursistka praktyka, niemieckie szycie, szuka posady do dzieci od 15. 9. Oferty Kurier Poznański zdg 16 272

Francuzka
lat 20, poszukuje posady do dzieci. Oferty Kurier Poznański zdg 16 271

Uczciwa
poszukuje jakiegokolwiek pracy lub posługi, ewentualnie posady do samotnej osoby, polecenia do bre. Oferty Kurier Poznański zdg 16 268

Dziewczyna
z dobrą świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 16 266

Posady
z gotowaniem do wszystkiego poszukuje. Oferty Kurier Poznański zdg 16 298

Dziewczyna
czysta, uczciwa, chętna, szuka posady do pomocy domowej. Oferty Kurier Poznański zdg 16 175

Polecona
uczciwa do wszystkiego szuka posady. Gen. Umińskiego 19 — 7. zdg 16 278

Dziewczyna
starsza, spokojna, zaufana, szuka posady do samotnej lub dwójki osób. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 16 296

Dziewczyna
z gotowaniem szuka posady od 15. bm. Zgłoszenia Zofia Janiszewska. Wroniawy, pow. Wolsztyn. zdg 14 834

Dziewczyna
uczciwa wychowana w zakładach szuka posady do wszelkich prac. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 702

Dziewczyna
szuka posady z gotowaniem. — Oferty Kurier Pozn. zdg 14 717

Dziewczyna
szuka posady do dzieci. Oferty Kurier Poznański zdg 14 716

Poszukuję
posługi na po południu lub kilka godzin. Oferty Kurier Poznański zdg 14 798

Żona
powstańca szuka posługi cały dzień. Oferty Kurier Poznański zdg 15 118

Dziewczyna
szuka posady zaraz do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 14 940

Uczciwa
panienka poszukuje posady, dobre gotowanie. Oferty Kurier Poznański zdg 14 915

Dobra
dziewczyna oddam dobrej pani. Adres Kurier Pozn. zdg 14 741

Małopolanka
sierota do towarzysztwa starszej pani, lekkich prac domowych, — uczciwa, pracowita, zaufana, wesoła, świadectwa dobre, szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 14 925

Uczciwa
uczciwa i sumienna poszuki od południa. Oferty Kurier Poznański zdg 14 290

Pomorzanka
lat 21, umiejąca gotować, prac., — prasować, cośkolwiek szycia szuka posady od 15. 9. 4—5 osób lepszym domu. Oferty Kurier Poznański zdg 14 275

b) Inni

Prasowaczka
z praniem poszukuje posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 12 903

Skórnik
wieloletni fachowiec skór garbowanych i surowych poszukuje posady dzielnego sprzedawcy lub podróżującego. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 13 849

Inteligentna
Niemka dobrej rodziny poszukuje posady w majątku do dzieci (konwersacja niemiecka). Oferty Kurier Poznański zdg 14 015

Stenotypistka
polsko - niemiecka szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 14 144

Kto
z litościwych osób pomoże do dalszego kształcenia się, biednemu studentowi ofiarując obiad lub kolację za korepetycję lub inną pracę umysłową. Oferty Kurier Poznański zdg 14 203

Technik dentystyczny
pierwszorzędna siła pracujący w operatywie, złocie, kauczuku, — własne urządzenie laboratoryjne, poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 14 686

Skóry — Skóry — Skóry
Przedstawicielstwo dobrego poszukuje energicznego, zaufanego kupca. Dysponuje kaucją 50 tysięcy. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 123

Nauczyciel
wolny, zakres szkół powszechna niemiecki, łacina, muzyka, referencje. Oferty Kurier Poznański zdg 14 707

Szofer
żonaty szuka posady od zaraz. — Oferty Kurier Poznański zdg 15 189

Robotnik
żonaty, lat 27, poszukuje stałej posady portiera, stróża, palacza, centralnego ogrzewania — obeznan w murarstwie, ślusarstwie, kilkunastu pracownik budowlany i fabryczny, w razie potrzeby kaucją. Oferty Kurier Poznański zdg 15 222

Technik dentystyczny
pierwszorzędny młody, pracujący starannie i dobrze we wszelkiej pracy wchodzącej w zakres techniki dentystycznej. Naukę oraz praktykę we Francji i w Polsce szuka posady. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 15 595

Szofer
z długoletnią praktyką, dobre referencje, na żądanie kaucją szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 15 583

Mistrz
cukierniczy z kartą rzemieślniczą poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 15 013

Panienska
do pomocy lekarza lub dentysty szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 424

Szukam
posady, reparacje i robótki w domu. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 15 425

Do
biura — lekarza szuka posady panienska. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 394

Kupiec
poszukuje posady kierownika, ksiązkowego lub t. p. posiadam gotówki 5 000. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 411

500.—
dam za wskazanie posady kierownika, ksiązkowego itp. w przemysle lub handlu. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 412

Biurowa
początkująca szuka posady. Łaskawe zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 15 519

Uczciwa
solidna, poszukuje jakiegokolwiek pracy biurowej. Znajomość języka polskiego i niemieckiego. — Łaskawe oferty Kurier Pozn. zdg 15 312

Pokojuowa
poszukuje posady, szcziem, dobrej rodziny w mieście lub na majątku. Oferty Kurier Poznański zdg 15 298

Ogrodnik
żonaty, lat 28, wszechstronnie obeznan, specjalność: wczesne warzywo i rustywna dekoracje, egzaminowany, pragnie zmienić posadę do większego dworu na deputat. Zgłoszenia Kurier Poznański ng 49 564

Młoda
czysta panienka, umiejąca szyc — szuka posady. — najchętniej do dzieci. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 299

Kuśnierz
zdolny wykonuje akuracie — wszelkie prace kuśnierskie, poszukuje posady poza dom. — Oferty Kurier Pozn. zdg 14 972

Pielegniarka
skoroczony kurs. — młoda dobrej prezencji — referencje — szuka posady u lekarza. Oferty Kurier Poznański zdg 14 934

100
zł mies. Była kierowniczka szkoły (ogólnej i krawieckiej) kancelarii, pensjonat, dworu; znająca wszelkie prace biurowe, gospodarce, maszynopismo, również kierownictwo cukierni, owocarni etc. przymię jakąkolwiek całodzienną uczciwą pracę. Oferty Kurier Poznański zdg 15 346

Rządca
czterdziestoletni, oszczędny, gospodarny, rutynowany szuka posady. Poste-restante, Inowrocław „Rolnik”.

Dzielnia
ekspedientka z branży blawatów, konfekcji i towarów krótkich — poszukuje posady od zaraz. — Zgłoszenia Kurier Pozn., Gnieźno 1231 ng 49 093

Długoletni
pracownik, poważnego przedsiębiorstwa handlowego znajomość rynku zbytu Poznańskiego, Pomorskiego, język niemiecki poszukuje posady urzędnika lub przedstawiciela, wysoka gwarancja gotówkowa. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 14 273

Ogrodnik
rolnik, wszechstronnie wykwalifikowany, w wolnych chwilach jako strzelec, samotny, 10 lat praktyki. Świadectwa polecające, obejmujące posadę od zaraz lub później. Oferty uprasza Siński, Karczyn, poczta Inowrocław 3. zdg 14 905

Kuchmistrz
kawaler, siła pierwszorzędna poszukuje posady. Miejsce obojętne. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 238

Biuralista
początkujący, księgowy, korespondent, stenograf, stenotypista szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 487

Emeryt
ślusarz, maszynowy, znający wszelkie naprawy szuka stróżstwa domu. Oferty Kurier Pozn. zdg 15 351

Robotnik
uczciwy młodszy, żonaty szuka pracy, kaucją. Oferty Kurier Poznański zdg 15 621

Szukam
posady
fotografa
poprowadzę samodzielnie
złóżak fotograficzny
wyjda na Kresy, Florian Maciejak, Kościan, Kościuszki. ng 49 581

Kupiec organizator
posiadający prawo jazdy szuka poważniejszego zastępstwa. Oferty Kurier Poznański ng 49 586

Biegła stenotypistka
znająca język polski i niemiecki, jak również stenografująca w obu językach, mająca kilkunastu praktykę, a od dłuższego czasu w kancelarii adwokackiej jako siła pierwsza — sekretarka — poszukuje posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 15 857

Prasowaczka
wykwalifikowana nowa bieliznę przyjmuje w domu. Romana Szymańska 8. m. 2 a. zdg 15 855

Krawcowa
dłuższą praktyką garderoby damskiej, dziecięcej, mundurki szkolne, bielizna, wszelkie przeróbki poszukuje posady po domach. — Zgłoszenia od godz. 2 do 7 wieczór. Łakowa 18. m. 25. zdg 15 848

Biegła
stenotypistka szuka posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 15 811

Panna
inteligentna praktyka w prywatnym przedsiębiorstwie szuka posady lub do samotnej osoby. Łaskawe oferty Kurier Pozn. zdg 15 632

Zbożowiec
młody, zdolny, energiczny, znający wszelkie prace biurowe szuka posady. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 16 261

200.—
maturzysta ożycze za stałą posadę biurową. Oferty Kurier Poznański zdg 16 195

Biuralistka
biegła w rachunkach, maszynie. Dobre referencje. Skromne wymagania poszukuje posady. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 16 218

Poszukuję
posady ekspedientki w składzie delikatesowo-spożywczym. Mam ukończoną I kl. gimn. kupiecką. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 318

Panienska
dziewiętnastoletnia młdej powierczoności z praktyką cukierni, niemieckim, cośkolwiek kuchni, robótka przynię branży lub starszej pani. Oferty Leszno, poste restante, nr. dowodu 826. zdg 16 343

Kasjerka
znająca książkowość, obeznan w granach papierniczej i kolonialnej lat 25, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurier Pozn. ng 49 598

Ogrodnik
bażanternik, lat 21, syn ogrodnika, znający się na chodowlę wczesnych warzyw, kwaciarstwie, sadownictwie, uprawie holi, może się zająć także myślistwem, szuka posady od 15 września lub później. Kurier Poznański Gdynia. ng 49 029

Bielizniarka
merekarka akuracie szyje pościelowe, osobista, wyprawy poszukuje posady. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 16 107

Ogrodnik-szofer
kawaler, który zna obsługę dobrze, pragnie zmienić posadę od dn. 1. 10. lub później. Oferty do Kuriera Pozn. pod zdg 15 951

Propagandzistka
przystojna polskim niemieckim, szuka posady (niekoniecznie w tym charakterze). Oferty Kurier Poznański zdg 15 956

Zbożowiec
przedstawiciel handlu, młody, inteligentny, wykształcenie średnie, znający księgowość, miejscowo obojętne. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 16 284

Reemigrantka
panna, lat 18, z dobrą konwersacją francuską, poszukuje odpowiedniej posady 10 dzieci od zaraz. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 15 940

Marszantka
samodzielna z dłuższą praktyką, poszukuje zaraz posady. Miejsce obojętne. Oferty Kurier Poznański zdg 15 887

Ekspedientka
po ukończeniu Szkoły Kupieckiej roczna praktyka szuka posady. Zna samodzielnie prowadzenie składu. Oferty Oredownik, Poznań zdg 15 132.

Pielegniarka
niemowlat długoletnia praktyka na wieś, najchętniej do Niemiec od 15. 9. 37 i później. Oferty Kurier Poznański zdg 16 086

Emeryt, podofic.
szuka jakiegokolwiek zajęcia woznego, magazyniera, portiera, stróża, skromne wynagrodzenie. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 267

Ekspedientka
inteligentna — branża cukiernicza szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 16 386

Rolnik
dyplomowany poszukuje posady zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 15 211

Rządca
samodzielny kilkunastu praktyka większych intensywnie prowadzonych majątkach w poznańskim poszukuje stanowiska z dniem 1. 10. 1937 r. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 16 358

Rządca
gospodarczy, kawaler 44 lat, z długoletnią praktyką, w uprzedmiotowionych majątkach, z oborą zarodową i stajnią hodowlaną, szuka posady kawalera lub żonatego od zaraz lub później. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 16 353

27. WOLNE MIEJSCA
Szofer - ogrodnik
dobre świadectwa. Oferty podaniem warunków Dunin, Bogusławice, Izba Kujawska. zdg 10 323

Sekretarz
adwokacki 15. 9. na prowincję potrzebny kaucją 4 000. — gotówce. Oferty warunkami Kurier Pozn. zdg 14 531

Nauczycielki
na wieś poszukuje VI klasa powszechna, francuski, konwersacja i muzyka. Oferty Kurier Poznański zdg 24 815

Ekspedientka
która dłuższy okres w składzie blawatów i towarów krótkich czynna była, przystojna, zgrabna od 1 października lub później potrzebna. Zgłoszenia z podaniem życiorysu, odpisem świadectw, fotografii i podaniem wynagrodzenia proszę do Kuriera Poznańskiego zdg 14 527

OGÓLNOPOLSKIE
Poniedziałek, 6 września.
6.15 audycja poranna; 11.15 audycja dla szkół; 11.40 menuety — płyty; 12.25 Edward Elgar — płyty; 12.40 „Od warsztatu do warsztatu: „Futro na zime”; 16.00 „Jak wytwarzam prąd elektryczny” audycja dla dzieci starszych; 16.15 lekkie piosenki i utwory fortepianowe; 16.45 „Jak podróżowali dawni Polacy” — felieton; 17.00 Polska Kapela Ludowa F. Dzierżanowskiego; 17.50 nowa epoka w łowiectwie — pogadanka; 18.15 obce piosenki w wyk. polskich śpiewaków — płyty; 19.00 miniaturowe kwartetowe koncert z Krakowa; 20.00 koncert rozrywkowy z Poznania; 21.45 „Pan Tadeusz” — A. Mickiewicz (wybrany fragment); 22.00 pieśni Tatrów wileńskich (z Wilna); 22.20 pieśni Haydna, Schuberta i Schumanna w wykonaniu Anieli Szlemiejskiej.

Warszawa
Warszawa — 13.00 klawesyn, saksofon i harfa — płyty; 14.00 pare informacji; 14.06 koncert rozrywkowy — płyty; 15.00 pogadanka aktualna; 15.10 życie kulturalne stolicy; 15.15 koncert

SOŁISTÓW
22.00 wiadomości sportowe; 22.05 „Powieść bez miłości” — szkice literackie Wacława Rogowicza; 22.20 muzyka lekka — płyty; 23.15 muzyka taneczna — płyty.

POZNAŃ
Poznań — 11.40 kilka walców 12.15 muzyka dla wsi — płyty; 12.25 kunszt koloratury — płyty; 13.00 życie kulturalne i społeczne Poznania; 13.05 koncert zyczeń z płyt gramofonowych; 14.05 przegląd gieldowy; 14.15 d. e. koncert zyczeń; 18.00 skrzynka ogólna; 18.10 profile artystyczne; Leopold Stokowski (II audycja) — płyty; 18.40 program na jutro; 18.45 wiadomości sportowe lokalne; 23.00—23.30 wieczór muzyki włoskiej — płyty.

PROPONUJEMY LAMPOWICZOM
15.15 Königschw. Muzyka z płyt; 15.35 Lipsk. Wariacje na dwa fortepiany.
16.00 Wrocław. Koncert rozrywkowy „55 Wiosna” z płyt filmowe. 16.10 Praga. Utwory Griega.
17.05 Sztokholm. Muzyka lekka. 17.15 Mediolan. Muzyka taneczna.

18.00 Budapeszt. Koncert orkiestrowy. Luksemburg. Koncert zyczeń. Königschw. i stacje niemieckie. Kongres partyjny w Norimberdze.
19.00 Drotwiche. Wesoła audycja. 19.20 Praga. Jugosłowiańska muzyka ludowa. 19.25 Wiedeń. Transm. z opery. 19.30 Sztokholm. Koncert.
20.00 Drotwiche. Koncert wagnerowski z Queens Hall. 20.10 „Königschw. Recita. fort. 20.15 Bruksela franc. „Zygfryd” opera Wagnera (akt I i II). Lipsk. Koncert symf. 20.30 Lille. Koncert symf. pod dyr. Rosenthala. 20.45 R. Paris. Festival muzyki francuskiej.
21.00 Lyon. „Kawaler Srebrnej Róży” op. R. Straussa. Mediolan. Koncert symf. dyr. Toni. 21.40 Londyn R. Koncert symf. pod dyr. H. Wooda.
22.00 Sztokholm. Muzyka rozrywkowa. 22.05 Budapeszt. Muzyka taneczna. 22.20 Luksemburg. Koncert muz. belgijskiej. 22.30 Monachium. „Śpiewacy Norimbercy” op. Wagnera (fragm.).
23.00 Kopenhaga. M. taneczna. Königschw. Muzyka z płyt. 23.05 „Śpiewacy Norimbercy” op. Wagnera (fragm.).

Technik
dentystryczny potrzebny od 15. 9. dobra siła na pół dnia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 16 183

Służąca
potrzebna. Wielkie Garbary 48, mieszkanie 19. zdg 16 981

Posadę
dam szoferowi za wypożyczenie 2 000.—. Gwarancja. Oferty Kurier Poznański zdg 16 207

Posadę
stała dam wypożyczenie 2 000.—. Gwarancja. Skrytka pocztowa 280, Poznań. zdg 16 206

Dziewczyna
do sortowania papieru potrzebna Poznań. Waly Jagielly 9. zdg 16 249

Praktykantka
lub męska siła biurowa potrzebna. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 16 176

Uczeń
z ukończoną szkołą handlową. M. Zaremba, Fredry 2. zdg 15 237

Dziewczyna
gotowaniem. Marcina 32 — 9. zdg 16 346

Elew gospodarczy
z pościelą, praktyka, uczciwy — kieszonkowe zaraz. Oferty Kurier Pozn. zdg 16 349

Marszantka
samodzielna siła potrzebna od zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 16 186

Egzaminowana
telefonistka do poważnego przedsiębiorstwa potrzebna. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 15 486

Panienska
do samodzielnego prowadzenia składu cukierków potrzebna zaraz, gwarancja 200 zł. Oferty Kurier Poznański zdg 15 745

Podróżujący
dobrze zaprowadzony na cukierki, miasto Poznań potrzebny. — Oferty Kurier Pozn. zdg 15 744

Dziewczyna
dobrze polecona do wszystkiego z dobrym gotowaniem. Kapczyńska, W. Zygm. Starego 6 — 6. zdg 16 323

Inkasent
potrzebny 100.— kaucji oraz informatorzy. Znaczeń na odpowiedź. Oferty Kurier Poznański zdg 15 679

Potrzebna
akwizytor (ka) inkasentka za pensja. Wrocław 14, m. 14. zdg 15 690

Fryzjerka
na prowincję. Podać warunki. — Oferty do Kuriera Pozn. zdg 15 554 -5

Fryzjerski
pomocnik damski może się zgłosić od 15. bm. Warunki podać. Władysław Lizak, Krotoszyn, Kaliska. zdg 16 160

Dziewczyna
do wszystkiego, świadectwa, Zielńska, Marsz. Focha 49. zdg 15 806

Uczennica
fryzjerska potrzebna. Wierzbicie 27. zdg 15 762

Służąca
Łakowa 16, m. 8. zdg 16 054

Marszantki
potrzebne również na wyjazd. — Hain, Focha 28. zdg 16 051

Handlowiec
zakupowy, kawaler na wyjazd, zabezpieczenie 500.—

Wózny
inkasent, kawaler do Katowic, gwarancja 500.— bankowa. Oferty Kurier Poznański zdg 16 199

Spólnika
do wytwórni soków z kapitałem 1 000 zł zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 15 990

Duży SKŁAD

(dwa okna wyst.) radiowy i przyborów elektrycznych oraz porcelany, szkła i sprzętów kuchennych, w mieście powiatowym w Poznaniu od zaraz na sprzedaż. Interes dobrze zaprowadzony, do objęcia potrzeba ok. 20 tys. zł. Zgłosz. Kurier Pozn. zg 27 746.

Kreślacz

czysto pracujący, obznajmiony z branżą instalacyjną zaraz potrzebny. Oferty z referencjami, odpisami świadectw i podaniem wysokości wymaganej pensji, należy skierować do Kuriera Pozn. zg 15 251

Przychodnia

młodsza, gotowaniem, półdnia. Hetmańska 1, mieszkanie 7. zg 15 449

Magistry

od 1. 10. poszukuje apteka prowincji. Zgłoszenia warunki, referencje Kurier Pozn. zg 15 508

Uczeń

młodszy zamilowaniem malarstwa. Zgłoszenia Kurier Poznański zg 15 801

Prasowaczka

siła rutynowana potrzebna. Libelta 13. zg 15 768

Służąca

młodsza wszelkiej pracy domowej. Zgłoszenia Kurier Poznański zg 16 120

Kucharka

uczniwa do wszystkiego potrzebna. Dąbrowskiego 33. Jadłodajnia. zg 16 379

Ekspedientka

rutynowana dobrej prezencji, referencje pożądan. Do firmy S. Zygadlewicz, 27-go Grudnia 6. — Zgłoszenia wtorek 11—1. zg 16 341

Freblanka-ochroniarka

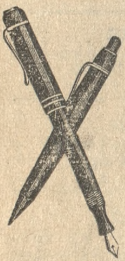
zdrowa, obowiązkowa, religijna, miła w obściu, rutynowana z dobrymi świadectwami potrzebna do 3 przedszkolnych chłopców. — Zgłoszenia z życiorysem i odpisami świadectw, Jasna 9, m. 2. zg 15 777

Skład delikatesów

Marian Antkowiak

Górna Wilda 73

otwarcie w sobotę

Pióra Wieczne

również naprawa

Ołówki

automatyczne

Papier

Wszystkie przybory szkolne i rysunkowe

Aquila

Sw. Marcina 61 — Plac Wolności 9. ng 49 514

TEATRY

Poznań, sobota, 4. 9.

TEATR POLSKI: Sobota, 4. 9. godz. 20: „Wieczne pióro” — premiera.

Zadajcie w cukierniach, restauracjach, składach

plynnego owocu

Caprice

KANTOROWICZA

Orzeźwia — zawiera witaminy jest pyszny!

dg 24 09

KINA

Poznań, sobota, 4. 9.

APOLLO: „Droga do Rio”. CORSO: „Rozemiane oczy”. GLORIA: „Ich Troje”. GWIAZDA: „Ty co w Ostrej świączysz Bramie”.

METROPOLIS: „Daniel Boone”. OSWIATOWE T. C. L.: „Maly lord”.

RENAISSANCE: „Janosik hetman zbójnicki” oraz „Legia z trawców”.

SŁONCE: „Zaginiony Horyzont”. SFINKS: „Rozwód z przeszłości”.

SWIT: „Detektyw Helena Garfield”.

TECZA-Lazarz: „Ordynat Michorowski”.

TECZA-Wilda: „Barbara Radziwiłłówna”.

WILSONA: „Detektyw z Honolulu”.

Niemka

wychowawczyni z dobrą praktyką i świadectwami potrzebna do dwójki dzieci. Oferty Kurier Poznański zg 16 043

Pomocnik

młodszy, kolonialno-restauracyjny, polski, niemiecki. Zgłoszenia odpisami świadectw Kurier Poznański zg 16 344

Potrzebna

panienka wzrostu wysoki. Do firmy S. Zygadlewicz, 27-go Grudnia 6. Zgłoszenia wtorek godz. 11—1. zg 16 342

Magister farmacji

nowego typu (nawet bez praktyki) albo też pomocnik, tylko chrześcijanin, który dobrze zna język niemiecki, potrzebni od zaraz dla większej apteki w Poznaniu. Oferty ekspozytura Kuriera Bydgoszcz, 3 Maja 20. ng 49 597

Ekspedient

(ka) do zakładu szklarskiego w Gdyni, z ładnym charakterem pisma, możliwie znajomością księgowości rzemieślniczej, pisanie na maszynie, potrzebna. Kurier Poznański, Gdynia. ng 49 023

Akwizytorów

do sprzedaży rewelacyjnych bardzo tanich odbiorników. Praca uszczelniona. — Oferty „Par” pod „57 279”. Pg 29 912-57 279

Kucharza

żonatego lub kaw. od 1. 10. lub 1. 1. poszukuje Brodnicka, Wielka Kolumbia, p. Janikowo, pow. inowrocławski. zg 15 983

Uczeń

fryzjerski od zaraz. Zgłoszenia Kurier Pozn. zg 16 364

Ucznia

z ukończoną szkołą handlową do biura. Zgłoszenia St. Kowalski, materiały budowlane, Poznań, — plac Wolności 17. ng 49 602

Ekspedientka

biegła dobrej prezencji potrzebna Oferty z życiorysem, fotografia Kurier Poznański zg 16 299

Tapicerzy

potrzebni od zaraz. 27 Grudnia 5. zg 15 852

Maturzystka

znająca łacinę, niemieckie muzykę fortepian, do dwójki dzieci jako wychowawczyni potrzebna. Zgłoszenia fotografia, warunki, odpisem świadectw Kurier Poznański zg 15 985

Kupiec

branży spożywczej potrzebny jako odpowiedzialny sklepowy (ekspedient) najchętniej z częścią pomocą żony lub innej zaufanej osoby. Szczegółowe oferty z podaniem wysokości kaucji do Kuriera Pozn. zg 16 037

Bufetowa

znająca expresso. Odpis świadectw, fotografia do Kuriera Poznańskiego zg 15 986

Służąca

znająca wszelkie prace domowe, dobre gotowanie, zdrowa, pracowita, uczciwa, potrzebna na prowincję — miasto powiatowe. — Zgłoszenia sobota 17—19, niedziela 9—10. Strzelecka 5, m. 4. zg 15 395

Do

mego składu bławatów, konfekcji, galanterii i porcelany potrzebny od zaraz wzgl. 15. 9. dzielnicy ekspedient - dekorator. Zgłoszenia S. Gawałkiewicz, Gniezno. ng 49 087

Kupiec

za pożyczkę 1—2 tys. zł otrzyma stałą posadę. Pierwszeństwo w branży technicznej lub żelaznej. Oferty do Kuriera Poznańskiego zg 15 389

Uczeń

piekarski z praktyką potrzebny od zaraz Gen. Prądzyńskiego 54. zg 15 827

Potrzebna

posługaczka całodzienna, uczciwa, czysta, gotowaniem, praniem, poczętami. Zgłosz. się od 7 pp. Dąbrowskiego 96 — 6. zg 16 003

Szczerbińska

Maria — Pianistka dyplomowana powróciła — przyjmuje zgłoszenia uczniów

Aleje Marcinkowskiego

21, Wodna 8. zg 16 362

Sekretarka-

Stenotypistka

młoda, chrześcijanka z dobrym niemieckim, stenografia polska i praktyka biurowa poszukiwana przez poważną warszawską firmę farmaceutyczną. Posada stała. Oferty Kurier Pozn. zg 15 491

Klejarki

z dłuższą praktyką do klejenia torebek. Zgłoszenia od 18—20. R. Nowak, Ratajczaka 28. zg 16 317

Trio

albo kwartet tylko pierwszorzędnego siły z śpiewem i dobrą obsadą od zaraz. Hotel Vorchach. Starogard. zg 16 104

Zegarmistrz

potrzebny zaraz. Oferty Kurier Poznański zg 16 119

Potrzebna

panienka z językiem niemieckim do towarzystwa dzieci wieku przedszkolnym godzinie dziennie. Ul. Barska 1, przy Rolnej. zg 15 899

Potrzebny natychmiast

operator portrecista meblujący klisze. Adres Kalisz, Marsz. Piłsudskiego, sklep. P. Rajski. ng 49 604

Służąca

potrzebna od zaraz, dobre świadectwa. Tama Garbarska 26, skład 14. zg 15 929

2

dobrych czeladników garnce-saich może się zaraz zgłosić. Poznań, Traugutta 30 m. 25. zg 16 149

Agentów

domokrajnych 40% prowizji artykuł zagraniczny wszędzie pożądan. Oferty Kurier Poznański zg 15 775

Nauczycielka

prawem nauczania, dobre świadectwa, do dziewczynki II pow. szczenia. Oferty Kurier Poznański zg 15 765

Potrzebna redaktorka

z praktycznymi wiadomościami z zakresu gospodarstwa domowego i podwózkowego. Zgłoszenia Kurier Poznański zg 15 865

Wykwalifikowany

portier z znajomością języków potrzebny. Oferty z odpisami świadectw i dokładnym życiorysem Kurier Poznański pod zg 15 485

Pragnęliśmy stworzyć wystawę godną naszych klientów

Czy nam się to udało?
Prosimy obejrzeć i osądzić.

W. SZULC, pl. Wolności 5
Brylanty - Złoto - Srebro - Zegarki

Pg 29 883

Młodsza

posługaczka potrzebna. Wierzbicice 2 — 6. zg 15 888

29. RYNEK ZWIERZĘCY

Pragniesz

nabyć kota czy psa, chcesz kupić konia, królika czy kanarkę...? A może już to wszystko posiadasz i sprzedać pragniesz? Wystarczy tylko małe ogłoszenie w rubryce „Rynek zwierzęcy” — sprawa załatwiona! zg 15 069/70

30. POPIERAJMY RZEMIOSŁO

PP. Rzemieślnicy!

Pragniemy stworzyć specjalną rubrykę ogłoszeń p. n. „Popierajmy rzemiosło”, okazja do polecenia wytworów i usług najmniejszego nawet warsztatu. Zadzajcie, by tam właśnie zamieszczano Wasze ogłoszenia! zg 15 067/8

Stolarskie

prace wykonujemy solidnie, tanio. Oferty Kurier Poznański zg 16 222

MEBLE solidne - piękne - tanie

W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE

Wystawa: Kantaka 1. Fabr. i Magaz. Górna Wilda 134

Parkiet po cenach konkurencyjnych

ng 46 148

31. ROZRYWKA

„Roxy”

wszyscy się bawia do rana. Focha 23. zg 16 357

Pionier

sensacyjny radiodbiornik

Kosmos

już do nabycia 295. — zł.

Pełczyński

Fredry 12 tel. 39-11. zg 16 320

Radioekspert

Poznań

Śniadeckich

1

64-44

Pg 29 918-57,277

Radioekspert

nie

traktuje

dostawę

punktu

technicznego.

Pg 29 919-57,276

Radioekspert

doradcę

klientów

Pg 29 920-57,275

Radioekspert

klientom

wysła

specjalnego

bezpłatnie.

Pg 29 921-57,279

Radioekspert

urządzenia

dźwiękowe.

Pg 29 922-57,273

Radioekspert

źródło

fachowe

radioodbiorników.

Pg 29 923-57,272

Radioekspert

demonstruje

sprzedaje

radioodbiorniki

1938.

Pg 29 924-57,271

Radioekspert

radioodbiorniki

na

spłaty

bez

weksli

obięgowych.

Pg 29 925-57,270

Radioekspert

Poznaniu

jedyne

nowoczesne

radiolaboratorium.

Pg 29 926-57,269

BORSAL
IDEALNY
PUDEK MYDŁO
DLA DZIECI

R. Barcikowski S. A. Poznań

Dogodne warunki

splaty, przy minimalnej wpłacie gotówkowej. — umożliwia — obecnie każdemu nabytciu wspólnych aparatur

Pream i Telefonken

Prosimy jeszcze dziś odwiedzić nasz salon demonstracyjny.

RADIOLAVOX

Poznań. Ratajczaka 14. Telefon 32-15. n 49 331

Radioaparaty

po najniższych cenach — najkorzystniej bo na raty po 10. — zł miesięcznie kupisz wprost w hurtowni. Ng 48 805

RADIO ŚWIAT
Ratajczaka 10.

Ucz

się grać na instrumencie, a przekonasz się o swym talencie. — Wszelkie instrumenty i struny najtaniej Dom Muzyczny „Lira”. Podgórna 14, plac Światokrzyski. tel. 50-63. zg 16 221

Ciche

detektory — przerabiam na bardzo

głośne

gramofony — płyty — nowości — najtaniej

Szewska 20

dg 24 352

Ochoczo — wesoło można

zabawić

się tylko jedynie na

Dancingu

Restauracji - Winiarni

Savoy

ulica

Szewska 9

Koncert. — Dobra pielegnowane napoje. Ceny umiarkowane, właśc. Kalek. zg 16 074

Radia